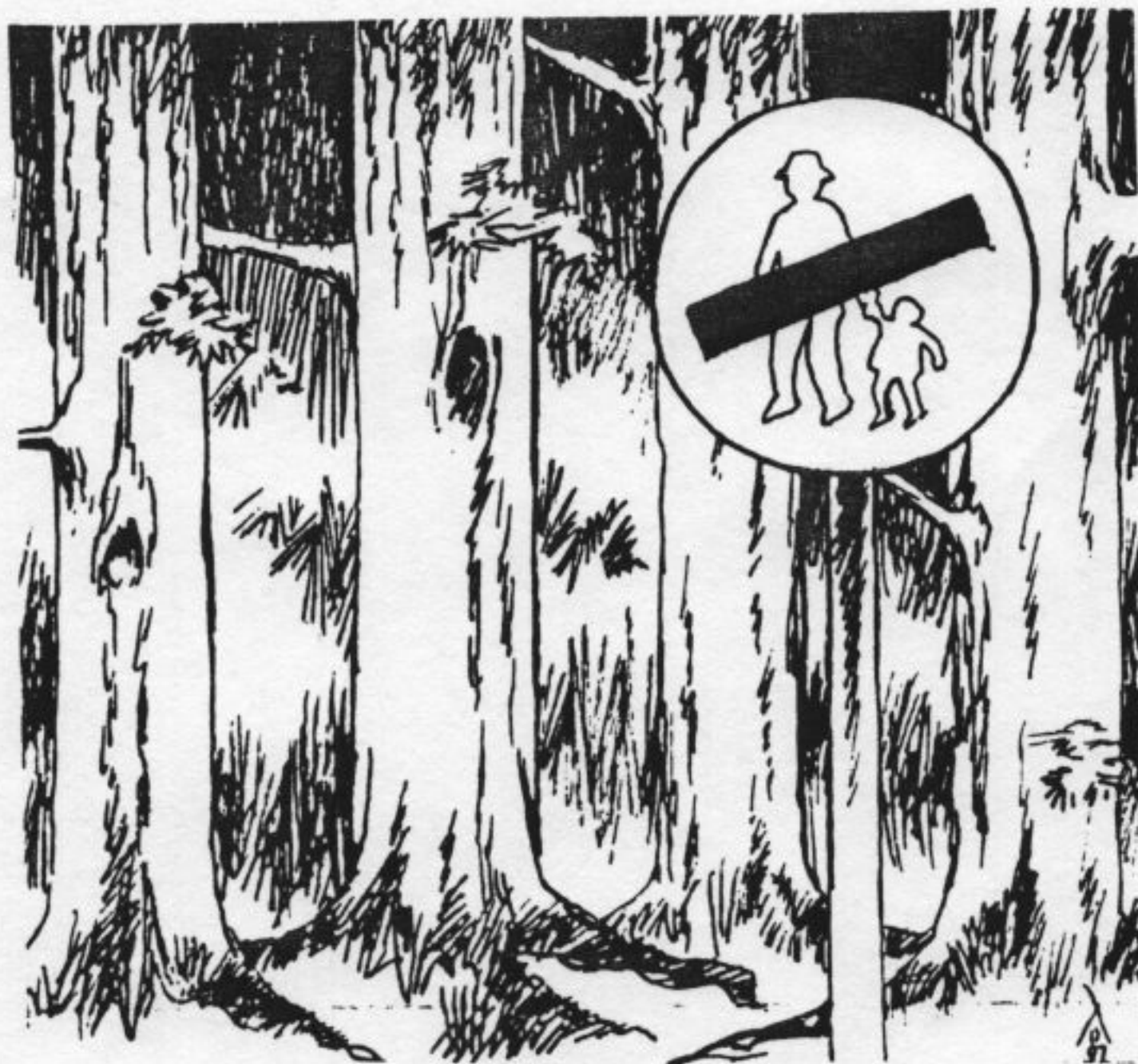

PERSFOCUS

DERDE JAARGANG NUMMER 8 -- AUGUSTUS 1987

knipselkrant van vereniging martijn
over kinderen, volwassenen en seksualiteit

In dit nummer:

Naweeën van Oude Pekela	pag. 2
We zijn het allemaal allemaal	pag. 5
Een merkwaardig verhaal	pag. 11
Wet gelijke behandeling	pag. 17
Gay Krant zoek ?	pag. 19
Vrouwenhandel !	pag. 20
Folklore van het platteland	pag. 23
Ontucht van maand	pag. 27
Echte mannen	pag. 29
Criminaliteitsbestrijding	pag. 31
Achtergrond	pag. 35
Documentatielijst	pag. 41

PERSFOCUS, derde jaargang, nummer 8, aug. 1987

Knipsels uit:

Trouw	Tr
Het Parool	Par
De Volkskrant	Vk
NRC Handelsblad	NRC
De Telegraaf	Tel
Utrechts Nieuwsblad	UN
Nieuwsblad vh.Noorden	NvHN
Hengelo's Dagblad	Heng.D
Hengelose Courant	HeC
Hoogeveensen Courant	HoC
Binnenhof	Bh
Tubantia	Tub
Vrij Nederland	VN
De Groene Amsterdammer	GA
Elsevier	Els
Panorama	Pan
Gay Krant	GK
Dilemma	Dil
Computable	Comp
De Morgen	DM
Time	Time

Abonnementen op Persfocus kosten f 55,- per jaar.
Losse nummers f 6,50.

Giro 5459646 van Vereniging Martijn
Postbus 5478, 1007 AL Amsterdam.

GEEN WERK VAN BENDES MAAR VAN ZIELEPOTEN

Wilde geruchten voeren de boventoon als het gaat om kinderporno, kinderhandel of kindermisbruik. De verhalen over grote internationale bendes blijken echter meestal op niets gebaseerd: het gaat om een betrekkelijk klein aantal pedofielen en kindermisbruikers die onderling nauw contact hebben.

PAN 20-28

Wel werd duidelijk dat er niet alleen mannen bij betrokken waren. Buurtbewoners hadden ook een paar keer gezien dat een onbekende vrouw een kind terugbracht tot dicht bij huis. „Ze was een beetje verdwaald,” gaf ze een koer als verklaring. Toen was er nog geen sprake van ongerustheid, pas toen de zaak naar buiten kwam werden dit soort dingen herinnerd, maar toen was het te laat voor een goede persoonsbeschrijving.

In Oude Pekela, waar rood de zeventig kinderen het slachtoffer zouden zijn geworden van een kinderporno-affaire, werden de kleuters meegelokt door clowns. Net als in Haarlem vroegen buitenstaanders zich verbijsterd af hoe het mogelijk was dat niemand iets had gemerkt. De verklaring is dat het allemaal razendsnel gebeurt en op verschillende lokaties. Daarbij worden de kinderen met van alles en nog wat bedreigd als ze hun mond opendoen over het gebeurde.

Wat er in Haarlem en in Oude Pekela gebeurde, is karakteristiek voor de meeste verhalen over kinderklokken en kinderporno. Er komt een enorme geruchtenstroom op gang, waarbij gesproken wordt van een wijdvertakt netwerk en grote bazen achter de schermen. Zo ging in Haarlem het gerucht dat er een bende bij betrokken was die vertakkingen had in minstens twintig grote steden in Nederland. Ondanks uitputtende en langdurige onderzoeken blijkt er echter vrijwel nooit iets concreets over georganiseerde bendes te bewijzen. Aan de hand van enkele geruchtmakende kinderporno-affaires van de laatste tijd is de reden daarvan aan te tonen: georganiseerde bendes bestaan niet, het gaat om pedofielen en kinderporno-liefhebbers die op betrekkelijk kleine schaal onderling „gegevens” uitwisselen.

In België werd enige tijd geleden een te goeder naam en faam bekend staand zakenman, William B., gearresteerd. Hij bleek jarenlang foto's te hebben gemaakt van kleine blote meisjes. De zaak kwam aan het rollen doordat hij zijn filmpjes via een sexshop in het Zeeuwse Hulst liet ontwikkelen. Bij de man thuis werd huis-

zoeking gedaan. De politie trof correspondentie aan met tal van adressen in Nederland, Duitsland, Noorwegen en Denemarken. Het „wilde gerucht” ontbrak ook in deze zaak niet: in Duitsland zou zich ergens een kinderboordel bevinden, waar tegen aanzienlijke betaling „alles” mogelijk zou zijn, dus ook kinderprostitutie.

TJUDENS MODESHOWS WERDEN DE KINDEREN UITGEZOCHT

De 40-jarige William B. kwam aan zijn contacten met kinderen door het organiseren van modeshows voor onder meer kinderbaddeding. De meisjes die hij interessant vond, nodigde hij uit voor fotosessies op verschillende lokaties. De foto's droegen een pornografisch karakter en toen er ook nog honden op de foto's verschenen, trok er ergens iemand aan de bel en werd de zakenman gearresteerd.

De eigenaar van de sexshop in Hulst, die bemiddelde bij de foto's, Ruud K., vertelt hoe het contact met William B. verliep. „Vooral Belgen brengen hier hun fotorolletjes, die wij laten ontwikkelen en afdrukken. Het gaat meestal om naaktfoto's van volwassenen. William B. kwam ook geregeld, maar hij noemde zich hier Verbruggen. Hij had meestal foto's van modeshows en daar zaten dan ook wel eens foto's bij van blote meisjes, van een jaar of 12, 13. De laatste keer schijnt het echter bar en boos te zijn geweest, maar wij hebben die foto's niet gezien. Wij brengen de fotorolletjes naar de Hema voor ontwikkelen en afdrukken, maar dit keer kwam het rolletje van „Verbruggen” niet terug. De politie had een tip gekregen.”

Op de bewuste foto's stonden twee Antwerpse zusjes van 9 en 11 jaar. Erg geschokt leken ze niet door het gebeurde en hun vader scheen vooral gebelgd door het feit dat het met de schadevergoedingsprocedure die hij tegen William B. had opgestart, niet zo soepel verliep. De vader, zelf fotograaf, verhuurde een kleine „studio” aan derden. Hij was in contact gekomen met William B., die in de loop der tijd een soort huisvriend was geworden. Geregeld kwam hij de

beide dochtertjes halen voor zijn modeshows. Achteraf bleek hij op verschillende lokaties, bij hem thuis en in de duinen, naaktfoto's van de meisjes te hebben gemaakt. De ouders verklaarden tegen de politie dat hun kinderen er thuis nooit iets over hebben verteld. Uit het politieonderzoek bleek niet dat de zakenman de foto's verhandelde, maar ze werden vermoedelijk wel uitgewisseld met de buitenlandse „contacten”, onder anderen dus met Nederlanders.

OOK DE UNICEF-ZAAK WERD INTERNATIONAAL EEN SCHANDAAL

Begin dit jaar ontstond grote opschudding rond een medewerker van Unicef-België. In de kelders van het Unicef-gebouw aan de Kunstlaan in Brussel waren fotosessies gehouden met minderjarigen. De bewuste medewerker, de 65-jarige Michel F., kreeg ontslag, maar ook zijn directeur vloog eruit omdat hij de activiteiten van zijn medewerker had gedekt.

De Belgische affaire groeide uit tot een internationaal schandaal, waarbij ook in Nederland een arrestatie werd verricht. In februari werden er negen Belgen aangehouden, allen medewerkers van CRIES, een Brussels pedofielen-centrum. Bij hun aanhouding werden ze ervan beschuldigd seksuele relaties tussen minderjarigen en volwassenen te hebben aangemoedigd. Bij een van de arrestanten, de Unicef-medewerker Michel F., werd een grote hoeveelheid kinderporno aangetroffen. Een echtpaar uit Antwerpen en een vrouw uit Tienen werden ervan verdacht hun kinderen tegen vergoeding beschikbaar te hebben gesteld voor porno-sessies. In Nederland werd de zich „architect hbo” noemende van W. uit Delft aangehouden, tussen het in beslag genomen Belgisch materiaal had de politie zijn adres gevonden. In zijn woning trof de politie kinderporno aan. De architect bleek een goede bekende van het Brussels pedofielen-centrum, maar naar zijn zeggen had hij de foto's alleen „voor eigen gebruik” in zijn bezit; als contactman had hij het materiaal alleen aan enkele goede bekenden door-gestuurd.

Het Belgische onderzoek bracht schokkende dingen aan het licht. Zo werden in de auto van een Zwitserse psychotherapeut foto's gevonden van een baby van zeven maanden, een meisje, dat seksueel was mishandeld door volwassenen. De Zwitser onderhield ook nauwe contacten met CRIES. De man werd overigens aangehouden in Engeland, waar hij vergezeld was van een 4-jarig jongetje, Michael. Het Franse jongetje was officieel als vermist opgegeven. Volgens de politie hadden zijn ouders hem echter „uitgeleverd” aan CRIES.

De arrestanten waren voornamelijk mensen uit de betere kringen, voor zover het om „afnemers” ging. Er was een vertaler op het Belgische ministerie van Justitie bij, een psychiater uit Chaudfontaine, een ingenieur uit Sint-Lambrechts-Woluwe en een arts uit Brussel. Een van de arrestanten, een fotograaf, pleegde de dag na zijn aanhouding zelfmoord door zich in de cel te verhangen.

De „leveranciers” kwamen vooral uit de sociaal mindere milieus. Voor hen was geld de drijfveer om hun kinderen aan de weezinwerkende praktijken bloot te stellen of er op andere wijze aan mee te werken. De kinderen werden gelokt of gehuurd van mindervermogenende ouders en vervolgens „ter consumptie” aangeboden aan „afnemers” uit de betere kringen. De politie trof zelfs een catalogus aan met foto's van de kinderen, waarbij aangegeven werd welke „mogelijkheden” het kind te bieden had.

Een opvallende overeenkomst met de Nederlandse kinderporno-affaires is, dat ook in dit geval - na de eerste geruchten over een internationale bende - uiteindelijk sprake bleek te zijn van kleinschalig opererende lieden. Een van de Belgische onderzoekers over de „afnemers”: „Het zijn ongelukkige mensen met een enorm seksueel probleem. Tegen betaling hebben ze geprobeerd dat op te lossen. Het gaat echter zeker niet om een internationale bende.” Over de „leveranciers”, de ouders die hun kinderen ter beschikking stellen, zegt de woordvoerder: „We hebben een stuk of tien kinderen kunnen opsporen die seksueel

was „Oom Geert”. De gezette exvrachtwagenchauffeur werd, naast het concrete feit waarvoor hij werd veroordeeld, er ook nog van verdacht een rol te spelen in een veel groter netwerk van kinderporno, waarbij hij de kinderen via een onderaardse gang zou hebben „doorgesluist” naar een schuur, waar filmnummers zouden

zijn gemaakt. Van een dergelijke betrokkenheid is echter nooit iets gebleken. Toch logen de verhalen van de kinderen uit de Leidsebuurt er niet om. Ook uit hun tekeningen bleek dat er vreemde dingen waren gebeurd. Kinderen die anders huysjes, boompjes en beestjes tekenden, verbaasden hun ouders en onderwijzers ineens met tekeningen van geslachtsorganen. Ook waren er kinderen die ineens weer gingen bedplassen. Ondanks het zeer intensieve onderzoek van de Haarlemse politie, waarbij de wildste geruchten nog zo goed mogelijk werden nagetrokken, al was het alleen maar ter geruststelling van de ouders, werd de zaak niet opgelost.

zijn misbruikt. Het betreft kinderen uit de sociaal mindere milieus, van wie de ouders over geen tot weinig sociale vaardigheden beschikken. Alcoholisme, vrouwenmishandeling en zwakbegaafdheid speelden, naast het geld, een rol.”

VEEL ZAKEN BLIJKEN TOCH KLEINSCHALIG TE ZIJN

Twee andere zaken op het gebied van kindermisbruik in Nederland bleken bij nader inzien ook al heel wat minder grootschalig dan in de overrampende berichtgeving aanvankelijk werd gemeld. De beschuldigingen vanuit de Verenigde Staten, dat Nederland de bakermat zou zijn van de kinderporno die bij hen werd aangetroffen, bleken op geen enkele manier concreet te zijn. De jongste opschudding over Filippijnse kinderen die naar Nederland werden gelokt door „schijnertekeningen” blijkt achteraf een van de grootste „komkommers” van deze zomer. De opzienbarende onthulling van de politie van Bergen op Zoom dat het zou gaan om Filippijnse kinderen die in Nederland in de prostitutie terecht zouden zijn gekomen, bleek voornamelijk een paspoortenzwendeel. De politie is tweëndertig Filippijnen op het spoor die door bemiddeling van twee Rotterdammers voor veel geld aan een paspoort zijn geholpen. In kroegen werden oudere vrijgezellen gezocht die voor 800 gulden bereid waren een Filippijns persoon te erkennen. Het betrof uitsluitend Filippijnen die al illegaal in Nederland verbleven en bovendien waren het geen kinderen, maar jonge volwassenen. Het misverstand kwam in de wereld „doordat Filippijnen er veel jonger uitzien dan ze in werkelijkheid zijn,” aldus een woordvoerder van de politie van Bergen op Zoom.

Dat er bij de „kinderporno-affaires” geen sprake is van grote internationale bendes, is overigens geen geruststelling voor de betrokken ouders en kinderen, want de schadelijke gevolgen zijn even groot. Het verklaart wel waarom de opsporing zo moeilijk is. ««

Op de volgende pagina's: een interview met professor Jaap Doek, de peetvader van het kinderrecht.

PROFESSOR JAAP DOEK,
DE PEETVADER VAN HET KINDERRECHT:
**'KINDEREN
ZIJN DE MEEST
BEDREIGDE
GROEP
TER WERELD'**

PAN 20-28

Als er weer een zaak van kindermisbruik in het nieuws komt, is de eerste reactie er een van afschuw. Vaak wordt die gevolgd door ongeloof en de neiging om te zeggen dat het allemaal wel mee zal vallen. Maar meestal valt het niet mee. Kinderen kunnen jaren later nog last hebben van de gevolgen. Een pleidooi van professor Doek om de verhalen van de kinderen serieus te nemen.

Ik ben ervan overtuigd dat die kinderen in Oude Pekela misbruikt zijn voor het maken van kinderporno," zegt professor Doek onomwonden. "Alles was duidelijk voorbereid; de kinderen zijn volgens een vast plan ergens naar toe gelokt. De daders hebben de kinderen bovendien niet lang vastgehouden, zodat de ouders geen argwaan kregen. En als kinderen vertellen dat ze zichzelf op TV hebben gezien, dan weet je zeker dat de daders dat niet hebben gedaan omdat die kinderen zulke leuke kieren droegen."

Nuchter zet professor meester Jaap Doek de recente gevallen van kindermisbruik - en dat waren er, naast Oude Pekela, nog een hele rits - op een rij. Hij put daarbij uit zijn jarenlange ervaring als kinderrecht, zijn huidige functie als hoogleraar Jeugdrecht en Jeugdbeschermingsrecht aan de VU in Amsterdam en bestuursfuncties in nationale en internationale verenigingen tegen kindermishandeling. Niet voor niets wordt Jaap Doek de Peetvader van het Kinderrecht genoemd.

Wat was uw eerste reactie toen u over de zaak Oude Pekela las?

"Het deed me denken aan zaken die in Amerika op vrij grote schaal hebben gespeeld. Aan het probleem om zo'n geval strafrechtelijk helder te krijgen. De verklaringen van de kinderen blijken deels of helemaal niet met elkaar te kloppen. Dan krijg je de verwarring over wat er precies is gebeurd en wie wat heeft gedaan, en de neiging om te geloven dat het allemaal wel meevalt. Ik wil overtuigd worden door een justitieel onderzoek waarin al het mogelijke is gedaan om de zaak goed boven tafel te krijgen."

Na de eerste opwindings is de zaak een beetje gebagatelliseerd.

"Ja. Eerst was er een enorme opwindings omdat in een persbericht stond dat er zeventig kinderen misbruikt waren. Degenen die het bericht hadden verspreid, schrokken van die reactie en nepen vervolgens dat het allemaal toch wel meeviel, omdat het feitelijk maar slechts op twee kinderen betrekking had. Ik betwijfel of dat nu wel zo verstandig was, want ook die mededeling werd weer herroepen doordat men stelde dat er maar twee kinderen waren die echt letsel hadden opgelopen. Als je drie tot vier weken na zo'n affaire naar de lichamen van de kinderen kijkt om te zien wat er met hen is gebeurd, vind je in verreweg de meeste gevallen niets meer. Maar feit blijft dat er zeker veertig kinderen verhalen hebben verteld die aandacht en bezorgdheid verdienen."

Op grond van internationale ervaring zeg ik dat het niet wijs en niet rechtvaardig is om de verhalen van de kinderen niet te geloven. In sommige gevallen zullen ze ongetwijfeld overdreven zijn, maar zelfs na aftrek van de nodige verzinsels blijft nog meer dan voldoende over om serieus op in te gaan. Ik vind het ook belangrijk dat de kinderen alle mogelijke begeleiding krijgen, omdat ze na een periode van "normaal gedrag" ineens nachtmerries kunnen krijgen of agressief gedrag gaan vertonen."

Bestaat dit soort langdurige begeleiding in Nederland?

"Nee. We hebben met seksueel misbruik op een dergelijke schaal nog geen ervaring. Er is de nodige ervaring met misbruik binnen het gezin, incest, en wat ervaring met misbruik door derden, maar dat is incidenteel. Vooral de intensiteit en de duur van het vergrijp zijn van belang. Hoe langer het misbruik duurt, hoe moeilijker het

voor het kind is om er schadevrij uit te springen."

Hoe kwalijk kunnen de gevolgen van kindermisbruik zijn?

"Kinderen kunnen bijvoorbeeld slaap- en leerstoornissen krijgen. En bij langdurig seksueel contact met derden kunnen kinderen op latere leeftijd last krijgen van agressiviteit. Er is een verhaal over een onderwijzer in Amerika die bekend stond als Mr. Friendly. Jarenlang misbruikte hij een groot aantal jongens. De praatjes die daarover ontstonden, werden afgedaan met dat kan toch niet bestaan en dat is zeker overdreven. De onderwijzer vertuiste en toen bleek dat de jongens opvallend agressief naar derden waren. Dat had alles met het misbruik door Mr. Friendly te maken."

Het verschil tussen Oude Pekela en dit soort Amerikaanse zaken zit hem erin dat in Amerika de daders bekenden van de kinderen waren. In Oude Pekela ging het om heren én dames die uit waren op een produkt, naar alle waarschijnlijkheid een pornofilm."

U denkt dat het in Oude Pekela om een bende gaat?

"Ik denk dat het om een groepje mensen gaat dat dit al vaker heeft gedaan. Er wordt gesuggereerd dat er een link is tussen deze groep en de mensen die zich in het Unicef-gebouw aan kinderen hebben vergrepen."

Maar de autoriteiten brengen buitengewoon weinig informatie naar buiten. Een commissie De Wit heeft zich uitvoerig bezig gehouden met wat er in Nederland bekend is over kinderporno. Ze hebben ongeveer vijftig zaken bekeken, maar hebben nagelaten te schrijven wat die vijftig zaken nu feitelijk inhielden. In het rapport ontbreekt informatie over de daders, het aantal kinderen dat erbij betrokken was, of het ging om mensen die kinder-

porno maakten of er alleen maar in handelden en of er al dan niet Nederlandse kinderen bij betrokken waren. Het enige dat het rapport zegt, is dat het allemaal wel meevalt, maar ik kan niet beoordelen of dat juist is, omdat mij de gegevens daarvoor onthouden worden."

Met name vanuit Amerika wordt Nederland beschuldigd het Mekeke van de kinderporno te zijn.

"Voor een deel hebben die beschuldigingen het niveau van de

pot die de ketel verwijt dat hij zwart ziet. Ook in Amerika wordt veel kinderporno gemaakt. Bovendien gaan de activiteiten in Nederland door zolang er een winstgevend markt is en die ligt in Amerika. De Amerikanen proberen wel die markt met kracht de grond in te boren. De commissie De Wit heeft een aantal aanbevelingen gedaan dat daarop aansluit, maar het wachten is nog op de vraag of de minister die overneemt. Ik verwacht dat binnenkort wel, maar het rapport waarover we het nu hebben, ligt er al wel een jaar."

In 1982 heeft u kinderen al de meest bedreigde groep ter wereld genoemd en hebt u de minister van Justitie Korthals Altes ook laksheid verweten.

**"ZOLANG ER EEN
MARKT VOOR IS,
WORDT ER
KINDERPORN
GEMAAKT"**

"Die opvatting heb ik nog steeds, maar ik wil wel afwachten wat er nu precies justitieel onderzocht is. Ik ben benieuwd of de minister mij kan vertellen hoeveel manuren hij in dat onderzoek van Oude Pekela heeft laten steken. Mijn voorspelling is, dat dat aanzienlijk minder is dan bij een gemiddelde moordzaak in Amsterdam. Nou zeg ik niet dat een moordzaak niet ernstig is, maar ik zou de zaak Oude Pekela op z'n minst op hetzelfde niveau willen stellen. Uit mijn informatie heb ik de stellige indruk gekregen dat men dat niet gedaan heeft. En dat ligt gewoon aan politieke prioriteiten die worden gesteld."

Als de politiek deze zaak serieus had genomen, zou in de Tweede Kamer gevraagd zijn of de minister met een rapport wil komen waarin precies staat wat er in de zaak Oude Pekela is gedaan. Over Oude Pekela zijn geen vragen gesteld. Een CDA-Tweede Kamerlid vroeg wel of de minister wist dat de Amerikanen zo ontevreden waren over onze aanpak van de kinderporno. Nou, dat was een makke voor de minister, want hij hoefde maar om de hoek te wandelen naar de Amerikaanse ambassade om een rapport op te halen waarin exact het tegenovergestelde stond."

Hoe belangrijk is het dat de daders worden gepakt?

"Van zeer groot belang is in ieder geval een serieus onderzoek. Ik ben van mening dat het hier om een groep gaat die een duidelijke rol speelt in het vervaardigen van kinderporno. Een groep die in de toekomst op een andere manier zou kunnen toeslaan."

Een ander aspect dat hiermee te maken heeft. U heeft onlangs gezegd dat prostitutie onder jongens vaker voorkomt dan wordt aangenomen.

Men heeft zich altijd bezig gehouden met prostitutie onder meisjes, terwijl de jongens nauwelijks aandacht hebben gekregen. Het is moeilijk om cijfers te noemen, omdat jongens niet komen melden dat ze de prostitutie ingaan, maar er is zeker wat betreft Amsterdam wel iets bekend. Het gaat om honderden jongens, die overigens niet allemaal gedwongen de prostitutie ingaan."

Hulpverleners zouden zich ook schuldig maken aan misbruik van kinderen.

"Dat heeft volgens mij te maken met de afhankelijkheid die tussen hulpverlener en cliënt kan ontstaan. Er zijn hulpverleners die het naar bed gaan met hun cliënt als therapie presenteren. Ook in de kindbescherming hoor je af en toe dat de afhankelijkheid van een kind van een hulpverlener leidt tot ongewenste seksuele contacten. Je kunt begrijpelijk maken dat zo iets gebeurt, maar je kunt het natuurlijk nooit goed pleiten. Het mag niet. Punt uit."

U vindt dat de aandacht voor het kind moet verschuiven naar de positie van het kind.

"Een kind kan niet zelf een probleem bij de rechter aanklaarten. In een echtscheidingszaak is het bijvoorbeeld afhankelijk van wat de vader of moeder te berde wil brengen."

Moet het slaan van kinderen daarom ook als mishandeling worden beschouwd?

"Als je praat over het opvoeden van kinderen en kindermishandeling moet je proberen de houding van mensen te veranderen. We zijn in Nederland zover dat we het niet pikken als een onderwijzer onze kinderen slaat. Maar we vinden dat ouders hun kinderen wel mogen slaan. We praten dan liever over een corrigerende tik, maar de vraag is wat je nog acceptabel vindt. Probeer eens uit te gaan van de regel dat je in de opvoeding geen geweld tegen kinderen gebruikt. En eigenlijk gaat het mij daarbij niet om de ouders die hun kinderen zo nu en dan een klap geven. Maar ik vind wel dat een 16-jarige jongen die regelmatig wordt geslagen, het recht zou moeten hebben om naar een rechter te stappen. Ik zou graag zien dat in de wet een regel kwam te staan dat ouders zich bij de opvoeding van hun kinderen dienen te onthouden van geweld. Ouders die slaan, hoeven van mij niet meteen de gevangenis in, maar zo'n regel kan wel het klimaat aangeven waarbinnen kinderen zouden moeten kunnen opgroeien."

Hoe goed wordt er in Nederland opgevoed?

"Wel goed, geloof ik, hoewel," hij zegt het ironisch, "de Consumentenbond nooit onderzoek heeft gedaan naar de kwaliteit van het opvoeden in ons land."

Kijk je naar resultaten van internationale onderzoeken, het recente wereldomvattende onderzoek over zwangerschap bij tieners bijvoorbeeld, dan blijkt daaruit dat Nederland het beste scoort van de hele wereld. Dat wil zeggen dat de kinderen in ons land nogal vrij worden opgevoed, maar dat ze ook de voorlichting en middelen kunnen krijgen om ongewenste zwangerschap te voorkomen. Wij hebben hierin bijvoorbeeld een straatlengte voorsprong op de Verenigde Staten."

In de Verenigde Staten bestaan

'ONZE MAFIA KIJKT NEER OP KINDERPORNO'

ELS 24

VERVOLG
DOEK:

"KINDEREN DIE MISBRUIKT ZIJN, KUNNEN LATER HEEL AGRESSIEF WORDEN"

In 1984 sloeg een Amerikaanse Congrescommissie alarm. Nederland en Denemarken zouden fungeren als landen van herkomst van een groeiende stroom kinderporno naar de Verenigde Staten. De man die dit 'hete hangijzer' aanpakte was senator William Roth. Hem dus gevraagd: welke aanwijzingen had uw commissie? En is er intussen verbetering in de toestand gekomen?

Roth: 'Ik was in die dagen, toen er nog een Republikeinse meerderheid in de Senaat bestond, voorzitter van het Permanent Investigation Subcommittee. Die commissie kreeg steeds meer aanwijzingen dat de hoeveelheid kinderporno

die de VS binnenkwam toenam. Toen zijn er bijeenkomsten geweest, waaraan zowel functionarissen van het ministerie van buitenlandse zaken als de Postal Service — de postrijzen — deelnamen. Gebleken was namelijk dat de meeste vuiligheid per post Amerika bereikte en dat dit vooral uit Holland en Denemarken kwam.'

U eiste toen maatregelen van Nederlandse zijde.

'Ja, en er is ook samenwerking tot stand gekomen. De toestand is sedertdien duidelijk verbeterd. Er is een grote vermindering geconstateerd in de hoeveelheid kinderporno die per post in de VS belandt. Er worden nog wel toeristen betrapt die proberen die rommel

Amerika binnen te smokkelen. Een misselijk makende kant aan de zaak is dat kinderporno veelal gemaakt en gebruikt wordt door lieden die het hanteren als een methode om kinderen te doen geloven dat het allemaal normaal is en dat zij zich wel kunnen lenen voor seksuele "spelletjes" en verdergaande seksualiteit. Het blijft een probleem, al lijkt het afgenomen.'

Wordt niet veel kinderporno in Amerika zelf geproduceerd?

'Nee, dat is niet zo. De georganiseerde misdaad in de VS, de mafia en dergelijke, bezondigt zich er niet aan. Die kijkt daar op neer, vindt het minderwaardig. De meeste commerciële kinderporno komt van over-

zee, of in elk geval uit het buitenland. Wij hebben de Nederlandse regering destijds onze bezwaren duidelijk gemaakt. Naar Amerikaanse smaak is de Nederlandse wet zeer slap waar het gaat om porno-zaken. De straffen in de VS zijn veel hoger, er bestaat hier duidelijk een veel grotere toevengedheid.'

En die betreurt u?

'Ik heb het omslagartikel van Time Magazine gezien, waarin gemeld wordt dat men zich hier bewust begint te worden van de grenzen die er aan toegankelijkheid en zachtheid moeten worden gesteld. Dat lijkt mij een belangrijke ontwikkeling.'

reclamecampagnes tegen kindermishandeling. Is dat omdat het gezinsleven er zo slecht is?

'Kindermishandeling verschilt per samenleving. In Nederland is er meestal sprake van slaan, heet water, brandende sigaretten. In Amerika gaat het er veel gewelddadiger aan toe. Daar zijn genoeg gevallen bekend waarin zelfs op kinderen werd geschoten. In die reclamefilmpjes proberen de Amerikanen duidelijk te maken wat kindermishandeling is en wat je ertegen kunt doen. Ze laten situaties zien waarin mensen over hun toeren raken en zich afreageren op hun kinderen. De camera wordt op een bepaald moment stopgezet en dan wordt de ouders verteld hoe ze in zo'n situatie kindermishandeling kunnen voorkomen.'

Heeft u tips die kunnen helpen bij het voorkomen van kindermishandeling?

'In Nederland zou ook een campagne op gang kunnen worden gebracht die aandacht vraagt voor kindermishandeling. Simpele tips als: Tel eerst tot tien, Bel eerst een vriendin of moeder, Ga eerst een klusje in huis doen, kunnen in navolging van de Amerikaanse campagnes ook hier gegeven worden. Maar veel harder natuurlijk af van de bereidheid tot een samenleving om mishandelingen te melden. Mishandelingen komen niet voor niets het meest voor in gezinnen met kinderen onder de 6 jaar. Die ouders zitten gewoonlijk veel thuis met hun kinderen en hebben in verhouding weinig contact met de buitenwereld. Het gesloten gezin mag dan wel voor conservatieve mensen en bepaalde politici een ideaalbeeld vormen, voor veel kinderen is het een bedreiging. Geborgenheid is prima, dat biedt bescherming tegen de buitenwereld. Geslotenheid negeert die buitenwereld met alle kwalijke gevolgen van dien.' <<<

Kinderen van Oude Pekela mogelijk bedwelmd met drugs

Van onze verslaggever

OUDE PEKELA — Het onderzoeksteam van de rijkspolitie houdt er ernstig rekening mee dat de mogelijk seksueel misbruikte kinderen in Oude Pekela op de een of andere manier gedrogeerd zijn geweest. „Gezien alle verklaringen moeten we haast wel aannemen dat zoiets is gebeurd. Sommige kinderen kwamen met verhalen alsof ze een beetje van de wereld zijn weggeweest. Alleen juridisch kun je er weinig of niets mee”, zegt gemeentelijk woordvoerder M. Wachtmeester.

In de verklaringen van de kinderen is voortdurend sprake van vieze zuurtjes en pilletjes, die ze moesten eten en slikken. Ook vertellen de kinderen verhalen over injectiespuiten. De rechercheurs wisten dit al snel na het begin van het onderzoek — de affaire speelde in de paasvakantie — maar hielden deze details tot nu toe uit de publiciteit.

Hoewel het aanvankelijk de bedoeling was het justitieel onderzoek medio juli af te sluiten wegens gebrek aan nieuwe aanwijzingen, is in overleg met het Openbaar Ministerie besloten zeker nog tot september door te gaan.

Nog steeds houden zo'n acht rechercheurs zich met de zaak bezig, ofschoon ook de laatste weken geen nieuwe aanwijzingen zijn binnengekomen. Begin september zullen alle resultaten worden bekeken. Daarna zal definitief worden beslist of het onderzoek zal worden voortgezet.

Rijkspolitie zet onderzoek naar ontucht Oude Pekela toch voort

TEL 3

OUDE PEKELA, dinsdag De rijkspolitie Groningen zal het onderzoek naar de ontucht met jonge kinderen uit Oude Pekela de komende maanden voortzetten. Bij deze zaak waren 50 tot 60 kinderen betrokken die in de paasvakantie door volwassenen zouden zijn meegelokt voor het bedrijven van sekspelletjes. Vorige maand deelde hoofdofficier van Justitie te Groningen, mr. J. A. Blok, mee dat het onderzoek vast zat.

„Er zijn inderdaad geen nieuwe tips meer binnengekomen, maar het feitenmateriaal was toch interessant genoeg om het onderzoek nog voort te zetten”, aldus woordvoerder K. de Boer van de rijkspolitie. Het twaalf man sterke rechteam denkt in elk geval nog tot in september werk te hebben.

Binnenkort valt de eindrapportage van de kinderpsychiater dr. G. Mik te verwachten. Deze heeft zijn gesprekken met en observaties van de kinderen inmiddels afgerond. Het rapport zal naar het openbaar ministerie worden gezonden.

Nog altijd onderzoek kinder- ontucht in Oude Pekela

OUDE PEKELA - De Rijkspolitie Groningen zal het onderzoek naar de ontucht met jonge kinderen uit Oude Pekela de komende maanden voortzetten. Bij deze zaak waren 50 tot 60 kinderen betrokken die in de paasvakantie door volwassenen zouden zijn meegelokt voor het bedrijven van sexspelletjes. Vorige maand deelde hoofdofficier van justitie te Groningen, mr. J.A. Blok, mee dat het onderzoek vast zat.

NIEUWSBLAD VAN HET NOORDEN

29-7-87

Scherpere controles kinderporno

Van onze redactie binnenland

DEN HAAG — De politie moet regelmatig controles uitvoeren in sekswinkels en dergelijke op de aanwezigheid van kinderporno. Het openlijk aanbieden van of vragen naar dit soort lectuur moet in de regel leiden tot een opsporingsonderzoek.

Dit zijn twee richtlijnen die de procureurs-generaal bij de gerechtshoven onlangs hebben vastgesteld om landelijk een zo eenvormig mogelijk opsporings- en vervolgingsbeleid te krijgen tegen kinderporno. Het ministerie van Justitie heeft de Tweede Kamer hierover gisteren een brief gestuurd.

De procureurs-generaal stemmen in met de aanbevelingen die een speciale werkgroep een jaar geleden heeft gedaan over kinderporno. Zij zullen die samen met de hoofdofficiëren van Justitie verder uitwerken om te komen tot een effectieve opsporing en verzameling van bewijsmateriaal.

Onderzoek van kindersex-affaire bijna afgesloten

Van een onzer verslaggevers

OUDE PEKELA - Het onderzoek in de kindersex-affaire in Oude Pekela wordt binnenkort afgesloten. Volgens een woordvoerder van de rijkspolitie is het nog slechts een kwestie van een paar weken. „Er moeten nog wat zaken worden onderzocht, maar het is duidelijk dat het onderzoek op z'n eind loopt”, zegt de woordvoerder. Er is geen nieuw feitenmateriaal boven water gekomen. Aanvankelijk leek het er op dat het onderzoek al afgelopen maand zou worden afgerond, maar na overleg tussen Justitie en politie is besloten nog een paar weken door te gaan.

PEDOSEKSUALITEIT

DIL. AUG/SEPT

GERUST STRFEN

Onlangs verscheen het eerste deel van een in het Nederlands taalgebied baanbrekend werk van Edward Brongersma over kinder- en pedoseksualiteit. In dit boek worden vakkundig alle onwaarheden over 'kinderlokkers' ontkracht, geen overbodige luxe na alle hysterie rond de clowns van Oude Pekela. Maar vooral toont hij zich een pleitbezorger van de bevrijdende werking van seksualiteit in een zo anti-uitdrukkende cultuur als de onze.

'Jongensliefde' behandelt de seksuele en erotische relaties tussen jongens en mannen. Brongersma doet dit zowel vanuit een grote persoonlijke betrokkenheid - en put daarbij veelvuldig uit eigen correspondentie- als vanuit een verwerking van vrijwel alle literatuur die er op dit gebied bestaat.

Man-jongen relaties stonden ook centraal op een thema-avond die de vereniging Martijn organiseerde over 'pedoseksualiteit in het licht van de wetgeving, opvoeding en macht'. Inleiders waren de advocaat Hans van Zundert, sprekende namens de Rotterdamse woongroep die vervolgd werd vanwege de seksuele opvoeding van de kinderen; Joop Keesmaat, actief in de Eindhovense flikkergroep de Roze Driehoek die zoveel opschudding veroorzaakte met haar voorlichtingsboekjes 'Vies is lekker'; en Job Knap, bestuurslid van de Coornhertliga.

In wat nu volgt besteden we op drie manieren aandacht aan kinder- en pedoseksualiteit. Allereerst een beschouwing over de heersende seksuele moraal en de plaats daarin van kinderseksualiteit. We illustreren dat aan de hand van de betogen van Joop Keesmaat en Hans van Zundert over 'seksuele praktijkopvoeding' van kinderen. Uit hun verhalen blijkt al hoe in de verwrongen opvoedingsmoraal de klem van de anti-pedo hysterie aanwezig is.

Vervolgens besteedt Job Knap aandacht aan de leeftijds grenzen in de zedelijkheidswetgeving en het vervolgingsbeleid ten aanzien van pedoseksualiteit. Voor DILEMMA werkte hij zijn inleiding om tot een artikel, waarin met name zijn principiële stellingname opvalt tegen het strafrecht in het algemeen en het zich innemen van de strafrechter in seksuele verhoudingen in het bijzonder.

En last but not least een bespreking van het fantastische boek 'Jongensliefde', dat op elke bladzijde de sfeer ademt van wat Brongersma in zijn voorwoord schrijft, namelijk dat het is geschreven vanuit de overtuiging dat:

"Seksueel gedrag, mits in waarachtig respect voor de medemens, begroet moet worden als een scheppende kracht, een uitdrukking van liefde, een bron van vreugde en een oerdrift van de natuur."

De macht van de hokjes

Stelde Job Knap dat hij het onderwerp, als vader van twee kinderen, niet besprak als liefhebber, Joop Keesmaat wond er geen doekjes om dat hij niet vies is van seksualiteit met kinderen. Sterker nog, geen enkele seksuele prikkeling laat hem onberoerd: aan het hele universum kunnen wij lust ontleen en er is geen reden daar ook maar iets bij voorbaat van uit te sluiten. Of in zijn eigen woorden: ik lust er wel pap van.

Het zou niet de laatste keer zijn dat hij de aandacht van de zaal trok met zijn provocerende stellingname, persoonlijke anekdotes en met humor doorspekte interrupties. Hij wakte door zijn hele uitstraling bepaald niet de indruk boekenwijsheid op te lepelen: het was zijn eigen leven waar hij over sprak. Een toch nog altijd vrij zeldzame manier van omgaan met politieke issues, die doorgaans besproken worden als betreft het een interessant, abstract probleem.

De Roze Driehoek hanteert het uitgangspunt dat een ieder van jongsafaan over een rijke schakering aan lustbelevens beschikt. Deze radikale groepering stelt zich een veel breder doel dan alleen de bevrijding van de homoseksualiteit. Het gaat haar om het terugveroveren van alle oorspronkelijke mogelijkheden tot lustbeleving die in deze cultuur onderdrukt, weggemoffeld of ontkend worden.

In verband met het thema pedoseksualiteit is het van belang dat juist kinderen dit veelzijdige lustverlangen nog kennen. Vandaar ook dat ze zich met haar boekjes 'Vies is lekker' richtte op kinderen (jongens) vóór de puberteit. Hierin wordt aan kinderen duidelijk gemaakt dat wat zij nu nog voelen helemaal niet ingeperkt hoeft te worden tot die ene 'normale' manier van seksualiteit.

SEKSUELE MORAAAL

De mythe van het seksloze kind is wijdverbreid. Toch wees al de grondlegger van de seksuele wetenschap, Sigmund Freud, op het zogenaamd 'polymorf perverse' karakter van seksualiteit. Dat betekent dat er in ieder mens een veelzijdig lustverlangen aanwezig is dat in geen enkele categorie in te delen is.

Verlangens zijn nog aan geen norm onderworpen.

De inperkingen die in deze maatschappij aan deze veelzijdige lustverlangen opgelegd zijn velerlei. Verlangens worden gericht op mensen, terwijl kinderen ook lustgevoelens ontleen aan dieren. Ze worden afgewend van de 'bloedverwanten': het incest-verbod. Ze moeten zich richten op één persoon, dat wil zeggen

men hoort monogaam te leven en daarmee lust eksklusief te reserveren voor de toevallige winnaar of winnares. Ze worden gericht op een persoon van het andere geslacht: het taboe verklaren van homoseksualiteit. Er worden grenzen gesteld aan leeftijdsverschillen: seksuele kontakten tussen 'ouderen' en 'jongeren' worden buitengesloten. Seksualiteit wordt gekoppeld aan trouw, vriendschap en liefde. Lust wordt eenzijdig gekonsentreerd op de genitaliën, zodat neuken het allesoverheersende seksuele gedrag wordt. In veel gevallen wordt dit ook gekoppeld aan 'nuttigheid': het voortbrengen van nageslacht. Dit armetierige seksuele restant wordt vervolgens verstopt in de geheimzinnige hollen van de heteroseksuele slaapkamer. Het dieptepunt van seksuele verwrongenheid wordt bereikt in het instituut huwelijk, dat nog steeds normgevend is voor alle relaties en seksualiteitsbelevingen.

MACHT EN SEKSUALITEIT

In al deze normering is één punt essentieel en dat is de schepping van twee totaal verschillende soorten wezens, die we mannen en vrouwen noemen. Wat een vrij onbetekenend verschil zou kunnen zijn, wordt opgeklapt tot een diepe kloof. Mannen hebben de maatschappelijke macht in handen en hun eigenschappen worden overgewaardeerd. Men wordt geleerd verhoudingen tussen mensen te zien in termen van macht en egoïstische geldingsdrang. In een dergelijke omgang tussen mensen is er geen ruimte voor affectie. Wat er aan liefde en lust aanwezig blijft, moet gezocht worden in het privéleven, bij vrouwen.

Het uitoefenen van macht over andermens lichaam is een wezenskenmerk van deze cultuur. Lichamen worden gebruikt om de energie ervan in arbeid om te zetten, ingezet voor oorlogsvoering of andere daden van geweld en in het algemeen als instrument voor eigen macht. Dit staat haaks op een streven naar vrije lust en liefdevolle verhoudingen. Want wie houdt van mensen, zal ze niet in oorlogen om zeep willen brengen. En wie houdt van lichamen, zal ze niet martelen. Macht uitoefenen over het lichaam uit zich seksueel in de beschikkingsmacht van mannen over vrouwen en deze ongelijkwaardigheid wordt in het huwelijk bevestigd. Terwijl 'seksueel misbruik' in de vorm van verkrachting in kontakten tussen vreemden gestraft wordt met maximaal twaalf jaar gevangenisstraf (art. 242 van het Wetboek van Strafrecht), wordt verkrachting binnen het huwelijk nog vaak steeds niet als zodanig beschouwd.

Deze moraal, waarin neuken geen mogelijke uiting van intimiteit is maar van machtsuitoefening, bestaat overigens ook in buiten-huwelijkse relaties. En de opvatting dat men niet 'betemmat' met iemand naar bed is geweest, als er niet geneukt is, is ook in links-radikale kringen wijdverbreid.

HET SPOOK VAN DE KINDERLOKKER

In de discussie die na de inleidingen van de thema-avond ontstond merkte Job Knap dan ook terecht op dat seksualiteit merendeels wordt geassocieerd met agressieve ontlading. Deze associatie speelt een grote rol bij de hysterie die wordt opgewekt door pedoseksuele kontakten. Een man die bij seksualiteit aan niets anders denkt dan neuken als laatste bevestiging van de eigen macht, kan zich bij pedoseksualiteit niets anders voorstellen dan de makabere fantasie: moet mijn leuter ook in die kleuter?

Zo wordt de eigen vervreemde seksualiteit op anderen geprojecteerd. Seksualiteit is geen geïsoleerd gegeven. Opvoeders die op dit punt verboden uitvaardigen, zullen ook in andere opzichten aanvaarding van hun gezag eisen. Ook zullen ze gemakkelijk hun kinderen uit willen 'lenen' aan andere gezagsdragers, bijvoorbeeld op school. Een autoritaire opvoeding zal samengaan met het aan kinderen onthouden van seksualiteit. Wel zijn 'seksuele handelingen onder dwang' veel voorkomend. Maar dit zijn dan ook ouder-kind verhoudingen waarin niet seksualiteit, maar geweld toonaangevend is (we moeten dan ook maar eens af van die verwarrende term 'incest'; die slaat immers zowel op seksualiteit als uiting van sympathie als op gewelddadige onderwerping).

Maar waar kinderen wel worden grootgebracht met de vanzelfsprekendheid van lichamelijke intimiteit, zullen ouders al snel een eksklusief bezitsrecht daarop claimen. Pedoseksualiteit is met name ook zo bedreigend omdat het opvoeders kan confronteren met het gevoel dat ze zelf tekort geschoten zijn in hun liefde en seksuele aandacht. Ouders die sterk afwijzend reageren op seksuele kontakten van het kind met buitenstaanders, worden hierin gesteund door de strafwetgeving. Deze maakt namelijk geen enkel onderscheid tussen vrijwillig en dwangmatig contact.

Zolang pedoseksualiteit in de taboesfeer ligt wordt het tegenstanders ervan gemakkelijk gemaakt om oudere-jongere verhoudingen verdacht te maken. Men spreekt wel van 'sekundaire gevolgen die primair lijken'. Dat wil zeggen dat schade die aan kinderen wordt berokkend, verklaard wordt uit het contact zelf, terwijl die in feite het gevolg is van de reacties daarop van de buitenwereld. Een

kommissie van de NVSH schreef hierover in haar rapport 'Leeftijdsgrenzen in de zedelijkheidswetgeving' (1979): "Omdat seksuele handelingen met kinderen vrij algemeen worden afgekeurd en bovendien strafrechtelijk verboden zijn, zal in veel gevallen een sfeer van geheimzinnigheid of zelfs angst rond de kontakten gehandhaafd worden. Een dergelijke sfeer is niet zeer bevorderlijk voor een ontspannen beleving van die kontakten en kan tot spanningen leiden die schadelijk zijn voor de betrokkenen, met name ook de kinderen. Wanneer het bovendien tot strafrechtelijke vervolging komt is het waarschijnlijk dat dit voor de getroffen een mentale klap betekent die diepe sporen achterlaat. Ook is het zeer wel denkbaar dat een kind dat een relatie als positief ervaart, wanneer het weet dat de ouders deze afkeuren, in een gewetensconflict kan geraken, hetgeen grote spanningen kan veroorzaken." Het strafrecht richt met andere woorden zelf aan wat het altijd zegt te willen tengaan.

Wie wel doet aan seksuele (praktijk)opvoeding, zal het weten ook. Des te meer geldt dat waar het gaat om alternatieve samenlevingsvormen. De situatie rond de Rotterdamse woongroep, zoals die werd geschetst door Hans van Zundert, maakte dat maar al te duidelijk.

Hij vertelde hoe twee jaar geleden de politie de woning binnenviel op grond van een opgeklopte aanklacht van een buitenstaander. Een bijzondere aanhoudings-eenheid van de Rotterdamse politie, bestaande uit dertig agenten, forceerde met koevoeten de deuren en viel binnen. Een maand lang was daarvoor de telefoon afgeluisterd. Een van de gevoerde telefoongesprekken werd op insinuerende wijze samengevat en als bewijsmateriaal aan de rechterlijke macht overgedragen. Alleen de 'seksuele lijn' in de gesprekken tussen ouders en kinderen werd opgepikt. Daarbij werd niet geschroomd woorden te verdraaien, zoals het woord 'gerust stellen' dat de politie wilde lezen als 'gerust strelen'. En wat dan nog, zou je je afvragen. Maar de wet ziet dit nu eenmaal als strafbaar feit, zodat de kinderen uit de woongroep gehaald werden en een week lang in een tehuis werden geplaatst. De ouders mochten ze niet zien en tegen de kinderen werd gezegd dat ze daar zaten met toestemming van de ouders! Pas door een kort geding kon worden afgedwongen dat de ouders hun kinderen weer terug konden zien. Intussen zijn zij allang weer in de woongroep teruggekeerd, gelukkig zonder al teveel schade. Wel zei een van hen tegen zijn moeder: 'Vind je het nu erg dat ik een keer aan je borsten heb gezeten?'

VIES IS LEKKER

Maar stel je voor dat het geen woongroep van mannen en vrouwen is die kinderen opvoedt, maar homoos die zich er mee bemoeien. En dan niet de homoos, waarvan sommigen zich langzamerhand kunnen voorstellen dat het ook wel zorgzame vaders zullen zijn, maar flikkers die de burgerlijke moraal de wacht aanzeggen. Waarom bemoeien die zich er mee, zou je zeggen. De Roze Driehoek zegt zelf in een van haar uitgaven:

"Door nu kinderen informatie en positieve voorbeelden te geven willen wij voorkomen dat er straks wéér zo'n generatie van gefrustreerde, angstige, zich schuldig voelende, bevooroordeelde, getraumatiseerde, diskriminerende mensen rondloopt, die hun bekrompen ideeën weer doorgeven aan hun kinderen".

Omdat ze zich deskundig acht op gebied van mannelijke seksualiteitsbeleving, zijn haar voorlichtingsboekjes gericht op jongens. Want, zoals Joop Keesmaat zei, 'de schooljongens van nu zijn de potenrammers van morgen'.

Het eerste deeltje van 'Vies is lekker' werd uitgedeeld aan kinderen op het schoolplein. Die reageerden nieuwsgierig of gooiden het weg zonder het ingekeken te hebben. Kinderen die het lezen of aan wie het voorgelezen werd, reageerden eerlijk: de verhaaltjes werden leuk, spannend, saai of ruig gevonden.

Schoolhoofden en ouders reageerden angstig of woedend. De hetze kwam op gang en de gevolgen waren er naar. De politie deed een inval in het pand van de Roze Driehoek en nam de aanwezige boekjes in beslag. Mensen werden verhoord en er werd proces-verbaal opgemaakt. In het pand werden ruiten ingegooid en een molotov-cocktail naar binnen geworpen. In Eindhoven werden pamfletten verspreid compleet met adressen en telefoonnummers van de leden voor degenen die hun woede wilden koelen. Enige gesneuvelde ruiten bij Roze Driehoekers thuis waren het gevolg.

DE MACHT VAN DE HOKJES

Zedelijkheidswetgeving is overbodig

Zeggen wat wel en niet mag bij seks lijkt een hachelijke zaak, maar in feite is het vrij eenvoudig. Er is simpelweg geen enkel zinnig argument tegen wat voor seksualiteit dan ook in te brengen, mits ze aan één voorwaarde voldoet. Dat is dat er niets gebeurt tegen de wil van een van de betrokkenen.

De heersende opvattingen over seksualiteit zijn echter geenszins op dit criterium gebaseerd. De meeste uitingen van seksualiteit worden niet veroordeeld vanwege de schade die iemand wordt berokkend, maar omdat ze niet passen in de gangbare moraal. Omgekeerd worden seksuele gedragingen geaccepteerd omdat ze normaal worden geacht, terwijl ze heel wel schadelijk kunnen zijn. Zou men zich werkelijk bekommeren om inachtneming, dan is het juist de 'normale' heteroseksualiteit die ons zou moeten verontrusten.

De maatschappij is intussen zo verziekt dat een ieder seksueel in hokjes wordt geplaatst en door de wetenschap in kaart wordt gebracht. Ook pedoseksuelen zitten in zo'n hokje en vormen officieel een heel kleine groep.

Wanneer het ons er om gaat de hokjes-scheiding te overbruggen, is er maar één weg: die van de herontdekking van de lusten uit de kindertijd. Dan zal men tot het besef komen dat er geen minderheden bestaan, waar de zogenaamde seksuele perversies veilig kunnen worden opgeborgen. Dan kan men er niet meer om heen de homo of pedo in zichzelf te ontdekken. Dan zullen we er achter komen hoezeer Joop Keesmaat gelijk had toen hij de discussie samenvatte met de uitroep: 'We zijn het allemaal allemaal!'

Ton Geurtsen

De Roze Driehoek geeft driemaandelijks 'De Verkeerde K(r)ant' uit. Deze is verkrijgbaar bij Postbus 7665, 5601 JR EINDHOVEN. Hetzelfde geldt voor de voorlichtingsboekjes 'Vies is lekker' waarvan intussen drie deeltjes verschenen zijn.

Het adres van de vereniging Martijn is Postbus 5478, 1007 AL AMSTERDAM, tel. 020-443249 of 020-760670.

Bij de bespreking van een dergelijk delikaat en beladen onderwerp als de pedoseksualiteit lijkt het me van belang mijn eigen credentials meteen op tafel te leggen.

Ik ben een burgerlijke vader van twee jonge dochters (tien en zeven jaar), ben dol op seks en dol op kinderen, maar toch letwat beducht voor de combinatie daarvan. Ook ik heb soms last van dat spookbeeld van die agressieve stijve tamp en dat onschuldige jonge kind. Een seksueel hoogtepunt bevat een niet te miskennen komponent van geweld.

Mijn uitgangspunt in de strafrechtstheoretische discussie is abolitionistisch; dat wil zeggen: ik denk dat we bij de geformaliseerde konfliktregulering het strafrecht kunnen missen en voldoende zouden hebben aan het Burgerlijk Wetboek dat voldoende procedures schiept om ongewenst schadelijk gedrag tegen te gaan of te compenseren. Om te beginnen wil ik de bepalingen uit het Wetboek van Strafrecht die een sterk moralistische inslag hebben, zoals seks, genotmiddelengebruik en gokken, in het bereik beperken. Ik heb dus geen behoefte aan aparte wetgeving op het gebied van de zedelijkheid, zoals thans titel 14 van het Wetboek van Strafrecht bevat, en bijgevoel ook niet aan leeftijds grenzen.

Laten we bij het begin beginnen: Wie schade veroorzaakt kan aansprakelijk worden gesteld en dient die te vergoeden, zo goed en zo kwaad als dat mogelijk is. Die schade kan zijn materieel en immaterieel, lichamelijk of geestelijk. Inbreuk op de privacy en de lichamelijke integriteit, die grondwettelijk worden beschermd, kan schadelijk zijn en het Burgerlijk Wetboek regelt de schadevergoedingsverplichting.

Bovendien zijn in het Wetboek van Strafrecht nog op tal van wijzen geweldsgebruik, dwang, dreiging daarmee, mishandeling, misbruik van gezag, chantage, bedrog en discriminatie strafbaar gesteld, terwijl bij sommige delictomschrijvingen (met name mishandeling) de strafbaarheid groter is naarmate de schade groter is of het geweld zwaarder. In de discussie die nu al vijftien jaar wordt gevoerd rond de bepaling van de zedelijkheidswetgeving treft men veelvuldig een principiële opstelling aan, bij de belangrijkste discussiepartners zoals NVSH, COC, Coornhert Liga, PSP, enzovoorts, die er op neer komt dat elke verwijzing naar seksualiteit in de wet kan worden gemist.

Opvattingen over onzedelijkheid kunnen nogal snel veranderen. De normen dienen te worden gerelateerd aan de schadelijkheid c.q. de potentiële schadelijkheid van geweld, dwang en misbruik van overmacht.

Het meest recente produkt in de discussie is de COC-petitie van 15 januari 1987. Deze draagt het karakter van een compromis en is vermoedelijk voortgevloeid uit de vrees dat binnenkort nieuwe wetsvoorstellen in de Tweede Kamer ter discussie zouden komen en dat er moest worden gered wat er te redden viel. De petitie stelt voor seksuele contacten met jongeren onder de 16 strafbaar te houden met als wettelijk geformuleerde strafuitsluitingsgrond dat geen bestraffing mogelijk is indien de jongere in kwestie het contact zelf zocht of een actieve rol speelde in het onderhouden ervan of zich er niet aan onttrok ofschoon dit mogelijk was. De vereniging Martijn heeft groot gelijk met de konstatering dat een dergelijke formulering niets verandert aan de huidige wettelijke normstelling en vermoedelijk ook niets aan de wijze waarop daar door politie en justitie mee wordt omgegaan. Seks onder de 16 blijft verdacht behoudens het tegendeel en de risico's van voorbarig dwangmatig ingrijpen in onschuldige relaties blijft levensgroot. Laat ik dit aan de hand van een voorbeeld illustreren.

De enkele mededeling van de ouders dat een volwassene met hun 12-jarige zoon of dochter knoeit kan ertoe leiden dat de vermeende boosdoener zonder pardon wordt gearresteerd en langere tijd blijft

vastzitten. Is het criterium voor strafbaarheid niet de seks gekoppeld aan de leeftijd maar de vraag of er geweld, dwang of misbruik van overmacht in het spel is en bovendien of dit redelijkerwijs schadelijke gevolgen zou kunnen hebben, dan is er, alvorens men tot arrestatie kan overgaan, nogal wat onderzoek nodig, met name bij het betrokken kind en misschien zelfs bij de ouders.

Artikel 284 van het Wetboek van Strafrecht luidt:

"Met gevangenisstraf van ten hoogste negen maanden (...) wordt gestraft wie een ander door geweld of enige andere feitelijkheid of door bedreiging door geweld of enige andere feitelijkheid gericht hetzij tegen die ander hetzij tegen derden wederrechtelijk dwingt iets te doen, niet te doen of te dulden en hij die een ander door bedreiging met smaad of smaadschrift dwingt iets te doen, niet te doen of te dulden."

Al weer enkele jaren geleden is door COC en NVSH voorgesteld om dit artikel aan te vullen met een tweetal paragrafen: ook strafbaar is hij die een ander door misbruik van gezag dwingt iets te doen, niet te doen of te dulden en degenen die iemand beneden de leeftijd van 12 jaren wederrechtelijk dwingt iets te doen, niet te doen of te dulden.

In een nieuw artikel 284b wordt vervolgens de strafbedreiging verzwaaard wanneer het seksualiteit betreft en nog extra

verzwaaard wanneer het ook nog schade (lichamelijk letsel) veroorzaakt.

We zien dat toch de seksualiteit zelf weer als criterium wordt geïntroduceerd en ik zie waarachtig niet in waarom niet had kunnen worden volstaan met strafverhogingen naarmate er meer schade veroorzaakt is of redelijkerwijs te verwachten.

Wat ik begrijp van de pedoseksuele cultuur is dat de charme van liefdevol seksueel contact met kinderen juist gelegen is in de seksuele onbevangenheid van het kind dat nog niet schuchter en angstig is gemaakt door seksuele bewustwording vanuit de overheersende seksuele moraal van geneuzinnigheid en taboe. De vraag is of liefdevolle seks met kinderen wel goed te onderscheiden valt van narteloze en egocentrische seks met een ongetwijfeld groter risico van een traumatisch gevolg. Bij seksueel niet of nauwelijks bewuste kinderen is toestemming of instemming en een actief meedoen gemakkelijker te verkrijgen en bijgevoel is misbruik van overmacht en gezag moeilijker vast te stellen. Ongelijke machtsposities hebben wel de neiging uit te lopen op machtsmisbruik.

Een andere belangrijke vraag -aan de beantwoording waarvan ik eigenlijk niet durf te beginnen- is die of de kollektieve heersende seksuele moraal geheel en al vals en huichelachtig is en ontstaan uit repressieve machtsverhoudingen, of dat die voortspuit uit een zekere menselijke aanleg en wellicht nuttig is voor het behoud van de soort of voor andere maatschappelijke verschijnselen en verhoudingen die wij wel degelijk positief waarderen.

Zoals gezegd heb ik zelf de neiging om als uitgangspunt te kiezen dat seksuele omgang met kinderen niet verboden moet worden en zeker niet als wettelijke norm, zo lang niet vaststaat dat het schadelijk is. Schade tengevolge van de maatschappelijke reactie moet dan zoveel mogelijk worden onderscheiden als sekundair gevolg van de seksuele omgang. Het is net zo als met druggebruik dat lichamelijk betrekkelijk onschuldig is, maar door de maatschappelijke reactie -met name de kriminalisering- voor geweldige openbare orde- en justitieproblemen zorgt. Anderzijds realiseer ik me natuurlijk ook dat de laatste tijd uit therapeutische hoek wordt gewezen op het neurotiserend effect op latere leeftijd van zeer vroege seks en wel speciaal incest.

Een openlijke wettelijke normstelling welke dus niet is ingevuld met aan seksualiteit refererend jargon, laat de rechter de mogelijkheid om aan de feitelijkheden van het konkrete geval af te lezen in hoeverre al of niet seksuele handelingen schadelijk of potentieel schadelijk zijn en zodoende een ontoelaatbare inbreuk vormen op de persoonlijke vrijheden en de lichamelijke en geestelijke integriteit. We hanteren dan een grondwettelijk begrippenkader dat noodgedwongen vaag is, maar tevens ertoe dwingt in het konkrete geval het gedrag te toetsen aan eveneens grondwettelijk beschermde rechten en vrijheden.

Job Knap

Het drieledige taboe van de jongensliefde

Seksuele relaties tussen jongens en mannen worden op z'n minst door drie taboes getroffen, zo zouden we de strekking van 'Jongensliefde' kunnen samenvatten. Dit dan alles tegen de achtergrond van Brongersma's doorleete en doordachte visie op de schoonheid van het menselijk lichaam en pracht van seksuele lust.

Allereerst is er de ontkenning van kinderseksualiteit. De onhoudbaarheid van dit idee is op talloze manieren aangetoond.

Zo krijgen jongetjes al de laatste maanden voor hun geboorte in de moederschoot spontane erekties en dat ongeveer vijf keer per dag. Bij de geboorte is het lichaam al geheel ingesteld op huidcontact. Kinderen zijn vanaf hun geboorte geslachtsrijp (wat natuurlijk iets anders is dan voorplantingsrijp). Zuigelingen van beide geslachten wrijven soms hun geslachtsdelen met stootbewegingen tegen het bed, de vloer of een speelgoedbeest. Bij jongetjes ziet men dat vanaf acht maanden oud. Op hun vijfde jaar heeft de helft van alle jongetjes al eens een orgasme gehad en bij jongens van 10 tot 13 jaar loopt dat getal op tot 80%. De eerste zaadlozing komt gemiddeld op het 12e à 13e jaar.

Deze seksuele uitingen worden echter veelal niet in praktijk gebracht, omdat ze in de opvoeding worden afgesnoerd. Het onthouden van deze mogelijkheden heeft grote gevolgen: het kind maakt "een steeds koudere en vlakker indruk op ons".

Het tweede taboe is de homoseksualiteit. Seksuele contacten tussen jongens onder elkaar zijn heel gebruikelijk, maar wat eerst normaal wordt gevonden, slaat om in scherpe afkeuring. Hoe dit in zijn werk gaat, mag blijken uit de volgende woorden van een Nieuwzeelandse jongen:

"Ik en de andere jongens zogen elkaar altijd af op de WC. Het was echt lekker en ik probeerde altijd eentje te vinden die het met me wou doen. Maar toen we in de vierde klas kwamen, begon het de anderen op te vallen dat ik er veel feller op was dan de meesten. Eerst zeiden ze er niets van. Maar na een tijdje begonnen ze me er mee te pesten. Ze pakten me beet en schreven met krijt 'flikker' op mijn rug. Later werd het echt gemeen, en één keer takelden ze me zo toe dat ik naar de dokter moest om de wonden te laten hechten" (p.165).

SEKSUALITEIT EN GEWELD

Een belangrijke rol speelt de angst voor het verliezen van mannelijkheid. Op-groeiende jongens moeten zich gedragen naar de normen van hun leeftijdsgenoten en ze proberen "een meisje te versieren enkel en alleen omdat ze gehoord hebben dat iedereen het doet". De belevenissen moeten aan de leeftijdsgenoten verteld worden om het aanzien in de groep te vergroten.

Het gedwongen karakter van deze heteroseksualiteit leidt ertoe dat ongeveer de helft van de jongens bij 'de eerste keer' met een meisje zich bang, bezorgd, zondig, in de war, vol spijt, teleurgesteld of

dwaas voelt (p.159). Het staat in schril contrast met de aanmerkelijk positievere ervaringen die men met geslachtsgevoelens heeft opgedaan. De Franse seksuoloog Meignan stelt dan ook dat het voor het mannelijk geslacht noodzakelijk is eerst de in ieder aanwezige homo-neigingen daadwerkelijk te beleven, eer het een goede verhouding tot vrouwen kan opbouwen.

Het wegdrukken van homoseksuele gevoelens gaat samen met de wens om 'macho' te handelen. Vechten en onverbloemd sadisme is er het gevolg van. Voorbeelden zijn het anaal verkrachten van de 'zwakkere jongen' in benden, strafgevoelens en tuchtscholen en in het leger (wat dit laatste betreft spreekt het schokkende boek van Marcel Bullinga: Het leger maakt een man van je, duidelijke taal).

De onderdrukking van niet-gewelddadige seksualiteit vertoont een rechtstreeks verband met de mate van wreedheid en misdadigheid in een cultuur. De Amerikaanse kinderpsycholoog James Prescott heeft verschillende culturen op dit punt vergeleken. Hieruit bleek dat kinderen die seksueel vrij opgroeien gelukkiger, gezonder, vriendelijker en vredelievender waren. Zij die daarentegen werden opgevoed in seksuele onthouding, waren harder en wreder, sneller geneigd tot geweld en misdaad. Seksueel genot is dan een goede bescherming van de maatschappij tegen geweld.

Hoe seksueel genot door deze macho-moraal omslaat in geweld, blijkt ook uit het voorbeeld van twee vijftienjarige scholieren, die regelmatig seksueel contact met hun leraar hadden:

"Eenmaal kwamen de beide jongens aanzetten in een grote staat van opwindning. Terwijl ze door het park liepen, zo vertelden ze, hadden ze 'een vuile flikker' ontmoet die hen had aangesproken voor seks. 'We hebben hem een flink pak op zijn donder gegeven om hem te leren dat we geen flikkers zijn', verklaarden ze, terwijl ze hun kleren uitrokken voor hun dagelijkse sekspartijtje met hun leraar" (p.191).

De minderheid die zich bewust is van een blijvende voorkeur voor het eigen geslacht en die niet wenst te onderdrukken (de beroemde 5%) zal dan ook de hele homofobie over zich heen krijgen. Brongersma wijst in dit verband op de honderden en honderden mannen (en vrouwen) die tot zelfmoord worden gedreven als rechtstreeks gevolg van diskriminatie en veroordeling.

Problematieser wordt het nog als homoseksualiteit wordt beleefd tussen een jongen en een oudere jongen of man: het derde taboe. Veel jongens verlangen er naar en doen het, maar de omgeving zegt dat het verkeerd is. Uit het dagboek van een veertienjarige jongen, verliefd op een jongen van 22:

"Mijn jongensjaren gaan zo snel voorbij. Ik zou er graag volop van willen genieten, maar de mensen maken me dat onmogelijk. Als ik dan denk aan al die dingen die ze op kostscholen en op kampeerterreinen uithalen, - aan al die mensen die het stiekum doen en dan achteraf om het hardst roepen dat ze er niets van moeten hebben, en die anderen aanklagen... Wat een schoften! Of zijn het zelf zietige slachtoffers? Ik voel me zelf heus volkomen normaal. Ik kijk net zo graag naar meisjes als naar jongens. Schoonheid en liefde zijn overal te vinden. Maar ik moet alles in het geheim doen, terwijl ik het voor de hele wereld zou willen uitschreeuwen. Ik zou iedereen willen vertellen hoe mooi dit alles voor me is" (p.200).

ELDERS EN VROEGER

De relativiteit van onze seksuele opvattingen kan, behalve door terug te gaan naar de kinderjaren, ook worden geïllustreerd door een blik te werpen op andere culturen. Natuurlijk komen er ook buiten de westerse cultuur talloze taboes en wreedheden (zoals initiatieriten) voor. Maar seksualiteit als bron van schaamteloos plezier is buiten de westerse wereld veel vanzelfsprekender.

De zogenaamde natuurvolken kennen hun rituelen waarbij drank, muziek en ritmische dansen een seksuele bedwelming veroorzaken. Mannen dansen naakt terwijl ze een erectie hebben en herhalen keer op keer 'de geslachtsdaad'. Ze plengen hun zaad in stromen, tot geen man of jongen meer een druppel over heeft. Er vinden sekscontacten plaats tussen moeder en zoon en tussen broer en zus. Een beschrijving van de bewoners van de Siwa-oase in Egypte:

"Lenige jongens met gladde wangen, stoere Berbers met kaaigeschoren koppen, reusachtige negers...Ze dronken gesticte palmwijn en gingen dansen. Hun eentonige zang klonk al luider en luider. Steeds sneller sloegen de trommels. De gezichten van de mannen gloeiden van hartstocht. Ze rukten zich de kieren van het lijf en de bewegingen van de dansers werden steeds wilder. Ze trilden, zo fel was hun opwindning. Na afloop lagen ze allen bij elkaar, volkomen ontspant. Ze hadden geen grijntje schuldgevoel, dat kruis van de westerse beschaving, en daardoor waren ze vrij van wat ons het meest kwelt. Ze waren zorgeloos." (p.35).

Buiten de westerse wereld wordt angst voor homoseksueel gedrag nergens zo aangetroffen als bij ons. Veel sterker geldt dat nog voor seks tussen jongens en mannen. Die maakt vaak een vanzelfsprekend onderdeel uit van de opvoeding en begint al op heel jonge leeftijd.

In talloze culturen wordt door mannen de voorkeur gegeven aan seksueel contact met jonge jongens in plaats van vrouwen. Onder de vroegere Germaanse volkeren werden zelfs huwelijken tussen mannen en jongens gesloten en tegenwoordig gebeurt dat bij de Eskimo's en in Soedan nog steeds.

Het 'seksloze kind' is er een onbekend verschijnsel. Ooit was dat in het westen ook het geval. Brongersma noemt de voorstelling van het kind als asexueel wezen "een betrekkelijk nieuw misbaksel". Ruim twee eeuwen geleden sloep nog de hele familie, volwassenen en kinderen, naakt in één kamer, waarin alles zich afspeelde: vrijen, geslachtsverkeer, geboorte en dood. Kinderen werden niet voor 'onschuldig' aangezien en hadden geen seksuele voorlichting nodig omdat ze de feiten uit eigen aanschouwing kenden.

GROTE-MENSEN LOKKERS

Brongersma reserveert de vraag naar de zedelijke waarde van seks tussen mannen en jongens voor het tweede deel van zijn boek. Toch noemt hij al in deel 1 - en het kan bovendien uit zeer veel andere literatuur worden afgeleid - dat deze contacten zelden schadelijk zijn. Deze conclusie kan zelfs getrokken worden wanneer we uitsluitend afgaan op criminale statistieken.

Dit blijkt bijvoorbeeld uit het eindrapport van de Adviescommissie Zedelijkheidswetgeving (1980), waarin vooroordelen ontbrekend naar voren komen en gepleit wordt voor handhaving van de strafbaarstelling van pedoseksualiteit. Een ander voorbeeld is het onderzoek van het Kinsey-instituut. Hieruit bleek dat van de 244 Amerikaanse mannen, veroordeeld wegens seksuele handelingen met kinderen onder de twaalf jaar, er maar twee waren die verklaarden in werkelijkheid aan een partner van die leeftijd de voorkeur te geven. Van de 269 mannen, veroordeeld wegens seksuele handelingen met kinderen van twaalf tot vijftien jaar, waren dat er 17 (p.61).

Kriminele statistieken berusten op een grove vertekening omdat het immers voor de hand ligt dat men veel eerder aangifte doet als het seksueel contact van de jongen uit onvrijwillig is geweest. De ongunstige gevallen zijn dan oververtegenwoordigd.

Brongersma spreekt in dit verband van 'pseudo-pedofielen' die seks zoeken met volwassenen, maar bereid zijn toevlucht tot een kind te nemen wanneer ze geen volwassene kunnen krijgen, of wanneer iemand dronken of overspannen is. Gaan we uit van wat Brongersma 'jongensminnaars' noemt - degenen die niet uit angst maar vanuit een positieve liefde aan seks met jongens doen -, dan is het beeld uiterst positief. Zo stelt de Amerikaanse feministe Pat Califia dat jongensminnaars over het algemeen bij het vrijen meer bedacht zijn op het genot van hun partners dan meestal bij heteroseksuele mannen het geval is.

Maar seksualiteit tussen jongens en mannen is geen eenrichtingsverkeer. Integen-

deel, het initiatief tot seksueel contact is in het merendeel van de gevallen afkomstig van de jongen zelf. Hoezeer dat het geval is, kan nota bene uit de zogenaamde criminale statistieken afgeleid worden! Uit onderzoek bleek dat in 70% van de gevallen van seks met jongens onder de twaalf, de jongen vrijwillig had meegewerkt of zelf begonnen was. Bij jongens van twaalf tot vijftien jaar lag dit percentage op 83% (p. 197).

Zoals Brongersma het uitdrukt: "Ongetwijfeld bestaan er kinderlokkers, maar er bestaan óók grote-mensenlokkers". Een van de jongens vertelt:

"Mijn vijftien jaar had ik al een enorme grote lul. Nou is die 23 centimeter. Ik wist dat het de grootste was die ik ooit gezien had. Ik was er dus erg trots op, en zelfs toen ik nog pas veertien was, liet ik hem, als ik maar even de kans zag, in stijve stand aan anderen zien. Dat was ook waardoor mijn schoolmeester belangstelling voor me kreeg. Ik lokte ook mannen en jongens, in parken en pusbakken, door er mee te pronken als hij groot en hard was" (p.199).

MIJN PROBLEEM NIET

De grote meerderheid der mannen lijkt geen homoseksuele gevoelens te kennen. De praktijk leert wel anders. Een meerderheid geeft bij onderzoeken te kennen die gevoelens wel te hebben en het gros daarvan heeft het ook ooit -toen men nog zo'n onschuldig kind was- in praktijk gebracht.

Voor pedogevoelens geldt iets soortgelijks. Zo onderzocht het Clark Instituut in Canada pedofielen en 'normale mannen' door hen naaktfoto's van kinderen te laten zien. Hierbij werd de penis in een apparaat gestoken dat de mate van zwelling meet en registreert. 'Normalen' en 'pedofielen' kregen even vaak een peniszwelling.

De link tussen onderdrukking van homoon pedoseksualiteit is snel gelegd. Zoals macho-mannen juist door onderdrukking van hun eigen homo-gevoelens tot machtswellust en geweldsdaaden kunnen vervallen, zo speelt ook het niet willen onderkennen van de eigen pedo-gevoelens een belangrijke rol in de alom te horen hysterische praat over kinderverkrachters. Brongersma:

"Al die mensen die om strijd schreeuwen dat ze pedofielen wel eigenhandig kunnen wurgen, dat pedofielen gekastreerd, levenslang achter de tralies gezet of doorgeschoten moeten worden, zijn hoogstwaarschijnlijk zelf behept met een hoorlijke dosis pedofilie. Door pedofielen te vervolgen tracht iemand de verdinking van zich af te wenden dat hij er zelf een is. Om zich gerust te stellen, verlegt hij zijn innerlijke tweespalt naar buiten. Zo iemand valt jongensliefde aan met onderdrukking van zijn eigen werkelijke gevoelens. Herhaaldelijk zijn leidende personen, vlak nadat ze schuimbekend donderspeeches hadden afgestoken over onzedelijkheid -vooral volgens de christelijke normen- betrapt bij onhandige en zinloze aanrandingen van jongens" (p.66).

Brongersma zegt openlijk persoonlijk betrokken te zijn bij pedoseksualiteit. Een recensent die zijn enthousiasme voor zijn boek nauwelijks onder stoelen of banken kan steken, kan niet meer ontkennen dat niet te zijn.

Voor hen die denken pedo-gevoelens verze van zich te kunnen houden, voor hen die hokjes zo veilig vinden omdat daar de ander in kan worden opgeborgen, zou het goed zijn bovenstaand citaat tot zich door te laten dringen.

Want wanneer houdt men eens op de eigen frustraties af te reageren op zogenaamde minderheden?

Ton Geurtsen

E. Brongersma, Jongensliefde. Seks en erotiek tussen jongens en mannen. Deel 1: de partners. Verschenen bij uitgeverij SUA te Amsterdam (1987). Prijs f37,50. Het tweede deel zal ingaan op negatieve en positieve kanten van de man-jongen verhoudingen, onderdrukking van seksualiteit en het onderscheid tussen seksualiteit en erotiek.

Justitie verscherpt pedofiliebeleid

GAY
KRANT
9-87

Door Jan Schuijjer*

Het is de nieuwsmedia grotendeels ontgaan, maar het is wél officieel: op 1 juli 1987 hebben de procureurs-generaal bij de gerechtshoven besloten dat het opsporingsbeleid voor 'ontucht' met jongeren onder de 16 jaar drastisch wordt verscherpt. Aanleiding hiertoe vormt het advies van de werkgroep-kinderpornografie, ingesteld door de minister van Justitie, die vorige zomer zijn eindrapport produceerde. Een van de belangrijkste aanbevelingen die nu in officieel beleid worden vertaald: wanneer de politie stuit op 'ontucht' dient zo spoedig mogelijk huiszoeking te volgen bij de verdachte.

Waar het gaat om sex beneden de strafrechtelijke leeftijdsgrens is het beleid van Justitie onnavolgbaar. Nog geen twee jaar geleden baarde minister Korthals Altes opzien met een wetsvoorstel om zulke contacten voor een deel te decriminaliseren. Vorig jaar oktober nog ontkende dezelfde minister, antwoordend op vragen van het Kamerlid Roethof, nadrukkelijk dat de vervolging van pedofiele delicten verscherpt zou zijn. Nu dan kondigen de procureurs-generaal juist zo'n verscherping aan.

Hoewel pedofiele contacten in Nederland strafbaar zijn, wist Justitie tot voor kort in de praktijk vrij redelijk te nuanceren tussen werkelijk misbruik van kinderen en vrijwillige sexcontacten. Bovendien werd in Nederland zelden of nooit opgetreden tegen organisaties voor, of publicaties over pedofilie. Nederland trok daarvoor internationaal de aandacht, niet het minst in de Angelsaksische landen. Dat sommige Engelstalige periodieken (Paedo Alert News, Spartacus) hier, dank zij het milde Justitiebeleid, hun uitvalsbasis zochten, is daaraan niet vreemd. Het was dan ook voorspelbaar dat de al sinds 1977 in Amerika woedende jacht op kinderporno zich op den duur ook tegen Nederland zou richten. De aanklacht, afkomstig uit de Amerikaanse Senaat, komt in oktober 1984: Nederland zou een der voornaamste kinderporno-exporteurs zijn. Hoe zwak deze aantijging ook was onderbouwd, ze dwong de Nederlandse regering ertoe, duidelijk te maken dat het haar ernst was met de bestrijding van het euvel. Verspreiding en publieke verkoop van kinderporno werd strafbaar gesteld en een werkgroep van politie- en justitie-ambtenaren kreeg de taak, de handel in de kinderporno hier te lande te inventariseren. Deze werkgroep-kinderpornografie overschreed zijn mandaat ruimschoots door ongevraagd een reeks adviezen op te stellen over de handhaving van het verspreidingsverbod. Het zijn deze adviezen die nu door de procureurs-generaal zijn overgenomen.

INVAL

Waar dit toe kan leiden, hebben we inmiddels al kunnen waarnemen. In mei viel de zedenpolitie de Amsterdamse homoboekwinkel Intermale binnen, waar kinderporno zou zijn vertoond. Strafbare dus. Nu vertoonde Intermale uitsluitend gewone naaktfoto's van kinderen. Politie en Openbaar Ministerie bleken zich echter precies te baseren op het rapport van de werkgroep-kinderpornografie, waarin was geadviseerd, het criterium voor strafbaarheid zo ruim mogelijk te interpreteren. Ruimer dan de Tweede Kamer had bedoeld toen ze de pornowet aanvaardde, al vertelde de werkgroep dat er niet bij.

Zo zijn er meer vraagtekens te plaatsen. Wat te denken van de door de P.G.'s gedane aanbeveling dat het 'vragen naar kinderporno' als regel tot een opsporingsonderzoek dient te leiden. Het vragen naar welke porno ook is volkomen legaal. Het O.M. begeeft zich dus wel op erg glad ijs

door dan toch opsporingsonderzoek te adviseren.

Wie intussen meent dat de werkgroep en de P.G.'s zich toch richten tegen de - inderdaad verwerpelijke - kinderpornohandel en niet zozeer tegen pedofilie, bedenke zich dat kinderporno en pedofilie in de Amerikaanse visie twee uitingen van het zelfde kwaad zijn. Zo stelt het Permanent Subcommittee on Investigations van de Senaat: 'kinderporno speelt een centrale rol in seksueel misbruik van kinderen ('child molestation') door pedofielen, door een rechtvaardiging te bieden voor hun gedrag, te helpen bij het verleiden van beïnvloedbare minderjarigen en een handig middel te verschaffen tot chantage van slachtoffers teneinde te ontkomen aan politie-optreden'. Deze wel uiterst tendentieuze bewering lijkt nu door de P.G.'s te zijn overgenomen. Hun aanbeveling tot snelle huiszoeking bij 'ontuchtzaken' zou nog begrepen kunnen worden, indien het vaak zou voorkomen dat privé-foto's uiteindelijk in het commerciële circuit terecht komen. Het rapport van de werkgroep maakt echter zelf duidelijk dat hiervan geen sprake is: er is geen georganiseerd distributiesysteem (blz. 26), het 'ruilcircuit' (van privé-foto's) speelt 'slechts een geringe rol in ontuchtzaken' (blz. 7). Op bladzijde 10 blijkt in 2,5 jaar tijd slechts één geval te zijn gesignaleerd van levering van kinderporno tegen betaling. De conclusie ligt dan ook voor de hand dat het advies tot snelle huiszoeking een heel ander doel dient dan het tegengaan van kinderpornohandel, en wel de vergaring van steunbewijs, in de vorm van privé-foto's, bij de opsporing van 'ontucht'. Ook het taalgebruik van de werkgroep wijst in die richting en zou zo uit het genoemde rapport van de Amerikaanse Senaat afkomstig kunnen zijn. Bij overtreding van artikel 247 (het verbod op sex met een persoon onder de 16 jaar) gaat het zonder de minste nuancering steeds om een 'ernstig delict', waarbij 'ontuchtplegers' hun 'slachtoffers' seksueel 'misbruiken' en 'bewerken'.

Zo ontstaat het beeld van een opsporingsapparaat dat, niet gehinderd door het bestaande beleid, zijn eigen agenda doordrukt. De werkgroep-kinderpornografie was niet gevraagd om adviezen voor de handhaving van het verspreidingsverbod, maar formuleerde ze desondanks. Politie- en justitie-ambtenaren volgen die adviezen vervolgens op, daarbij de stellingname van de Tweede Kamer opzij schuivend. Dit alles wordt nog eens extra verontrustend wanneer je je realiseert hoe moeilijk het is, je hiertegen te verweren, zonder direct het odium op je te laden, seksueel misbruik van kinderen te bagatelliseren. De trein zal moeilijk af te remmen zijn, laat staan te stoppen. De voorspelling is niet gewaagd dat we binnen afzienbare tijd nog schokkende dingen gaan meemaken.

(* Jan Schuijjer is lid van de bestuurscommissie wetgeving van het COC, maar schreef dit artikel op persoonlijke titel.)

SEK

Onlangs verscheen Edward Brongersma's "Jongensliefde". Het dikke boek (225 pagina's met kleine letters) heeft inmiddels veel aandacht gekregen. En terecht, want ik heb nog nooit zo'n veelzijdig en omvattend werk op dit gebied gezien: gegevens uit de geschiedenis, antropologie, literatuur, psychologie en ga maar door. Wat een belezenheid! De bibliografie alleen al beslaat 45 bladzijden. Al die wetenschappelijkheid betekent niet dat het een saai boek is; het staat ook vol met voorbeelden, kleine anecdotes en persoonlijke verhalen. En dit is nog maar het eerste deel; het tweede komt volgend jaar. Dit eerste deel bestaat uit drie hoofdstukken. In het eerste worden vier functies van seksualiteit beschreven, in het algemeen zowel als specifiek bij 'de jongen': seks als middel tot voortplanting, om gevoelens uit te drukken, om plezier aan te beleven en in meer spirituele zin, een functie die in onze cultuur nogal is verwaarloosd, seks als overgave.

Het tweede hoofdstuk gaat over mannen en hun verlangens: de voorkeur naar sekse en naar leeftijd; de algemeenheid van pedoseksuele gevoelens; ware jongensliefde versus seks waarbij de jongen alleen als surrogaat dient. Tot slot voorbeelden van jongensminnaars uit de geschiedenis en bij twee natuervolken.

Het derde hoofdstuk gaat over de jongens en hun seksualiteit. Tezegenover onze verwaarlozing van het rijp worden zet Brongersma de uiteenlopende initiatiepraktijken, vaak nogal bloedrig, uit diverse primitieve culturen. Vervolgens worden de verschillende uitingsmogelijkheden van de jongens behandeld: zelfbevrediging, met meisjes, met andere jongens en met mannen. Contacten met meisjes komen daarbij het minst uit de verf (ruim één bladzijde tegenover 23 voor contacten met jongens); het stukje eindigt bovendien met een volgens de auteur meermalig uit de mond van de jongens opgetekende uitspraak: 'een jongen kan beter niet met een meisje slapen vóór hij zeventien is'.

In het tweede deel zal Brongersma nog drie andere onderwerpen behandelen: vermeende en werkelijke negatieve kanten van man-jongen verhoudingen, onderdrukking van seksualiteit, en het onderscheid tussen seksualiteit en erotiek. Daar moeten we dus nog even op wachten, maar voorlopig heeft hij ons genoeg te lezen gegeven.

Als je al een tijdje in het homoreidje rondloopt komt het als heel vanzelfsprekend over dat homo's relaties hebben met leeftijdsgenoten. Relaties tussen mannen en jongens worden als veel minder vanzelfsprekend ervaren. Toch laat Brongersma zien dat dat iets van vrij recente datum is. Wanneer anderen te overtuigen van het legitime van homoseksualiteit, grote namen uit het verleden genoemd worden of praktijken bij andere volken of culturen, gaat het vaak om man-jongen verhoudingen. Dat is al het geval wanneer verwezen wordt naar de Griekse homoseksualiteit. Was het een concessie om maatschappelijke acceptatie te verkrijgen dat de homoseksualiteit zijn gaan presenteren en ervaren als tussen leeftijdsgenoten? Hoe dan ook, Brongersma neemt ons mee naar andere tijden en naar alle uithoeken van de wereld, en laat ons de diversiteit van verhoudingen tussen man-

wekkend overzicht. De vele verhalen, anecdotes en persoonlijke mededelingen uit eigen tijd laten zien dat de praktijk van de man-jongen verhouding ook nu divers is; en daarbij spelen wensen en verlangens van wederzijdse partners, maar ook praktische mogelijkheden een belangrijke rol. Die praktische mogelijkheden zijn nu nogal beperkend. Wat het boek echter overtuigend laat zien, is dat hoe beperkend die omstandigheden ook zijn, het verschijnsel van de man-jongen verhouding, in wat voor vorm dan ook, zowel vanuit de mannen als vanuit de jongen in stand wordt gehouden. In zijn openheid is het boek ook een monument tegen de eenzijdige en hypocriete voorstelling van seks als uitdrukking van liefde tussen mannen en vrouwen.

Bij alle lof heb ik ook enkele kritische kanttekeningen. Die gelden vooral de stijl en de compositie. De belangrijkste verbinding tussen de alinea's is die van de associatie: 'dit heeft er ook mee te maken, die heeft dat er nog over gezegd, laat ik dit ook nog maar even zeggen, dan kom ik vanzelf daar uit'. Zo kabbelt het voort. Geen strak betoog met een heldere lijn. Het gevaar dat je dan iets zegt wat je in een andere context of in een beetje andere vorm al eerder hebt gezegd is dan onvermijdelijk. Ook het veelvuldig gebruik van superlatieven is storend, evenals de overdreven toon waarop dingen soms gezegd worden. Dat gebeurt bijvoorbeeld op pagina 141: 'wordt de angst voor zelfbevrediging zo onrustbarrend dat dit de weg naar onheffen van deze spanningen blokkeert, dan tracht een jongen soms aan deze toestand te ontsnappen door waaghalzerij, roekeloosheid in het verkeer, allerlei gevaarlijke dingen'. Of op pagina 160: 'De manier waarop volwassenen, dikwijls met onverhulde wredeheid, het seksuele leven van jonge mensen onderdrukken, geeft dagelijks aanleiding tot drama's'. Soms vraag ik mij af: want de auteur dit nu werkelijk? Bijvoorbeeld als hij stelt: 'het zijn niet zijn leeftijdsgenoten, het is de volwassen man waar een jongen in zijn rijpingsjaren echt behoefte aan heeft' (pagina 182).

Het is duidelijk dat in dit boek een bewogen man aan het woord is die ons ergens van wil overtuigen. Op zichzelf is daar geen enkel bezwaar tegen. De manier waarop het gebeurt is echter storend en werkt in ieder geval wat mij betreft soms tegenproductief. Het lijkt er soms op dat alleen die dingen uit de literatuur gebruikt worden die in de kraam van de auteur te pas komen. Wat meer afstandelijkere, wat meer sceptische, bijvoorbeeld ten aanzien van uitspraken van zijn gezinsleden, zou de nu reeds belangrijke zeggingskracht van het boek versterkt hebben. Jammer. Maar laat u zich door dit commentaar niet weerhouden om het boek zelf te lezen; ik zie niet zo snel iemand Brongersma dit nadoen!

SEK Theo Sandfort

Pedofilie en wetgeving, opvoeding en macht

'De buitenwereld weet niet wat het kind zelf wil'

door Peter Hijmans

Met het naderen van het tijdstip waarop de Tweede Kamer de zedelijkheidswetgeving gaat behandelen neemt de discussie over leeftijdsgrenzen binnen pedofiele verhoudingen weer toe. Algemeen kan gesteld worden dat die discussie beïnvloed en bemoeilijkt gaat worden door de recente golf van ontuchtige handelingen tussen volwassenen en kinderen. Pedofilie en ontucht worden nogal eens op een hoop gegooid omdat er weinig over bekend is bij het grote publiek. Liefde voor een kind en seksuele toenadering van een volwassene naar een kind zijn twee verschillende zaken. Ook de mate van dwang daarbinnen speelt een rol. Bij ontucht en incest is per definitie sprake van een dwangmatige verhouding. Bij pedofiele relaties speelt de vrijheid van beide partners een belangrijke rol. Macht is te allen tijde aanwezig en wel van beide kanten, waarbij de macht van het kind niet onderschat moet worden. Het kan wegblijven, aangifte doen en chanteren. Geen mis te verstane machtsmiddelen. De volwassene heeft het geestelijk overwicht en soms een financieel overwicht. Dat kan het evenwicht in stand houden in dergelijke relaties.

Mr. Job Knap: 'Het strafrecht dient snel versoepeld te worden.'

Mr. Job Knap is advocaat en bestuurslid van de Coornhertliga en heeft opmerkelijke ideeën over het strafrecht en de positie van het kind daarin: 'In het algemeen heeft er bij het publiek een verenzelviging plaatsgevonden wanneer het gaat over seksualiteit en een agressieve benadering in het algemeen. Iedere kindervriend is dan per definitie een kinderlokker geworden. Het zou dan ook nodig zijn om de zogenaamde moralistische bepalingen als eerste uit de strafwetgeving te verwijderen - dat zijn dan: drugs, seks en gokken. De zedelijkheidswetgeving dient bijgesteld of geschrapt te worden aangezien de zaak de laatste jaren stuk gediscussieerd is. We kunnen overwegen om de begrippen over seksualiteit uit de bestaande wetgeving te halen en dan pas te gaan kijken naar aanpassingsartikelen zoals dwang, geweld en dergelijke. Als ouders een aanklacht indienen over pedofiele relaties moet de overheid niet gelijk overgaan tot arrestaties maar eerst nadenken en kijken wat er werkelijk aan de hand is. Hierdoor ontstaat ook een normverschuiving naar het publiek toe. Nu is het zo dat de buitenwereld beducht is voor al die gevallen omdat men niet weet, of wil weten, in hoeverre een kind zelf iets wil. Het huidige compromisvoorstel van het COC hebben wij dan ook ondersteund omdat het redt wat er nog te redden valt, niet omdat wij het er geheel en al mee eens zijn, het zou verder moeten gaan. Zolang het strafrecht niet veranderd wordt zullen seksuele relaties tussen ouderen en jongeren altijd verdacht blijven. Er zou meer onderzoek moeten komen over de vraag wanneer en hoe politie en justitie moeten ingrijpen en ook dient er een grens gelegd te worden bij de tolerantie. Een vader die met zijn zoon in het bad zit is een heel andere situatie dan wanneer zijn buurman hetzelfde zou doen. Ook dienen kinderen weerbaarder gemaakt te worden in situaties waar ze tegen aan kunnen lopen. De verandering van de zedelijkheidswetgeving zou mijns inziens beter een aantal jaren uitgesteld kunnen worden daar de huidige opvattingen en ontwikkelingen in de maatschappij een heldere discussie in de weg staan.'

WOONGROEPERVARINGEN

Twee jaar geleden kwam de Rotterdamse woongroep uitgebreid in het nieuws wegens vermeende ontucht tussen volwassenen en kinderen. Ook *De GAY Krant* besteedde hier ruimschoots aandacht aan. Inmiddels is gebleken dat er juridisch niets aan de hand was. Het heeft wel grote gevolgen gehad voor de kinderen in die groep. Mr. Hans van Zundert, advocaat en lid van de woongroep hierover: 'Ontucht wordt door het Openbaar Ministerie vervangen door het begrip seksuele handeling, hetgeen het ministerie een vrijbrief geeft om in te grijpen wanneer het hun goeddunkt. Op het moment kun je stellen dat er serieuze aanwijzingen zijn die geleid hebben tot het aanrichten van schade in privé-leven, zowel van die van ons als van de kinderen. Wanneer er alleen sprake is van seksuele omgang tussen volwassenen en kinderen kan dat schadelijk zijn, een liefdevolle omgeving is belangrijk om zulks te voorkomen. Kinderen dienen op te groeien in liefde waarbij aandacht moet zijn

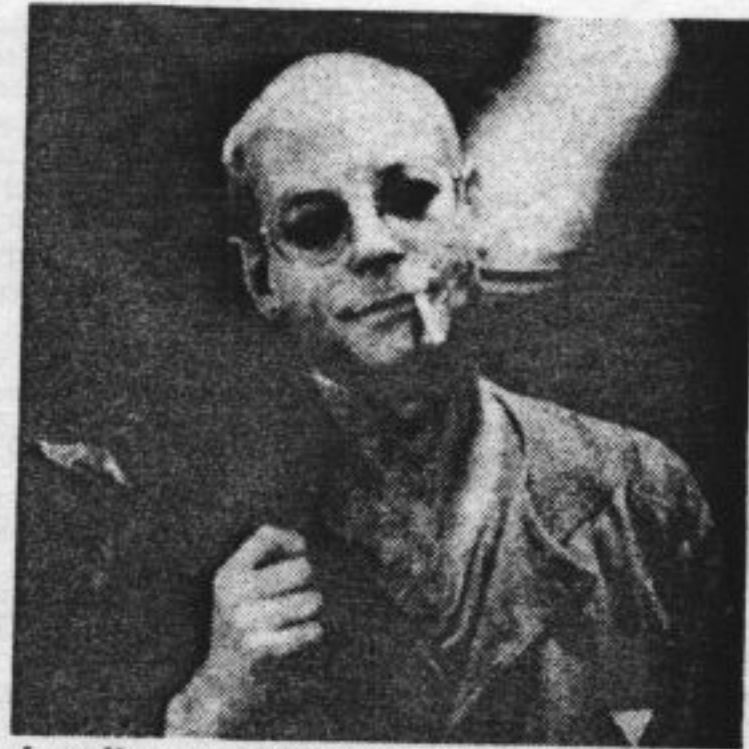
Mr. Hans van Zundert: 'De leden van de woongroep hebben aanwijsbaar schade opgelopen.'

voor hun ontwikkeling. Dat moet mogelijk zijn in verschillende relatievormen. Een moreel oordeel over die zaken is prima, maar het O.M. moet niet op de stoel van de rechter gaan zitten. contacten tussen ouderen en kinderen zijn emotionele gebeurtenissen; kan een kind er niet over praten dan is er iets fundamenteels fout. De huidige maatschappij zorgt ervoor dat dit niet mogelijk is.'

JEUGDEMANCIPATIE

Binnen de NVSH is er een werkgroep Jeugdemancipatie aan de slag. Opvallend is het om te vernemen dat er geen jongeren lid zijn en/of actief zijn in deze groep. Het zijn de volwassenen

die zich bezighouden met de jeugdemancipatie. Een merkwaardige zaak, het lijkt op een manengroep die zich met vrouwenzaken bezighoudt. Men hanteert er ook vreemde opvattingen over de rol van de ouders. 'Veruit de meeste kinderen leven in een zodanige geestelijke onderdrukking, opvoeding genaamd, dat de gedachte aan emancipatie niet bij hen op komt.' Een merkwaardige definitie van het ouderlijk gezag hetgeen de populariteit van de groep niet ten goede lijkt te komen. Binnen de werkgroep gaat men er verder van uit dat de meeste kinderen seksueel verwaarloosd worden door de ouders. De conclusie wordt dan simpel, leve het feit dat er goedwillende pedofielen zijn die daarin voorzien.

Joop Keesmaat: 'Het terugveroveren van lustgevoelens is belangrijk voor ons.'

VIES IS LEKKER

De Eindhovense actiegroep de Roze Driehoek houdt zich ook met jeugdemancipatie bezig. Zij geven voorlichtingsboekjes uit over dit thema onder de naam 'Vies is Lekker'. Onlangs kwam deel drie van deze veelgenoemde boekjes uit. Joop Keesmaat van de Roze Driehoek beschrijft zichzelf als: 'Een multi-seksueel persoon. Ik kan liefde voelen voor man, vrouw, kind, de natuur en kunst. Bij onze groep staat lustbeleving meer centraal dan bij de massa het geval is. Kinderen tonen ongecontroleerde lustgevoelens die nu onderdrukt moeten worden door de huidige maatschappelijke opvattingen. Het terugveroveren van die gevoelens is een van de doelstellingen van de Roze Driehoek. Mensen worden nu te veel ingedeeld op elkaar uitsluitende begrippen, dat willen wij tegengaan. Over pedoseksualiteit wordt binnen onze groep uiteraard verschillend gedacht. De kinderen die nu op de basisscholen zitten zijn de potenrammers van morgen door de uiterst eenzijdige voorlichting die zij op die scholen krijgen. De maatschappij kent geen enkele consideratie met kinderen, behalve wanneer het om pedofilie gaat, dan is men alom verontwaardigd. Momenteel kunnen wij niet veel meer doen dan balanceren op het scherp van de snede en uitzoeken waar de grenzen liggen en dan proberen die grenzen stukje bij beetje op te rekken.' Relaties tussen ouderen en jongeren blijven een omstrede zaak waar verschillend over gedacht wordt. De komende wetgevingsdiscussie zal daar weinig verandering in brengen gezien de maatschappelijke verhoudingen. Pedoseksuelen zullen nog geruime tijd in het verborgene moeten leven uit angst voor hun omgeving. Een eerlijke en objectieve berichtgeving over pedofilie kan misschien op de lange duur tot een verandering in het denken van de burgers gaan leiden. Het laatste taboe staat voorlopig nog pal overeind.

Met dank aan de pedofielen die openhartig met ons gesproken hebben en aan de radio- en persdienst van de VPRO, KRO en het IKON.

'Mijn leven werd van de ene op de andere dag een nachtmerrie'

GAV KRANI

door Peter Hijmans

Liefde hebben en tonen voor eigen en andere kinderen kostte een man van zevenentwintig jaar het recht zijn eigen kinderen te zien. Een moeilijke jeugd, geforceerd huwelijk, contact met de politie en justitie leidde ertoe dat de Raad voor de Kinderbescherming hem een omgangsregeling met zijn eigen kinderen onthoudt. Liefde voor kinderen ontnam hem verder zijn vrouw, huis en het vertrouwen in de mensheid en het gezag. Het weinige dat hij bezat raakte hij daardoor nog kwijt ook. Een triest relaas dat meerdere mensen al is overkomen door de huidige wetgeving.

Op 23 januari verleden jaar stonden er plotsklaps 30 politieagenten voor de deur van Van Z. (vanwege het karakter van de tenlastelegging kan zijn naam niet genoemd worden). Reden voor dit massale optreden was verdenking van ontucht plegen met kinderen onder de 16 jaar en mishandeling van zijn toenmalige echtgenote. Na acht dagen voorarrest en na verhoor van de betrokken kinderen en hun ouders volgde er uiteindelijk toch geen veroordeling, wegens gebrek aan bewijs. Wel kreeg hij een proeftijd van een jaar. De grootste schade was echter al aangericht. Dat feit is niet meer terug te draaien.

NACHTMERRIE

'Die acht dagen op het politiebureau en de verhoren waren een nachtmerrie', begint Van Z. zijn verhaal. 'Ik kreeg geen matras en ook geen water. Omdat ik een infectie aan mijn armen had moest ik ook voor controle naar het ziekenhuis in die periode. Dat hield in dat ik gebocid naar het ziekenhuis vervoerd werd als was ik een zware crimineel. Bij de verhoren had ik het zwaar te verduren. Ik werd uitgemaakt voor 'smeerlap', 'beest', 'gore rotzak' en meer van dat fraais. Maakte ik daar opmerkingen over dan antwoordden de agenten: 'Wat wil je eigenlijk, je neukt kinderen, dan ben je toch een smeerlap?' In eerste instantie was de aanklacht door mijn vrouw in gediend. Ik vermoed omdat zij sterker wilde staan bij de echtscheidingsprocedure die zij intussen begonnen was, buiten mijn medeweten om, overigens. Merkw aardig was het ook dat zij later steeds met aanvullingen op haar verklaring kwam. Eerst was het alleen ontucht, later kwam daar mishandeling en bedreiging bij. Ik denk dat zij sterk werd beïnvloed van buitenaf.' 'Ik meende juist dat het weer goed ging tussen mijn vrouw en mijzelf. Na een korte periode van problemen, waarbij ik was weggegaan en een tijdje in een bos bivakkeerde was mijn vrouw in verwachting van ons tweede kind. Ik ging terug naar huis en alles leek min of meer in kannen en kruiken te zijn. Uitgeredend in die periode kreeg ik een relatie met een jongen van tien jaar, dat duurde ongeveer acht maanden. Toen de vader van die jongen als tegenprestatie met mijn vrouw naar bed wilde ben ik ermee gestopt. Ik kreeg meerdere verhoudingen met jongens en had daar zelf geen problemen mee. Kinderen willen spelen en aandacht van je, en van het een komt het ander. Dat is moeilijk om precies uit te leggen. Iemand uit onze woonplaats belde toen de ouders van een mijner vriendjes om mee te delen dat ik pedofiel was. In 1980 was ik al eens opgepakt door de politie vanwege een soortgelijke zaak, justitie kende mij dus. Wegens gebrek aan bewijs ben ik toen vrijgesproken.'

HULP ZOEKEN

'De politie benaderde in die tijd alle ouders van de kinderen die met mij optrokken in de hoop een aanklacht los te krijgen. Later kwamen die ouders weer bij ons aan de deur hetgeen tot spanningen in de relatie met mijn vrouw leidde. Samen zijn wij toen naar een bureau van de Regionale Instellingen Ambulante Geestelijke Gezondheidszorg (RIAGG) gegaan om daar hulp te vragen. Nou, dat gaf een koude douche. Glas-hard werd daar gesteld dat onze problemen niet groot genoeg waren. Op eerste kerstdag van dat jaar liep mijn vrouw weg met medeneming van de beide kinderen. Ik raakte van de kaart omdat ik ineens alleen achter bleef. Gevolg was veel te veel drinken en minder eten. Doordat ik niet of nauwelijks at belandde ik al snel in een ziekenhuis. Daar nam ik na twee dagen ook de benen en ging naar huis terug. Goed en wel thuis stond de politie ineens voor de deur.'

'Wat ik zoal met mijn en andere kinderen deed? Nou, mijn oudste zoontje vond het bij voorbeeld leuk als ik zijn piemelje groot maakte. Dat deed ik en ik kon er ook niets verkeerd in zien. Toen mijn zoontje twee jaar was wilde hij ook mijn piemel wel eens zien en ermee spelen. Ik kon daar met de beste wil niets seksueels in zien. Mijn oudste zoontje wist inmiddels van het bestaan van mijn vriendje af. Ik wilde hem er ook niet op een problematische manier mee confronteren, dus heb ik het hem gewoon verteld. Verder speelde ik met kinderen, gaf ze aandacht, liefde en goede raad. De ene vader ligt 's avonds met een krat bier naar de t.v. te kijken, en ik ging met jongetjes om. Het werd allemaal wat problematisch nadat mijn vrouw weggegaan was. Op aanraden van de politie was zij naar een blijf-van-mijn-lijfshuis gegaan en daar kreeg zij feministische denkbeelden. Feministen zien pedofilie als agressiviteit van de man naar het kind toe. Onder druk van die vrouwen heeft zij de aanklacht aangescherpt denk ik nu wel eens.'

GEEN BEWIJZEN

'Voor wat ik voor mijn vriendjes heb kunnen betekenen zou ik acht maanden cel over hebben, ondanks die slechte ervaringen in de cel. Ik heb hun veel liefde en aandacht gegeven die zij elders te kort kwamen. Ontucht met mijn eigen kinderen konden de politiefunctarissen niet bewijzen. Alleen de aanklacht van de ouders van mijn vriendje bleef overeind staan en er waren wat foto's die ze in beslag hadden genomen. Later bleek ook de aanklacht van de ouders niet hard te maken. Toch mocht ik niet meer terug naar mijn woonplaats omdat ik dan weer contact met mijn vriendjes kon opnemen en ook de woonplaats van mijn vrouw was taboe voor mij. Dat werd door de rechter-commissaris bepaald. Intussen was mijn uitkering stopgezet en bezat ik niets meer, geen geld en geen woning. De woningbouwvereniging waarvan wij huurden wilde dat ik alles in de oorspronkelijke staat zou terugbrengen hetgeen ik wel wilde, maar ik mocht mijn woonplaats niet meer in. Het is uiteindelijk door een bedrijf gedaan en ik kreeg de rekening gepresenteerd, ruim tweeduizend gulden, terwijl ik geen dubbeltje bezat. Ik ben eerst naar mijn broer gegaan die in het centrum van het land een klein flatje bezat. Dat was veel te klein dus ging ik naar een opvangtehuis waar ik de hele situatie uitlegde. Er waren bedden beschikbaar, maar ik mocht er niet in omdat ik pedofiel was.' 'Gelukkig heb ik nog enkele zeer goede vrienden die mij bijstaan, anders redde ik het zeker niet. Toen ik hier kwam wonen ging ik een bijstandsuitkering aanvragen. De GSD belde met mijn maatschappelijk werker en kreeg zo mijn hele achtergrond te horen. De reactie van de GSD alhier loog er dan ook niet om: 'Zo'n man heeft geen uitkering nodig en ook geen geld om zijn woning in te richten.' Uiteindelijk heb ik toch een uitkering gekregen. Hetzelfde geldt voor de omgangsregeling met mijn kinderen. In eerste instantie hadden mijn vrouw en ik een overeenkomst dat ik eens per veertien dagen de kinderen mocht zien. Al heel snel vroeg zij mij vijftig gulden betaling per keer dat ik de kinderen zag omdat zij zulke hoge kosten had. Dat weigerde ik natuurlijk. Er komt dan een onderzoek door de Raad voor de Kinderbescherming naar wie de kinderen gaan en hoe een omgangsregeling eruit gaat zien. Dat dient binnen drie maanden afgerond te zijn. Nu, een jaar later is er nog niets geregeld, alleen dat ik toezien voogd ben. Laatst was er nog iemand van die raad hier op bezoek en vertelde dat het zo slecht ging met de kinderen en mijn ex-vrouw. Voor hen is dat blijkaar geen reden om dan maatregelen te nemen. Ze laten mijn kinderen liever kapot gaan dan ze aan een pedofiel af te staan denk ik wel eens.'

JEUGDTRAUMA'S

Het verleden van Van Z. is droevig en voldoet aan alle stereotiepe vooroordelen die over pedofielen bestaan. Toch is het belangrijk te weten wat hij allemaal in zijn jeugd heeft meegemaakt. Zijn huidige problemen vloeien voor een groot deel voort uit die jeugdervaringen. Van Z. hierover: 'Ik heb een verschrikkelijke jeugd gehad. Mijn ouders gingen uit elkaar toen ik drie jaar was en zodoende kwam ik bij een pleeggezin terecht. Bij die pleegouders, sterk gelovige mensen

met een goede baan, mocht ik niets, geen vriendjes of vriendinnetjes erop na houden. Bij het minste of geringste wat ik fout deed, in hun ogen dan, kreeg ik twintig stokslagen. Begon ik te huilen dan volgden er nog eens twintig, net zolang tot ik niet meer huilde. Ik kan nu dan ook helemaal niet meer huilen, dat gevoel hebben ze er uit geslagen. Ook werd ik geregeld in een donkere kast opgesloten als ik weer eens iets ver-

keerds deed. Opsluiten in de kelder was ook een manier waarbij ik dan een naslagwerk uit de bijbel meekreeg. Daar moest ik me mee vermaken. Iedere avond werd ik met een klerenhangertje of een schoenlepel op mijn geslachtsdelen geslagen, zowel door hem als door haar. Heel lang ben ik bang geweest impotent te zijn geworden door dat gemep. Gelukkig is dat niet het geval.'

'Zelfs op zondagen werd ik in een aparte kamer opgesloten waarbij t.v. kijken of naar de radio luisteren verboden was. Op een gegeven moment hadden mijn broer, die daar ook woonde, en ik snoep uit het missietrommeltje gegeten. Voor straf moesten wij toen zes weken lang dagelijks naar bed zonder eten. Mijn broer is daar ook zo geslagen dat zijn ene trommelvlies helemaal naar de knoppen is. Later, toen mijn broer was weggegaan, vroeg ik aan mijn maatschappelijk werker of ik mijn broer niet eens mocht ontmoeten. Zij vertelde dat aan mijn pleegouders met als resultaat dat ik weer in elkaar geramd werd. De schoolarts kreeg in de gaten dat ik mishandeld werd, hij dacht door andere jongens en zei dat ik eens met mijn pleegouders moest praten. Nou, dat ging natuurlijk niet.'

BOSAVONTUREN

'Op m'n zestiende jaar, ik zat toen op de Pedagogische Academie, heb ik ook de benen genomen. Ik heb eerst nog even bij een ander pleeggezin gezeten, maar daar was een jongen van zeven jaar in huis waar ik verliefd op werd. Dat jongetje sliep zelfs naast mij, maar om moeilijkheden te voorkomen ben ik daar weggegaan. Met een tentje ben ik het bos ingegaan. Daar heb ik acht maanden gewoond en hield ik mijzelf in leven met dingen die je zoal in een bos vindt. Het was geen gemakkelijke manier van leven maar ik wist niets beters te bedenken. Uiteindelijk leer je na verloop van tijd wat je wel en niet kunt eten in zo'n bos. Later leerde ik mijn ex-vrouw kennen tijdens de lerarenopleiding waar ik toen op zat. Zij was thuis weggegaan en trok al spoedig bij mij in. Na een heel lange tijd, het zal wel aan mij gelegen hebben, werd zij zwanger. Ik voelde geestelijk meer voor haar dan lichamelijk. Achteraf denk ik dat ik met haar getrouwd ben omdat ik altijd een gezinsleven gemist had en nu wel eens iets voor en van mijzelf wilde hebben. Kinderen ook, ja. Korte tijd later kreeg ik een verhouding met een jonge jongen, die na verloop van tijd ook bij ons thuis kwam.'

'Mijn ex-vrouw begon toen steeds hogere eisen aan mij te stellen. Wanneer ik met die jongen was samen geweest en ik wilde later met haar naar bed dan moest ik eerst mijn handen wassen of mijzelf douchen, alvorens ik wat met haar mocht. De spanningen liepen steeds hoger op en na verloop van tijd liep zij weg met ons zoontje. Ik ben toen maar weer het bos ingevlucht, nu voor een maand. Na er lang over nagedacht te hebben weet ik nu van mijzelf dat ik geen hetero- maar ook geen homoseksueel ben. Ik ben gewoon pedofiel. Ik kan ook niet meer leven zoals veel mensen doen, voor hun werk of zo. Ik zoek dingen in mijzelf, wil gelukkig worden met andere mensen om mij heen. Wat er met mij gebeurd is wil ik niet herhaald zien worden met mijn kinderen. Als ik mijn kinderen niet meer mag zien, dan voorzie ik heel erge dingen, en dat wil ik niet. Niemand schiet daar iets mee op. Voor mij bestaat er ook geen goed of kwaad meer. Het enige wat nog bestaat is alles wat ik doe is goed of slecht, maakt niet uit hoe. Laatst had ik nog een gesprek met mijn broer over hetgeen wij allebei hadden meegemaakt. Hij zei toen: 'Als je zoekt naar datgene dat je gemist hebt, dan loop je te zoeken in een winkel naar iets dat allang uitverkocht is. Dat maakt mij nu zo triest.'

Europe

Omslagverhaal over Nederland - Time - 10 augustus 1987.

COVER STORY

Backlash and Debate

Permissiveness: the Dutch are wondering if things have gone too far

When he became mayor of Amsterdam four years ago, affable, bespectacled Ed van Thijn, 52, found himself ill prepared for running a wide-open city of 700,000 that had already become notorious as the drug capital of Europe. In the eyes of critics at home and abroad, Amsterdam appeared to sum up all the negative consequences of more than two decades of permissiveness. Recalling his political innocence, the mayor now says wistfully, "I was a philosopher." Van Thijn, a Jewish survivor of the wartime Nazi occupation of his country, still feels a strong personal commitment to oppose the slightest form of discrimination. He is renowned for his tolerance, a compliment in a country that prides itself on a centuries-old tradition of accommodating different religions, opinions, life-styles and refugees. But, says Van Thijn, "as mayor today I can't be a philosopher anymore."

Van Thijn has changed over the past four years—along with the mood of his countrymen. The bookish, gentle mayor has had to turn tough, albeit reluctantly, cracking down on rioting squatters, a rapidly rising street-crime rate, and drug dealers who turned Amsterdam into a mecca for addicts across the Continent. Van Thijn, who says he knows the city "like my pocket," senses a new atmosphere. "Backlash and debate—debate about where Dutch society is going—are in the air," he says. "You can feel it in your fingertips." The mayor, who confesses that like most of his countrymen he took a lenient attitude toward drug abuse in the '70s, now looks back with some anger. "In the past 15 years," he says, "we had a change in the meaning of tolerance. It became synonymous with permissiveness, weakheartedness and softness on law-and-order. If we let abuse of tolerance get the better of us, Amsterdam will become an intolerant city."

Across the Netherlands, from the busy Rotterdam docks to the gleaming electronics plants of Eindhoven, the Dutch, who have always loved a rousing moralistic argument, are indulging themselves in the national passion. The debate, echoed in various ways in all of the industrialized democracies, focuses on the proper balance in society between freedom and license, between commitment to egalitarianism and individual rights. Christian Democratic Prime Minister Ruud Lubbers, 48, who presides over a center-right coalition government, warned in a speech last spring that the country's "overburdened democracy" was in danger of veering out of control—a result of "blurred roles" and a "multiplicity of acquired rights." "In other words," asks Housing and Environment Minister Ed Nijpels, "have we gone too far?"

The question reaches beyond the issues of drugs and crime. Have homosexuals, male and female, been granted rights that encroach on those of others? Should the government pass legislation that would outlaw anti-homosexual discrimination in housing and, even more controversial, in the hiring of teachers by both public and private schools? What should the country think, if anything, of lesbian couples who have children by artificial insemination paid for by the national health plan? Or of doctors who under certain conditions perform euthanasia on as many as 10,000 terminally ill patients every year without specific legal authorization but with wide public approval?

If the boldness of some of the Netherlands' social experimentation provokes occasional criticism abroad, it also shocks many of the Dutch, who for the most part take pride in living in one of Western Europe's more prosperous and tranquil countries. Though church attendance has fallen during the past three decades, some 27% of all Dutch adults attend services regularly, compared with 14% in Britain and 12% in France. The *verzorgingsstaat*, or welfare state, was built more on a religious base than a political creed: the

Dutch tend to believe they are their brother's keeper. Drugs, vandalism, crime and pornography are afflictions the Dutch share with others; in fact, the rates of divorce, juvenile crime and unwed motherhood are still lower in the Netherlands than in many larger neighboring countries and the U.S. What makes the Dutch different is that they insist on trying out unorthodox solutions. As a result, perhaps, they draw attention to and inadvertently exaggerate their social ills.

Han Lammers, Queen's Commissioner for Flevoland province, recalls a recent trip to the U.S. and a visit to a Charlotte, N.C., courtroom. The proceedings concerned an open-and-shut case of attempted armed robbery. Lammers was shocked by the severity of the 14-year sentence and afterward spoke to the judge, who explained that she had actually handed out the minimum penalty required by law. "I couldn't believe it," says Lammers. "In Holland he would have received a year. In fact, a sentence in our country must explicitly aim at rehabilitation and reinsertion in society. To put a man away for 14 years would be unthinkable here. People would not stand for it."

Growing law-and-order pressure is coming not only from the streets of Amsterdam but also from the government in the Hague and, to a lesser degree, from across the border in West Germany, which is concerned about the flow of young German "drug tourists" to the Netherlands. The issue irritates the Dutch, who blame the West Germans for exporting their drug problem.

The Dutch business community is openly voicing apprehension that squatter violence and drug-related crime could hurt the country's reputation as a good place to invest. With 3,500 foreign companies operating in the Netherlands, the concern may be justified. Tom van Hoersch, chief of the government's Foreign Investment Agency, says flatly that the "permissive side of Dutch society has drawn unfavorable attention. We have been ridiculed for our welfare schemes. People have the idea you can buy hash and marijuana freely here. Japanese and U.S. investment agencies are asking us about all this."

Not that company managers have a great deal to complain about in the current economic climate. Since Lubbers' coalition took over in 1982, the lavish welfare system, which once subsidized any artist who earned more than \$4,000 from the sale of his work, has been cut back. The government has slashed spending on social welfare by \$3.5 billion and on public health by \$1.6 billion and reduced the state employee payroll by \$3.9 billion. Wages throughout the public sector were trimmed by 3%. The inflation rate has dropped to below zero. Unemployment

stands at a painful 13% and the economy is growing by only 1% a year, but corporate profits have on average climbed from 1% in 1982 to more than 12%. Coes van Lede, president of the Federation of Netherlands Industry, says business has welcomed the weakening of the power once wielded by organized labor, steps toward deregulation, a greater sense of

self-reliance among the citizenry, and new respect for the once maligned role of the businessman. Says he: "Let us remember that we have an open society, a nice, friendly, clean country. We don't have the lethal terrorism other countries experience. Lubbers and his ministers do not even have bodyguards."

Mayor Van Thijn maintains that the impact of the sharp cutbacks in government spending for Amsterdam has changed people's outlook. "There is a lot of protest. City government is not very popular. The time of promises is over. We

are walking on the boulevard of broken dreams." The mayor chuckles at his melodramatic words, then adds, "People understand it's necessary, and they don't believe any politician anymore who says that things will be better next year."

A visitor walks into the Hague's Jan Hendrikstraat precinct on the edge of the drug district. He complains that he left his BMW in a guarded car park only to later find the vehicle with the windows smashed and the radio cassette recorder missing. "Case No. 17,865 this year," the desk sergeant yawns, handing the visitor a printed complaint sheet to fill out. "Another junkie in need of a quick fix. The fence will pay him \$50, and you can probably buy your radio back at some bar tonight for \$150. Good deal if it's worth \$750, as you say." "What about police vigilance?" "Sir," says the sergeant, "if we collar them, they laugh all the way to the station because they know they'll be back on the street in four hours. We don't have enough cells for them all."

Street crime is producing the strongest backlash. "It is now the main preoccupation of the average Dutchman, surpassing even environmental issues," says Joris Voorhoeve, parliamentary whip of the center-right People's Party for Freedom and Democracy, which is part of the government coalition. The problem is not murder and armed robbery but a wave of thievery, turmoil caused by squatters, and vandalism washing through urban streets. In the country of Europe's most avid cyclists, more than a million bikes are stolen every year. Radical "proletarian shoppers" help themselves to supermarket goods, frequently with impunity. Mixed groups of *krakers* (mili-

tant squatters) and anarchists operating under the name RA-RA (which stands for Revolutionary Anti-Racist Action but also means Guess Who?) last year looted and then torched two supermarkets belonging to the Makro Co., ostensibly to protest the chain's interests in South Africa. Prime Minister Lubbers has twice chased down men who broke into his wife's car and held them until the police arrived.

In Rotterdam, theft has increased from 8,000 cases a year in 1960 to 64,000 in 1986. Violent crime in the port city rose by 15% last year. Rotterdam's Deputy Police Commissioner Jan Blaauw, a 37-year veteran, blames the Dutch tendency to regard criminals as victims of society. Says he: "Ten years ago our philosophy was, well, we don't need a lot of prisons because criminals should be rehabilitated. We went over the line as far as tolerance is concerned. People are getting fed up. I say put on the brakes, we've gone too far."

Blaauw blames politicians for encouraging permissiveness that ultimately engenders crime. Others accuse the courts, specifically judges whose views were shaped in the '60s and '70s and who continue handing out minimal, sometimes absurdly lenient sentences. Citizens remember a 1986 murder in Hilversum in which a young skinhead emerged from a disco and was stabbed to death without apparent reason by a punker. The 23-year-old killer was given four years in prison, two of them suspended. By contrast, Leo Derksen, a columnist for Amsterdam's popular daily *Telegraaf*, points

out, five men who killed a cattle dealer in Belgium six months ago drew life sentences for the crime.

Overcrowding in jails has reinforced the tendency toward leniency. A convict who escaped from prison last year and was subsequently recaptured was pleased to discover that his cell had been assigned to a newcomer. The former inmate was released in his own custody to await a jail vacancy. Each Friday in Amsterdam, a district attorney tours detention cells to determine who can be released to make room for more serious offenders.

A controversy erupts in the central city of Apeldoorn after residents learn that five convicted offenders have been ordered to spend three weeks on the French Riviera. A "survival exercise" has been imposed as "alternative punishment" on an 18-year-old convicted of 46 burglaries, worth \$50,000, and four other petty criminals. The punishment consists of a 22-day excursion to a mountain camp on the Mediterranean coast, including a more or less rigorous hike through the countryside. As the young burglar later recounts, "The hike took three days and was loads of fun. The weather was splendid and we had a great view of the Med. Afterward, our three police escorts put us up in a country house and took us out for drinks and a meal. It was just great." The Apeldoorn police, not surprisingly, are up in arms. But Public Prosecutor Frans Vaillant, defending the action, argues that such "educational" projects can be useful. Says he: "Things may get a bit out of hand occasionally, but that's no reason to abolish the experiment."

As public alarm has risen over crime, the government has begun to respond. Minister of Justice Frederik Korthals Altes last February won overwhelming parliamentary approval for a \$40 million program to stiffen law enforcement. The omnibus bill called for more police on city streets, guarded car and bicycle parks, and a national criminal investigation arm to assist municipal detective bureaus. Meanwhile Housing Minister Nijpels announced the construction of 3,000 jail cells to supplement the 5,000 currently in use, a move still insufficient to end prison overcrowding. Altes is quick to caution: "This tide of permissiveness began in the late '60s. It has eroded norms of societal behavior. You cannot roll it back overnight."

Many foreign visitors are shocked by

the Netherlands' wide-open soft-drug scene. Though their use is not formally legalized, marijuana and hashish are readily available at coffee shops, waiters bring the fixings right to the table. Some coffee shops advertise with neon configurations of cannabis leaves, and an enterprising service called Home Blow Couriers offers free home delivery of soft-drug orders in excess of \$12.50. Small wonder that youthful "hash tourists" flock to Amsterdam's Dam Square, especially from West Germany, or that middle-aged tourists who do not understand Dutch occasionally suffer stomachaches from the marijuana pastries they unknowingly eat in coffee shops. In the attempt to decriminalize soft-drug use, the authorities now tolerate it almost completely while trying to crack down on smuggling. "The idea is to try to control the [cannabis] coffee shops to keep them clear of the criminal world of hard drugs," says Dr. Jan Walburg, director of the Jellinek Clinic, a drug-rehabilitation center. "If we dealt with soft drugs like hard drugs—with repression—the kids would turn to a criminal element for their hashish, which can be less harmful than alcohol."

The quasi-legality of soft drugs is a vivid example of what Erasmus University Sociologist Jan van Doorn calls the Dutch practice of "repressive tolerance." He argues that much of the country's tolerance is actually "tactical," in that it is aimed at isolating and controlling a problem "under supervision of the authorities." The technique has long been used in the Netherlands. As Van Doorn explains, "Allow open prostitution, but limit it to certain neighborhoods, that is, the notorious *wallerjes* [red-light districts] in Amsterdam and other cities." Similarly, the use of soft drugs is condoned within certain locations that are under observation. According to Van Doorn, the Dutch isolate by timing as well as by place activities that public morality frowns upon: "Saturday is demonstration day. Permission must be requested in advance, but then the police clear the route for you."

In the tidy provincial town of Bussum (pop. 30,000) in Noord-Holland province, the local youth center in a three-story shingle building is catering to a late-Friday-night crowd. Jeans-clad couples dance under disco lights. Others, including a tall skinhead with a pet rat on his shoulder, cluster around the pool table or visit the rest rooms. The doors of the rest rooms have been cut down like those of an Old West saloon to allow partial visibility, and the lights inside are low so that heroin shooters cannot find their veins. Soft drugs are on sale. When Annet, 18, one of the center's three approved dealers, asks Karel van Eek, 36, for a fresh supply of hash, the professionally trained chief counselor reaches for his keys and pulls ten-guilder packets of hash from a ball locker. Says Van Eek: "I think we have one of the best systems of selling soft drugs—no money-making, no dangerous professionals. We set it up this way with the mayor, the police chief and the district attorney in 1983."

The hard-drug scene, on the other hand, has a palpable sense of tawdry menace. On the Zeedijk, a narrow enclosed street near the central railroad station where few Amsterdam residents walk willingly after dark, hard-drug dealers sidle up to passersby, within sight of policemen patrolling in pairs. On Dam Straat, Amsterdam's other notorious drug row, the so-called "pill bridge" over a placid canal served until recently as the main bazaar for illicit prescription narcotics, including a dreaded new concoction, rohypnol, which is said to induce violence in addicts who mix it with cocaine. In the Bijlmermeer district, home of a bleak housing project near the Bijlmer-Bajes prison, the underground shopping malls were virtually taken over by young drug dealers. The police finally intervened and dispersed the dealers because local residents feared to go shopping.

Hard drugs are illegal, but only dealers are liable for prosecution; users are not arrested unless they commit other crimes. The Dutch are still experimenting with how to deal with their 16,000 heroin addicts, a number that is significantly higher in proportion to the population than the estimated addicts in West Germany, Britain and France. For two years in the late '70s, Amsterdam led an attempt to disperse the problem by accepting a number of hard-drug cafes. The result was a spurt in drug-related crime and 30 heroin-overdose deaths a year. The city scrapped the scheme in 1980, but the socialist faction on the municipal council continued to argue for distributing heroin gratis to hardcore addicts. Others urged locking up ad-

dicts and forcing them to undergo treatment. The current policy is a compromise. Dealers are given stiffer sentences, ranging up to eight years. Whenever a junkie is arrested for robbery or other crimes, he is offered a choice between going to jail and kicking the habit at unguarded drug-rehabilitation centers that claim 40% success rates.

Four methadone-treatment centers are scattered through Amsterdam. Daily doses, along with a sterile syringe to guard against AIDS, are dispensed on demand. In addition, two "methadone buses," with doctors aboard, tour the drug districts, offering the same treatment. Says Walburg, 38, whose state-financed Jellinek Clinic runs the drug-rehabilitation centers and much of the methadone program: "Sure, when I go to international conferences as the Dutchman I get a lot of grief from doctors from other countries who say, 'You're perpetuating the problem.' But I think we should be proud of the solutions we're trying because, believe me, the other countries don't have the answer."

In the countryside near Edam, Friesland cows graze placidly in a sunbathed pasture. Roel Hermanides, 35, a psychologist, stands in the shade of a giant elm next to the big converted farmhouse that serves as rehabilitation center for 25 hard-core drug addicts, people who have been hooked for ten years or more. "This place is too pretty," he says with a wave at the animals. "It's too easy here. We should be in Amsterdam. The people here have to learn to stay clean in the real world."

In no area is the debate louder than over issues of sexuality and morals. There was a national uproar last year, for example, when a bill was introduced in parliament to unify a patchwork of laws covering sex and pornography. One of the legislation's provisions triggered particular anger: lowering the age of consent from 16 to twelve years of age. Mainstream churches and many parents were outraged. Recalls Commissioner Lammer: "I remember hearing it first on the radio, and I couldn't believe it. I said to myself, 'The urge to be original often leads to utter nonsense—even with Cabinet ministers.'" When Justice Minister Korthals Altes took the draft before the Cabinet, the bill was killed.

Since then the debate has swirled around legislation that would amount to an equal-rights amendment for homosexuals, who already enjoy antidiscrimination guarantees in the civil and diplomatic services. A government minister attended the national homosexual organization's 40th-anniversary festivities in an Amsterdam concert hall last year. Prime Minister Lubbers has received a gay delegation and appointed two successive ministerial committees to examine its demands. The government has promised to produce a bill this autumn that will outlaw anti-homosexual discrimination in housing and in the hiring of teachers in schools, both public and private. Many Catholics, as well as Lubbers' Christian Democratic Appeal, frown on the prospect of parochial schools being told they no longer have the right to choose their teachers—once again a direct clash between two conflicting freedoms.

The demand concerning teachers is part of a new drive by the main national homosexual organization, C.O.C. (for its old code name of Culture Organization Center). Explains Tjoero van Rij, a Leiden tax inspector who is a board member of the 7,000-member group: "We became more aggressive this year because it's clear that conservative forces are getting more powerful. The churches have been regaining power, and ever since the economic crisis, society is getting more conservative, as it is everywhere else. So we have to make a real fight of it."

Behind the landmark *Westerkerk* in Amsterdam, a bearded, 30-year-old taxi driver, his eyes hidden by sunglasses, leans from the window of his Mercedes cab to contemplate the half-finished construction of the world's first monument to homosexuals. Formed by three large stone triangles, the pink sculpture will commemorate gays who were victims of persecution. "Once they get a monument," the cabbie mutters, "every other group is going to want a monument."

Among its other singular attributes, the Netherlands is the only European country considering the legalization of euthanasia—or mercy death, as the Dutch prefer to call it. The resulting controversy has driven to the heart of a traditional conflict in Dutch culture: strong religious faith vs. an instinct to use law and government as instruments of altruism. The issue points up a division between Dutch Protestants, many of whom favor euthanasia, and Catholics, who oppose it. Above all

the argument demonstrates once again the Dutch compulsion to solve even the thorniest problems in the open, with the solution writ large in a black-and-white proclamation.

Dutch physicians carry out an estimated 8,000 to 10,000 mercy deaths every year under a set of unofficial conditions: request of the patient, unbearable suffering, accord of the family and a second opinion by another physician. Five provincial attorneys general have grouped together in an unofficial judicial panel to review cases on a regular basis. In effect, euthanasia is illegal in name only. Why not leave matters as they stand? Not in the Netherlands. Says Housing and Environment Minister

Nijpels: "We want laws and proclamations. Dutchmen want everything in ink." The Democrats '66 Party three years ago proposed a euthanasia law along the lines of present practice. The government is working on a more restrictive version, the specifics of which keep shifting and are rarely revealed, much less confirmed. Sometime this summer or fall the Cabinet must find a compromise.

"Our liberal ways are here to stay because by now even the older generations have been affected," says the Jellinek Clinic's Walburg while walking along Amsterdam's Kalverstraat. Two landmarks there dramatize the conflict of new and old: a dilapidated squatters' hutch covered with Day-Glo spray paint and, a few yards away, the enclosed Begijnhof, whose steepled church and row houses preserve a sense of 17th century rectitude. "I see it in my own parents," Walburg says. "When I was in school 20 years ago, we constantly disagreed. I wanted the new, they wanted the old. If I even spoke a word like homosexual, say, they practically had a fit. Nowadays, if I say something ironic about homosexuals and AIDS, they criticize me and say, 'You know, homosexuals are people who must be understood.'"

Why is the Netherlands so different in many ways from its European neighbors? A poetic explanation comes from Novelist Cees Nooteboom, who feels that his countrymen are marked, as no other people, by the fact that they literally wrested most of their land from the sea and still defend it against catastrophic flooding by an ingenious system of dikes.

The result, he suggests, has endowed the Dutch with a sense of being creators who bear a particular burden of responsibility for their collective destiny. "It is an imagined country," says Nooteboom, alluding to an old saying: "God made the rest of the world, but the Dutchman made Holland."

A more mechanical explanation is found in population density, higher than that of any other Western nation and roughly equal to that of Bangladesh. As a result, the Dutch have learned to live in harmony. Seafaring folk and talented traders, they are a people open to new ideas and generally hospitable to immigrants. Huguenots from France, Jews from Portugal, Mennonites from Switzerland were all welcomed in centuries past. Later came refugees from Nazi Germany, people from Indonesia, the old Dutch East Indies, from Suriname, formerly Dutch Guiana, and finally boat people from Viet Nam.

Historians point to a heritage of the 16th century Protestantism of John Calvin, whose severity (see box) influenced even the practice of Catholicism. Beginning in the 19th century, Dutch society divided into what emerged as three distinct pillars—Protestant, Catholic and secular, each with its own newspapers, magazines, Red Cross, Boy Scouts, educational systems and now TV stations. The separation reflected the old maxim, "One Dutchman a theologian, two Dutchmen a sect, three Dutchmen a schism." Professor Theo van Tijn, a historian at the University of Utrecht, suggests that the pillar system reinforced religious rigidities. "On questions of morality Holland was very strict, more so than Germany or the U.S.," he says. The result was what academics call "Van Tijn's law": the more there is to rebel against, the more explosive the rebellion.

On Ascension Thursday, Friday, Saturday and Sunday, a Dutch military base near the Belgian border is deserted. Despite some evidence of long hair and lackadaisical dress, Dutch soldiers regularly win high marks in NATO exercises; they are there on time, and they shoot straight. But the officers have a union contract, and as civil servants, the ten-month draftees enjoy full labor benefits, like national holidays. What if the Soviets chose to invade on the military's days off? "Don't worry," laughs

a senior commander. "We have arranged with the Kremlin that there will be no Soviet attack this weekend."

"The boom of the 1960s made us think we had money to do whatever we wanted," says Commissioner Lammers.

who was then an alderman in the Amsterdam municipality, "and what we wanted was to throw open the windows and let the stale air out." The Netherlands' extensive welfare system, built on a national consensus, probably reached its outer limits when, in 1973, it subsidized a psychiatrist who stood on a pedestal in a museum and proclaimed himself a work of art. When the money began to run out in the early '70s, the Dutch put on the brakes.

The current law-and-order backlash took longer to develop. The final straw may have been what police call the "battle of Marienburg" last January in the southeastern city of Nijmegen (pop. 150,000), near the West German border. Hundreds of *krakers*, occupying a seven-story building and an adjoining bank, battled police for the better part of a day, injuring 19 officers and causing \$2 million in damage. The country was shocked by the realization that for several hours it was the *krakers*, not the authorities, who controlled downtown. In the ensuing wave of indignation, politicians clamored for new laws against squatting.

No one is certain where the current debate will end. The most likely outcome, in the Dutch tradition of tolerance and compromise, will probably lie somewhere between the extremes of unfettered libertarianism and rigid social control. It could even be that, in matters of social and private morals, the Dutch will move in yet more liberal directions. "Sure, pressure has been swinging against our freedoms, but there can be no turning back," insists Jeanne van Velse, leader of a 15,000-member sexual-reform federation. "People would go in the streets to protest." On the other hand, a more conservative trend is gaining momentum on economic and law-and-order questions, even among those who applaud the spectacular social freedoms and benefits their country champions. "I am a lifelong socialist, the son of socialists, and I am very proud of my country's tolerant, antidiscriminative philosophy," explains Sociologist Herman Vuijsje. "But I live near the Zeedijk, and I am so offended by the criminal drug scene there that I have surprised myself by voting for the right."

Such shifts in ways of thinking and voting point to growing realism about what society should and should not tolerate. "In many ways, experimentation has been valuable," says a senior government official in the Hague. "We have a very live-and-let-live daily existence. But the major waste, the drugs and the crime will have to be stopped. There is a profound debate going on. There is a rollback. In two years I predict the situation will be reversed." On the questions of drug abuse and unsafe streets, at least, there appears to be an increasingly vocal consensus, enough is enough. —By Frederick Palton, Reported by Jordan Bonfante and Wilbo Vandelinde/Amsterdam

Living by the Book

On a weekday evening young people in Staphorst (pop. 14,000), a farming town in the northeastern province of Overijssel, do not look much different from their counterparts in Amsterdam, about 60 miles to the south. Dressed in jeans, even an occasional miniskirt, they flock to little cafés to trade a bit of gossip and sip beer, Coca-Cola or other soft drinks. The more daring among them race their mopeds past the green-shuttered farmhouses that dot the landscape outside town.

But those very same teenagers cover their faces when tourists try to take their picture. Photography in the streets is a civil offense in Staphorst: white signs showing a black camera circled in red are prominently posted along Gemeenteweg, the main street. Abortion is strictly taboo. Women are not allowed to wear pants. There is no Catholic church in town. Indeed, most of the cultural freedoms that Dutch citizens elsewhere take for granted are voluntarily eschewed by the people of Staphorst. "Yes, we differ quite a bit from the rest of the Netherlands," says former Deputy Mayor Harm Wassebalie, 60, who spent 30 years on the town council before retiring to his farm last April. "Drugs and criminality are zero. Labor unrest is unknown because Staphorsters do not strike. As for lesbians and homosexuals, we have nothing against them, but they don't exist here."

Harm Wassebalie and his wife at their farm outside Staphorst

Such observations are not uncommon among the approximately 300,000 people who live in the Netherlands' Bible Belt, a strip of staunchly conservative Dutch Reformed communities that runs diagonally from Oostburg in the southwest to Oudemirdum in the northeast. Their residents live by the Heidelberg Catechism, a devotional guide prepared in 1562 by Caspar Olevianus, the superintendent of the Palatinate Church, and Zacharias Ursinus, a theology professor at the University of Heidelberg. The catechism never achieved its primary aim—to reconcile a number of Protestant movements—but it did forge a theological middle ground between Lutheranism and Calvinism. The doctrine of predestination, for example, which holds that people are preselected by God for heaven or hell, is very mildly stated; on the other hand, the faithful are told that they must suffer in order to be saved.

Exhortations such as these have caused the Netherlands' "heavy" Protestants to lead lives of near asceticism. In keeping with the catechism, for instance, believers reject preventive medicine. Illness and health, they explain, are, respectively, punishment and reward meted out by God. That belief was sorely tested during a polio epidemic that struck the Bible Belt in 1971, when most parents defied their pastors and had their children inoculated. Still, a number refused and 13 Staphorsters were left handicapped, three of them seriously. About

a thousand Staphorsters still shun polio vaccinations, and some opt against standard medical insurance.

The town's strict life-style is especially visible on Sundays, when residents, dressed in simple black suits or long apron-like skirts and floral-patterned blouses, walk to one of the village's seven churches—driving is prohibited for those who live less than five miles away—where they sit through two two-hour services. A core group of villagers still rejects government welfare, choosing instead to pay for invalid care and other community services themselves. When a Staphorster dies, neighbors provide the coffin, arrange the funeral procession and wash and dress the corpse.

As for social activity, even large wedding parties are conducted discreetly indoors. Male Staphorsters are allowed to drink alcohol, but after marriage they can do so only at home. Divorce barely exists, averaging only one case every five years. Despite wide acceptance of contraception, the birthrate is almost double the national average.

Even Staphorsters have begun to make some concessions to the modern world, however. Radios, once considered the "devil's mouthpieces," are now widely accepted. Television still raises a few eyebrows, although many believers own a set, hiding the antenna under their roof. But for much of the town, the old way is still the right way. Says Wassebalie: "It has always been a good life."

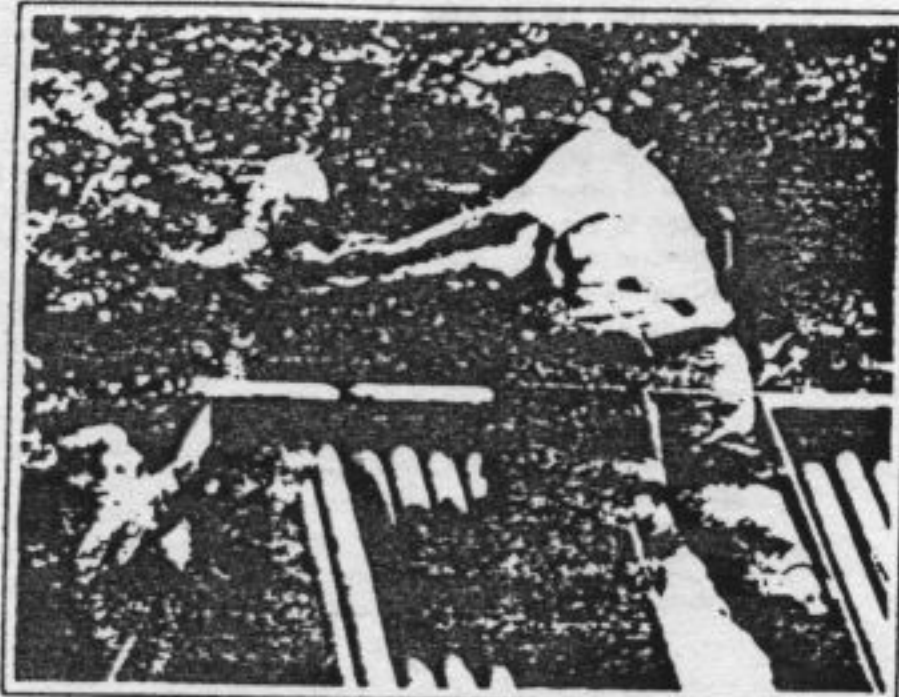
Bringing Up Baby

Had it been in almost any other European country, the event would probably have raised eyebrows, perhaps moral temperatures as well. But when Paula Deijs, 39, and Jeannine Haaksman, 38, a middle-class lesbian couple, became proud parents 2½ years ago through state-sponsored artificial insemination, the only public notice was the birth announcement in a local newspaper. In fact, the worst problem that the couple has faced to date is one common to parents of toddlers everywhere: young Thomas' reaction to everything except ice cream and cookies is a strident "Nee!"

Gay couples, male and female, in other countries who are raising families—via both artificial insemination and adoption—are often confronted by social ostracism, legal snarls and problems with church authorities. Not so in Holland. For Deijs, a manager at a health-care facility, and Haaksman, who works for a computer firm, the urge was mostly biological. Both were in their mid-30s: it was now or never. Moreover, says Haaksman, "the mother instincts were definitely there."

The women, who have lived together for six years in a cozy flat in Nieuw-Vennep, a suburban community ten miles southwest of Amsterdam, first asked a good friend to be the sperm donor. After careful deliberation, the man refused on emotional grounds. Eventually, the women went to the Medical Institute for Birth Control in Leiden for artificial insemination by an unknown donor. There they were briefly asked about their relationship, why they wanted a baby and their preference of physical characteristics in a child. "We were rather surprised by that," says Deijs. They opted for blond hair color and blue eyes. The women decided that Deijs would bear the child. "I really wanted her to have it," says Haaksman. "I felt that it suited her better." The first insemination did not work, but a second attempt was successful. Haaksman's mother was overjoyed at the news. Deijs' parents did not quite know how to react, but have since become proud grandparents. The women's next-door neighbors, a heterosexual couple, were delighted. Deijs and Haaksman say they have never noticed being discriminated against or being treated differently from others.

The family scenario is equally ordinary. Thomas has become the focus of the couple's relationship. "Everything re-

Proud Parents Haaksman, left, and Deijs playing with Thomas

volves around that third small person in our family," says Haaksman. Because both parents work, the boy attends a day-care center; but when he is home, Thomas gets full attention. He calls Deijs "Mama" and Haaksman "Lali," a name he made up himself. "We want to keep it that way," says Haaksman, "because Paula is his physical mother."

The women are sensitive to the fact that Thomas needs men as role models. Uncles, a grandfather, brothers-in-law and male neighbors are encouraged to visit frequently. "We have a good friend not too far from here whom we have chosen to be a father image for Thomas," says Haaksman. "We'll send Thomas over to him for all the technical instructions. We really think about these things. There are plenty of families where the father is so busy building up his career that he doesn't have time for the children, so they don't grow up with a father figure either. I don't think we're doing such a bad job."

Nor do they have any regrets. Says Haaksman: "We haven't been sorry for one minute. We're just very grateful that we live in this country where lesbian women are free to live and choose their own way of life." The couple is now considering whether or not to have another baby.

EEN MERKWAARDIG VERHAAL

Het veelbesproken omslagartikel van Time over Nederland

FRISO ENDT

ELS 15

Het is nog slechts enkele jaren geleden dat het gemeentebestuur van Amsterdam zich onder leiding van burgemeester Ed van Thijn uitsprak voor het verstrekken van gratis heroïne aan een kleine groep (zwaar) drugsverslaafden. Den Haag (met name minister Korthals Altes) was sterk tegen het plan en het werd nooit doorgezet. Het buitenland hoorde met belangstelling en verbazing van die plannen en het Amerikaanse weekblad Newsweek wijdde er een pagina aan.

Ondergetekende, correspondent van Newsweek in Nederland, maakte destijds — om het drugsprobleem van Amsterdam duidelijk te situeren — een korte voertocht van de kop van de Zeedijk naar de Nieuwmarkt, gehuld in een oude regenjas, want in je 'goeie goed' moet je daar niet gaan wandelen. Onderweg werd een gram heroïne aangeboden. In het Amerikaanse blad werd een week later nuchter beschreven hoe bang de schrijver onderweg was geweest en hoe hij de heroïne ten slotte kreeg aangeleverd in een leeg Coca Cola-blikje, terwijl een op de fiets langschietende dealer de honderdvijftig gulden — (voor die ene gram) uit de hand kwam grissen. Zo gebeurt dat namelijk dagelijks.

Een paar dagen nadat het stuk in Newsweek had gestaan wijdde onder andere Het Parool een aantal cynische, kritische regels aan het verhaal. De Nederlandse correspondent van Newsweek had toch maar een 'schandelijke heldenrol' willen spelen en 'die op sensatie beluste Amerikanen willen wijsmaken dat het in Amsterdam zo toegaat'.

Nu, een aantal jaren later en waarschijnlijk even zoveel bittere ervaringen rijker, is burgemeester Van Thijn van mening veranderd. Hij heeft daarvan al eens blijk gegeven in een interview in Trouw. Vorige week heeft hij dat weer gedaan in een omslagartikel in de internationale editie van Time Magazine. 'Enough is enough', genoeg is genoeg, en zegt hij in de intro van een zeven pagina's tellend artikel. Wat hij bedoelt wordt onderstreept in de kop van het artikel: Permissiveness: the Dutch are wondering if things have gone too far' ofwel de Nederlanders vragen zich af of zij in hun tolerantie te ver zijn gegaan.

In interviews en gesprekken met een twaalf- tot dertigjarige landgenoot onder-

bouwt Time de telling dat er vaak een terugslag in de publieke opinie sprake is, 'er wordt een lijn getrokken', (aldus de kop op de voorpagina) aan de ene kant de dealers, krakers, maatschappijveranderaars, en ook de mannelijke en de vrouwelijke homoseksuelen et cetera. Aan de andere kant de vertegenwoordigers van de 'gevestigde orde', die huisje, boompje en beestje bij het schuurtje willen houden. In feite, zegt Time, zijn de cijfers voor echtscheiding, jeugdcriminaliteit, en ongehuwd moederschap lager dan in de meeste Europese landen

en de VS. Maar wat de Nederlanders anders maakt, is het feit dat ze erop staan onorthodoxe oplossingen voor hun problemen te zoeken. Het gevolg is dat zij de aandacht trekken en onbedoeld hun sociale kwalen overdragen.

LAP Zoals vier jaar geleden met het verhaal over de Zeedijk reageert een groot deel van de Nederlandse media op een wat ginnegappenge, laatzinkende wijze op Time's omslagartikel: O, o, wat worden die Amerikanen over ons weer voor het lapje gehouden. 'Maar', schrijft Henk van Gelder in NRC Handelsblad, de

tekst van redacteur Frederick Painton is dan ook gebaseerd op verslaggeverswerk van Jordan Bonfante and Wibo van de Linde. 'Weinig kranten zullen het in hun hoofd halen de meningen van de gelijknamige AVRO-directeur tot nieuws te verheffen. Maar zodra Time ze afdrukt worden ze overgenomen.'

Wibo van de Linde wordt in verschillende bladen als de grote boosdoener afgeschilderd, die het buitenland weer eens een krankzinnig beeld van ons land voorschotelde. Het hoogtepunt op dat gebied bereikt de hoofdredacteur van Het Vrije Volk, Gerard Krul, die zich over vijf kolommen afvraagt of Wibo van de Linde 'landverraad heeft gepleegd'. Krul was er vorige week dinsdag blijkbaar niet in geslaagd Time te kopen (overal verkrijgbaar) en citeerde daarom De Telegraaf van maandag... 'Ik citeer De Telegraaf dus lieg ik in commissie.' En: 'Wibo doet het voor een handvol dollars. Amsterdam stinkt wel, maar geld niet. Het Vrije Volk heeft ook het bestuur van de AVRO gevraagd of Wibo niet moet worden ontslagen.'

Na al die onzin die meestal is gebaseerd op gebrek aan informatie en achterklap, is het misschien goed eens na te gaan hoe een omslagartikel van Time gemaakt wordt en hoe in het bijzonder deze 'Holland'-cover tot stand is gekomen.

Het idee is afkomstig van Jordan Bonfante, chef van het Parijse bureau van Time-Life, die ook met Nederland is bekend. Het oorspronkelijke idee is van november vorig jaar. In tegenstelling tot wat soms in Den Haag wordt beweerd, namelijk dat Nederland geen image heeft, weet men in de wereld bijzonder goed dat Amsterdam de drughoofdstad van Europa is, zoals Rotterdam de grootste havenstad ter wereld is. Men weet ook dat wij tolerante ideeën huldigen op het gebied van de euthanasie, homoseksualiteit et cetera. Het is aan geen buitenlands medium ontgaan dat wij het AIDS-probleem bij voorbeeld rustiger en verstandiger aanpakken dan vele landen om ons heen dat doen. Jordan Bonfante, die jarenlang voor Life heeft gewerkt en al zeker vijftien jaar aan het zusterblad Time is verbonden, ving uit Nederland signalen op dat sommige groepen binnen onze samenleving nu anders over de aanpak van de verschillende problemen denken. Een van die signalen was de uitslag van de laatste verkiezingen: de nederlaag van de PvdA, de zege en zekere verrechtiging in het CDA. Karsten Prager, hoofdredacteur van Time's internationale editie in New York, zegt: 'Het was Bonfante's baby en we zagen er wel wat in, maar zo'n onderwerp is wel een "soft" cover, het heeft weinig te maken met hard nieuws. Daarom heeft het een poosje geduurd voor we er tijd, ruimte en gelegenheid voor kregen.'

In april kwam Jordan Bonfante naar Nederland en interviewde een groot aantal Nederlanders, onder wie Han Lammers, commissaris der Koningin in Flevoland, Ed Nijpels, de minister van volkshuisvesting en milieuzaken, commissaris van politie Jan Blaauw in Rotterdam, Paula Deijs en Jeanine Haaksman, een lesbisch echtpaar met kind, Theerd van Rijn, voorzitter van het COC, Heleen Dupuis, ex-voorzitter Vereniging voor Vrijwillige Euthanasie. Niet alle mensen werden door Bonfante geïnterviewd. De correspondent van Time in Nederland is namelijk niet Wibo van der Linde, maar in zekere zin de familie Van de Linde. Sedert Wibo van de Linde overstap van TROS-Aktua naar de AVRO heeft hij het correspondentenschap van Time-Life (inbegrepen Fortune, Sports Illustrated, People, Discover en de zogeheten Books Division overgedaan aan zijn vrouw Saskia van de Linde.)

Om de tegenstelling aan te geven is bij voorbeeld in het Time-artikel een kader geplaatst met een interview waarin twee lesbische vrouwen vertellen hoe een van hen een baby via kunstmatige inseminatie heeft gekregen, terwijl daaronder een kader is opgenomen waarin de situatie in Staphorst wordt weergegeven.

Een deel van de research is afkomstig uit vertalingen en knipsels van Nederlandse bladen. Uit dat alles heeft bureauchef Jordan Bonfante in mei een eerste versie van het omslagartikel gemaakt. In november, aldus Wibo van de Linde, wilde Bonfante de cover ophangen aan de nieuwe wetgeving op het gebied van seks en pornografie, zoals minister Korthals Altes die vorig jaar wilde introduceren met andere andere clause over de leeftijd waarop een aantal zaken strafbaar werd gesteld. Die zou worden verlaagd van zestien naar twaalf jaar. Na veel discussies is besloten dat die wetgeving geen aanleiding kon zijn voor het definitieve verhaal.

Ook de eerste versie van Bonfante kon niet iedereen bij Time bevredigen. Nu werd als 'peg' (kapstok) een interview met Han Lammers gebruikt. In het definitieve omslagartikel vertelt Han Lammers over een bezoek aan Charlotte in North Carolina waar hij een rechtszitting bijwoonde over een gewapende roofoverval. Hij was geschokt door de harde uitspraak, namelijk veertien jaar gevangenisstraf. Later legde de vrouwelijke rechter hem uit dat dit nog een minimumstraf was, zoals is vastgelegd in de wet. 'Ik kon het bijna niet geloven,' aldus Lammers, 'in Nederland zou de

man hooguit een jaar hebben gekregen. In ons land moet een veroordeling gericht zijn op de rehabilitatie en het in de maatschappij terugbrengen van een mens. Iemand veertien jaar lang opbergen is bij ons ondenkbaar. Toch', schrijft hoofdredacteur Karsten Prager in New York, 'hadden we het idee dat het verhaal nog te weinig body had.'

Dat vond ook de researcher in New York, mevrouw Jeanne North, een Amerikaanse die, met een Nederlander getrouwd is en enige tijd in ons land heeft gewoond. Researchers zijn bij magazines als Time of Newsweek zeer belangrijk. Zij verzamelen alle interviews, alle

knipsels, alle achtergrondinformatie voor de schrijver die het verhaal uiteindelijk samenstelt. Zij controleren (checken) ook alle feiten. Wibo van de Linde: 'Het verhaal had te weinig ruggegraat en we besloten dat een interview met burgemeester Van Thijn dat probleem kon oplossen.'

Voor dat interview is Jordan Bonfante in mei teruggekomen. Hij heeft vier uur met burgemeester Van Thijn gesproken.

na lang te hebben onderhandeld met diens voorlichter Van Conenbergh. Daarna heeft Wibo van de Linde nog eens drie uur met Van Thijn gepraat. In totaal zijn tussen de 25.000 en 30.000 woorden aan interviews en research op tafel gekomen. In de eerste versie heeft Bonfante dat teruggebracht tot vijftienduizend woorden. In juli heeft de schrijver Frederick Painton dit weer teruggebracht tot zes- à zevenduizend woorden.

Wibo van de Linde: 'Ik beweer niet dat ik het zo vreselijk leuk heb gevonden deze zaak te doen. Je krijgt wel iets van: "aan de VS mankeert toch ook het een en ander". Aan de andere kant wist ik dat er door mensen als schrijver Frederick Painton en hoofdredacteur Karsten Prager wel naar me geïnteresseerd werd.'

Prager: 'Ik heb de uiteindelijke tekst van Painton bewerkt, zoals wij dat altijd doen. Ik draag ook de verantwoordelijkheid. Ik vind dat we een fair beeld van Nederland hebben gegeven, hebben laten zien hoe Nederland de problemen die overal leven, op eigen wijze aanpakt en hoe in die ontwikkeling verandering komt. We hebben bepaald niet willen provoceren, ten slotte hebben Nederlanders het in het verhaal zelf gezegd.'

Schrijver dezer werd afgelopen week opgebeld door een verslaggever van een landelijke krant. Die cover is toch uit oude knipseltjes aan elkaar geschreven? vroeg hij.

Nee, zo gaat dat niet. Ik heb van 1958 tot 1973 voor het Time-Life-concern gewerkt, en van 1973 tot heden voor Newsweek. In die jaren heb ik vijf covers over Nederland meegemaakt (London van Shell, Cruiff van Ajax, Lockheedschandaal, prins Bernhard en Lockheed, Rijn-vervuiling). Die artikelen kwamen op de hier beschreven wijze tot stand.

Time heeft in Nederland 21.000 abonnees en een losse verkoop van 3000. Die is vorige week gestegen tot twaalf à vijftienduizend.

Een gat in de markt

Dese week waren tien Amerikaanse Congresleden in ons land om eens te zien hoe hier de drugproblematiek wordt aangepakt. Ze maakten onder meer een wandeling over de Zeedijk in Amsterdam. 's Avonds waren twee van de tien te zien en te horen in het NOS-Journaal en werden daar geconfronteerd met het artikel dat *Time* over de Nederlandse ellende publiceerde. Het ene Congreslid zei nadrukkelijk dat we niet met beschuldigende vingers naar elkaar moeten wijzen, en de andere haastte zich om ons te verzekeren dat *Time* maar een heel klein deeltje van de werkelijkheid had weergegeven - je zou een boek nodig hebben om het mooie en het ware van het fantastische Holland weer te geven. Heel aardig dus, en de enige vraag die overblijft is waarom die heren nu eigenlijk met dat *Time*-stuk geconfronteerd moesten worden. Want er was toch allang en met vereende krachten vastgesteld dat dat artikel, gebaseerd op meningen van Wilbo van de Linde en andere ingezonden-stukken-schrijvers, geen recht deed aan het werkelijke beeld. En er viel van een Amerikaanse volksvertegenwoordiger ook niet te verwachten dat hij officieel zou melden hoe verschrikkelijk dit land is.

Wat zou er dan aan de hand zijn dat iedereen plotseling zo opgewonden raakt nu in korte tijd zowel *Der Spiegel*, *Time* en *Nieuwroek* opschrijven wat wij allang weten? En dat niet alleen: het is allemaal al eerder beschreven. Tot in de aardigste kranten en gidsen toe kan men lezen dat Nederland een beetje viezig is en dat de schone stoepen van vroeger allang niet meer bestaan, maar juist het tegendeel zijn geworden. In Duitsland leest men tijdens en na elke vakantieperiodes dat in Holland alle buitenlandse auto's opengebroken worden. Overal wordt gebouwd aan het begrip dat Amsterdam in ieder geval bij de Criminele Hoofdsteden van Europa hoort. En het zal weinig sportievelingen over de hele wereld zijn ongaan waarom Amsterdam de Olympische Spelen niet heeft gekregen.

CBS kwam al eens ons paradijs voor uitkeringstrekkers op tv vastleggen en twee jaar geleden baarde Richard Reeves enig opzien door een interessante analyse van de Nederlandse opvattingen over 'Vadertje Staat', ofte wel *Dear Father State*. Het stuk verscheen in de *New York Times* en werd overgenomen door de *Herald Tribune* dat er met grote letters boven zette: *The Netherlands: Utopian Dreams Are Being Interrupted by Reality*. Met puriteinse vastberadenheid begonnen de Nederlanders in 1965 enthousiast de mogelijkheid te onderzoeken dat iedereen van hen het recht had zich precies zo te gedragen als hijzelf wilde, zolang hij de ander maar niet lichamelijk afbreuk deed. Twintig jaar lang, zo schreef Reeves, zijn ze in dat kleine landje nu al bezig met dat 'alles mag', maar ze beginnen te merken dat dat toch niet helemaal lukt.

Aan het stuk van Reeves, waar alle elementen van de huidige Amsterdam-roge al inzaaien, ontbrak dat niet alle Nederlanders zo blij waren waren met die ontwikkeling, maar er was bij hem tussen de regels door nog begrip te vinden voor de hier heersende tolerantie, die tenslotte ook best aardige kanten heeft.

Het enige dat de opgewonden aandacht voor *Time*, et cetera kan verklaren, is de suggestie dat het nu zo erg is geworden dat er absoluut iets moet gebeuren om een vaderlandse apocalyps te verhinderen.

De Nederlanders vragen zich af of het experiment niet te ver is gegaan, suggereert *Time* - en de vraag is dus of dat waar is. Want niemand verhindert de Nederlander om zijn hond weg te doen of er met een schepje achteraan te lopen, niemand verhindert hem om geen rotzooi meer op straat te mueteren, niemand verhindert hem om niet meer op de stoep te parkeren, niemand verhindert hem dienst te nemen

bij politie of bewaking, niemand verhindert hem om geen acties meer te voeren of om geen bezwaarschriften meer te schrijven, kortom als iedereen dat zou willen zou de democratie, geheel in Lubbertiaanse zin, onmiddellijk ontstaat zijn.

Maar de puriteinse vastberadenheid waarmee de Nederlander zelf wel zal bepalen of hij al dan niet in het gareel wil lopen, bestaat nog steeds. Het zal ook nog een hele tijd duren voordat er genoeg maatregelen verzonnen zijn om meer orde in de maatschappij te brengen en nog langer voordat er genoeg politie, rechters en cellen zijn om die allemaal te effectueren. En misschien zijn ze dan ook niet meer nodig. Tot die tijd zullen er nog heel wat stukken à la *Time* verschijnen. Vroeger kwamen van heinde en ver toeristen en nieuwsgierigen kijken naar het kleine landje met de molens, waar iedereen op klompen liep en de vrouwen elke morgen hun stoepje blinkend schoon schrobben en de mannen net te quota's vis vingen of hun bollen liepen te planten. Dat was weliswaar niet helemaal waar, maar het was genoeg voor een wereldwijde reputatie. Zelfs nu nog worden daar hotels voor gebouwd, in de valse hoop dat daardoor de drugs en de poep wel zullen verdwijnen. Als zo'n beeld bestaat, is het niet snel te veranderen. Op dezelfde manier zal de *Time*-reputatie ook niet makkelijk ongedaan gemaakt kunnen worden. Nederland is sinds 1963 een *gidsland*. Na de klompen en de molens en de KLM zijn wij beroemd geworden door de Hollanditis. Wat is er tegen om dat verder uit te bouwen en op *Time* en de nog vele, komende identieke publicaties in te spelen door iedereen uit te nodigen zelf te komen kijken naar het land waar 'alles mag'. Nederland heeft 't al: kom vast zien wat uzelf nog te wachten staat.

In het voorjaar zagen we nog foto's van de VVD-tractie die een wandeling over de Zeedijk maakte, deze week liepen er tien Amerikaanse Congresleden. Voor een beetje inventieve overheid ligt hier een gat in de markt.

R.F.

Time: limiet van tolerantie Nederlanders komt in zicht

Door een onzer redacteurs **NRC**

ROTTERDAM, 3 aug. — „Permissiviteit: De Nederlanders vragen zich af of de zaken te ver gaan." Zo luidt een kop boven een zeven pagina's tellend artikel in *Time Magazine* van deze week.

Time behandelt daarin de in het buitenland bekend staande Nederlandse permissiviteit, maar constateert dat er een terugslag is in de publieke opinie. Na een periode van sociale experimenten die Nederland de naam van de meest tolerante samenleving in Europa en Amsterdam de naam van de drughoofdstad van Europa bezorgden, zijn de Nederlanders verwikkeld geraakt in een debat over het juiste evenwichtspunt in de samenleving tussen vrijheid en losbandigheid, aldus *Time*. Kritiek op de permissiviteit komt niet alleen van de Amsterdamse straat maar ook van de regering en van de zakenwereld.

„De vraag gaat verder dan de vraagstukken van drugs en misdaad", stelt *Time*. „Hebben ho-

moseksuelen, mannelijk en vrouwen, rechten gekregen die anderen rechten schaden? Moet de regering wetgeving aannemen die discriminatie tegen homoseksuelen door huisbazen en, nog controversieler, anti-homoseksuele discriminatie bij het aannemen van leraren bij openbare en bijzonder onderwijs? Mogen lesbische vrouwen kinderen krijgen door middel van kunstmatige inseminatie, betaald door de ziekenfonds?"

„In feite zijn de cijfers voor scheiding, jeugdcriminaliteit en ongehuwd moederschap lager in Nederland dan in veel buurlanden en in de VS. Wat de Nederlanders anders maakt is het feit dat ze erop staan om onorthodoxe oplossingen voor problemen te zoeken. Daarom trekken ze zoveel aandacht en overdrijven ze onbedoeld hun sociale kwalen", aldus *Time*, dat nog verder uitweidt over voorbeelden. Ter sprake komen bijvoorbeeld de veroordeelde gevangenen in Apeldoorn die voor een heropvoedingsproject drie weken naar de Riviëra moesten. De Amsterdamse koffieshops zijn er ook uitgebreid in besproken.

Ook de Amsterdamse burgemeester Van Thijn uit in *Time* twijfels over de permissiviteit. „Over de vragen van drugmisbruik en onveilige straten schijnt er tenminste een consensus te ontstaan: genoeg is genoeg", aldus *Time*.

ZATERDAGS BIJVOEGSEL

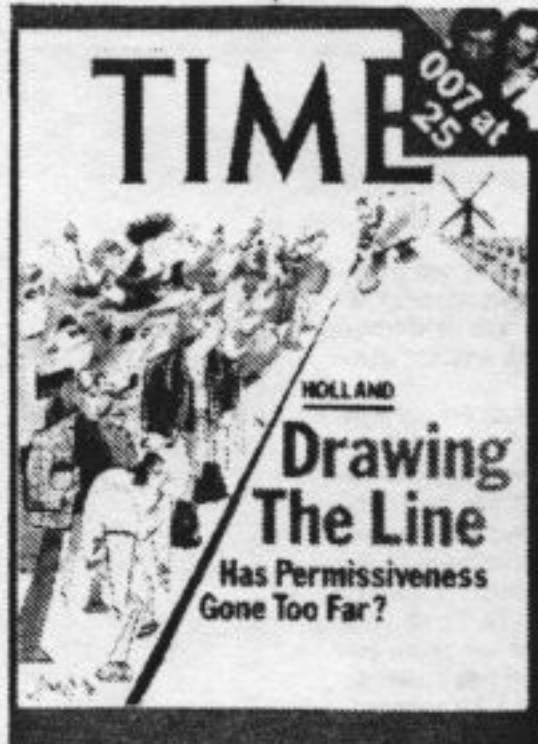
8 AUGUSTUS 1987

STUKJES EN BEETJES

Het is een sinister zootje ongewassen artiesten, junks en punks, zedenverwilderende types en vervaarlijke criminelen, dat deze week op het omslag van het Amerikaanse weekblad *Time* een halt wordt toegeroepen door een nette burgerman op klompen. Holland vindt dat de grens is bereikt, luidt de boodschap. In de beste Telegraaf-tradities — en dus ook met Telegraaf-columnist Leo Derksen als één der bezorgde woordvoerders — wordt het beeld geschetst van een samenleving waarin de gewone man voortdurend de stuipen op het lijf worden gejaagd.

Op de nieuwspagina's van de Nederlandse kranten werd dezer dagen al uit het zeven pagina's tellende artikel geciteerd, want wat *Time* over ons zegt, is nieuws. Het is in zulke gevallen alsof zo'n blad een macht op zichzelf is, alsof het er bijvoorbeeld niet toe doet dat de tekst van redacteur Frederick Painton is gebaseerd op verslaggeverswerk van *Jordan Bonfante and Wibo Vandelinde*. Weinig kranten zullen het in hun hoofd halen de meningen van de gelijknamige Avro-directeur tot nieuws te verheffen. Maar zodra *Time* ze afdruckt, worden ze overgenomen.

Wibo van de Linde heeft de gewoonte verslaggeverswerk te verwarren met *wishful thinking*. Hij was het die een paar jaar geleden in hetzelfde blad liet weten, dat 'de Nederlanders' zich in toenemende mate zorgen gingen maken over de linkse ideënwelt van prins Claus. En nu is hij weer mede verantwoordelijk voor een smeutige opsomming van wat in het buitenland ariteiten zouden zijn: de acceptatie van euthanasie, de methad-

onbus, een lesbisch paar met een baby, de strikte rust in Staphorst (met een foto van *Vandelinde Associates*), de vakantiedagen van het Nederlandse leger en nog wat bric à brac. Met nauwelijks verholten weezin meldt Painton dat tijdens de viering van het veertigjarig bestaan van de nationale homo-organisatie, vorig jaar in het Concertgebouw in Amsterdam, een minister aanwezig was. Men hoort het hem denken: wat een malligheid!

Weerwerk van verstandige Nederlanders komt in het verhaal vrijwel niet voor. En natuurlijk staat er ook onzin in. Bijvoorbeeld dat toeristen van middelbare leeftijd soms buikpijn krijgen van de baksels die ze in bepaalde coffeeshops eten, omdat ze geen Nederlands kennen en dus niet weten dat er marihuana in zit. Geen Nederlands? Die dingen worden aangeprezen als *space cakes*, daar hoeft niemand Nederlands voor te kunnen spreken.

Painton haalt, met assistentie van de heren Bonfante en Van

HUMANIST

ANNE M.G. SCHMIDT
MARGA VAN PRAAG
LEA DASSBERG
DE ROZEN VAN HOLMAN

de Linde, heel wat door elkaar. Hij citeert burgemeester Van Thijn over de ondergang van het idealisme uit de jaren zestig ('*We are walking on the boulevard of broken dreams*') en suggereert dat daarmee ook de tolerantie jegens minderheden is veroordeeld. Hij gooit de groeiende zorg over de maatschappelijke effecten van drugsverslaving op één hoop met de aardige kanten van de tolerantie en kookt er een smakelijk dampend potje van. Ze zullen er in het behoudende buitenland wel weer van opkijken. Zolang ze maar niet denken dat

de Linde, heel wat door elkaar.

Henk van Gelder

Het venijn van de onberedeneerde angst zit uiteraard in die laatste regel. De hoofdredactrice, de ex-Telegraaf-journaliste Reny Dijkman, heeft intussen heel wat kritiek geogst met het publiceren van de brief, die ze zelf „een twijfelgeval” noemt. Tegenover de *Gay Krant* stipuleert VVD-voorzitter L. Ginjaar, dat het blad redactioneel onafhankelijk is: 'Ik heb er dus als partijvoorzitter nauwelijks iets mee te maken. Persoonlijk ben ik ook niet gelukkig met zo'n uiterst anti-liberale brief en als ik zelf hoofdredacteur zou zijn, had ik die brief zeker niet geplaatst.' Wibo had er eerder van moeten weten, dan had hij er ongetwijfeld nog een misprijzend zinnetje in *Time* van kunnen maken: belangrijk politicus bekrijsert partijblad wegens homo-belediging. Zijn we dan inderdaad van God los? Dit najaar publiceert het Humanistisch Verbond de resultaten van een eigen onderzoek naar de buitenkerkelijkheid in Nederland. Het verenigingsblad *Humanist*onthult nu al de uitslagen voor drie gemeenten. De officiële cijfers voor Breda luiden, dat daar 12 pct van de ingezetenen niet godsdienstig is. Het nieuwe onderzoek brengt 43 pct ongelovigen naar de oppervlakte. De cijfers voor Utrecht geven 30 pct volgens de gemeente en 69 pct volgens de HV-enquete. Rotterdam biedt 37 tegenover 69 pct. 'Het aantal buitenkerkelijken in Nederland is minstens twee keer zo groot als het aantal dat bij de gemeenten als zodanig geregistreerd staat,' concludeert het blad. De cijfers zullen dit najaar als wapen dienen in een discussie, die typisch Nederlands zal zijn. ■

Nederland geen intolerantie meer kent. In de nieuwe *Gay Krant* wordt zelfs 'grove intolerantie' gesignaleerd bij de VVD. Het is een klein stormpje in een heel klein glaasje water, maar ook het tijpje van een ijsberg die ongetwijfeld nog niet is gesmolten. In het liberale partijblad *Vrijheid en democratie* reageerde het Amsterdamse VVD-lid F. Drost per ingezonden brief op een oproep om lid te worden van een homowerkgroep in die partij. 'Homofilie is in ons land een algemeen erkend sociaal verschijnsel maar hoort m.i. als zelfstandige concentratie niet thuis in een politieke partij,' schreef hij. 'Er zijn in ons land meerdere verenigingen van homoseksuelen. Een speciale homo-concentratie in onze partij lijkt mij alleen al vanwege een verhoogde kans op besmetting met aids ongewenst.'

Nieuwsblad van het Noorden ● woensdag 12 augustus 1987

Van onze correspondent

LEIDEN — Molens en klompen, kinderporno en heroïne, maar bovenal een verjaarskalender op de wc: trefwoorden waarmee de Westduitse journalist Helmut Hetzel de beeldvorming van Nederland onder onze oosterburen schetste. Hetzel, correspondent in Den Haag voor de Westduitse krant *Die Welt*, sprak gisteravond in Leiden tijdens een journalistenforum over het imago van Nederland in het buitenland.

Hoe Duitsers ons zien:

Kinderporno, klompen, heroïne, molens en verjaarskalender op wc

Het positieve beeld dat de Nederlanders in voorgaande decennia moeizaam hebben opgebouwd is volgens hem radicaal ten kwade omgeslagen. Hetzel

sprak nadrukkelijk over beeldvorming in Noord-Duitsland. Voor de gemiddelde Zuid-Duitsers is Nederland te vergelijken met een ver weg gelegen Scan-

dinavisch land, waar slechts incidenteel over wordt geschreven.

Volgens journalist Pieter de Vink, NOS-journalist, presentator van *Panoramiek* en het *Capitool*, heeft ons land vooral de reuk van degelijkheid over zich. „Zelfs ons vorstenhuis is saai en haalt zelden de internationale varia of roddelrubrieken". De huidige Nederlands diplomatieke dienst wordt volgens hem als „knullig" gezien. „Als Luns ergens binnenkwam in het buitenland dan was hij er ook echt".

PvdA wil wettelijke regeling tegen seksdiscriminatie

re 26
DEN HAAG (ANP) - De PvdA-fractie in de Tweede Kamer wil een wettelijke regeling tegen seksdiscriminatie. Een initiatief-wetsontwerp wordt morgen bij de Tweede Kamer ingediend.

Het ontwerp bevat regels voor het verbieden van onderscheid op grond van geslacht, homoseksualiteit, burgerlijke staat of leef- en woonsituatie op de terreinen van onder meer arbeid, onderwijs en huisvesting.

In een tweede initiatief-ontwerp wil de PvdA regels geven tegen discriminatie op grond van ras, geloof, politieke overtuiging en tegen discriminatie jegens vreemdelingen.

PvdA gaat initiatief-wetsontwerp indienen tegen discriminatie

Van onze verslaggevers

DEN HAAG — De PvdA-fractie in de Tweede Kamer komt donderdag met een eigen wetsvoorstel om discriminatie te verbieden op grond van geslacht, seksuele geaardheid, burgerlijke staat of leef- en woonsituatie.

De PvdA vindt het nodig een initiatief-wetsontwerp tegen seksdiscriminatie te maken, omdat de partij meent dat het kabinet-Lubbers II te lang over indiening van een Wet Gelijke Behandeling doet. Volgens de PvdA-fractie is er in de samenleving brede steun voor een

dergelijke wetgeving. „De tijd is er meer dan rijp voor”, aldus de indieners Van Nieuwenhoven en Haas-Berger.

Haas diende in 1978 een motie in waarin de regering werd gevraagd met wetgeving te komen tegen alle vormen van discriminatie op grond van geslacht. Daarbij was inbegrepen discriminatie op grond van seksuele geaardheid, burgerlijke en huwelijkse staat.

De nieuwe wetgeving van de Partij van de Arbeid is een uitbreiding van de bestaande regelgeving met betrekking tot gelijke behandeling op het terrein van arbeid, onderwijs, goederen, diensten, overeenkomsten en huisvesting.

De naleving op de nieuwe wet moet geschieden door een onafhankelijke commissie, die een sterkere positie krijgt dan de bestaande commissies, die gelijke behandeling van mannen en vrouwen controleren.

De PvdA vindt, net als D66, dat organisaties de mogelijkheid moeten hebben een zaak aanhangig te maken bij de commissie. Dit betekent bijvoorbeeld dat de Belangenvereniging van Homoseksuelen, namens een lid een klacht in kan dienen. Maar ook andere terreinen van de wet moeten voor deze zogeheten groepsacties mogelijk gemaakt worden.

Nu dit initiatief-wetsontwerp klaar is wil de PvdA-fractie een wetsvoorstel voorbereiden om discriminatie te verbieden op grond van ras, geloof en politieke overtuiging. Ook de discriminatie van vreemdelingen moet door deze wet verboden worden. In tegenstelling tot de PvdA koestert het kabinet de hoop alle vormen van discriminatie in één wet te regelen. Ook de VVD-fractie wil dit.

Regerakkoord

Bij het regeerakkoord hebben VVD en CDA vorige zomer afgesproken dat het kabinet voor 1 juli 1987 een brede Wet Gelijke Behandeling zou indienen. Maar bij de viering van het 40-jarig bestaan van het COC vertelde minister Brinkman van WVC, die namens het kabinet de homo-belangen behartigt, dat het het najaar zal worden.

Volgens het regeerakkoord moet de Wet Gelijke Behandeling verbieden dat direct dan wel indirect onderscheid wordt gemaakt tussen personen wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht, burgerlijke staat en seksuele geaardheid.

Het regeerakkoord houdt rekening met het maken van uitzonderingen, maar wel met „respect voor de persoonlijke levensfeer”. Daarbij gaat het om de aard van de te vervullen functie, de eisen die gelet op de betekenis en doel van de instelling (bijvoorbeeld een christelijke school) aan een werkverhouding kunnen worden gesteld en het privé-karakter van de werkverhouding.

Ook zou een uitzondering gemaakt moeten kunnen worden als niet tijdelijke maatregelen genomen zijn die beogen bestaande maatschappelijke achterstanden weg te werken (positieve discriminatie). In het regeerakkoord beloven VVD en CDA ook dat het kabinet zal nagaan welke mogelijkheden er zijn voor de verbetering van de „instrumenten” voor de handhaving van de antidiscriminatie-wetgeving.

In zijn verkiezingsprogramma stelt het CDA nadrukkelijk dat de overheid alle vrijheidsrechten (de zogeheten klassieke grondrechten als vrijheid van onderwijs) respecteert. Bij wetgeving die tot stand wordt gebracht om discriminatie tegen te gaan, zou het kabinet zich volgens het CDA moeten laten leiden door de volgende uitgangspunten:

- de wet biedt eenieder bescherming tegen bejegeningen, die iemand wegens ras, geloof of levensovertuiging, geslacht dan wel homoseksuele geaardheid onrechtmatig discrimineren.

- het oordeel of iemand door discriminerend gedrag onrechtmatig heeft gehandeld, blijft voorbehouden aan de onafhankelijke rechter.

Volgens het CDA moet de overheid in haar beleid zelf het goede voorbeeld geven. Zo mag de overheid volgens het CDA verkiezingsprogramma bij benoemingen en ontslag geen acht slaan op de homoseksuele geaardheid en overeenkomstige levenswijze van de betrokkene.

PvdA heeft haast met wet tegen 'sekse-discriminatie'

(Van onze politieke redactie)

DEN HAAG - De PvdA-Kamerleden Van Nieuwenhoven en Haas-Berger zullen morgen een eigen wet tegen discriminatie naar sekse, seksuele geaardheid en burgerlijke staat indienen. Zij vinden dat het kabinet nu lang genoeg getalmd heeft met het uitbrengen van zo'n wet op de gelijke behandeling.

De PvdA-Kamerleden willen nog niets zeggen over de inhoud van hun

wetsvoorstel. Wel is al duidelijk dat het de bedoeling is om discriminatie op een breed terrein te bestrijden: in het onderwijs, de huisvesting (wielgerachtige verhuurders, bijvoorbeeld) en op het werk. Wel vindt de PvdA dat de wet zich - om effectief te kunnen zijn - moet beperken tot 'seksediscriminatie'. De PvdA-fractie stelt zich voor later een initiatief-wet tegen discriminatie op grond van ras, godsdienst en politieke overtuiging te maken.

„KABINET KOMT SPOEDIG MET EIGEN WET GELIJKE BEHANDELING”

CDA en VVD terughoudend over voorstel van PvdA

(Van onze parlementaire redactie)

DEN HAAG — De regeringspartijen CDA en VVD hebben terughoudend gereageerd op het gisteren uitgebrachte initiatief-wetsvoorstel van de PvdA tegen seksediscriminatie. Het COC, dat integratie van homoseksualiteit nastreeft, stelt zich afwijzend op omdat de PvdA-voorstellen homoseksualiteit juist zouden stigmatiseren.

De christelijke onderwijsbonden PCO (protestants-christelijk) en KOV (katholiek) staan zeer welwillend tegenover het PvdA-standpunt. Beide organisaties hebben er in het nog recente verleden geen geheim van gemaakt dat schoolbesturen „zich dienen te onthouden van discriminatie op grond van seksuele geaardheid”. Het VVD-kamerlid Franssen liet in een reactie weten te willen wachten op het wetsvoorstel waarmee het kabinet beloofd heeft dit najaar te zullen komen. Hij acht zich gebonden aan het regeerakkoord, dat een ontwerp voor een algemene Wet

Gelijke Behandeling in het vooruitzicht stelt.

Een woordvoerder van het CDA zei namens het kamerlid Krajenbrink dat „de eerste voorkeur van het CDA naar het kabinetsvoorstel uitgaat, omdat daarin alle vormen van discriminatie aan de orde komen”. De christendemocraten vinden dat de PvdA het probleem van de discriminatie te beperkt gehouden heeft door het alleen te hebben over discriminatie op grond van seksuele geaardheid en niet op grond van geloof, ras of politieke overtuiging. De PvdA wil die vormen van discriminatie in een apart wetsontwerp onderbrengen. D66 reageerde „verheugd” op het initiatiefvoorstel van de PvdA, omdat het in grote lijnen overeenkomt met een eerder door D66 uitgebrachte nota over discriminatie. Het COC deelt de kritiek van het CDA over de beperkte omvang van het PvdA-voorstel. Het COC is bovendien bang dat door het benadrukken van de homoseksualiteit door de PvdA straks pijnlijke, juridische discussies gaan ontstaan over de vraag of iemand wel of niet homoseksueel is. „Dat is onaanvaardbaar”, aldus een verklaring van het COC.

CDA VINDT PvdA-INITIATIEF TE BEPERKT

Christelijke bonden steunen voorstel tegen discriminatie

Van onze politieke redactie
DEN HAAG — De christelijke onderwijsbonden PCO en KOV zijn enthousiast over het initiatief-wetsvoorstel van de PvdA om seksdiscriminatie te verbieden, maar de CDA-fractie in de Tweede Kamer vindt het voorstel te beperkt. De grootste regeringsfractie voelt meer voor het voorstel van het kabinet om discriminatie op vele gronden (bijvoorbeeld ook geloof, ras en politieke gezindheid) te verbieden. Het wetsontwerp van het kabinet wordt volgende maand verwacht.

De PvdA-fractie vreest dat een brede anti-discriminatie wet alleen maar een verdere vertraging zal opleveren. Over voorstellen om discriminatie te verbieden praten de politieke partijen al meer dan tien jaar. „Het geduld om nog langer te wachten is bij ons niet meer aanwezig”, vertelden donderdag de indieners van het voorstel, Van Nieuwenhoven en Haas-Berger.

Ook de belangenvereniging van homoseksuelen COC vindt het een beetje ongelukkig dat de PvdA heeft gekozen voor een „smalle” wet, omdat steeds meer stemmen opgaan discriminatie op vele gronden te verbieden. Van Nieuwenhoven en Haas-Berger menen daarentegen dat niet alle vormen van discriminatie in één wet verboden kunnen worden omdat de verschillende vormen ieder een eigen aanpak vereisen. In een komend initiatief-wetsvoorstel wil de PvdA discriminatie op grond van ras, geloof en politieke overtuiging verbieden.

De kleinste regeringsfractie, de VVD, wilde donderdag nog geen commentaar geven. „Wij willen het PvdA-ontwerp eerst grondig bestuderen.” Een plaagstootje van de liberalen omdat de PvdA anderhalf jaar geleden met een zelfde

nietszeggende verklaring reageerde op de ontwerp anti-discriminatie wet die de VVD-fractie toen presenteerde. D66 vindt het PvdA-voorstel „sympathiek”.

Volgens het PvdA-wetsvoorstel mogen christelijke scholen, woningbouwverenigingen, ziekenhuizen en andere instellingen geen homoseksuelen of alleenstaanden werven of ontslaan. Deze opvatting staat recht tegenover die van het CDA, dat meent dat bijvoorbeeld een christelijk schoolbestuur — met een beroep op vrijheid van godsdienst en onderwijs — recht heeft een homoseksuele leerkracht te ontslaan.

Van Nieuwenhoven en Haas-Berger stellen nadrukkelijk dat het gelijkheidsbeginsel in de grondwet niet superieur is aan vrijheid van godsdienst en vrijheid van onderwijs, maar veeleer een beginsel dat in alle grondrechten is terug te vinden. Een „bindend beginsel” noemen zij het. „Zo blijft de vrijheid van onderwijs onverlet. Wel keert het voorstel zich tegen een te ruim invoeren van de bescherming van grondrechten ter rechtvaardiging van discriminatoir gedrag en van bepaalde vormen van ongelijke behandeling.”

Volgens de PvdA is ook nu al de vrijheid van christelijke scholen om leraren te ontslaan of een baan te weigeren niet onbeperkt. Zo mag een schoolbestuur geen onderscheid maken tussen man of vrouw, en ook geen leraren de laan uit sturen omdat ze zwanger is. Ook een leerkracht ontslaan omdat ongehuwd wordt samengewoond is nu reeds verboden.

Medestanders voor deze opvatting vindt de PvdA bij de christelijke onderwijsbonden PCO (Protestants-Christelijke Vakorganisatie) en de KOV (Katholieke Onderwijsvakorganisatie). „Ook besturen van bijzondere scholen dienen zich te onthouden van discriminatie op grond van seksuele geaardheid. We hopen dat het CDA het wetsontwerp zal steunen en afstapt van de tot nog toe verdedigde uitzonderingsclausule”, al-

dus een KOV-woordvoerder donderdag in een reactie op het PvdA-voorstel.

De PvdA wil discriminatie op grond van geslacht, homoseksualiteit, burgerlijke staat of leef- en woonsituatie op zoveel mogelijke terreinen verbieden. Niet alleen in het onderwijs, maar ook in andere arbeidsverhoudingen, bij het aanbieden van goederen en diensten (bijvoorbeeld dansgelegenheden in een discotheek) en bij huisvesting (bijvoorbeeld het verhuren van kamers).

In het voorstel is de handhaving van de wet erop gericht gelijke behandeling daadwerkelijk tot stand te brengen. Om die reden is niet gekozen voor handhaving via het strafrecht. Dan wordt degene die discrimineert mogelijk wel vervolgd en gestraft maar voor de benadeelde verandert er niets, aldus de indieners. Daarom is gekozen voor een vergoeding van materiële en immateriële schade en een verbod op het maken van verder onderscheid.

In bepaalde gevallen acht de PvdA uitzonderingen mogelijk. Zo mag een balletgezelschap rustig een advertentie plaatsen voor een danseres en kan een moskee niet verplicht worden vrouwen toe te laten. Dit valt onder het zogeheten eigenlijk belijden van de godsdienst of levensbeschouwing. Hoewel deze bepaling niet betekent dat instellingen op grond van een overtuiging werknemers kunnen ontslaan, vindt de PvdA wel dat van betrokkenen (bijvoorbeeld homo's) gevraagd kan worden „respect te hebben en te tonen” voor de richting van de instelling.

Het COC vindt deze uitzonderingen „te ruim en te onduidelijk”. De belangenvereniging van homoseksuelen wil van de PvdA weten wat deze partij onder „respect tonen” verstaat. „Mag een onderwijzer meedelen of door het dragen van een roze driehoek tonen dat zij lesbisch is?”, vraagt het COC zich af in een persverklaring. Volgens de indieners van het wetsvoorstel moet de rechter in voorkomende gevallen maar uitsluitend beslissen op de feiten.

‘Voorstel te gedetailleerd’

CDA wijst plan van PvdA tegen discriminatie af

Door onze politieke redactie

NRC 27

DEN HAAG, 27 aug. — Het CDA ziet geen heil in de initiatiefwet seksdiscriminatie die de Tweede-Kamerleden Van Nieuwenhoven en Haas-Berger (PvdA) vandaag hebben gepresenteerd.

De VVD onthoudt zich nog van een oordeel over het initiatief van de PvdA. Deze fractie wil eerst het voorstel van het kabinet zien.

Volgens het christen-democratische Kamerlid Krajenbrink is het wetsontwerp van de PvdA's veel te gedetailleerd. Bovendien verwacht hij dat het kabinet „op afzienbare termijn” met het eigen wetsvoorstel komt en dat het CDA zich daarin wel zal kunnen herkennen, omdat het de vrijheid van onderwijs onverlet zal laten.

Van Nieuwenhoven en Haas-Berger hebben dat in hun initiatiefwet niet gedaan. Het verbod van discriminatie van bijvoorbeeld homoseksuelen strekt zich in hun ontwerp ook uit tot het bijzonder onderwijs. Conform het wetsontwerp van de PvdA zouden confessionele scholen, woningbouwverenigingen, ziekenhuizen en andere instellingen geen vrouwen of ho-

moseksuelen meer mogen weigeren. De PvdA laat wel uitzonderingen toe, maar die hebben alleen betrekking op louter godsdienstige of levensbeschouwelijke bijeenkomsten, besloten gezelligheidsverenigingen, organisaties op ideële grondslag die zich met belangenbehartiging bezighouden, de vrijheid van meningsuiting en de persoonlijke levenssfeer.

Als instellingen, zoals scholen en andere maatschappelijke organisaties (bijvoorbeeld woningbouwverenigingen), zich schuldig maken aan seksdiscriminatie, kan de overheid de subsidie intrekken. Voor de beoordeling van eventuele discriminatie willen Van Nieuwenhoven en Haas-Berger een onafhankelijke commissie in het leven roepen.

Het kabinet bereidt een wetsontwerp voor dat veel algemener van aard zal zijn. Het voorstel zal niet alleen betrekking hebben op

seksdiscriminatie, maar op alle vormen van discriminatie zoals verboden in artikel 1 van de Grondwet. Het maken van onderscheid in civiel-rechtelijke verhoudingen naar geslacht, seksuele voorkeur, ras, godsdienst en burgerlijke staat wordt ook in dit wetsontwerp verboden. Het kabinet wil echter veel meer uitzonderingen toelaten. Zoals reeds in het regeerakkoord is vastgelegd mag er van het kabinet ook onderscheid worden gemaakt als dat „gelet op de betekenis van grondslag en doel van een instelling aan een werkverhouding” moet kunnen. Dit maakt het voor levensbeschouwelijke organisaties mogelijk in hun personeelsbeleid bepaalde categorieën uit te sluiten.

Speculaties over wraakactie PTT raakt 1500 stuks van oplage homoblade kwijt

Door onze correspondent

NRC 13

GRONINGEN, 13 aug. — Bij de PTT is een deel van de oplage van het homomaandblad de Gaykrant „zoek gemaakt”. Het gaat om ruim 1500 kranten, bestemd voor postabonnees in de drie noordelijke provincies.

De kranten zijn op 27 juli bij het postkantoor in Roosendaal afgeleverd en vervolgens naar het centrale verdeelstation in Utrecht gegaan. Vandaaruit moeten de postzakken met de kranten naar het noorden zijn verstuurd, maar ze zijn niet op de expeditie-knooppunten in Groningen en Leeuwarden aangekomen. Volgens een woordvoerder van de PTT is het mogelijk dat de postzakken met kranten „ergens onderweg bij vergissing zijn blijven staan, en dat zoeken we nu uit. Misschien staan ze nog wel bij de uitgever”. H. Krol, hoofdredacteur van de Gaykrant, sluit die mogelijkheid uit: „De kranten zijn in Roosendaal afgeleverd. Dat staat vast. Bovendien gaat het om vijftienhonderd kranten: zestig pagina's per exemplaar. Dat vormt zo'n omvangrijk pakket dat het niet onopgemerkt in een vakje kan blijven liggen. Niet bij ons, maar ook niet bij de PTT.”

Wraakactie

De Gaykrant, die in het Brabantse Best wordt gemaakt, heeft een oplage van 27.000 exemplaren waarvan er maandelijks 11.000 per post naar de abonnees gaan. Volgens Krol verloopt die verzending doorgaans allermist vlekkeloos: „Per maand krijgen we toch al gauw vijftien tot twintig abonnees aan de lijn die hun krant niet hebben gekregen. De PTT vindt dat normaal, en zegt dat dat moet kunnen. We zijn dus wel wat gewend, maar begin augustus kwamen er honderden telefoontjes, allemaal uit het noorden, van mensen die hun krant niet hadden gekregen. Dat is aanzienlijk meer dan de foutscore die de PTT voor normaal houdt. Toen begonnen we er aan te denken dat de complete zending voor het noorden was verdwenen.”

In noordelijke homokringen wordt er rekening mee gehouden dat de postzakken zijn verdwenen

als gevolg van een wraakactie van conservatieve katholieken. Het augustusnummer van de Gaykrant bevat, naast een uitgebreide reportage over de manier waarop homoseksuelen in het Oostblok worden behandeld, een uitgebreid interview met de in Groningen wonende priester en europarlementariër Herman Verbeek. In het artikel gaat hij in op zijn eigen homoseksualiteit en veroordeelt hij de rooms-katholieke kerk als een liefdeloos instituut dat geen enkel begrip toont voor minderheidsgroeperingen zoals homoseksuelen. Aan de eucharistieviering doet Verbeek niet mee omdat „die nog erger is dan voor de gek houderij”. De Nederlandse bisschoppen hebben onlangs een verklaring uitgegeven waarin zij de uitspraken van Verbeek over de katholieke kerk veroordelen.

Verbeek ziet geen direct verband tussen zijn uitspraken en de verdwenen kranten: „Die kranten zijn op de post gegaan voordat de inhoud ervan bij een groter publiek bekend werd.” Overigens heeft Verbeek van zijn geloofsgenoten in Groningen een aantal onfrisse reacties op zijn uitspraken in de Gaykrant gehad: „Afschuwelijke telefoontjes en brieven van mensen die zich ook katholiek noemen en mij toewensen dat ik Aids krijg of aankondigen dat mijn huis in brand zal worden gestoken. Religie is kennelijk een gevaarlijk fenomeen.”

De hoofdredactie van de Gaykrant neemt de complottheorie uit het noorden voorlopig voor kennisgeving aan. Krol: „Het zou kunnen dat een conservatief katholieke PTT'er gemeend heeft te moeten ingrijpen, maar daar gaan we niet vanuit. We wachten eerst het onderzoek van de PTT af. Ons probleem is nu hoe onze abonnees in het noorden hun krant krijgen. Per editie drukken we er een paar honderd extra, maar dit gaat om meer dan duizend kranten. In de losse verkoop in het noorden is de krant al uitverkocht. Er zal dus opnieuw gedrukt moeten worden, en dat gaat ons fors geld kosten.” In hoeverre die kosten op de PTT te verhalen zijn is nog onduidelijk en afhankelijk van de resultaten van het onderzoek dat is ingesteld. De Gaykrant is al eens eerder het slachtoffer geworden van een postbesteller die de inhoud van het blad te verwerpelijk vond om te bezorgen. Dat gebeurde in België waar een beambte een postzak vol met Gaykranten op een vuilnisbelt deponeerde. In Nederland bleven pogingen om de verspreiding van de Gaykrant te verhinderen tot nu toe beperkt tot individuele acties waarbij tegenstanders in boekwinkels en kiosken in één keer de hele voorraad opkochten en vervolgens vernietigden.

Gay Krant voor Groningen kan in Maastricht zijn

De PTT staat voor een raadsel en de Gay Krant verdenkt Jan en alleman van boze opzet. Een intern PTT-onderzoek had vrijdag nog niets opgeleverd en de Gay Krant beschuldigt de PTT van laksheid en slechte service. Wat is er aan de hand?

De abonnees van de Gay Krant in Groningen, Drenthe en Overijssel hebben deze maand hun blad niet ontvangen. De kranten zijn zoek. Ze zijn wel aangeboden ter verzending, in Roosendaal, maar nooit gearriveerd in het Noorden. Wat kan er zijn gebeurd? Van alles, de PTT weet het niet, opperde dat de kranten nog bij de uitgever konden staan of dat ze per ongeluk op een verkeerde plaats zijn aangekomen. Een PTT-woordvoerder: „Je mag nooit uitsluiten dat iets niet geleverd is.”

De Gay Krant wees eerst het beschuldigende vingertje naar de katholieke hoek, voor de oorzaak van de magische verdwijning. Een bericht van de Gay Krant: „Geduppeerde abonnees die de Gay Krant bellen zijn bijna unaniem van me-

ning dat de verzending van de Gay Krant kennelijk opzettelijk is gesaboteerd en dat dit wellicht iets te maken kan hebben met het afgedrukte interview met de priester/Europarlementariër Herman Verbeek uit Groningen.”

In een tweede bericht moet de PTT het ontgelden. Ook meent de Gay Krant te weten dat de postale recherche is ingeschakeld. Dat is (nog) niet zo, dat gebeurt pas als er aanwijzingen zijn voor sabotage.

Het blijft een raadsel, de PTT blijft zoeken. „Maar met zestien miljoen poststukken per dag kan er altijd iets fout gaan. Misschien staan ze wel in Maastricht.”

Verdwenen Gaykranten blijven zoek

(van een onzer verslaggevers)

GRONINGEN - Het is nog steeds een raadsel wat er is gebeurd met de twee verdwenen postzakken waarin de Gaykrant werd verstuurd naar de abonnees in Groningen, Friesland en Drenthe. Redactie en abonnees van de krant sluiten sabotage niet uit.

De partij kranten met de postcode 8500 tot 9999 werd op het postkantoor Roosendaal aangeboden en van daaruit doorverzonden naar de PTT-verdeelpunten in het noorden van het land. Volgens directeur J. Adriaans van het postdistrict Roosendaal is daarbij de normale procedure gevolgd.

Ook is nog steeds niet duidelijk hoeveel exemplaren er precies worden vermist. De Gaykrant spreekt van 'meer dan duizend kranten' terwijl PTT-ambtenaren op het postkantoor in Roosendaal aan de hand van een zogenoemde 'bundellijst met postcodes' op minder dan 450 vermiste exemplaren uitkomen.

Vanuit Roosendaal zijn de zakken naar Leeuwarden en Groningen gezonden. Dat is volgens directeur W. Vahrenhorst van het postdistrict Groningen per container gebeurd. „Maar soms moet op die route de post ook nog een keer worden overgeladen. De zakken kunnen dus onderweg zijn verdwenen.”

Redactie en abonnees van de Gaykrant vermoeden dat een interview met de Groningse homoseksuele priester Herman Verbeek de aanleiding kan zijn geweest voor de verdwijning.

Gaykrant alsnog toegestuurd

Door een onzer redacteurs

GRONINGEN, 26 aug. — Abonnees van de Gaykrant, het maandblad voor homoseksuelen, krijgen alsnog een exemplaar van het zoekgeraakte augustusnummer. Twee weken geleden bleek dat tijdens de verzending door de PTT 1.500 kranten spoorloos waren verdwenen. Lezers in het noorden van het land ontvingen hierdoor geen Gaykrant. Over de oorzaak van de verdwijning tast de PTT nog steeds in het duister. De geduppeerde abonnees krijgen binnenkort kranten toegestuurd die worden teruggehaald uit kiosken in België en van de Spaanse kusten.

Gay-krant

BEST (ANP) - De welstandscommissie in de Brabantse gemeente Best vindt de lichtreclame van de Gay-krant, een periodiek voor homoseksuelen, niet kies. De redactie van het blad heeft aan een gemeentelijke lantaarnpaal een lichtbak hangen, die naar het redaktiekantoor verwijst. Op de lichtbak is een bloot mannetorso afgebeeld, dat al zeven jaar het logo van de krant is. „Het is een bloot bovenlijf van een man, van navel tot voorhoofd”, aldus hoofdredakteur Krol. De commissie bestempelt de afbeelding als „kitsch”.

PTT weer lief tegen Gaykrant

Van een onzer verslaggevers
BEST - Alle onkosten die de Gaykrant heeft gemaakt, omdat exemplaren van het augustusnummer van dit blad bij verzending zijn verdwenen, worden door de PTT vergoed. Vertegenwoordigers van beide partijen zijn dit overeen gekomen.

Ondanks een uitgebreid onderzoek heeft de PTT niet kunnen achterhalen waar de nummers van de Gaykrant verdwenen zijn. Volgens de adjunct-directeur van het postdistrict Groningen staat vast dat de nummers, die waren bedoeld voor abonnees in Groningen, Friesland en Drenthe, zijn aangekomen op het expeditieknooppunt Roosendaal. Wat er daarna met de krant is gebeurd, is niet meer te achterhalen. De directie van de Gaykrant heeft inmiddels honderden exemplaren die bestemd waren voor de losse verkoop in België en Spanje, naar Nederland teruggehaald. Zodoende kunnen de getroffen abonnees alsnog hun augustusnummer op de deurmat aantreffen. Deze exemplaren zijn verrijkt met een briefje waarin de PTT haar excuses maakt.

Korte-Van Hemel treedt op tegen kinderhandel

Van onze verslaggever

DEN HAAG — Staatssecretaris Korte-Van Hemel van Justitie heeft ambtenaren van de burgerlijke stand en de hoofdofficieren van justitie per brief gevraagd extra aandacht te schenken aan documenten waarin Nederlandse mannen het vaderschap erkennen van kinderen uit de Filipijnen. Dit in verband met de vorige week ontdekte handel in Filipijnse kinderen, waarvoor de politie in Bergen op Zoom twee Rotterdamers heeft gearresteerd.

Het gaat hierbij om „akten van erkenning” die zogenaamd zijn ondertekend door een notaris uit de Filipijnen (de notaris blijkt niet te bestaan). Korte-Van Hemel heeft de ambtenaren van de burgerlijke stand gevraagd de vervalste akten door te sturen naar de officier van justitie. Op grond van artikel 225 van het Burgerlijk Wetboek kunnen de officieren van justitie dan een vordering tot vernietiging van de akte instellen.

Justitie meent hiermee een antwoord te hebben gevonden op de truc van de twee Rotterdamers die vermoedelijk tientallen Filipijnse jongens naar Nederland hebben gebracht. Het tweetal benaderde ongehuwde Nederlandse mannen om, tegen betaling, het vaderschap van de kinderen te erkennen. Hun werd verteld dat het te doen was om de kinderen een betere toekomst te verzekeren. Met de schijnerkenningen konden bij de Nederlandse ambassade in Manilla Nederlandse paspoorten worden verkregen. Eenmaal in Nederland moesten de kinderen in de prostitutie werken.

De truc met de schijnerkenningen is de nieuwste manier van de prostitutiewereld om buitenlandse vrouwen (in dit geval ook jongens) voor de prostitutie te ronselen. Vele jaren achtereen werd daartoe het schijnhuwelijk gebruikt. Nederlandse mannen bleken bereid om

tegen betaling met een buitenlandse vrouw te trouwen om haar zo aan een Nederlands paspoort te helpen. Justitie heeft echter een wijziging aangebracht in de Wet op het Nederlanderschap. Pas na drie jaar huwelijk komt een buitenlander in aanmerking voor de Nederlandse nationaliteit.

Een woordvoerder van het ministerie van Justitie erkende vrijdag dat de nieuwe truc, formeel gezien, volkomen legaal is. „Behalve dan die handtekening van die zogenaamde notaris die helemaal niet bestaat.” De woordvoerder kon zich niet herinneren dat justitie ooit eerder gebruik heeft gemaakt van de mogelijkheid om een akte van erkenning voor te dragen voor vernietiging.

Nieuwsblad van het Noorden • dc

Politie Bergen op Zoom:

Filippijnse kinderen bleken jonge volwassenen

BERGEN OP ZOOM - Na opzienbarende onthullingen over Filipijnse kinderen in Nederland door de politie in het Brabantse Bergen op Zoom, blijkt het hier niet om kinderhandel te gaan. „Dat het niet om kinderen maar om volwassenen gaat kan worden verklaard door het feit dat Filipijnen er veel jonger uitzien dan ze in werkelijkheid zijn”, aldus Bergse politiewoordvoerder Beelaart.

De twee Rotterdamers die door de politie van Bergen op Zoom ervan worden verdacht via schijnerkenningen Filipijnse kinderen aan een Nederlands paspoort te hebben geholpen, hebben zo goed als zeker uitsluiten illegaal in Nederland verblijvende meerderjarige Filipijnen paspoorten verkocht. De Bergse politie heeft „geen bewijs kunnen vinden” dat de verdachten Filipijnse kinderen naar Nederland lieten komen voor prostitutie.

De politie is inmiddels 32 Filipijnen op het spoor, die door bemiddeling van de Rotterdamers voor veel geld aan een Nederlands paspoort zijn geholpen. De identiteit en de leeftijd die in de paspoorten vermeld staan, zijn vals. De politie heeft ook 16 Nederlanders opgespoord die tegen betaling van f 800 bereid waren het vaderschap te erkennen van een „Filippijns kind”.

Trouw WOENSDAG 5 AUGUSTUS 1987

'Filipino' in arrest wegens handel in nepvaderschappen

Van een onzer verslaggeefsters
ROTTERDAM - De politie van Bergen op Zoom heeft een 26-jarige man uit de Filipijnen aangehouden, die via een schijnerkenning aan een Nederlands paspoort is gekomen.

Dit heeft adjudant R. Beelaart van de politie van Bergen op Zoom desgevraagd meegedeeld. Hij is belast met de leiding in het onderzoek naar wat de politie 'de zwendel in Filipijnse minderjarigen' noemt. De politie zegt nog meer Filipino's op het spoor te zijn, die betrokken zijn bij de zwendel met vaderschapserkenningen, die twee weken geleden aan het licht kwam.

'Vader'

De twee hoofdverdachten in deze zaak, beiden Rotterdamers, worden ervan verdacht tientallen Nederlandse mannen in café's te hebben omgekocht om op papier 'vader' te worden van minderjarige Filipijnse kinderen. De 'vaders' in spe kregen een beloning van achthonderd gulden als ze bereid waren een kant-en-klare akte te ondertekenen waarin ze het vaderschap erkenden.

Met die akte alsmede een vervalste notariële akte uit de Filipijnen moesten ze dan naar de afdeling bevolking van hun woonplaats stappen, waar de erkenning werd gelegaliseerd. De betrokken Filipijnse kinderen hebben door deze erkenning automatisch de Nederlandse nationaliteit verworven.

Uit liefdadigheid

De Rotterdamers houden vol uit 'pure liefdadigheid' te hebben gehandeld. De politie verdenkt hen van minder nobele bedoelingen. De politie heeft de namen van ongeveer dertig 'vaders' kunnen achterhalen, die gezamenlijk zo'n vijftig Filipijnse kinderen hebben erkend. Tot nu toe was de politie er nog niet in geslaagd één van deze kinderen op te sporen. Vorige week werden weliswaar een paar Filipijnse meisjes in Rotterdam ontdekt. Ze bevonden zich in een pand dat eigendom is van één van de twee verdachten. Maar toen de politie arriveerde waren ze spoorloos verdwenen. Met de aanhouding van de Filipijnse man zegt de politie het eerste 'kind' te hebben opgespoord.

Zelfmoord

„We hebben harde bewijzen dat

deze man via een schijnerkenning in het bezit van een Nederlands paspoort is gekomen”, zegt adjudant Beelaart. De erkenningsakte was afgegeven door de ambtenaar van de burgerlijke stand in Vlaardingen. De politie heeft de Vlaardingse 'vader' niet meer kunnen horen. Beelaart: „De man heeft vorige week zelfmoord gepleegd. Of er een relatie is tussen deze zelfdoding en ons onderzoek weten we niet.”

Volgens de gegevens in de in Vlaardingen afgegeven erkenningsakte gaat het om een 17-jarige jongen met de initialen L. E. Adjudant Beelaart: „De initialen kloppen niet. Ook is de persoon in kwestie geen 17 maar 26 jaar.” De man werkte op Schiphol, waar hij afgelopen vrijdag werd gearresteerd. In eerste instantie hield hij vol de 17-jarige L. E. te zijn. Gisteren heeft hij, aldus Beelaart, bekend iemand anders te zijn.

De man is in augustus 1986 met een Filipijns paspoort naar Nederland gereisd, waar hij introk bij zijn zuster in Amsterdam. Hij heeft de politie verteld dat hij op een gegeven moment zijn paspoort is kwijtgeraakt. Via zijn familie is hij toen in contact gekomen met de Rotterdammer A. de V., één van de twee verdachten in de zaak van de schijnerkenningen. Tegen inlevering van een pasfoto en een bedrag van vijfduizend gulden, dat betaald zou zijn door zijn zuster, heeft De V. hem vervolgens aan een Nederlands paspoort geholpen.

NRC

Door een onzer redacteurs

BERGEN OP ZOOM, 6 aug.

— De twee onlangs in Bergen op Zoom aangehouden Rotterdamers, die ervan worden verdacht via schijnerkenningen Filipijnse kinderen naar Nederland te hebben gehaald, hebben hoogstwaarschijnlijk geen minderjarige, maar volwassen Filipino's aan een Nederlands paspoort geholpen.

Dit heeft de politie van Bergen op Zoom meegedeeld na verhoor van een 26-jarige Filipijnse man die op Schiphol werkte als schoonmaker. Volgens zijn Nederlandse paspoort was hij nog minderjarig. De politie is inmiddels 32 Filipino's op het spoor die door de twee verdachten tegen betaling aan een paspoort zijn geholpen.

Volgens de politie in Bergen op Zoom werden de Filipino's door legaal in Nederland verblijvende familieleden als toerist naar ons land gehaald en in contact gebracht met de Rotterdamers. Deze ronselden in cafés vrijgezellen die tegen betaling van ongeveer achthonderd gulden bereid waren hun handtekening te zetten onder een akte waarin zij het vaderschap van een niet bestaand Filipijns kind erkenden. De twee

verdachten zeggen zelf valse notarisverklaringen te hebben opgesteld waarin een eveneens niet bestaande Filipijnse moeder afstand deed van het kind. Naam en leeftijd werden verzonden. Met deze formulieren werd vervolgens een Nederlands paspoort aangevraagd. De op Schiphol aangehouden Filipino zegt f 5000,- te hebben betaald voor een op deze wijze verkregen Nederlands paspoort.

De politie kwam hem en 31 andere Filipino's op het spoor nadat vorige week aan de burgerlijke stand in alle Nederlandse gemeenten was gevraagd aan welke van oorsprong Filipijnse minderjarigen het laatste jaar een Nederlands paspoort was verstrekt. Vier Filipino's, allen meerderjarig, zijn inmiddels verhoord en hebben aan de politie bekend via de Rotterdamers aan een Nederlands paspoort te zijn gekomen. De Filipino's zijn voorlopig op vrije voeten gesteld, maar hun paspoorten zijn afgenomen. Volgens een woordvoerder van de politie in Bergen op Zoom wordt een juridische procedure gestart om de schijnerkenningen ongedaan te maken. De vier kunnen dan het land worden uitgezet.

Valse paspoorten voor volwassen Filipino's

Trouw DONDERDAG 6 AUGUSTUS 1987

Amsterdam ontdekt nieuw probleem: vrouwenhandel

AMSTERDAM (ANP) - De bestrijding van de vrouwenhandel moet hoge prioriteit krijgen bij de politie en justitie. Daarnaast moet er een centraal meldings- en coördinatiepunt vrouwenhandel komen. Deze en andere maatregelen bepleiten b & w van Amsterdam in een brief aan de Tweede Kamer, die na het zomerreces een uitgebreide Commissievergadering over vrouwenhandel houdt.

Amsterdam vindt vrouwenhandel niet een hoofdstedelijk, maar een landelijk probleem. De aanpak moet ook navenant zijn, vinden b & w. In de brief wordt dan ook verwezen naar een serie onderzoeken die het landelijke karakter van vrouwenhandel en schijnhuwelijken bevestigen. In de brief bepleiten b & w tien

maatregelen om de vrouwenhandel te bestrijden. Er moeten eenduidige richtlijnen komen voor de procureurs-generaal, er mag geen vermening plaats vinden van strafrecht en vreemdelingenrecht; de hulpverlening voor de slachtoffers moet op maat gesneden zijn en vrouwen die wegens illegaal verblijf in beroep zijn gegaan tegen hun uitwijzing moeten opleiding en dergelijke krijgen zolang de uitspraak op zich laat wachten. Hun economische positie is bij terugkeer in het land van herkomst dan beter, aldus een gemeentevoorlichter. Nederlandse ambassades in het buitenland moeten de beschikking krijgen over preventief voorlichtingsmateriaal.

Prostitutie

Uit een onderzoek naar de positie van buitenlandse prostituées in de

hoofdstad dat de gemeente Amsterdam in maart van dit jaar publiceerde, blijkt dat 50 tot 70 procent van de Zuid Amerikaanse vrouwen die in Amsterdam prostitueren in het bezit zijn van een Nederlands paspoort. „Dit betekent dat zij naar Nederland gekomen zijn door middel van een schijnhuwelijk met een Nederlander, dat meestal in Aruba werd gesloten met een Antilliaanse man”, aldus het onderzoek. Zuid Amerikaanse vrouwen vormen de grootste groep onder buitenlandse prostituées in Amsterdam. De meest voorkomende manier om Afrikaanse vrouwen naar Europa te krijgen is door middel van schijnhuwelijken in Engeland, Frankrijk, Gibraltar of West-Duitsland, zo gaat het rapport verder. Vermoed wordt dat grootschalige internationale organisaties achter deze handel zitten. Het knooppunt van handel in

Thaise vrouwen bevindt zich in West-Duitsland, aldus het rapport. Dat komt omdat dat land geen visumplicht kent voor reizigers uit Azië. Via dat buurland komen deze Thaise vrouwen Nederland binnen op een toeristen- of artiestenvisum dat na drie maanden verloopt. Daarna zijn ze hier illegaal.

Thailand

Vrouwen die via een huwelijk de Nederlandse nationaliteit hebben gekregen komen rechtstreeks naar Nederland. Huwelijkskandidaten worden meestal in Thailand gevonden onder verslaafden, toeristen of Nederlanders die in Thailand wonen. In het rapport wordt vastgesteld dat het merendeel van de Zuidoost-Aziatische vrouwen, werkzaam in de Amsterdamse prostitutie, naar Nederland komen via vrouwenhandel.

De politie van Bergen op Zoom kwam twee weken geleden op het spoor van wat een omvangrijke handel in Filippijnse kinderen ten behoeve van de prostitutie kan zijn. Het lijkt een incident, maar dat is het niet. Ook meisjes uit de Dominicaanse Republiek en vermoedelijk ook uit Thailand zijn via *schijnerkenningen* in Nederlandse bordelen te werk gesteld, een zaak waaraan het departement van Buitenlandse Zaken 'liever geen ruchtbaarheid' geeft. Over een niet-fiscale Antillen-constructie en hoe minister De Koning van Sociale Zaken intussen overweegt de georganiseerde internationale vrouwenhandel vanuit de ambassades met foldertjes te gaan bestrijden.

Jos Slats

VN 8

De zaak kwam aan het licht na een tip van een ambtenaar van de burgerlijke stand. Aan zijn loket was een man verschenen die te kennen had gegeven een Filippijns kind als het zijne te willen erkennen. De ambtenaar vertrouwde het niet helemaal en waarschuwde de plaatselijke politie. En zo raakte in *of all places* Bergen op Zoom een omvangrijke zaak aan het rollen. Inmiddels zijn twee Rotterdammers aangehouden die ervan worden verdacht tientallen mannen te hebben geronseld die in ruil voor achthonderd gulden hun handtekening plaatsten onder een (valse) notariële erkenningsakte, en daarmee vader werden van een Filippijnse zoon of dochter. De kinderen konden zo een Nederlands paspoort krijgen.

De Rotterdammers - negenentwintig en drieënvijftig jaar oud - houden nog steeds vol uit louter menslievende motieven te hebben gehandeld. Ze wilden die arme kinderen uit dat vreselijke land een mooie toekomst in Nederland bieden. Het onderzoek naar de omvang van hun activiteiten wordt enigszins bemoeilijkt door het feit dat de twee in het hele land actief zijn geweest, tot in Sneek toe. Tot nu toe zijn al drieëndertig schijnerkenningen aan het licht gekomen, maar de politie zegt rekening te houden met mogelijk wel honderd gevallen. Wat er met de kinderen in kwestie is gebeurd, is allesbehalve duidelijk. Vaststaat dat minstens vier Filippijnse meisjes ook echt naar ons land zijn gekomen. En ook staat vast dat ze in ieder geval niet bij hun *nieuwe* vaders wonen.

Hoewel het keiharde bewijs daarvoor nog niet geleverd is, zijn ze naar alle waarschijnlijkheid in het prostitutiecircuït terechtgekomen.

Wel is zeker dat de georganiseerde internationale vrouwenhandel zich sinds kort niet meer alleen bedient van het schijnhuwelijk.

In de afgelopen vijftien jaar is het aandeel van buitenlandse vrouwen in de Nederlandse prostitutiewereld sterk gegroeid. De vraag naar meisjes uit exotische landen neemt nog steeds toe, weet een ingewijde.

Alleen al in Amsterdam wordt hun aantal nu (voorzichtig) geschat op tussen de vijftien- en achttienhonderd. Dat is bijna de helft van het totaal aantal prostituées in de hoofdstad. In 1970 waren er op de Wallen nog vrijwel uitsluitend Nederlandse vrouwen werkzaam.

Volgens een in maart van dit jaar verschenen vooronderzoek van het Bureau Coördinatie Vrouwenemancipatie van de gemeente Amsterdam komen de meeste buitenlandse prostituées uit Zuid-Amerika (vooral Colombia) en het Caribisch gebied (Dominicaanse Repu-

bliek). Hun aantal wordt geschat op circa achthonderd.

Volgens de samenstellers van het onderzoek zijn de meeste vrouwen uit deze groep in het bezit van een Nederlands paspoort, dat werd verkregen na een (schijn)huwelijk op de Antillen met een Nederlandse of Antilliaanse man. De ronselaar voorspelde de vaak straatarme vrouwen een gouden toekomst in Nederland. Daar lagen de goed betaalde baantjes voor het oprapen. Dat ook bordelen onder de noemer *horeca* vielen, werd er niet bijverteld.

'De indruk bestaat dat de lijn tussen de Antillen en Nederland is opgezet door een grote organisatie met veel agenten en contactpersonen,' schrijven de onderzoekers. 'Door een Zuid Amerikaanse ex-prostituée werd verteld dat zij, tussen de eerste agent, die haar ronselde, en de laatste, die haar op Aruba naar een soort *kamp* bracht (waar ze enkele weken moest wachten op een huwelijkskandidaat), contact heeft gehad met nog vijf andere personen, die allemaal een eigen taak hadden in de organisatie. Eenmaal op Schiphol werd zij, met nog twee vriendinnen, overgenomen door weer een ander persoon, die hen naar een bepaald adres bracht, waar ze door wéér anderen werden opgevangen. 's Morgens waren ze aangekomen op Schiphol, 's middags zaten ze - voor het eerst in hun leven - achter de ramen.'

Vaak werden de vrouwen gedwongen een *schuldbekentenis* te ondertekenen voor 'reis- en huwelijkskosten'. De bedragen varieerden van tien- tot soms wel vijftigduizend gulden. Hun Nederlandse paspoorten werden door de pooier zolang 'in bewaring' genomen.

Niet alle vrouwen uit de Dominicaanse Republiek, Colombia, Argentinië, Venezuela en Chili, die na hun huwelijk gedwongen werden in een Nederlands bordelen te gaan werken, werden op de Antillen in de echt verbonden. Uit een twee jaar geleden verschenen onderzoek van het ministerie van Sociale Zaken blijkt dat veel vrouwen in eigen land met een Nederlander trouwden. Natuurlijk zijn dat niet allemaal schijnhuwelijken, maar de cijfers geven in ieder geval te denken. Alleen al in de Dominicaanse Republiek trouwden in de periode 1976 tot en met 1983 ruim *zeshonderd* vrouwen met een Nederlander. In ongetwijfeld veel gevallen zagen ze de bruidegom na de plechtige huwelijksvoltrekking nooit meer terug. De scheiding, een jaar later, werd geheel schriftelijk afgehandeld.

De tweede grote categorie buitenlandse prostituées in ons land wordt gevormd door vrouwen uit Zuidoost-Azië. De meesten zijn afkomstig uit Thailand en de Filippijnen en verder uit Indonesië, Maleisië en Taiwan. Deze vrouwen werken hoofdzakelijk in seksclubs met een min of meer besloten karakter. Hun precieze afkomst wordt in de rubriekadver-

tenties in dagbladen meestal achterwege gelaten. Over het algemeen worden Aziatische prostituées aan de man gebracht onder de kennelijk tot de verbeelding sprekende verzamelnaam *Thai-girls*. De klant ziet in het halfduister het verschil toch niet.

Via de Nederlandse ambassade in Bangkok werden in 1977 en 1978 jaarlijks zo'n dertig Thaise vrouwen met Nederlanders in de echt verbonden. Maar parallel aan de opmars van Aziatische vrouwen in de randstedelijke prostitutie nam het aantal huwelijken vanaf 1979 plotseling sterk toe. Dat leidde in 1981 en 1982 zelfs tot een verduubeling.

Uit het dit jaar verschenen onderzoek van het Bureau Coördinatie Vrouwenemancipatie van de gemeente Amsterdam: 'De huwelijkskandidaat wordt in Thailand meestal gevonden onder verslaafden, toeristen of Nederlanders die wonen in het land. Het huwelijk wordt door een agent geregeld en de vrouwen blijven van hem afhankelijk.'

Ook Thaise informanten vertelden de onderzoekers verhalen over schuldbekentenissen en in beslag genomen paspoorten.

Voor de samenstellers van het in 1985 verschenen rapport van het ministerie van Sociale Zaken (*Onderzoek naar aard, globale omvang en de kanalen waarlangs vrouwenhandel naar Nederland plaatsvindt*) staat eveneens vast dat het in Thailand veelal om schijnhuwelijken ging. Toen de ambassade in Bangkok in 1983 wat strenger werd bij het natrekken van de antecedenten van echtelieden in spe daalde het aantal huwelijken weer even plotseling tot dertig. Er zijn aanwijzingen dat de ronselaars hun werktrein daarna hebben verlegd naar Maleisië. De ambassade in Kuala Lumpur beschikt niet over huwelijksgegevens, omdat deze niet worden doorgegeven door de autoriteiten.

Ook de Nederlandse ambassade in Manila maakte melding van een plotselinge toename van het aantal huwelijken. In 1977 waren dat er nog maar twintig, in 1980 al vijfendertig en een jaar later vijfenvijftig. Niet alle echtgenotes vonden het beoogde geluk bij een Nederlandse man. Een onbekend aantal werd direct na aankomst op Schiphol overgebracht naar peepshows, seksclubs of typisch Nederlandse relax-boerderijen.

Om het fenomeen schijnhuwelijk uit te bannen, besloot de regering de Rijkswet op het Nederlanderschap te wijzigen. Sinds 1 januari 1985 krijgt een buitenlandse vrouw, die met een Nederlander in het huwelijk treedt, niet meer automatisch de nationaliteit van de echtgenoot.

VERVOLG VN

Het Nederlandschap kan nu pas na drie jaar worden aangevraagd.

Daarmee hoopte justitie het schijnhuwelijk voor de nepechtgenoot minder aantrekkelijk te maken. Voorheen kon de man al na een jaar scheiden (en tegen betaling met een ander slachtoffer trouwen), nu zou hij drie jaar aan één vrouw vastzitten. Dat zou het ronselen van aspirant mannelijke wederhelften een stuk moeilijker maken.

Of de vrouwenhandel inderdaad die gevoelige slag is toegebracht, weet het ministerie van Justitie nog niet. Het onderzoek naar de problemen rond de schijnhuwelijken, waarmee de procureurs-generaal al bijna drie jaar geleden zijn begonnen, is nog steeds niet afgerond. 'Na de zomer,' zegt woordvoerder Holtus van het departement.

De resultaten zullen niet bemoedigend zijn.

'Er worden nog net zo veel schijnhuwelijken gesloten als voor 1985,' zegt Ceciel Brand, stafunctionaris prostitutiezaken bij het Algemeen Maatschappelijk Werk in Den Haag.

'Ik heb juist de indruk dat er hier meer huwelijken gesloten worden dan enkele jaren geleden,' laat een medewerker van de Nederlandse ambassade in Bangkok weten.

Volgens de Stichting tegen de Vrouwenhandel heeft de wetswijziging zelfs een averechts effect. 'Een schijnhuwelijk is na 1 januari 1985 veel interessanter geworden voor de vrouwenhandelaars. Vroeger kon een meisje veel gemakkelijker weglopen, omdat ze tenminste de Nederlandse nationaliteit had en niet bang hoefde te zijn voor uitzetting. Nu blijven ze drie jaar afhankelijk,' zegt beleidsmedewerkster Marjan Wijers.

Voor de mannen maakt het volgens haar niet uit of ze nu voor één of drie jaar in de (net) echt worden verbonden. 'Als je ziet in welke kringen die 'echtgenoten' gezocht worden... Wat kan het een drugverslaafde schelen hoe lang hij op papier getrouwd is. Als hij zijn centen maar krijgt.' Zelfs de pessimisten, die enkele jaren geleden voorspelden dat het wijzigen van de Rijkswet op het Nederlandschap alleen maar tot gevolg zou hebben dat de vrouwenhandel alternatieven zou gaan bedenken voor het schijnhuwelijk, hebben, zo blijkt nu, ongelijk gekregen. Het pakte allemaal veel erger uit.

Het fenomeen *schijnherkenning* is niet in de plaats gekomen van het schijnhuwelijk, maar is een nieuwe, *additionele* werkwijze die de mogelijkheden van de vrouwenhandel aanzienlijk verruimd. Over het lot van de door Nederlandse vaders tegen betaling van achthonderd gulden *erkende* Filipijnse kinderen hulen politie en justitie zich in een opmerkelijk stilzwijgen.

Toch staat vrijwel zeker vast dat de jongens en meisjes bestemd waren voor de prostitutie.

De kinderen wonen in ieder geval niet bij hun Nederlandse vaders. Dat op zichzelf geeft al te denken.

Maar sinds vorige week beschikt de politie over andere aanwijzingen die nog maar heel weinig andere mogelijkheden openlaten. De Rotterdamse recherche kwam vijf Filipijnse meisjes op het spoor, die op dat moment verbleven in een woning waarvan bij de zedenpolitie in de havenstad bekend is dat die gebruikt wordt voor prostitutiedoeleinden. Toen de recherche de vijf de volgende dag wilde verhoren, bleken ze alsnog spoorloos te zijn verdwenen. Onder hen bevond zich de *echtgenote* van een van de verdachten.

Met schijnherkenningen ziet justitie zich geconfronteerd met een nog lastiger te bestrijden verschijnsel. Zo kan de zaak van de Filipijnse kinderen alleen maar worden aangepakt, omdat is gebleken dat de notariële akten vals zijn. De Filipijnse notaris die de documenten zou hebben opgemaakt, bestaat niet. Als de papieren wel in orde waren geweest, had de politie niets tegen de twee Rotterdamse verdachten kunnen uitrusten. Nu kan hun *ten minste* valsheid in geschrifte ten laste worden gelegd. Het gaat niet om een incident. De schijnherkenningen beperken zich niet tot alleen Filipijnse kinderen.

Er doen ook - nog niet bewezen - verhalen de ronde over Thaise meisjes die een *betaalde* Nederlandse vader hebben. Maar vaststaat dat er in ons land sinds kort een aantal vrouwen uit de Dominicaanse Republiek in de prostitutie werkzaam is die door een Antilliaanse man als kind zijn erkend.

Terwijl het ministerie van Justitie zegt 'niet op de hoogte' te zijn van deze ontwikkeling, laat het departement van Buitenlandse Zaken weten liever geen 'ruchtaarheid' aan deze zaak te willen geven. Ze zijn bang dat het hek dan van de dam zal zijn.

Maar uit een vertrouwelijke brief van de Raad van Advies aan de Gouverneur van de Nederlandse Antillen in Willemstad wordt duidelijk dat de bijna onbegrensde mogelijkheden van erkenning allang genoegzaam bekend zijn bij de vrouwenhandelaars.

Landskind

Door een wetswijziging op de Antillen werd vorig jaar de juridische ongelijkheid tussen wettige en natuurlijke kinderen opgeheven. De mogelijkheden om buitenechtelijke kinderen te erkennen zijn hierdoor aanzienlijk verruimd. Zowel getrouwe als ongetrouwe mannen kunnen nu (meerder- of minderjarige) kinderen erkennen zonder te hoeven bewijzen de feitelijke vader te zijn.

In de maatschappelijke praktijk komt de wetswijziging hierop neer dat een buitenlander, die tijdens zijn minderjarigheid of zelfs tijdens zijn meerderjarigheid door een Antilliaanse man wordt erkend, met deze erkenning buiten het bereik van de Landsverordening Toelating en Uitzetting komt te geraken, waardoor hij geheel vrij is om zich in de Nederlandse Antillen te vestigen als ware hij een landskind,' schrijven secretaris Da Costa Gomez en ondervoorzitter Boom van de Adviesraad in hun brief aan de gouverneur.

Ze vervolgen: 'Het is geenszins uitgesloten dat, bij het algemeen bekend raken van deze wettelijke faciliteit, op aanzienlijke schaal hiervan misbruik zal kunnen worden gemaakt, waardoor onze gemeenschap met een ongewenst fenomeen geconfronteerd kan worden, nl. het euvel van schijnherkenningen.'

Maar uit diezelfde brief (van 20 januari van dit jaar) blijkt dat het misbruik, waarvoor in bovenstaand citaat nog wordt *geurgesd*, zich op dat moment al voordeed op de Antillen. Er wordt althans melding gemaakt van uitwijzingsprocedures die zijn vastgelopen omdat de persoon in kwestie door een Antilliaanse man als kind was erkend. De procedure is eenvoudig. Een notaris of een ambtenaar der burgerlijke stand maakt een akte van erkenning op met voorafgaande schriftelijke toestemming van de moeder van het minderjarige kind of van het meerderjarige kind zelf. In ar-

me landen zullen zowel moeders als dochters snel bereid zijn hun toestemming te geven, zeker wanneer het 'kind' een zorgeloos bestaan in het vooruitzicht wordt gesteld. Ook aan corrupte notarissen vermoedelijk geen gebrek in die contreien.

Dat de gevolgen van die ontwikkelingen nu ook in Nederland merkbaar zijn (de Dominicaanse vrouwen), ligt voor de hand, want wie zich 'als ware hij een landskind' op de Antillen mag vestigen, mag dat vanwege het Koninkrijk ook in Nederland. Justitie heeft het nakijken.

De twee Rotterdamers die ervan verdacht worden *vaders* voor hun Filipijnse handelswaar te hebben geronseld, hadden het nog moeilijk in vergelijking met hun Antilliaanse collega's. Ze konden uitsluitend zaken doen met *vrifgezellen*, omdat gehuwde mannen in ons land geen buitenechtelijke kinderen mo-

gen erkennen. Maar ook dat zal waarschijnlijk binnenkort in het kader van het opheffen van de rechtsongelijkheid tussen wettige en natuurlijke kinderen

gaan veranderen. De Raad van State buigt zich op dit moment over een aantal wijzigingsvoorstellen op de wet waarin het afstammingsrecht is geregeld. In die voorstellen krijgt ook de gehuwde Nederlandse man het recht om buitenechtelijke kinderen te erkennen.

In de huidige wetgeving wordt erkenning beschouwd als een *rechtshandeling* en niet als een *waarheidshandeling*. Met andere woorden: ook als de vader de vader niet is, kan hij een kind als het zijne erkennen. In het nieuwe afstammingsrecht blijft dat onveranderd. 'De erkenning kan dus berusten op een fictie van

vaderschap. Met deze fictie wordt door de rechtsorde aanvaard; in de eerste plaats het belang van moeder en kind, en in de tweede plaats, omdat de publieke moraliteit er allerminst mee gediend is wanneer afstammingskwesaties aan diepgang onderzoek worden onderworpen,' aldus (letterlijk) de memorie van toelichting bij het voorontwerp van de nieuwe wet.

Indien de Kamer straks akkoord gaat met de nieuwe wet, betekent dat een aanzienlijke verruiming van de nu al riante mogelijkheden tot misbruik van de erkenningsprocedure.

De regering holt intussen (mijlver) achter de feiten aan. Vorige maand verscheen de lang verwachte kabinetsnotitie over de bestrijding van de vrouwenhandel. Het werkstuk is geschreven door minister De Koning van Sociale Zaken naar aanleiding van het verschijnen van het eerder in dit artikel genoemd departementaal rapport van april 1985. Het fenomeen schijnherkenningen is geheel aan de bewindsman voorbijgegaan. De vrouwenhandelaars in zijn beleidsstuk bedienen zich alleen van de metho-

de-nephuwelijk. Dat verschijnsel wil het kabinet terugdringen door in de landen van herkomst voorlichtende activiteiten te ontplooiën. Alsof een foldertje van onze ambassade in Thailand kan wedijveren met de gladde praatjes van de ronse-laars.

Ook in het kader van opsporing en vervolging dienen maatregelen te worden genomen, vindt minister De Koning, maar hij verzuimt om ook maar één concreet voorstel te doen in zijn *net aan zeven kantjes tellende* notitie.

De wil om echt iets te doen aan de problemen lijkt nauwelijks aanwezig. Hoewel

de minister erkent dat het optreden van de politie tegen vrouwenhandelaars ernstig wordt bemoeilijkt door het gebrek aan informatie ('het is een gesloten wereld'), weigert hij de deur op een kier te zetten voor weggelopen buitenlandse prostituées. 'Op het ministerie van Justitie is nog eens bezien of kan worden overgegaan tot het verlenen van een - voorlopige - verblijfsvergunning aan vrouwen die aangifte hebben gedaan van het feit dat zij slachtoffer zijn geworden van vrouwenhandel. De staatssecretaris en de minister van Justitie zijn na afweging van alle aan de orde komende aspecten van oordeel dat er onvoldoende gronden zijn deze vrouwen een vergunning tot verblijf te verlenen.'

'De Koning heeft zich er wel heel gemakkelijk van afgemaakt,' zegt Marjan Wijers van de door Sociale Zaken gesubsidieerde Stichting tegen de Vrouwenhandel. 'Wij zijn opgericht om gevluchte prostituées op te vangen en te helpen, maar als dat betekent dat ze vervolgens onmiddellijk worden uitgewezen, zijn we in feite niets meer dan een verlengstuk van Justitie.'

JOS SLATS

Peper: slachtoffers vrouwenhandel niet het land uitzetten

Van onze redactie samenleving
ROTTERDAM - Buitenlandse vrouwen zonder verblijfsvergunning die als slachtoffer van vrouwenhandel aangifte doen bij de politie, moeten niet meer onmiddellijk het land worden uitgezet. Alleen op die wijze kunnen dergelijke vrouwen worden gestimuleerd zich bij de politie te melden.

Dit schrijft burgemeester Peper van Rotterdam in een brief aan de vaste Kamercommissie voor emancipatiebeleid. Aangiften zijn juist broodnodig voor het hele proces van opsporing en vervolging van degenen die zich met vrouwenhandel inlaten, aldus Peper.

Vrouwen die aangifte doen moeten in alle rust kunnen worden gehoord, waarbij het niet past dat voortdurend een vliegtuig met draaiende motor moet klaar staan voor uitzetting, schrijft de burgemeester.

De aanleiding voor de brief is de zaak van het 18-jarige Indonesische meisje Adek, die bij de Amsterdamse politie de mannen aangaf, die haar naar Nederland haalden om gedwongen in de prostitutie te werken. Het gevolg van deze stap is dat zij als illegaal vreemdeling het land dreigt te worden uitgezet. Vrouwenorganisaties hebben herhaaldelijk bij de staatssecretaris van justitie, Korte-Van Hemel, aangedrongen op haar besluit terug te komen. De drie mannen staan mor-

gen terecht voor de Amsterdamse rechtbank. Het ministerie van justitie kon niet zeggen of de staatssecretaris op haar besluit Adek uit te wijzen, zal terugkomen, omdat de bewindsvrouw nog met vakantie is. Eerder al stuurde het Amsterdamse gemeentebestuur een brief naar de vaste Tweede Kamercommissie voor justitie. Het college is vooral boos op uitlatingen van de minister van justitie, Korthals Altes, die de vrouwenhandel als een typisch Amsterdams probleem beschouwt en vindt dat deze stad dit ook zelf maar moet oplossen.

Prioriteit

Het is een landelijk probleem, vindt Amsterdam, waarvan de bestrijding hoge prioriteiten moet krijgen van de minister. 'Bovendien mag er bij aangifte geen vermening van strafen vreemdelingenrecht plaatsvinden en moeten deze vrouwen bij terugkeer in hun geboorteland economisch geholpen worden.' Verder stelt de hoofdstad voor om de Nederlandse ambassades in het buitenland beter voor te lichten over vrouwenhandel.

Het Rotterdamse college heeft zich tot de Kamercommissie gewend, omdat die zich binnenkort over de vrouwenhandel zal gaan buigen aan de hand van een notitie van minister De Koning van sociale zaken. Ook de vrouwencommissie van het Europese parlement heeft zich met de zaak bemoeid. Met 'klem' werd de staatssecretaris gevraagd Adek asiel te verlenen.

Verdachte van incest wordt vrijgelaten wegens cellentekort

Van onze redactie samenleving
DEN BOSCH - De officier van justitie in Den Bosch zal geen celstraf eisen tegen een 40-jarige man uit Boxtel die zijn nu dertienjarige dochter seksueel heeft misbruikt. De man is een week voor de rechtszitting vrijgelaten wegens cellentekort.

Volgens de officier van justitie, mr. J. van der Erve, zou het een te hard gelag zijn als de man nu weer terug zou moeten naar de gevangenis, „hoewel de feiten er wel naar zijn“. De Bostelaar heeft van 1980 tot 1986 seksuele omgang gehad met zijn dochter. Volgens advocaat Konings zag de man daar geen kwaad in, omdat seksueel verkeer tussen gezinsleden vroeger bij hem thuis gewoon was. Konings voerde verder aan dat de dochter de man steeds gechanteerd heeft door te dreigen met de politie. Toen de gescheiden Bostelaar weer een vriendin kreeg, zou de dochter hebben gezien dat ze de invloed op haar vader kwijt raakte en dat was volgens Konings de reden van de aangifte.

Als het aan de officier ligt, krijgt de man nu een straf van 170 dagen voorwaardelijk, mits hij zich therapeutisch laat behandelen. Hij heeft al drie maanden in voorarrest doorgebracht. De stichting Tegen Haar Wil vindt het opvallend dat in Den Bosch binnen korte tijd tot twee keer toe bij een geval van incest een geringe

straf is opgelegd en er in dit geval wordt afgezien van celstraf. Voor dit soort overtredingen staat meestal een gevangenisstraf van twee tot vier jaar. Nu komt de dader er met drie maanden voorarrest af.

'Niet serieus'

Een woordvoerder van Tegen Haar Wil meent dat justitie nogmaals de psychische gevolgen die vrouwen en meisjes ondervinden van verkrachting of incest niet serieus neemt. „Uit deze zaak blijkt duidelijk de onzorgvuldigheid van het beleid van justitie met betrekking tot het vrijlaten van de verdachte. Vrijlating van de verdachte betekent onvrijheid van het slachtoffer dat in angst leeft en vaak reële kans heeft op herhaling of wraak van de daders. We vragen ons af of het hier om een eenmalige of chronische kwestie gaat.“

Tegen Haar Wil is van mening dat er een beter prioriteitenbeleid moet komen zodat verdachten van seksuele geweldsdelicten niet langer weggezonden en vrijgelaten kunnen worden omdat er te weinig cellen zijn.

De stichting vindt dat onzorgvuldigheid van het justitiële beleid ook doorspeelt in de hulpverlening. De woordvoerder: „We zijn van mening dat aangifte doen belangrijk kan zijn voor de verwerking van een ervaring. De grote vraag is nu of wij kunnen stimuleren aangifte te doen bij seksuele geweldsmisdrijven als de kans groot is dat vrouwen door justitie onjuist behandeld worden.“

Emmenaar pleegt 19 jaar incest met zijn dochters

Van een onzer verslaggevers
EMMEN - De 52-jarige H.O. uit Emmen heeft tegenover de politie bekend 19 jaar lang incest te hebben gepleegd met twee van zijn dochters. De oudste van de twee heeft, na jaren aarzelen, begin deze maand aangifte gedaan. Dit nadat haar duidelijk werd dat haar vader ook haar jongere zusje seksueel misbruikte.

O. dwong zijn oudste dochter vanaf 1969, toen zij tien jaar oud was, tot de dag voor haar trouwen in 1977, tot gemeenschap. Nadat zij het huis uit was misbruikte hij over een periode van tien jaar zijn andere dochter gemiddeld één keer per week. Dit meisje was bij de aanvang van het seksuele misbruik 15 jaar.

In een later stadium vergreep de 45-jarige huisvriend F.B., eveneens uit Emmen, zich ook aan O's dochter. Met wederzijds goedvinden had B. daarvoor seksuele omgang met de vrouw van O.

Pleger van incest op vrije voeten

DEN BOSCH - De veertigjarige A. H. uit Bostel hoeft niet meer terug naar de cel. De rechtbank in Den Bosch heeft hem maandag een celstraf gelijk aan het voorarrest van drie maanden opgelegd omdat hij zijn dertienjarige dochter zes jaar lang seksueel heeft misbruikt. Het vonnis is conform de eis van de officier van justitie mr. J. van der Erve. Hij motiveerde zijn milde eis met te zeggen dat de verdachte een week vóór de zitting wegens plaatsgebrek de gevangenis had verlaten.

van het gebod, eert uw vader en uw moeder. Wanneer die kinderen incest aan de kaak moeten stellen, ervaren ze dat als verraad."

Moeder op de hoogte

De maatschappelijk werkster is tot de ontdekking gekomen dat in gezinnen waar zich incest afspeelt, de moeder soms van het delict op de hoogte is. „En dat wekte aanvankelijk nogal wat verbazing. Er zijn zelfs vrouwen die het gedrag van hun man stimuleren, omdat ze zelf geen zin in seksueel contact hebben.“

Veel huwelijken van de slachtoffers lopen na verloop van tijd op de klippen. „Een pijler van het huwelijk is sex, maar daar zit dus de remming. Sommigen zeggen weleens: de dader krijgt gevangenisstraf en het slachtoffer levenslang.“

Bij de Regionale Instelling Am-

Van onze verslaggever
 Gerard de Kleine

Zelfs de wat meer geharde politiemensen van het korps in Emmen zijn nog niet bekomen van de schrik. Met stijgende verbazing hoorden zij begin vorige week de bekentenis aan van een 52-jarige Emmenaar. De man vertelde gedurende 19 jaar incest te hebben gepleegd met zijn twee dochters. Op de leeftijd van 10 en 15 jaar oud werden de meisjes gedwongen gemeenschap te hebben met hun vader.

De oudste van de twee hakte na jarenlange aarzeling de knoop door en deed deze maand aangifte van het seksuele misdrijf. De vrouw was tot de verbijsterende ontdekking gekomen dat óók haar jongere zusje seksueel werd misbruikt. De gruwzame bekentenis van de Emmenaar nam groteske vormen aan: een 45-jarige huisvriend kreeg meerdere malen toestemming om de jongste dochter te misbruiken en gemeenschap te hebben met de echtgenote van de verdachte.

Op incest, ook wel bloedschande genoemd, staan strenge straffen. Afhankelijk van de omstandigheden waaronder het delict plaatsvindt is er bijvoorbeeld sprake van dwang, wat is de leeftijd van het slachtoffer, kan Justitie straffen vorderen van zes tot twaalf jaar. Voorafgaand aan de rechts-

'Incest lijkt wel een soort folklore van platteland'

zitting ondergaat de dader meestal een psychiatrisch onderzoek.

Lange tijd hing er een waas van geheimzinnigheid over het verschijnsel incest. Pas de laatste paar jaren is het door een golf van publiciteit een beetje uit de taboesfeer gehaald. Tegelijkertijd is de hulpverlening aan de slachtoffers van incest in een stroomversnelling geraakt. Zo draaide onder de vlag van de Stichting Maatschappelijk Werk in Emmen het afgelopen jaar een zogenaamde incestgroep. Tien vrouwelijke slachtoffers kwamen één keer in de week gedurende tien maanden bij elkaar. Hoofdmoot van die bijeenkomsten: de emotionele verwerking van incest. Na de vakantie start een nieuwe groep.

Een maatschappelijk werkster van die instelling, die niet met haar naam in de krant wil, over het effect van zo'n praatgroep. „Het praten in zo'n groep lucht

op. Er komt begrip voor alle nare gevoelens. Vrouwen durven met hun incestervaringen voor de draad te komen. Want het is vooral de mate van machteloosheid die bepalend is voor de traumatische ervaring.“ stelt zij.

In een cynische bui merkte zij over incest in deze regio eens op: „Het lijkt wel een soort folklore op het platteland.“ Cijfermateriaal kan zij, evenals andere hulpverleningsinstellingen, echter niet verstrekken. Want een slachtoffer van incest blijkt in het eerste contact, op basis waarvan registratie geschiedt, het waarom van de hulpaanvraag meestal te verdoezelen.

Dwang

Een politiewoordvoerder omschreef de Emmenaar die jarenlang incest pleegde als 'een autoritaire persoonlijkheid die boos en agressief wordt als-ie z'n zin niet krijgt.' Een typering die volgens

de maatschappelijk werkster lang niet in alle gevallen opgaat. „Bij incest is meestal een vorm van dwang aanwezig. Maar er is ook wel sprake van een zekere mate van tederheid. En de kinderen, zowel jongens als meisjes, ervaren de seksuele handelingen in eerste instantie niet als bedreigend.“ Angst wordt eerder teweeg gebracht door de houding van de daders. Want in vrijwel alle gevallen blijken die bang te zijn dat de buitenwacht vroeg of laat iets te weten komt, weet zij.

Wanneer dat gebeurt is de reactie vaak spijkerhard: 'wat een vuile ploert', 'wat een schoft', klinkt het niet zelden. En dat is voor de slachtoffers een hard gelag. Want ze hebben ook nog een andere band met de dader: die van de zorgzame vader. En de slachtoffers die opgegroeid zijn in gezinnen waar religie een rol speelt, hebben het dubbel moeilijk. „Zij hebben te maken met de mores

bulante Geestelijke Gezondheidszorg (RIAGG) in Emmen worden de werkers overstelpt met de problematiek van incest. Dat komt vooral omdat artsen alerter zijn dan voorheen. Maar dat het in Zuidoost-Drenthe de spuigaten uitloopt, is een stelling die niet onderschreven wordt.

Over de oorzaak van incest wil regioleider en psychotherapeut J. Vlek geen vierkante uitspraken doen. Wel stelt hij: „De gezinnen waar het voorkomt leven vaak geïsoleerd en het wordt nogal eens overgedragen van generatie op generatie. Maar incest zie je echt in alle lagen van de bevolking.“ Ook aan een typering van de daders waagt Vlek zich niet.

Elke situatie is volgens de psychotherapeut weer anders. „Incest is net zo complex als de mens zelf.“ Dat alleen meisjes het slachtoffer zouden zijn, lijkt achterhaald.

Amerikaanse wetenschappers beweerden onlangs op een congres in Zwitserland, dat jongens in dezelfde mate seksueel misbruikt worden. Om de strijd tegen incest aan te binden pleit Vlek ervoor dat in gezinnen meer in bredere zin over seksualiteit moet worden gesproken. „Kinderen moeten weten wat wel en wat niet kan. Ook moet je het op scholen aan de praat stellen. want incest is een afwijking, iets wat niet moet.“

N⁴/m N 23 8-87

CONGRES WIJST OP RELATIE TUSSEN DWANG EN SUCCES THERAPIE

„Straf voor incest is noodzakelijk”

Van onze verslaggeefster
MARIA HENDRIKS

ZÜRICH — Incestdaden moeten bestraft worden, ook al zijn zij het gevolg van de opvoeding van de dader, en ook al is een gevangenisstraf voor de ouder vaak het laatste wat kinderen willen. Dit is de mening van de meeste aanwezigen op het internationale incestcongres, dat in Zürich wordt gehouden.

De Amerikaanse psychiater Virginia Klein achtte straf noodzakelijk om de daders met succes te kunnen behandelen: „Als we mannen niet confronteren met wat zij hebben gedaan en met de pijn die de slachtoffers voelen, gaan ze gewoon door. Bovendien is er geen goede therapie mogelijk als de dader niet weet dat hij fout is geweest.”

Een mannelijke therapeut: „De meeste incestdaders gaan niet vrijwillig in therapie, dus je hebt het strafrecht nodig om ze te dwingen. Het maakt me trouwens nerveus dat de roep om incest uit de criminele sfeer te halen, vooral van mannen komt. Mannen maken nog steeds de wetten, die worden goedge-

keurd door andere mannen.”

Op de tweede dag van het congres hebben de congresgangers zelf wat meer lijn gebracht in de gang van zaken. Los van de zeven lezingen per dag zijn er aparte groepen gevormd van incestslachtoffers en van hulpverleners, die tijdens de pauzes en 's avonds bij elkaar komen.

Het congres is in korte tijd en met beperkte middelen opgezet. Zo is er bijvoorbeeld nog steeds geen geld om de tolken te betalen, nu de Zwitserse regering een toegezegde subsidie heeft ingetrokken. Het gevolg is een overdaad aan onderwerpen en invalshoeken en een zeer gemeleerd publiek.

Zo zijn er therapeuten die al jaren werken met incestslachtoffers, en vrouwen die pas kort geleden hebben ontdekt waaraan zij lijden. Er zijn deelnemers uit dertien landen. In sommige landen wordt al jaren serieus gewerkt aan hulp bij incest, terwijl er elders nog maar nauwelijks over wordt gesproken en er niets is op het gebied van kindbescherming.

Opvoeding

Tijdens de discussie van dinsdagochtend werd er behalve voor straf voor de incestdaders ook gepleit voor een ande-

re opvoeding. Een Engelse vrouw: „Wij sturen jongens van zeven jaar naar kostschool waar ze leren hun gevoelens te onderdrukken. Ik heb heel wat volwassen mannen in therapie gehad die nog steeds huilen om wat hun als kind is aangedaan. Wij vrouwen mishandelen onze zoons ook vaak zonder het te weten, door ze niet op te voeden tot warme, voelende mensen.”

Christine Sattler van de universiteit van Freiburg onderstreepte die visie in een lezing over incestdaders. Mannen worden in emotioneel opzicht gebrekkelijk opgevoed. Bovendien bemoeien ze zich nauwelijks met de verzorging van hun kinderen. Als mannen meer luiers zouden verschonen, zouden hun kinderen erotisch wat minder aantrekkelijk voor hen zijn.

Voor al onzekere mannen, aldus Sattler, klampen zich vast aan de maatschappelijke code die mannen voorschrijft stoer en dominant te zijn. Het ideaalbeeld van onze cultuur is een man die zijn jongere, zwakkere partner kiest, initiatieven neemt, weerstanden overwint, doorzettingsvermogen toont.

Sattler pleit voor een andere, minder patriarchale inrichting van de samenleving, maar ook voor vervolging van incestplegers. „Mannen krijgen de kans

om machtsvertoon te uiten zolang wat ze doen weliswaar strafbaar is, maar toch niet wordt vervolgd.”

Dat vrouwen ook bij de door hun mannen gepleegde incestdaden niet vrijuit gaan, maakte de Zwitserse Iris Galey duidelijk. Ze week uit naar Nieuw-Zeeland, nadat ze door haar familie in een psychiatrische inrichting was gestopt en haar dochter haar was ontnomen. De familie wilde voorkomen dat ze het gezinsgeheim naar buiten bracht. Haar vader pleegde incest met haar, totdat hij, ze was toen veertien jaar, zelfmoord pleegde.

Om haar trauma te verwerken, schreef Galey het boek „I could not cry when daddy died” (Toen pappa dood ging kon ik niet huilen) en kwam in verband met het congres voor het eerst in zeven jaar weer in Zwitserland.

Galey: „Mijn moeder behandelt haar hond zoals ze vroeger mij behandelde. Ze haalt hem aan, noemt hem haar grootste liefde, maar zo eens in de twee, drie maanden wordt het haar te veel. Dan laat ze een taxi komen, die de hond naar een asiel brengt. Als ze hem mist, haalt ze hem weer terug. Het arme beest hoest en kucht dan net zo erg als ik altijd deed als ik voor een tijdje uit het tehuis mocht.”

CONGRES VRAAGT AANPAK „MISDAAD TEGEN KIND”

Hulpverleners zien incest net zo vaak bij vrouwen als bij mannen

Van onze verslaggeefster
MARIA HENDRIKS

ZÜRICH — De zelfhulpgroep van incestslachtoffers in New York krijgt tegenwoordig net zoveel telefoontjes van mannen als van vrouwen. Het Amerikaanse echtpaar Erikssen, medeoprichters van de groep, zijn ervan overtuigd dat jongens net zo vaak slachtoffers zijn van incest als meisjes en dat vrouwen net zo vaak dader zijn als mannen.

„Waarom zouden vrouwen wel alcoholist worden of verslaafd raken aan drugs en kinderen mishandelen, en ineens niet meer meedoen als het om incest gaat?”, aldus Erik Erikssen op de eerste dag van het Internationale Incestcongres dat deze week in Zürich wordt gehouden.

Erikssen werd tegengesproken door de Nederlandse historica en incestdeskundige Ineke Jonker. Ze verwacht wel dat meer jongens het slachtoffer zijn dan nu bekend is, want jongens melden minder snel dat ze zijn verkracht of dat er incest met hen is gepleegd. Maar de daders zijn voornamelijk mannen en mannen hebben volgens haar ook meer mogelijkheden om dader te worden. Er wordt ze geleerd dat ze recht hebben op sex, dat ze de seksuele grenzen van anderen kunnen overschrijden om seksueel actief te zijn.

De maatschappelijke positie van vrouwen is slecht, waardoor vrouwen gemakkelijk onder de duim worden gehouden door mannen. Die ongelijke machtsverhouding tussen mannen en vrouwen zorgt voor een norm op seksueel gebied waarbij de vrouw letterlijk en figuurlijk de onderliggende partij is, aldus Jonker.

Uit onderzoek dat in Ohio in de Verenigde Staten is gehouden, blijkt dat in gezinnen waar de vader mede voor de

kinderen zorgt, veel minder incest wordt gepleegd. Vooral in gezinnen waar het traditionele rolpatroon wordt gevolgd en waar de vader een baby niet eens wil vasthouden of het niet durft, wordt meer incest geconstateerd.

Anatomieles

Erikssen, een gepensioneerd luitenant van de luchtmacht, was in 1983 de eerste man die zich meldde bij de zelfhulpgroep in New York. Hij werd als kind door zijn vader en toen die was overleden door zijn moeder seksueel mishandeld. Zijn moeder gaf hem vanaf zijn elfde jaar — het was toen 1932 — „anatomieles” wat al snel een letterlijke instructie werd. Vanaf die tijd tot zijn achttiende jaar was hij de echtgenoot van zijn moeder.

Pas veel later, toen hij afkickte als alcoholist, is hij hulp gaan zoeken. Nu werkt hij zelf als hulpverlener bij de incestgroep. Erikssen is ervan overtuigd dat incest van generatie op generatie doorgaat. „Ouders hebben niet de vooropgezette bedoeling slechte ouders te zijn, maar als het ze slecht gaat, vallen ze terug op de dingen die ze thuis hebben geleerd.”

Een vrouw uit Israël steunde zijn visie. Als de mannen worden weggeroepen voor het leger, wordt vaak tegen de oudste zoon gezegd: jij bent nu de man in huis, jij bent verantwoordelijk. De moeder blijft meestal passief. Het is dus een gezinsprobleem, aldus deze vrouw.

Vrijwel alle driehonderd aanwezigen op het congres in Zürich, ook de sprekers die hulpverlener zijn of onderzoeker, zijn het slachtoffer geweest van incest of, zoals de Amerikanen zeggen, overlevenden. Alle lezingen zijn dan ook doorspekt van persoonlijke ervaringen. De meeste gingen over de opvang van incestslachtoffers. Daarin keerden

steeds dezelfde elementen terug: de veelvuldige zelfmoordpogingen van de slachtoffers, het beschermen van de daders, het schuldgevoel van de vrouwen en de vele jaren die het kost om het trauma, vergelijkbaar met dat van oorlogsslachtoffers, te verwerken.

De Canadese psychiater Julien Bigras heeft al 25 jaar vrouwelijke slachtoffers als cliënt. Hij werd aangevallen door vrouwen uit de zaal toen hij vertelde hoe masochistisch veel van die vrouwen zich gedragen door, nadat de incest is gestopt, zich keer op keer te laten vernederen en het geweld op te zoeken. Volgens vrouwen uit de zaal is dat geen masochisme maar zelfbescherming. Een Britse vrouw: „Toen mijn broer niet meer met mij sliep, zocht ik andere mannen, niet uit masochisme, maar omdat ik pijn wilde voelen die ik begreep.”

Barbara Warsky, die zelfhulpgroepen leidt in de Verenigde Staten, constateert dat moeders heel lang loyaal blijven aan hun man, ook als ze zelf als kind zijn misbruikt. Een vrouw was van haar elfde tot haar zestiende jaar door haar vader verkracht en stuurde toch haar dochter naar boven, naar haar man in bed, als ze het ontbijt ging klaarmaken voor de rest van de familie.

Het congres werd geopend door het liberale Zwitserse parlements lid Monique Bauer die de aanwezigen bedankte voor hun moed te komen spreken over incest. Want incest is nog steeds een taboe-onderwerp, niet de daad, maar het spreken erover. Het is de bedoeling dat het congres uitloopt op de verklaring die regeringen oproept iets te ondernemen tegen seksueel geweld. Hulpverleners en justitie moeten erkennen dat incest een misdaad is tegen het kind die moet ophouden. Nog te vaak wordt incest niet herkend, niet gemeld en niet gestopt.

Incestcongres

In de Volkskrant van 11 augustus schrijft verslaggeefster Maria Hendriks over de eerste dag van het Internationaal Incestcongres dat deze week in Zürich plaatsvond.

De overtuiging en uitspraak van één Amerikaans echtpaar heeft ertoe geleid dat het verslag opent met de kop: „Hulpverleners zien incest net zo vaak bij vrouwen als bij mannen”.

Wat een onvoorstelbaar groot nieuws en hoe schokkend als dit waar is, was wat ik dacht toen ik deze kop las!

Vervolgens riep het grote verbazing en afschuw bij me op en ik ben ervan overtuigd dat ik hierin niet alleen sta. Door deze kop wordt namelijk geïnsinueerd dat beide seksen evenveel schade toebrengen aan kinderen. Het effect daarvan is, dat de macht die mannen over vrouwen hebben en gebruiken, weggemanipuleerd wordt, dat wil zeggen dat er geen verschil zou zijn, tussen macht en het gebruiken van geweld, tussen mannen en vrouwen, terwijl de praktijk overal ter wereld wel heel anders uitwijst!

Er waren zoveel andere koppen mogelijk geweest, zoals bijvoorbeeld de op één na laatste zin uit het genoemde verslag: „Hulpverleners en justitie moeten erkennen dat incest een misdaad is tegen het kind, die moet ophouden”.

Het verbaast mij uitermate dat juist deze kop is gekozen. Ik veronderstel dat zij en de redactieleden van de Volkskrant, op de hoogte zijn van de macht van taalgebruik, de invloed en uitwerking die dat heeft op mensen.

Ook veronderstel ik dat zij weten dat er vele soorten lezers zijn. Van kritische tot alles voor zoete koek aannemende lezers en dat bovengenoemde publiciteit bovendien koren op de molen is van sommige mannen — dader of geen dader — en ook van vrouwen die zo graag de werkelijkheid anders willen zien en de beschuldigende vinger van zichzelf willen afwenden.

Waartoe zo'n veralgemeniserende kop, gebaseerd op één uitspraak van het Amerikaans echtpaar Erikssen, zal leiden, is nog niet te zeggen, wel te vermoeden.

Er zijn immers al zoveel fabeltjes en vooroordelen tot waarheid gemaakt die volop werkzaam zijn in onze samenleving. Alleen echte waarheid is pijnlijker en ongemakkelijker voor mensen om aan te horen en om erin mee te leven.

GEMERT

Rian Schepers

REGERINGEN OPGEROEPEN OPVANG SLACHTOFFERS TE SUBSIDIËREN

Incest-congres wil af van louter vrijwillige hulp

Van onze verslaggeefster
MARIA HENDRIKS

ZÜRICH — Het internationale incest-congres in Zürich is woensdag afgesloten met een oproep aan regeringen het taboe op incest echt te doorbreken door de opvang van slachtoffers te subsidiëren. Het werk wordt nu vrijwel alleen ontwikkeld en uitgevoerd door vrijwilligers. Er zijn plannen om volgend jaar opnieuw een congres te beleggen en de Nederlandse delegatie stuurt er op aan die in Nederland te laten plaatsvinden.

In veel Europese landen en in de Verenigde Staten zijn er nu zelfs al groepen voor incestslachtoffers, vaak ontstaan uit vrouwengroepen tegen seksueel geweld. Vrijwel nergens wordt het werk van de vrouwen gesubsidieerd. Het wordt vaak zelfs niet erkend door officiële hulpinstellingen.

Ook juridisch is er nog heel wat mis. Incest is weliswaar strafbaar, maar in

vele landen worden vrouwen die een aanklacht indienen, behandeld alsof zij de dader zijn. Zo kreeg een Nederlandse vader door zijn werkgever een advocaat toegevoegd, terwijl zijn dochter door niemand werd gesteund. Veel vrouwen durven het dan ook niet tot een rechtszaak te laten komen.

Bovendien komt het zelden tot veroordelingen, omdat er niet voldoende bewijs is. Zelfs niet als de moeder, zoals in Frankrijk gebeurde, tegen haar echtgenoot getuigt. Een Zwitserse vrouw vertelde hoe haar broer de rechtbank ervan kon overtuigen dat zij een prostituee was en aan drugs was verslaafd. Hij is nu hoogleraar strafrecht aan de universiteit van Lausanne, gespecialiseerd in seksuele delicten.

Over de vraag of leerkrachten en hulpverleners die van incest horen, een aanklacht moeten indienen, waren in Zürich de meningen verdeeld. Soms is het nodig om de incest te stoppen, maar vaak trekken kinderen hun verhaal weer in als ze merken dat hun vader naar de gevangenis gaat. Een vrouw op het congres bekende dat zij dat als kind

ook had gedaan, omdat zij zich schuldig voelde tegenover haar vader.

Weglopers

Een andere manier is naar de dader te stappen. Soms stopt de incest als hij weet dat anderen ervan weten. Nederlandse hulpverleners laten de keuze, aangifte of niet, meestal over aan de jongeren zelf, met name als het weglopers betreft, bij wie de incest toch al is gestopt.

„Als een hulpverlener zonder overleg met het kind of de jongere het initiatief tot aangifte neemt, wordt het kind weer geweld aan gedaan. Het zal zijn verhaal vaak ontkennen, om het gezin te beschermen”, aldus een Nederlandse maatschappelijk werkster.

Een Zwitserse rechtenstudent pleitte voor het aantrekken van juristen bij de hulpteams, zodat die kunnen bekijken of de bewijsvoering voldoende is. „Veel rechtbanken worden door mannen gedomineerd en beschermen de dader. Vooral in Zwitserland moet je de politie er zo lang mogelijk buiten laten, want die maakt het alleen maar erger.”

Er werd ook gesproken over de rol van leerkrachten in het signaleren van incest. Volgens de Amerikaanse lerares Roberta Wolfe komt slechts 12 procent van de meldingen uit het onderwijs, terwijl kinderen een groot deel van hun tijd op school doorbrengen en leerkrachten in de Verenigde Staten zelf verplicht zijn tot aangifte.

Volgens haar hebben veel leerlingen geen vertrouwelijke band met hun leerkracht. Die letten vaak alleen op goede cijfers en komen niet op het idee dat slechte prestaties kunnen worden veroorzaakt door problemen thuis. „Iedereen weet dat je niet goed kunt werken als je grote problemen hebt”, aldus Wolfe. „Als wij willen dat kinderen goed leren, moeten ze zich eerst goed voelen.”

Artsen

Leerkrachten moeten gevoelig worden voor de signalen van seksueel geweld tegen kinderen. Ze moeten hun leerlingen ook voorlichten en leren dat ze nee kunnen zeggen. Pas dan zullen kinderen met hun verhalen komen. Ook artsen moeten oplettender worden. Veel kinderen worden ziek in de hoop dat de dokter er doorheen kijkt en begrijpt wat er aan de hand is. Veel kinderen worden daarin teleurgesteld, bleek uit reacties in de zaal.

Tussen de lezingen door was woensdag een indrukwekkende documentaire te zien van de Nederlandse filmers Sarah Marijnissen en Agna Rudolph, gemaakt met geld van Emancipatiezaken, de Universiteit van Amsterdam en de NOS. De film gaat over twee weken in Nederland in première en komt eind dit jaar op de televisie.

In een van de scènes spelen een meisje en haar psychotherapeute van het Opvanghuis in Groningen met poppen na hoe het meisje door de buurman werd uitgekleeft en vastgebonden. Vervolgens kleedt hij zich zelf uit en verkracht haar. Altijd zit er naast het bed een pop in een blauwe jurk: de moeder. Het waren beelden om koud van te worden, zelfs na de vele schrijnende verhalen die, vaak met verstikte stem, werden verteld.

Altijd is nogal misplaatst. Toevallig betreft het in dié situatie in dié scène een moeder die erbij was. De indruk wordt gewekt dat moeders er altijd bij zijn, dan wel ervan afweten.

Onze ervaring is echter tegenovergesteld. De „kracht” van de dader zit juist in het feit dat het „ons geheimpje” is waar niemand iets vanaf mag weten.

AMSTERDAM Bernadette Randag
Noor Moussault
Stichting Tegen Haar Wil Amsterdam

Naschrift: Het woord „altijd” is een hoorfout. Maria Hendriks, die haar artikel telefonisch doorgaf aan de redactie, meldde „Al die tijd”. (Red.)

Hoesten

„Mijn moeder behandelt haar hond zoals ze vroeger mij behandelde”, vertelt Iris Galey op het incestcongres in Zürich (Volkskrant van 12 augustus). Als 't moeder bij tussenpozen allemaal teveel wordt, doet zij de hond — evenals vroeger haar dochter — een tijdje de deur uit; naar een asiel. „Als ze hem mist, haalt ze hem weer terug. Het arme beest hoest en kucht dan net zo erg als ik altijd deed als ik voor een tijdje uit het tehuis mocht.”

Ik wil best aannemen dat dochter Iris ging hoesten ten gevolge van spanningen. Maar die hond heeft gewone „kenelhoest”. Komt vaak voor. Wel even mee naar de dierenarts.

KNEGSEL R. Romme

de Volkskrant van ZATERDAG 22 AUGUSTUS 1987

Zonder hulp kan incest generaties lang doorgaan

In het artikel over het incest-congres (Volkskrant van 11 augustus) lijkt er in de hulpverlenerswereld verwondering te bestaan over het feit dat vrouwen zo lang hun man blijven steunen, „ook als ze zelf als kind zijn misbruikt”

„Juist als ze zelf als kind zijn misbruikt”, zou ik hiervan willen maken. Ik denk dat dat vaak onbegrip, verbijstering en afkeer opwekt. Maar zo vreemd komt het op mij helemaal niet over. Ik ben geen deskundige, kan alleen redeneren vanuit wat ik zelf heb meegemaakt en geleerd. Ik zie het als volgt.

Voor kinderen horen ouders de laatste mensen op de wereld te zijn waar kwaad vandaan komt. Ouders horen veiligheid te vertegenwoordigen, vertrouwenspersonen te zijn bij wie je altijd terecht kunt. Als kinderen in de puberteit komen gaat dat veranderen, maar toch blijft in het onderbewustzijn dat idee aanwezig.

Wat gebeurt er als juist je ouders of een van beide ouders je pijn doen, misbruiken, mishandelen? En met name als dat jarenlang doorgaat? Er begint zich een gevoel van hulpeloze machteloosheid te ontwikkelen. Hulp, échte hulp die een einde aan de ellende maakt is niet in zicht. De buitenwereld houdt kinderen voortdurend voor dat ze hun

ouders moeten eren en liefhebben. Ouders zijn per definitie goed, omdat ze ouders zijn. Dus gaat zo'n kind zich neerleggen bij de situatie, schakelt het zijn eigen wil, mening en gevoelens uit, omdat dat de enige manier is om het vol te houden. Passieve onverschilligheid lijkt het trieste einde.

Kinderen vormen zich een beeld van de wereld aan de hand van hun eigen ervaringen; dat is vrij logisch. Wie in de tropen woont en nooit sneeuw gezien heeft, kan zich niet voorstellen hoe die eruit ziet, of hoe Antarctica eruit ziet. En andersom. Als een mishandeld, misbruikt kind opgroeit zonder de kans te hebben gehad zich los te maken van het verwrongen beeld van hoe het toegaat in deze wereld en van die machteloosheid, nooit heeft geleerd dat zijn eigen wil wel degelijk meetelt, nooit iets heeft kunnen doen aan dat hulpeloze gevoel van onmacht, is het voor de hand liggend dat die lijn uit de kindertijd doorgetrokken wordt naar het leven van de „volwassene”. De volwassene, die nooit volwassen heeft kunnen worden maar diep in zijn hart nog steeds dat hulpeloze kind is.

Dat incest van generatie op generatie doorgaat, is volgens dezelfde redenering te verklaren. Het is één manier waarop

geprobeerd wordt dat gevoel van onmacht in een machtsgevoel om te zetten. Die manier werkt echter niet.

Het zal nog lang duren voor deze samenleving ophoudt met het veroordelen van slachtoffers van seksuele en andere misdrijven, uit puur onbegrip en uit angst om zelf slachtoffer te worden of er één mee te maken.

AMSTELVEEN A. W. M. G. Souren

Incest-congres

Naar aanleiding van de artikelen over het incest-congres in Zürich (9 t/m 13 augustus) het volgende. Bij het lezen van de vier verslagen kregen wij het idee dat we weer terug bij af waren. Het niveau waarop suggesties ten aanzien van de hulpverlening en preventie werden weergegeven, ligt ver beneden peil.

In de praktijk blijken deze zaken veel gecompliceerder te liggen dan „mannen meer luiers laten verschonen”, waarmee tegelijkertijd de verschillende artikelen elkaar tegenspreken. Vrouwen verschonen toch altijd de luiers, hoe kunnen dan net zoveel vrouwen als mannen incestpleegsters zijn, als de luiers preventief werken?

Een ander punt waaraan we ons ergeren is de alom geprezen ervaringsdeskundigheid. Uit de verslaggeving wordt ons niet duidelijk waarom slachtoffers en hulpverleners bij elkaar zijn gaan zitten. Als de ervaringsdeskundigheid voldoende garantie biedt voor een goede hulpverlening, heb je toch geen „gestudeerde” hulpverlening meer nodig? Slachtoffers genoeg, blijkt uit de cijfers.

Wat het inschakelen van huisartsen en leerkrachten betreft, wordt voorbijgegaan aan het feit dat onder hen ook een respectabel aantal daders moet zitten. Cijfers wijzen uit dat incest in alle milieus voorkomt.

Tot slot nog iets over de film (*Lieve vader en moeder gezocht*). Misschien was het de bedoeling van Maria Hendriks de tendens van „net zoveel vrouwen als mannen” te onderstrepen, met de opmerking „altijd zit er naast het bed een pop in een blauwe jurk: de moeder”.

Incest omvat ook psychische seksuele mishandelingen *Wk?*

Van onze verslaggeefster
MARIA HENDRIKS

AMSTERDAM — Twee jaar gevangenis voor vader die tien jaar lang zijn dochter seksueel misbruikte. Tweeënehalf jaar geëist tegen opa die incest pleegde met zijn dochter en kleindochter. Vier jaar geëist tegen vader en twee jaar tegen oom die dochter en nicht regelmatig verkrachtten. Tweeënehalf jaar gevangenisstraf voor man die „ontuchtige handelingen” pleegde met vier van zijn pleegkinderen.

Dit is slechts een greep uit de berichten over incest die dit jaar de krant haalden. Sinds het begin van de jaren tachtig is er aandacht voor seksuele mishandeling van kinderen in gezinnen en sindsdien groeit het aantal zaken dat boven water komt met de dag. In Rotterdam is, sinds de Vereniging tegen Seksuele Kindermishandeling binnen het Gezin begon met registreren, het aantal meldingen opgelopen van 50 in 1985, naar 118 in 1986 en 110 in de eerste helft van dit jaar.

De kinderarts Jane Wynne van het St James Hospital in Leeds noemt in het Britse dagblad *The Guardian* een groei van zeven gevallen in 1982 naar 273 in 1986. Voor de eerste helft van 1987 is het aantal al weer 20 procent hoger. En dan loopt Groot-Brittannië volgens Wynne nog tien jaar achter op de Verenigde Staten. Nederlandse en Amerikaanse onderzoekers spreken van seksuele mishandeling bij één op de acht tot vijftien meisjes en bij één op de honderd jongens.

Zo'n zes jaar na de „ontdekking” van incest wordt volgende week in Zürich het eerste internationale congres gehouden. Vanaf maandag zullen twintig sprekers en vooral spreeksters uit de Verenigde Staten, Nieuw Zeeland, Zwitserland, Frankrijk, Nederland, Engeland en Duitsland het hebben over de opvang van vrouwen met wie vroeger incest is gepleegd. Het congres wordt bezocht door hulpverleners en deskundigen uit vijftien verschillende landen, voornamelijk uit Europa.

Trauma

De twee Nederlanders die in Zürich een lezing houden zijn Judith Rothen en Ineke Jonker. Rothen is Zwitserse van geboorte, maar werkt al jaren in Rotterdam bij de Vereniging tegen Seksuele Kindermishandeling. Zij vangt kinderen en vrouwen op met wie incest wordt of is gepleegd en helpt ze het trauma te

verwerken dat zij hebben opgelopen. Jonker werkt regelmatig als ervaringsdeskundige met meisjes en vrouwen, doet onderzoek en heeft verschillende netwerken en teams van deskundigen opgericht. Zij schreef samen met Annie Imbens het boek *Godsdienst en Incest*, schreef met Daphne de Wijs *Drift en woede* en gaf onlangs in eigen beheer de tweede druk uit van het boek *Incest, een stem en een aanklacht*.

Rothen en Jonker zien het internationale congres als een eerste, voorzichtig begin. Er wordt voorlopig alleen gesproken over de behandeling van vrouwen die vroeger thuis het slachtoffer werden van incest en niet over de incest die zich nu afspeelt. De meeste landen zijn daar nog niet aan toe.

Rothen: „In Zwitserland is dit jaar het eerste krantartikel verschenen over incest. Het taboe moet daar nog helemaal worden doorbroken. In Amerika worden al sinds het begin van de jaren tachtig campagnes gehouden om het publiek bekend te maken met incest en kinderen erop te wijzen dat zij hulp moeten zoeken. Maar in de meeste landen staat het signaleren van incest en de hulp aan slachtoffers nog in de kinderschoenen.”

De bewustwording dat op vrij grote schaal kinderen thuis seksueel worden mishandeld, volgde in Nederland logisch op de belangstelling die er sinds de jaren zestig is voor kindermishandeling. De aandacht daarvoor is vooral aangewakkerd door de Amerikaanse kinderarts Kempe die in 1962 een verband legde tussen kindermishandeling en allerlei onverklaarbare botbreuken die hij in zijn praktijk tegenkwam.

Vertrouwensarts

In Nederland werd in 1972 het instituut van de Vertrouwenarts opgericht, waar het vermoeden van kindermishandeling kan worden gemeld. De vertrouwensarts gaat dan op onderzoek uit. Een paar jaar later werd duidelijk dat kinderen niet alleen lichamelijk worden mishandeld. Treiteren, kleineren, achterstellen en andere vormen van pesterijen worden nu gezien als geestelijke mishandeling.

De hulpverlening op het gebied van de seksuele kindermishandeling kwam in Nederland op gang na de oprichting in 1982 van de Vereniging tegen Seksuele Kindermishandeling binnen het Gezin, bestaande uit vrouwen die zelf het slachtoffer van incest zijn geweest. Jonker en Rothen praten, diezelfde lijn volgende, nu ook over psychische seksuele mishandeling.

Jonker: „Incest is het opdringen van je eigen seksualiteit en intimiteit aan

een kind waarover je macht kunt uitoefenen. Dat betekent naast handelingen ook blikken, opmerkingen, intimidatie.” Het heeft even geduurd voordat hulpverleners die definitie wilden hanteren. „Als ik vijf jaar geleden sprak over gluren of het strelen van borsten zeiden de vertrouwensartsen: 'Je moet niet zeuren'. Er moest echt coitus zijn geweest, wilden ze de incest serieus nemen.

„Dat zeggen ze nu niet meer. Ook door kijken of praten kun je kinderen in een seksuele dwang houden. Als je oudste broer of je vader altijd binnenkomt als jij in bad gaat, maakt het niet uit of het blijft bij kijken of dat ze verdergaan. Het is intimiderend. Je wacht dan tot ze weg zijn voordat je in bad durft.”

De definitie mag dan breed zijn, bij de incestgevallen die aan het licht komen, worden altijd handelingen gepleegd. Rothen: „Wij hebben geen meisjes in behandeling die worden begluurd.” Daarbij gaat het om aanraken, gemeenschap, bewerken met voorwerpen, sex met honden, sadistische praktijken, satansbezwinging. Incest gaat volgens Rothen en Jonker heel vaak gepaard met marteling.

Gruwelijke details

Rothen: „Meisje die aan tafels worden vastgebonden, die naakt in kruishouding tegen de muur moeten staan, over wie wordt heengeplast, bij wie de vagina wordt bewerkt met een aardappelschilmesje. Veel met vuur ook en vaak wurging. Je praat daar niet zo makkelijk over want het is zo gruwelijk. Mensen geloven het niet. Het zijn uitersten. Maar toch gebeurt het regelmatig. Vaak hoor je het pas van vrouwen in de loop van de behandeling, als alle gruwelijke details weer bovenkomen. In het begin weten ze het niet meer, ze hebben het

ver weggestopt.”

Volgens Jonker en Rothen neemt Nederland in Europa een koploperspositie in als het gaat om het bewustzijn dat incest voorkomt en ernstige gevolgen heeft en bij het herkennen van de signalen. Dat is mede te danken aan het feit dat in verschillende grote steden teams zijn gevormd van medewerkers aan instellingen als het RIAGG, de politie, justitie, de kindbescherming, de vertrouwensarts, het maatschappelijk werk, de reclassering en ziekenhuizen. Maar huisartsen en leerkrachten weten nog te weinig van incest en er zijn ook nog altijd hulpverleners die incest ontkennen of bagatelliseren.

Minder tevreden zijn Rothen en Jonker over de behandeling. Er is nog te weinig deskundigheid en er is nog geen duidelijke methodiek. Bij een beperkt aantal gespecialiseerde instellingen worden vrouwen goed geholpen, maar volgens Rothen en Jonker is het allemaal nog wat incidenteel. Rothen: „Als ik wil weten of een klein kind het slachtoffer is, moet ik naar Haarlem, want daar zit de dichtstbijzijnde speltherapeute op dit gebied.”

Jonker en Rothen vinden dat de niet-gespecialiseerde hulpverleners vaak een verkeerde houding aannemen. Rothen: „Zij zien incest vaak meer als een gezinsprobleem en vinden het hun eerste taak het gezin in stand te houden. Of ze vinden dat een vrouw die als kind slachtoffer is geweest en daar jaren later op stukloopt, eerst weer gewoond moet doen. Pas daarna kan er worden gepraat over verwerken.

„Terwijl wij zeggen: 'Hoe kun je normaal doen als je zo'n trauma hebt?' Hulpverleners willen ook vaak dat vrouwen de incest rationaliseren en er verstandig over nadenken. Terwijl ze dat nu juist jarenlang hebben gedaan om te kunnen overleven. Bij incest zie je

vaak dat er een splitsing heeft plaatsgevonden tussen het lijf, het gevoel en het verstand.”

Drie-sporenbeleid

Jonker zal het in Zürich hebben over de opvang van kinderen die nog thuis wonen. „De meeste hulpverleners weten niet hoe dat moet. Met inschakeling van justitie? En hoe dan? Met gezinstherapie?” De vereniging heeft uitgedokterd, en in Den Haag wordt dat toegepast, dat een drie-sporenbeleid de beste garanties biedt: het kind, de dader en de moeder krijgen ieder een hulpverlener. „De dader wordt gesteund, maar hij moet wel de verantwoordelijkheid nemen voor wat hij heeft gedaan.”

Of er sprake kan zijn van gezinshereniging hangt af van de ontwikkeling van het kind en de keuze van de moeder. Jonker: „In Amerika gaat de vader vaak het huis uit, maar dat is geen oplossing als de moeder het meisje verwijten blijft maken.” Jonker en Rothen vinden in het algemeen dat incestgezinnen niet in stand kunnen blijven. Jonker: „Dat gebeurt nog steeds, maar meestal zie je dat de incest opnieuw begint.”

Jonker wil in Zürich ook de discussie openen over de man-vrouw-verhouding bij incest. „Hoe komt het dat 95 procent van de daders een man is?” Incest wordt naar haar idee te vaak gezien als een probleem van de ouder die macht heeft over het kind. „Maar broer-zuster-incest komt ook veel voor en daarbij speelt de ouderlijke macht niet. Het is ook opvallend dat jongetjes die worden mishandeld later vaak eindigen als dader, terwijl meisjes regelmatig opnieuw slachtoffer worden van seksueel geweld. Misschien kunnen in Zürich aanzetten worden gegeven om ook incest te zien als een gevolg van de ongelijke machtsverhouding tussen mannen en vrouwen.”

Enschedeër ontkent ernstige ontucht

ENSCHDEDE - Tegen een 22-jarige Enschedeër, die op ernstige wijze ontucht heeft gepleegd met een groot aantal buurtkinderen, is gisteren bij de Almeloze rechtbank één jaar gevangenisstraf en onvoorwaardelijke terbeschikkingstelling van de regering geëist.

De officier van justitie, mr. A. Lunenburg, wilde niet weten van een behandeling in het kader van een voorwaardelijke tbr, zoals de districtopsychiater had voorgesteld. „De maatschappij moet tegen deze ernstig zieke jongen worden beschermd”, aldus de aanklager, „ik kies voor beveiliging”.

De Enschedeër werd begin juni opgepakt, kort nadat een soortgelijke affaire in Oude Pekela aan het licht was gekomen. Na het bekend worden van de praktijken richtte de buurt zich tegen de familie, die elders moest worden ondergebracht. Volgens de officier van justitie hebben het

Riagg en de politie echter een groot deel van de onlustgevoelens in de buurt kunnen kanaliseren. Daardoor is het te verklaren, dat de meeste ouders toch vrij gematigd en verstandig hebben gereageerd. „Petje af”, aldus Lunenburg.

De Enschedeër heeft in de loop van het onderzoek 19 gevallen bekend, het aantal herroepen en vervolgens weer toegegeven. Gisteren zei hij, dat hij hooguit met drie kinderen ontucht had gepleegd, maar niet in die ernstige mate zoals de slachtoffertjes hebben beweerd. Hij zou „uit bangigheid voor een zware straf” de 19 zaken hebben opgebracht. De president van de strafkamer, mr. H. Talsma, had zo zijn twijfels. „U gaat toch niet uit bangigheid al die details vertellen? Die kan een mens toch niet zomaar bedenken”.

Volgens de raadsman, mr. M. Verhoeven, is niet te bewijzen, dat het om een zo groot aantal kinderen gaat. „Ook in Oude Pekela is gebleken, dat een paar gebeurtenissen kunnen worden opgeblazen tot iets

groots”, zei hij. Zijn cliënt beschouwt het grote aantal aangiften als een samenspanning, een hetze van de buurt. Verhoeven sloot niet uit, dat de kinderen waar gebeurde feiten toeschrijven aan de Enschedeër. „Als er zulke weezinwekkende gebeurtenissen plaatsvonden als wordt beweerd, verbaas je je er over, dat de kinderen regelmatig bleven komen”, zei hij.

De officier van justitie hield vast aan de verklaringen, zoals die bij de politie zijn afgelegd, zowel door de Enschedeër zelf als door de kinderen. Ze zijn zo gedetailleerd, zei Lunenburg, dat kinderen ze niet kunnen verzinnen, zeker niet in de leeftijd van drie tot negen jaar. „Het is gebeurd, zoals de kinderen het hebben verteld, in al z'n triestheid en ellende”. De president las ondermeer een verklaring voor, zoals dat woordelijk door een driejarig jongetje was verteld. „Hoe komt een kind van drie jaar er bij om dit zeggen”, vroeg Talsma aan de Enschedeër. „Ik heb niets met hem gedaan”, zei deze.

De verhalen van de jongens en meisjes zijn opgetekend door een vrouwelijke hoofdagent van politie, die speciaal in dit soort werk is geschoold. De kinderen zijn buiten de aanwezigheid van de ouders gehoord op een rustige, weloverwogen wijze, aldus Talsma, zonder sensatie en bangmakerij.

De Enschedeër riep de kinderen, die veelal met zijn vijfjarig zusje speelden, naar binnen met de belofte dat hij ze wat zou laten zien. Eenmaal boven pleegde hij de ontucht, waarbij het vaak tot perverse handelingen kwam. Gebleken is, dat veel kinderen inwendig letsel hadden. De Enschedeër sloeg ze als ze niet op zijn verlangens ingingen. Ook dreigde hij ze meer dan eens „de kop af te snijden” als ze hun ouders zouden inlichten. Hij zwaaide dan met een groot keukenmes.

Het was sommige ouders wel opgevalen, dat hun kinderen de laatste maanden anders regaeerden dan normaal. De kinderen waren stil, huilerig of angstig: ze werden 's nachts gillend wakker, plasten in bed of wilden niet alleen worden gelaten. Ook tegenover de politieagenten lieten ze blijken bang te zijn voor straf van de Enschedeër. „Hij kan toch niet uit de gevangenis? De politie past toch wel goed op hem? De deur is toch wel dik genoeg? Hij kan 'm toch niet met een bom opblazen?”, werd gevraagd.

Uit een onderzoek door de psychiater blijkt, dat de Enschedeër in meerdere mate verminderd toerekeningsvatbaar is. Zonder behandeling is de kans groot, dat de gebeurtenissen zich zullen herhalen. De Enschedeër wordt afgeschilderd als een eenzame, wat trieste jongeman met weliswaar een goed, gezond verstand, maar ook vol met faalangsten. Hij kan zich in een volwassen wereld niet handhaven, is kind met de kinderen, wordt gezegd. Het wordt niet uitgesloten, dat de man een hersenafwijking heeft als gevolg van een val uit een raam op zesjarige leeftijd.

De uitspraak is dinsdag.

Cel en tbr geëist voor incest en ontucht met twintig kinderen

ALMELO (ANP) - De officier van justitie heeft dinsdag in Almelo een jaar gevangenisstraf en onvoorwaardelijke terbeschikkingstelling van de regering geëist tegen een 22-jarige man uit Enschede. De man wordt ervan verdacht ontucht te hebben gepleegd met ongeveer twintig kinderen in de leeftijd van drie tot negen jaar. Hij zou ook incest hebben gepleegd met zijn vijfjarig zusje.

De officier sprak van een zeer ernstige wijze van ontucht plegen met kleine kinderen, waarbij de man ook geweld zou hebben gebruikt. Een kind van drie jaar zou hij in een kelder hebben geïsoleerd. De ontucht speelde zich af in het ouderlijk huis van de verdachte. De slachtoffertjes waren meestal vriendjes of vriendinnetjes van zijn zusje, dat zelf soms ook moest deelnemen aan de ontuchtige handelingen.

De verdachte heeft bij de verhoren toegegeven met negentien kinderen ontucht te hebben gepleegd in de jaren 1986 en 1987. Dinsdag op de zitting erkende hij drie gevallen. De overige zou hij, naar eigen zeggen, hebben toegegeven omdat hij bang was voor de politie.

Rechtbankpresident Talsma las op de zitting een verklaring van misbruikte kinderen voor met zoveel gruwelijke details dat zij volgens de officier onmogelijk verzonnen kunnen zijn. De uitspraak is op 18 augustus.

Enschedeër pleegde ontucht met kinderen: tbr geëist

Tegen een 22-jarige Enschedeër, die op ernstige wijze ontucht heeft gepleegd met een groot aantal buurtkinderen, is gisteren bij de Almeloze rechtbank één jaar gevangenisstraf en onvoorwaardelijke terbeschikkingstelling van de regering geëist. Officier van Justitie mr. A. Lunenburg: „De maatschappij moet tegen deze ernstig zieke jongen worden beschermd.”

De Enschedeër werd begin juni opgepakt, kort nadat een soortgelijke affaire in Oude Pekela aan het licht was gekomen. Hij heeft in de loop van het onderzoek 19 gevallen bekend, het aantal herroepen en vervolgens weer toegegeven. Gisteren zei hij dat hij hooguit met drie kinderen ontucht had gepleegd. Hij zou „uit bangigheid voor een zware

de 19 zaken hebben opgebracht. Volgens raadsman mr. M. Verhoeven is niet te bewijzen, dat het om een zo groot aantal kinderen gaat. „Ook in Oude Pekela is gebleken, dat een paar gebeurtenissen kunnen worden opgeblazen tot iets groots.”

De Enschedeër riep de kinderen, die veelal met zijn vijfjarig zusje speelden, naar binnen met de belofte dat hij ze wat zou laten zien. Eenmaal boven pleegde hij de ontucht, waarbij het vaak tot perverse handelingen kwam. Gebleken is, dat veel kinderen inwendig letsel hadden. De Enschedeër sloeg ze als ze niet op zijn verlangens ingingen. Ook dreigde hij ze meer dan eens „de kop af te snijden” als ze hun ouders zouden inlichten. Hij zwaaide dan met een groot keukenmes.

Nog geen vonnis na ontucht

ENSCHDEDE - De rechtbank in Almelo heeft nog geen vonnis gewezen in de zaak van de 22-jarige Enschedeër, die er van wordt verdacht op grote schaal ernstige ontucht te hebben gepleegd met 19 buurtkinderen. De man heeft in de loop van het onderzoek zijn bekentnissen vrijwel allemaal herroepen. De rechtbank wil nu als getuige-deskundige de Groningse hoogleraar in de kinderpsychiatrie prof. Mik horen.

Ook wil de rechtbank nader worden voorgelicht door de hoofdagenten van de afdeling jeugd en zedenzaken van de Enschedese politie, die de kinderen heeft verhoord. De rechtbank vindt het bovendien noodzakelijk, dat de Enschedeër nog eens grondig psychiatrisch wordt onderzocht in het Pieter Baancentrum in Utrecht.

De zaak tegen de verdachte wordt eind oktober voortgezet.

Man pleegt zes jaar ontucht

EINDHOVEN - Een 41-jarige man uit Eindhoven heeft tegenover de politie bekend dat hij gedurende zes jaar regelmatig ontucht heeft gepleegd met een nu veertienjarig meisje. De zaak kwam aan het rollen nadat zij aangifte deed. De man pleegde de ontucht meestal in de ouderlijke woning van het kind. Hij was een bekende van de familie.

Ontucht. Een 41-jarige man uit Eindhoven heeft tegenover de politie bekend dat hij gedurende zes jaar regelmatig ontucht heeft gepleegd met een meisje. Het nu 14-jarige meisje had aangifte gedaan.

Cassatie in ontucht-zaak verworpen

ROTTERDAM (ANP) - Aan de strafvervolgung van twee leden van een Rotterdamse woongroep wegens vermeende ontuchtige handelingen met minderjarige kinderen is een einde gekomen doordat de Hoge Raad de cassatie van de procureur-generaal bij het gerechtshof in Den Haag heeft verworpen. De woongroep overweegt nu een civiele procedure tegen de Staat om een schadevergoeding wegens

geleden geestelijke en materiële schade.

De Haagse procureur-generaal was in cassatie gegaan tegen een beschikking van het hof waarbij het bezwaarschrift van de twee woongroepleden tegen verdere vervolging gegrond was verklaard, nadat de Rotterdamse rechtbank het bezwaarschrift in eerste instantie had verworpen.

Gevangenisstraf geëist in twee verkrachtingszaken

Tu 20

VROOMSHOOP/HENGELO - Bij de rechtbank in Almelo is gisteren tegen de 26-jarige S. uit Vroomshoop, die op 28 juni een meisje verkrachtte en met haar vriendinnetje ontucht pleegde, 30 maanden gevangenisstraf waarvan zes voorwaardelijk geëist. In een andere zaak werd tegen de 30-jarige S. uit Hengelo wegens verkrachting van een vriendin één jaar onvoorwaardelijk gevorderd. De Vroomshoper heeft de feiten toegegeven, de Hengeloër daarentegen heeft ontkend.

De man uit Vroomshoop had de twee meisjes (dertien en veertien jaar) ontmoet in een cafetaria in zijn woonplaats. Hij had ze wat te drinken aangeboden en ze vervolgens thuis uitgenodigd, waar ze wat parfumesjes zouden krijgen. Volgens S. leek het duo ouder en maakte het de indruk, dat het wel wist wat er in het leven te koop was. Ook had hij het idee, dat de meisjes het allemaal wel leuk vonden.

Toen hij met ze wilde vrijen, hadden ze echter bezwaren gemaakt. S. had ze vervolgens onder bedreiging van een mes naar een slaapkamer gedreven. Daar had hij een van de twee verkracht en met de ander ontucht gepleegd.

De meisjes hadden veel later het verhaal aan een bekende verteld. Deze lichtte een huisarts in en die alarmeerde de politie. S. („s morgens zit ik aan de coke, 's middags aan de stuff, dat heb ik geleerd in het Huis van Bewaring") komt vooral onder invloed van drugs of drank tot verwerpelijke daden.

Op de middag van 28 juni had hij een kratje bier leeggedronken. „Als ik aan de drank zit, ben ik helemaal gek in de kop", zei hij.

De officier van justitie, mr. J. Hazewinkel, sprak over de Vroomshoper als een „ontaard mens" en „een vervorming van de menselijke natuur". Hij meende, dat S. eerst moet worden afgestraft en dat hij niet moet worden beschouwd als een patiënt. „Want dan wordt er weer gekeken wat er aan hem te repareren valt om hem tot een normaal mens terug te brengen".

Een psychiater achtte een behandeling van S. in een inrichting dringend noodzakelijk. De raadsman, mr. L. Hoogenboezem, stelde de rechtbank voor de gedragsdeskundige uit te nodigen om te horen wat de mogelijkheden voor S. zijn. Een zware straf biedt voor de Vroomshoper geen enkel perspectief, meende hij.

In de andere zedenzaak, die gisteren bij de rechtbank aan de orde kwam, ontkende de Hengeloër S., dat hij op 12 juli een vriendin heeft verkracht. De officier van justitie,

mevrouw mr. M. Roessingh-Bakels, vond echter dat er genoeg bewijs voorhanden was.

S. erkent wel, dat hij met de vriendin naar bed is geweest, maar dat zou zonder enige dwang en met haar toestemming zijn gebeurd. De vrouw heeft echter verklaard, dat S. haar heeft bedreigd van driehoog naar beneden te gooien als ze niet op zijn wensen zou ingaan.

S. was onder invloed van drank geweest en zou ook cocaine hebben gebruikt. Hij was zeer agressief geweest. „Ik geloof, dat ze me een loer draait", aldus de Hengeloër.

Fotograaf bedwelmde en misbruikte fotomodellen

UN 12/18

(Van een onzer verslaggevers)

UTRECHT - Onder het mom van reclamefoto's maken heeft de 54-jarige Amsterdammer J. P. modellen naar een studio in Utrecht gelokt en misbruikt. Hij had een bedwelmend middel in hun drankjes gedaan en de meisjes daarna betast. Officier van justitie mr. A. van Breukelen eiste tegen de man achttien maanden gevangenis, waarvan zes maanden voorwaardelijk.

De daden van de man waren aan het licht gekomen doordat één van de modellen, uit haar bedwelmeling ontwaakt, haar moeder had gebeld. Zij had het

meisje geadviseerd onmiddellijk de studio te verlaten. De moeder had de Utrechtse politie ingeschakeld die de man op 18 mei aanhield. Uit het onderzoek was naar voren gekomen dat de man zo iets vaker had gedaan.

De Amsterdammer ontkende op de zitting de beschuldiging van de officier dat hij één van de meisjes had verkracht. „Ik heb ze alleen betast; één meisje met haar toestemming", zei P.

Een psychiatrisch rapport was niet tot stand gekomen, omdat de man medewerking daaraan had geweigerd. „Ik zie het nut niet van al die hulpverlening. In de gevangenis ga ik meer op vooruit", aldus P. die een gevangenisstraf van twee jaar wilde hebben.

De officier achtte de verkrachting niet bewezen en vroeg hiervoor vrijspraak. Zij vond wel bevestigen dat de man met de verdoolde meisjes ontucht had gepleegd.

Ernstig

„Wat mij betreft, is dit een behoorlijk gevaarlijke aangelegenheid. Zo richt je veel psychische schade aan. Meneer is in staat meisjes te manipuleren. In combinatie met de gevaarlijke troep die hij hen laat slikken, is dit een ernstige zaak", aldus mr. Van Breukelen. Ze wil in de eerste plaats nader onderzoek van ver-

dachte in het Pieter Baan Centrum. De officier wenst bovendien dat een schadeclaim van 1500 gulden van één van de meisjes wordt toegewezen.

De raadsman mr. E. H. Terheggen achtte de ten laste gelegde feiten niet bewezen. „Het is onduidelijk of een middel is toegediend en zo ja welk middel. De vrouwen waren niet buiten bewustzijn zoals in de dagvaarding staat. Eén van de vrouwen was in staat zich te verweren. P. is toen ook gestopt. De andere vrouw had hem toestemming gegeven om haar aan te raken".

De advocaat vond het opmerkelijk dat één van de vrouwen drie dagen later was teruggekomen bij P. „Dat doe je toch niet als je bent aangerand?". Mr. Terheggen noemde het advies van het Consultatiebureau voor Alcohol en Drugs om de man een voorwaardelijke terbeschikkingstelling op te leggen „geen stok achter de deur, maar een boomstam".

De rechtbank doet uitspraak op 25 augustus.

Kinderpsychiater oordeel waarde van getuigen gevraagd

TK 19

ALMELO (ANP) - De rechtbank in Almelo wil in de zaak tegen een 22-jarige man uit Enschede, die ontucht heeft gepleegd met 20 kinderen van 3 tot 9 jaar, een hoogleraar in de kinderpsychiatrie horen. De verdachte heeft 19 gevallen toegegeven maar op de zitting erkende hij er slechts drie. Alle door de politie gehoorde kinderen hebben echter voor de verdachte belastende verklaringen afgelegd. De rechtbank wil de hoogleraar met name horen over het waarheidsgehalte van door zeer jonge kinderen afgelegde verklaringen.

Jaar celstraf en tbr geëist voor ontucht met 20 kinderen

C 2 2/18

ALMELO (ANP) - Voor het plegen van ontucht met ongeveer twintig kinderen in de leeftijd van drie tot negen jaar heeft de 22-jarige J.R.S. uit Enschede dinsdag één jaar gevangenisstraf en onvoorwaardelijke tbr tegen zich horen eisen.

Officier van justitie bij de rechtbank in Almelo, mr. Lunenburg, noemde de verdachte een ernstig zieke jongen, die een gevaar is voor de maatschappij. Hij zou bij de ontuchtige handelingen ook geweld hebben gebruikt. Volgens justitie heeft hij een kind van drie in een kelder gegooid.

De ontucht speelde zich af in het ouderlijk huis van de verdachte. De slachtoffertjes waren meestal vriendjes of vriendinnetjes van zijn vijfjarig zusje.

De verdachte heeft bij de verhoren toegegeven met negentien kinderen ontucht te hebben gepleegd in de jaren 1986 en '87. Dinsdag op de zitting kwam hij daarop terug en erkende slechts drie gevallen.

Uit een psychiatrisch onderzoek is gebleken dat S. als gevolg van een val uit een raam op zesjarige leeftijd een hersenbeschadiging heeft opgelopen. Zonder behandeling wordt de kans op herhaling groot geacht.

Man misbruikt 13-jarig meisje uit Maarssen

UN 2/18, v.p.

UTRECHT - Een 13-jarig meisje uit Maarssen is gisteravond ernstig misbruikt door een ongeveer 20-jarige man.

Het meisje stond om half negen te kijken naar paarden in een weiland aan de Isotopenweg bij het Utrechtse industriegebied Lage Weide. Er stopte een nogal gezette jongen op een zware bromfiet en die dwong haar mee te gaan naar een afgelegen plek. Na zijn daad liet hij het kind ontredder achter. Zij liep naar een van de weinige woningen in de buurt. De bewoners brachten haar naar huis.

Een 16-jarige jongen uit Utrecht belde later op de avond de politie. Hij had 'n jongeman en een hullend meisje zien lopen. Eerst was hij doorgesletst, maar naderhand ging hij terug omdat hij de zaak niet vertrouwde. Op dat moment kwam de dikke jongeman alleen op zijn brommer langs en daarover sprak hij een tweede voorbijganger, een man van ongeveer 20 jaar met zwart haar, aan. De politie zoekt deze tweede getuige.

Eis: jaar cel en TBR voor ontucht met kinderen

TK 12

ALMELO (ANP) - Voor het plegen van ontucht met kinderen van 3 tot 9 jaar heeft de officier van justitie in Almelo, gisteren één jaar gevangenisstraf en onvoorwaardelijke terbeschikkingstelling van de regering geëist tegen een 22-jarige man uit Enschede.

De officier sprak van een zeer ernstige wijze van ontucht plegen met kleine kinderen, waarbij de man ook geweld zou hebben gebruikt. Een kind van drie jaar zou hij in een kelder hebben gegooid. De ontucht speelde zich af in het

ouderlijk huis van de verdachte. De slachtoffertjes waren meestal vriendjes of vriendinnetjes van zijn vijfjarig zusje.

De verdachte erkende op de zitting maar drie gevallen. De overige zou hij eerder hebben toegegeven omdat hij bang was voor de politie. Gebleken is dat de verdachte als gevolg van een val uit een raam op zesjarige leeftijd een beschadiging van de hersenen heeft opgelopen. Zonder behandeling wordt de kans op herhaling groot geacht. De uitspraak is op 18 augustus.

Op papier wordt hen geen strobreed in de weg gelegd, maar in de praktijk hebben ze er bijna geen leven. Is het leger is een geduchte vijand van homoseksuelen?

Door onze redacteur *NRC*
PIETER MAESSEN

AMERSFOORT, 26 aug. — De Stichting homoseksualiteit en krijgsmacht, die als pressiegroep is opgezet, heeft een voorzitter die voorlopig zijn mond liever niet open doet. Er zijn kennelijk mensen in zijn omgeving die vinden dat hij dat al teveel heeft gedaan. Dat is de uitleg die sympathisanten van majoor drs. A. van Weerd geven aan het besluit van deze beroepsmilitair om voorlopig niet meer voor zijn organisatie naar buiten te treden. Gevreesd wordt dat Van Weerd binnenkort van zijn bazen te horen krijgt dat hij teveel tijd in de stichting steekt, en dat hij daarom maar een andere baan moet zoeken. De werkelijke reden van die gedwongen overstap zou zijn dat Van Weerds activiteiten diens superieuren niet aanstaan.

Van Weerd schreef in november vorig jaar in het blad van de Nederlandse Officieren Vereniging een spraakmakend artikel waarin hij pleitte voor een homovriendelijk klimaat in het leger, zodat deze mensen daar niet meer in het verborgen hoeven te leven. Openlijk moest worden erkend dat er binnen de krijgsmacht van 150.000 (vooral) mannen vele duizenden homo's moesten werken.

Van Washington tot Tokio haalden Van Weerd en zijn stichting de pers, want nog steeds is homoseksualiteit in andere legers verboden. In de Verenigde Staten worden jaarlijks tweeduizend mannen op grond hiervan onervol uit het leger ontslagen.

Voorlichting

De door Van Weerd opgerichte stichting is de gesprekspartner voor dit soort zaken geworden voor de officiële instanties, maar het ziet er naar uit dat het daarbij voorlopig zal blijven. Een erkenning als belangenorganisatie is uitgebleven. De stichting wordt als een particuliere zaak gezien, hoewel de voorlichtingsboekjes voor dienstplichtigen te-

Homo in krijgsmacht blijft 'underdog' alle mooie woorden ten spijt

Korporaal E. van Groenestein: „Instructeurs bezigen gore taal”. (Foto NRC Handelsblad/Freddy Rikken)

genwoordig, na zeven jaar touwtrekken, wel een adres en telefoonnummer bevatten. In Navo-verband wordt homoseksualiteit gezien als een veiligheidsrisico en deze groep Nederlandse militairen kan een internationale functie dan ook wel vergeten. Staatssecretaris Van Houwelingen heeft beloofd dat hij dit onderwerp te bestemder plaatse zal bespreken, maar zelfs op het ministerie is geen greintje hoop dat dat tot iets zal leiden.

Het artikel in het officierenblad en de oprichting van de stichting kwamen niet uit de lucht vallen. Al meer dan tien jaar bestaat een werkgroep binnen het leger die is opgezet na een uitspraak van een congres van het COC, de landelijke organisatie van homoseksuelen. In

die groep, die nauwelijks naar buiten trad, is een handjevol mensen actief met een lage rang binnen het leger. Van Weerd en de medeschrijver van het artikel, majoor-arts R. Hendriksen, onderscheiden zich doordat zij als officieren en beroepsmilitairen van hun homoseksualiteit geen geheim maken en zich niets aantrekken van de heersende mannelijkheidscultuur. Zij doorbreken daarmee een taboe. Het bestempelen van iemand tot homoseksueel is een geëigend en vaak toegepast middel in de onderlinge machtsstrijd van militairen.

Tot 1974 werden homo's voor de dienstplicht afgekeurd wegens een „afwijking, waarvan herstel op korte termijn niet mogelijk moet worden geacht”. Dat

leidde tot een aantekening op hun persoonlijke staat die hen hun hele beroepsleven bleef achtervolgen. Daarin moest verandering komen toen de minister Vredeling (defensie) in dat jaar bepaalde dat homo's „naar de aard van de definitie van de Wereldgezondheidsorganisatie als gezond moeten worden beschouwd”. Dat kon echter niet betekenen dat alle homo's meteen geschikt waren, want bij sommigen ging de geaardheid gepaard met een „neurotische persoonlijkheidsstructuur”.

Anderen zouden veel moeite hebben zich in het milieu van de krijgsmacht staande te houden en ook zij zouden niet in werkelijke dienst hoeven op te komen. Homo's, die hun geaardheid niet openlijk wilden erkennen, maar

wel „ontdekt” waren, vormden een veiligheidsrisico, en konden niet worden aangenomen. Maar „de benadering van de homoseksuelen die hun geaardheid niet verborgen houden, zal dezelfde zijn als die van heteroseksuelen”, aldus de minister dertien jaar geleden aan de Tweede Kamer.

In stilte

Sindsdien zijn de voorschriften bij de keuring nog wat verder gemoderniseerd, maar nog steeds vindt Defensie in bepaalde gevallen een „psychiatrisch consult” nodig om precies te kunnen bepalen hoe „stabiel” een homoseksuele militair zal zijn.

De man die al sinds 1974 in stilte als spil fungeert van de Werkgroep homoseksualiteit en krijgsmacht is korporaal E. van Groenestein. Hij is raadsman voor militairen die met hun homoseksualiteit in de problemen zijn gekomen. Jaren geleden werd hij door een verkeersongeluk ongeschikt voor zijn werk als banketbakker en omgeschoold tot administrateur bij de geestelijke verzorging. Formaliteiten maakten het onmogelijk dat hij daarna ooit nog een hogere rang dan korporaal kon krijgen. Bij Van Groenestein zelf kwam zijn homoseksualiteit bij zijn eerste keuring niet ter sprake. Toen hij werd gekeurd voor de beroepdienst had de betreffende arts er geen moeite mee.

Van Groenestein maakt de indruk een man met veel geduld te zijn. Hij vindt het niet zo nodig dat majoor Van Weerd met zijn stichting bewust de publiciteit heeft gezocht. Over de zaak-Soesterberg, waarbij een Amerikaanse militair door toedoen van Nederlandse douane en marechaussee als homo werd „ontmaskerd”, zegt hij: „Ik ben ervan overtuigd dat die Nederlandse mensen te goeder trouw waren. Maar Defensie zou eens gewoon zijn fouten moeten erkennen, dat zou de sfeer verbeteren en de keten van insinuaties doorbreken”.

Veel problemen voor homo's hebben volgens Van Groenestein niet typisch met het leger te maken. „Marechaussee die de politiefunctie vervullen, komen vaak uit traditioneel protestantse milieus in midden-Nederland. Dominees vinden nog dat ze voor homo's moeten bidden om genazing en hen moeten zeggen dat ze in zonde leven.” Zelf blijft hij met zijn werkgroep individuele militairen bijstaan die behoefte hebben aan overplaatsing, bijvoorbeeld omdat ze geconfronteerd worden met vijandige kaderteden.

Van Groenestein meent dat veel misstanden in het leger worden getolereerd of zelfs aangeweekt. „Het taalgebruik van het kader is vaak hard, niet eens vooral tegen homo's, maar ook tegen boerenjongens of jongens die wat gestudeerd hebben. De instructeurs sturen soldaten 's nachts naakt het veld in omdat ze dat in een Engelse instructiefilm hebben gezien. Generaal Huyser (de Chef Defensiestaf, red.) kan wel zeggen dat machtsvertoon niet wordt getolereerd, maar dat is wel zo. Vooral de jonge instructeurs maken zich daaraan schuldig. In de jaren vijftig waren de grofste scheldwoorden 'Loop er niet bij als een zwangere huisvrouw'. Dat is niets bij de gore taal die nu wordt gebruikt. Een dienstplichtige, die zo uit de schoolbanken komt, noemt dat in luttele dagen over.”

Met voortdurende kleine pestertijen, kinderachtigheden, gebaren, opmerkingen en wat het menselijk brein zoal verzinnen, wordt het leven van een slachtoffer vergald. Homo's worden voor die behoefte aan *underdogs* graag gebruikt. Een dienstplichtige die te kennen geeft dat hij daarom uit dienst wil, kan *and* tijd op inwilliging van dat *ver* zoek rekenen.

Jongens, die wegens hun homoseksualiteit liever niet in het leger gaan, hoeven ook niet. Maar zij moeten goed oppassen dat het rapportje, op grond waarvan zij een beroep op deze bepaling kunnen doen, niet zo wordt opgesteld dat zij daarna als een psychiatrisch patiënt door het leven moeten, want het medisch geheim wordt bij de afdeling dienstplichtzaken niet altijd hermetisch bewaard, weet Van Groenestein.

Van Houwelingen gevraagd naar intimidatie stichting homoseksuelen TR 18

Van een onzer verslaggevers
DEN HAAG — Het Tweede Kamerlid Groenman (D66) wil weten of het waar is dat de Stichting homoseksualiteit en krijgsmacht het werken onmogelijk wordt gemaakt.

Groenman heeft in een krantebericht gelezen dat majoor A. van Weerd, voorzitter van de stichting, door zijn superieuren voor de keuze is gesteld het leger te verlaten of op te houden met de stichting. Volgens de legerleiding zou de majoor zich schuldig maken aan een onverenigbare belangenvermenging.

Van staatssecretaris Van Houwelingen

(defensie) wil het Kamerlid weten hoe dit te rijmen valt met het Nederlandse beleid voor de integratie van homoseksuelen in de krijgsmacht en met de nota 'Overheidsbeleid en homoseksualiteit'.

De intimidatie van de voorzitter zou verband houden met diens rol bij het aan de kaak stellen van Nederlandse betrokkenheid bij de jacht op homo's in het Amerikaanse leger.

Zowel de douane als de marechaussee kwamen daarbij in een kwaad daglicht te staan.

In schriftelijke vragen aan Van Houwelingen oordeelt mevrouw Groen-

man dat de stichtingsvoorzitter onbelemmerd tegenwicht moet kunnen bieden aan de „civiele gevolgen, die het Amerikaanse beleid ten aanzien van homoseksuelen kan oproepen voor in Nederland gelegerde Amerikaanse militairen”.

Majoor Van Weerd wilde gisteren geen commentaar geven.

Een woordvoerder van defensie ontkende dat het leger de stichting zou hebben aangepakt.

„Er kan geen sprake zijn van dat het leger een stichting uitschakelt of bedreigt of wat dan ook”, aldus de woordvoerder.

Legerleiding schakelt stichting voor homo's

Van onze verslaggever
JOOP VAN SCHIE

DEN HAAG — De onlangs opgerichte stichting Homoseksualiteit en Krijgsmacht wordt het werken praktisch onmogelijk gemaakt. De voorzitter van de stichting, majoor A. van Weerd wordt door zijn superieuren onder druk gezet om met het stichtingswerk te stoppen.

In feite hebben de superieuren van Van Weerd hun doel al bereikt. De majoor heeft besloten voorlopig buiten de publiciteit te blijven „om nog meer moeilijkheden te voorkomen”. Hij overweegt zelfs de dienst te verlaten.

Van Weerd kreeg van zijn superieuren te horen dat de functie van voorzitter van de stichting en die van beroeps-militair wegens belangenvermenging niet te verenigen zijn. Hij zou daarom moeten kiezen. Stoppen met de stichting, of het leger uit.

Nederland liep met de oprichting van de stichting voorop in de wereld. Van Weerd destijds in een interview: „Wij zijn de eersten binnen een organisatie, dus ook in de NAVO, die hun nek hebben uitgestoken.” Het officiële standpunt van de NAVO is nog steeds dat homoseksualiteit „een veiligheidsrisico” inhoudt.

Kort na de oprichting kreeg het stichtingsbestuur van staatssecretaris Van Houwelingen van Defensie te horen vooral niet te provoceren met de doelstellingen. Maar ondanks deze weinig

enthousiaste reactie leek er toen nog geen vuiltje aan de lucht.

De intimidatie van de voorzitter van de stichting Homoseksualiteit en Krijgsmacht moet verband houden met diens rol bij het aan de kaak stellen van Nederlandse betrokkenheid bij de jacht op homo's in het VS-leger. Zowel de douane als de marechaussee kwamen daarbij in een kwaad daglicht te staan. Dat was de autoriteiten niet welgevallig.

Sergeant VS-basis moet wegblijven bij vliegtuigen

Het ging om een poging tot „ontmaskering” van een op vliegbasis Soesterberg gelegerde Amerikaanse sergeant. De Nederlandse douane zou de superieuren van de sergeant hebben ingelicht over het feit dat de man samenwoonde met een Nederlandse vriendin. De marechaussee zou daarna op verzoek van de Amerikanen een onderzoek hebben ingesteld naar de „leefsituatie” van de sergeant.

Staatssecretaris Koning van Financiën, onder wie de douane ressorteert, heeft de rol van de douane toegegeven en instructies uitgevaardigd die herhaling moeten voorkomen.

Financiën gaat ervan uit dat het Amerikaanse onderzoek tegen de sergeant al

liep toen de douane haar gegevens doorspeelde. Volgens Albert Taminiau, de Nederlandse vriend van de sergeant is dat onmogelijk. De douane ontdekte eind maart dat de twee vrienden een auto in gezamenlijk gebruik hadden. Ze moesten daarop een boete betalen en de Amerikaan moest de auto officieel invoeren.

Taminiau: „Dat hebben we gedaan. We hebben toen ook om discretie gevraagd. Later bleek overigens dat de betrokken douaneambtenaar ons geheel verkeerd had voorgelicht. Hij wist duidelijk geen raad met de zaak. Hij zei dat we de volgende dag alweer in de auto konden rijden. Het bleek echter dat er twee maanden met het krijgen van een nieuw kentekenbewijs waren gemoeid.

„Overigens is niet duidelijk geworden — maar dat realiseerden wij ons pas achteraf — waarom invoerrechten moesten worden betaald. Waarom kon niet met een boete voor mij worden volstaan?

„In april stond de marechaussee al op de stoep, terwijl het Amerikaanse leger pas in juni verzekeringspapieren onder ogen kreeg, waaruit bleek dat de auto op beider naam stond. Het kan niet anders dan dat de marechaussee door toedoen van de douane en op verzoek van de Amerikanen in actie is gekomen”, aldus Taminiau.

„Het het gaat om deze enveloppe. Daarin zat een schadeformulier dat de verzekeringsmaatschappij aan de basis heeft gestuurd in verband met een daar opgelopen parkeerschade. Uit het stempel blijkt dat deze enveloppe pas op 10

juni werd opengemaakt. Alleen vanaf dat moment kan daar officieel bekend zijn geweest, dat wij iets met elkaar hadden te maken.”

Hoe kom je aan die enveloppe?

„Die kreeg mijn vriend van één van zijn bazen. Het kan ze kennelijk niet schelen dat wij daarmee de Nederlandse autoriteiten in verlegenheid kunnen brengen.”

Stichting liep douane en marechaussee teveel voor de voeten

De bewering van de betrokken ministers (Defensie, Binnenlandse Zaken en Justitie) na vragen uit de Eerste Kamer dat de marechaussee uitsluitend assistentie heeft verleend omdat de Amerikaan werd verdacht van huurfraude is volgens Taminiau uit de lucht gegrepen.

„Wat voor fraude dan? Iedere militair die buiten de basis gaat wonen, komt voor een vergoeding in aanmerking. Daarvoor moet alleen het huurcontract worden getoond. Er was geen enkele reden voor de marechaussee om na te gaan wie de huurder van de woning was. Het contract staat op zijn naam.

„Tot drie maal heb ik gevraagd wat de precieze reden van hun komst was. Uit-

eindelijk zei een van hen dat de Amerikaanse normen en waarden nu eenmaal anders waren. Dat ik dus wel degelijk moest begrijpen waarom het ging. Vervolgens vroegen ze of ze de slaapkamer mochten zien.

„Officieel heet het dat het onderzoek op de basis is afgesloten”, aldus Taminiau. „Vlak nadat Van Weerd van de stichting Homoseksualiteit en Krijgsmacht namens ons naar de marechaussee had gebeld, kreeg mijn vriend dat te horen.

„Maar de gevolgen zijn nog steeds verschrikkelijk. De stichting Homoseksualiteit en Krijgsmacht wordt nu monddood gemaakt. Mijn vriend kreeg ander werk. Hij mag niet meer aan oefeningen deelnemen en moet uit de buurt van vliegtuigen blijven.

„Hij kreeg een twintigjarige assistent. Duidelijk een undercover, want die jongen probeert hem uren per dag uit te horen. Op alle mogelijke manieren wordt hem het leven zuur gemaakt.”

„Mijn vriend heeft steeds ontkend omdat hij vindt dat niemand iets met zijn privé-leven heeft te maken. Ik kan er tegenover jou over praten omdat mijn uitlatingen niet als bewijs tegen hem kunnen worden gebruikt.

„Dat de Amerikanen geen homo's in het leger willen is nu eenmaal een gegeven. Mijn vriend had voor zichzelf uitgemakt hoe hij daarmee om moest gaan. De huidige moeilijkheden zijn veroorzaakt door Nederlandse ambtenaren. Wat mij als Nederlander het meest stoort is hoe de Nederlandse overheid dat probeert te verhullen.”

Sollicitanten bij gemeentepolitie gevraagd naar seksuele voorkeur

Van onze verslaggeefster

AMSTERDAM — Mannen en vrouwen die solliciteren naar een post bij de gemeentepolitie, lopen grote kans te moeten antwoorden op de vraag: „Bent u homoseksueel?”. In strijd met de voorschriften informeren artsen en psychologen die de selectie van politieagenten verzorgen, naar de aard van relaties van sollicitanten en hun seksuele voorkeur.

Deze gang van zaken is via een enquête vastgesteld door de Landelijke Werkgroep Politie en Homoseksualiteit. De werkgroep vraagt in een brief aan de directeur van het Landelijk Selectiecentrum voor de Gemeentepolitie in Hilversum opheldering. De brief is vorige week verstuurd door de voorzitter van de werkgroep, de Eindhovense politiefunctionaris P. van Weert.

Elke man en vrouw die als politieagent wil werken bij een gemeentelijk corps, doorloopt een sollicitatieprocedure bij dat Landelijk Selectiecentrum in Hilversum. De werkgroep Politie en Homoseksualiteit kreeg het afgelopen jaar incidenteel klachten binnen over de sollicitatieprocedure daar. Naar aanleiding

van die incidentele klachten zijn ongeveer honderd politieagenten nader ondervraagd over hun ervaringen. Bijna alle honderd ondervraagde agenten zeiden dat tijdens de psychologische test de vraag werd gesteld of zij een vaste relatie onderhiielden. Aan mannen werd letterlijk gevraagd „heb je een vriendin”, aan vrouwen werd gevraagd „heb je een vriend”. Waarom die vraag werd gesteld, werd niet duidelijk gemaakt.

Bij een ontkennend antwoord werd gevraagd waarom niet. In tien van de honderd gevallen werd meteen daarop aan mannen gevraagd of ze soms meer van mannen hielden en aan vrouwen of ze soms meer van vrouwen hielden. Soms werd rechtstreeks gevraagd: „Bent u soms homoseksueel?”.

Bij de medische keuringen blijkt, zo vertelden althans de ondervraagden, geregeld te worden gevraagd of de kandidaat „ooit wel eens homoseksuele contacten heeft gehad”. Ook hier werd niet duidelijk waarom deze vraag zo werd gesteld.

Dat het antwoord op die vraag toch van belang kan zijn voor het al dan niet krijgen van de baan als politieagent, be-

wijst een agent die zijn homoseksuele voorkeur verzwegen tijdens bovengenoemde keuringen. Deze agent, in 1986 aangenomen, schreef in 1987 een ingezonden brief in de Gay-krant waarin hij homoseksuele collega's opriep met hem contact op te nemen. Het landelijk selectiecentrum deed dat prompt. De agent werd gevraagd naar Hilversum te komen en uit te leggen waarom hij eerder zijn homoseksualiteit had verzwegen. Tijdens dat gesprek zou een psycholoog, verbonden aan het selectiecentrum, gezegd hebben dat homoseksualiteit een grond voor afwijzing zou kunnen zijn.

De regering heeft vorig jaar een nota aangenomen waarin zij uitspreekt dat gelijke behandeling en non-discriminatie grondslag is voor het overheidspersoneelsbeleid. In die nota wordt letterlijk vastgelegd dat selectie- en sollicitatieprocedures niet gericht mogen zijn op het zoeken naar seksuele voorkeur van de kandidaten. De werkgroep schrijft in de brief aan de directie van het selectiecentrum dat ook de directe vragen naar de relaties van kandidaten in strijd zijn met die nota.

„Homoseksualiteit geen beletsel voor baan bij politie” VK 25

Van onze verslaggeefster

AMSTERDAM — Homoseksualiteit is geen grond voor afwijzing voor een baan bij de gemeentepolitie. Dat zegt de directie van het Landelijk Selectiecentrum voor de Gemeentepolitie in Hilversum als reactie op het bericht dat artsen en psychologen verbonden aan het selectiecentrum, geregeld vragen stellen aan sollicitanten over hun seksuele voorkeur.

De directie wil, behalve dan via die ene zin, verder geen commentaar geven op het bericht maandag in de Volkskrant over de gang van zaken tijdens de selectieprocedures. Dat de vragen naar seksuele voorkeur geregeld worden gesteld, is gebleken uit een onderzoek van de Landelijke Werkgroep Politie en Homoseksualiteit.

De VVD-fractie in de Tweede Kamer heeft inmiddels schriftelijke vragen gesteld aan de ministers van Binnenlandse Zaken (onder wiens bestuur de gemeentepolitie valt) en van WVC (die het homobeleid behartigt). Het ministerie van Binnenlandse Zaken onderzoekt hoe de precieze gang van zaken is bij het selectiecentrum en of het beleid daar spoort met het algemene aanstellingsbeleid van de rijksoverheid.

Elke man of vrouw die bij een gemeentelijk corps als agent wil werken, doorloopt een selectieprocedure bij het centrum in Hilversum. Het centrum verwerkt ruim zesduizend kandidaten per jaar. De Werkgroep Politie en Homoseksualiteit kreeg incidenteel klachten over die procedure. Naar aanleiding daarvan werden honderd agenten nader ondervraagd naar hun ervaringen.

Uit dat onderzoek bleek dat bij prak-

tisch alle honderd vragen waren gesteld over persoonlijke verhoudingen. In tien van de honderd gevallen werd heel direct gevraagd naar homoseksuele voorkeur. Een agent, die tijdens de keuringen zijn homoseksualiteit had verzwegen maar daar later openlijk mee naar buiten kwam, werd ter verantwoording geroepen op het selectiecentrum. Een psycholoog zou toen gezegd hebben dat homoseksualiteit een grond voor afwijzing kan zijn.

Een woordvoerder van de minister van Binnenlandse Zaken gaat er van uit dat het selectiecentrum niet per se in strijd met de voorschriften handelt als tijdens sollicitatieprocedures vragen worden gesteld over relaties van sollicitanten. Vooruitlopend op het onderzoek zegt de woordvoerder: „Seksuele gerichtheid kan geen reden voor afwijzing zijn. Het kan wel zijn dat psychologen vragen tijdens de test: wat vindt uw partner van het feit dat u bij de politie wilt gaan werken”.

Elektronische visioenen worden werkelijkheid: de computer geeft antwoord op rechtsvragen en wellicht staat de samenleving niet ver meer af van de Orwelliaanse gedachten dat geautomatiseerde systemen zonder menselijke tussenkomst juridische geschillen beslechten. Zover is het nog niet. Wel zijn verschillende samenwerkingsverbanden in Nederland drukdoende juridische expertsystemen te bouwen en een ontslagen werknemer kan nu reeds voor 275 gulden zijn arbeidsrechtelijke case aan zijn PC voorleggen. Van personal computer naar 'personal legal consultant'.

Al weer enige tijd geleden, om precies te zijn in 1969, vroeg de Amerikaan Karl F. Milde jr. zich af: "Can a computer be an inventor or an inventor?" De vraag is in zoverre juridisch relevant, dat zij verband houdt met mogelijke rechten van intellectuele eigendom. In het bijzonder het octrooirecht en auteursrecht. Sommige geautomatiseerde systemen genereren 'at random' muziek, terwijl anderen zich meer toeleggen op poëzie en grafieken, waarvan de uitkomst onvoorspelbaar is. Rust op deze werken van computerkunst auteursrecht? En zo ja, wie is daarvan de rechthebbende? Deze juridische discussie is in het verleden wel gevoerd. Auteursrecht is al gauw van toepassing omdat de creativiteitseis, algemeen gesproken, vrij laag is. De vraag blijft dus over wie als eigenaar van de exploitatierechten kan worden aangemerkt. De computer zelf in ieder geval niet, want alleen natuurlijke personen en rechtspersonen kunnen dragers van rechten en plichten zijn. Wie dan wel? Enerzijds is er veel te zeggen voor het standpunt dat de gebruiker van het systeem het auteursrecht op het computerkunstwerk toekomt, analoog aan het resultaat van het schrijven op een tekstverwerker. Want, om eens wat te noemen, Microsoft's Bill Gates is geen auteursrechthebbende van de tekst van dit artikel. Anderzijds kan men natuurlijk bepleiten dat tekstverwerkingssoftware niet zonder meer gelijkgeschakeld kan worden met een programma dat op willekeurige wijze computerkunst genereert. Misschien is er sprake van mede-eigendom van gebruiker en programmeur. Of misschien heeft de programmeur wel alleen alle rechten op het stukje computerpoëzie, -muziek- of -grafiek.

Juricas

Als de computer in sommige situaties als een uitvinder of schrijver moet worden beschouwd, waarom dan geen geautomatiseerd systeem dat de kennis van een medicus heeft en dus als zodanig moet worden aangemerkt? Of een juridisch adviseur. De wet - waar moet men anders te rade? - geeft hier met zoveel woorden uitsluitel over. Alleen mensen worden, onder bepaalde voorwaarden, toegelaten tot de Nederlandse balie.

Maar het is geenszins ondenkbaar dat een computersysteem juridische adviezen kan genereren. Met deze gedachte speelden een aantal juristen van wat nu wordt genoemd 'de Workshop voor informatica en recht' van de Rotterdamse Erasmus Universiteit (EUR). De plannen werden uiteindelijk geconcretiseerd en via het prototype SenPro (een afkorting van 'Sentencing Program' dat betrekking heeft op straffoelting per computer) is het resultaat vorig jaar op 30 oktober aan de voornamelijk juridische wereld in Nederland getoond.

Juricas - juridische computer-adviessystemen - zijn computerprogramma's waarmee juridische vragen beantwoord kunnen worden.

De gedigitaliseerde advocaat als adviseur

Pakket beantwoordt vragen als 'Ben ik terecht ontslagen'

COMP 21-8

Het systeem stelt namelijk vragen aan de gebruiker en geeft antwoord of vraagt om nadere gegevens. Wanneer alle vragen zijn beantwoord, genereert de Juricas-programmatuur een juridisch advies. Zeker in commerciële context zijn de geautomatiseerde juridische consultatiesystemen als betrekkelijk nieuw te kwalificeren. Uitgever Vermande brengt de arbeid van de workshop informatica en recht, dat onder meer afstudeerwerk van studenten, bevat, exclusief op de markt. Op dit moment zijn er vier applicaties, gebaseerd op het Juricas-bestuursprogramma, die op verschillende rechtsgebieden betrekking hebben: de verdeling van de nalatenschap (erfrecht); ontslagrecht (arbeidsrecht); voorlopige hechtenis (strafrecht); en straffoelting volgens Hulsman (strafrecht). Andere programma's zijn in voorbereiding.

Beoordeling

De software draait op IBM-compatibele personal computers onder MS/DOS, met tenminste 256 KB intern geheugen. Een diskdrive is vol-

in de informatica worden consultatiesystemen tot expertsystemen gerekend.

Nederlandse rechtsfaculteiten, die onderling toch al in een concurrentiestrijd verwickeld zijn, discussiëren er lustig op los. Over het begrip 'expertsysteem' bestaat immers geen consensus, zodat de een de ander gemakkelijk kan verwijzen dat zijn systeem geen heus expertsysteem is. Wat daarvan zij, de beoordeling van het programma 'ontslagrecht', geschreven door de Rotterdamse jurist Mr. Vernooy op basis van de Juricas-systeemprogrammatuur, levert bewondering voor het knappe werk dat Vernooy en de workshop hebben verricht; anderzijds vraagtekens voor wat betreft de toepassing van het programma in de praktijk. Anders gesteld: wat is het nut van zo'n adviesysteem?

Aangezien ik wel benieuwd was wat anderen ervan vonden, zijn ook een drietal niet-juristen met het programma in de weer geweest. Een niet-computergebruiker zonder kennis van het ontslagrecht heeft een denkbeeldige casus het systeem voor-

hierbij moet worden bedacht dat de proefpersonen van hbo- en universitair-niveau waren. De meest lovende woorden voor het juridische computer-adviesysteem kwamen van de software-specialist. Hij vindt het programma een knap in elkaar gezette 'shell' en bijzonder handzaam. "Een plezierig systeem", zo luidde één van zijn conclusies. (Over de gebruikersvriendelijkheid van de toepassing van een aantal 'windows, die over elkaar heen vallen, zijn de meningen verdeeld. De ervaren pc-gebruiker stoorde zich nogal aan deze lay-out, terwijl de automatiseringsdeskundige er gek van is. De niet-computergebruiker nam een neutrale houding aan. Voor wat betreft het onderwerp van de programmatuur, de beëindiging van een dienstbetrekking, waren de drie gebruikers het in zoverre met elkaar eens, dat men zich eigenlijk geen praktijkgerichte toepassing van het systeem kon voorstellen. "Voor het recht heb je juristen nodig en geen computer."

Rechtswinkeliers

Het Nederlandse ontslagrecht betreft een complexe materie (cao's zijn in het systeem natuurlijk niet meegenomen), maar het programma zit goed gestructureerd in elkaar, de documentatie biedt voldoende diepgang voor educatieve toepassingen en de computer is een geduldig docent.

Hoewel Vermande zelf aangeeft dat 'rechtswinkeliers' (één van de meest merkwaardige woorden van de laatste tijd), sociale raadslieden, vakbondsmedewerkers, medewerkers personeelszaken (allen intermediairs), maar ook werknemers en studenten in het middelbaar en hoger onderwijs (eindgebruikers) het programma goede diensten kan bewijzen, zijn mijns inziens de voornaamste toepassingen van dergelijk computer-adviesystemen te vinden in de sfeer van het computer-ondersteund onderwijs.

In de praktijk lijkt het systeem alleen zinvol voor nogal deskundige intermediairs of eindgebruikers. Zo vraagt de juridische computer-adviseur in veel situaties om een beoordeling waarbij het antwoord zwart-wit 'ja' of 'nee' moet zijn. Er wordt dus een interpretatie verwacht, zodat het in feite alleen geschikt is voor juridisch geschoolden die materie-deskundig zijn. Maar meer als een eventuele checklist hebben arbeidsrechtjuristen eigenlijk niet nodig, zodat ook deze doelgroep wegvalt. In feite geeft de organisatie van

Mr. V. A. de Pous is computerrechtjurist. Hij houdt zich bezig met de rechtsaspecten van de informatietechnologie. Daarnaast is De Pous bestuurslid van de Sectie Computerrecht van het Nederlands Genootschap voor Informatica (NGI) en publicist.

'het Juricas-project dat ook toe: "De computer is niet een soort mannetje, maar fungeert veeleer als een elektronisch boekwerk."

Schoonheidsfoutjes

Dan zijn er nog een aantal schoonheidsfoutjes te melden. Allereerst ontbreekt een directe terugbladermogelijkheid voor wat betreft de keuzes (stappen) die gemaakt zijn, bijvoorbeeld door middel van de 'page up' en 'page down'-functies. Een directe bladermogelijkheid is overigens wel aanwezig bij de toelichting. Daarnaast moet bij de beantwoording van de meerkeuzevragen zowel een geïnd wordend ingetoetst als return. Een dubbele handeling.

Grappig is nog de niet-eenduidige spelling 'advocaat' en 'advokaat' in de tekst op eenzelfde scherm. Hoewel het waarschijnlijk het elektronische zetduiveltje betreft, hoeft dit niet per se het geval te zijn. Advocaat wordt namelijk gebruikt voor de raadsman werkzaam in de traditionele, commerciële advocatuur, terwijl de spelling 'advokaat' doorgaans een sociale rechtspraktijk doet vermoeden. Rechtswinkels dus. Dit laatste kan wel kloppen, omdat in het programma de gebruiker wordt beschouwd als de ontslagen werknemer. Bijvoorbeeld: 'Heeft U eerder bij deze werkgever gewerkt?'. Dit had natuurlijk ook anders gekund: 'Heeft de werknemer eerder in Uw bedrijf gewerkt?' Of neutraal: 'Heeft de werknemer eerder bij deze werkgever gewerkt?'

Tenslotte dit. Hoe groot de markt voor juridische expertsystemen zal zijn, is onbepaald. En wat de toekomst zal brengen, is al even vaag. Eén ding staat echter vast: de markt bestaat uit computergebruikers. Wat dat betreft is het wachten op een juridisch adviesysteem dat in geval van mislukte automatisering of een gebrekkige expertsysteem antwoord geeft op de vraag of het voor de gebruiker zinvol is de leverancier voor de rechter te dagen. Of de leverancier onrechtmatig handelt. Tevens zou een dergelijk systeem gemotiveerd moeten vaststellen wat de hoogte van de te vorderen schade bedraagt. Geen natte vinger-werk bij schadeclaims meer. De naam van dit juridisch computer-adviesysteem? 'Noware'. Mislukte automatisering leidt immers tot niets.

Mr. V. A. de Pous

DNA-vingerafdruk wordt rechtsgeldig

Par 14

(Van een onzer verslaggeefsters)

AMSTERDAM - Het Gerechthof in Rijswijk begint volgend jaar met een nieuwe methode om misdrijven, met name zedendelicten en moorden, beter te kunnen oplossen. Met deze zogenaamde DNA-fingerprinting-techniek kan het bloed van een verdachte, of achtergelaten sporen als haren of sperma, vergeleken worden op het erfelijk materiaal.

Zo kan de identiteit van schuldigen met zekerheid worden bepaald, maar vooral ook de onschuld van verdachten bewezen worden. Met de huidige technieken kan een sluitend bewijs tegen de dader niet met zekerheid worden vastgesteld. Dit heeft drs A.D. Kloosterman, gerechtelijk deskundige van het laboratorium, gisteren meegedeeld.

"De verdachte," aldus Kloosterman, "moet allereerst wel bereid zijn bloed af te staan. Het is niet onwaarschijnlijk dat schuldigen dit zullen weigeren, maar voor onschuldigen

daarentegen, kan het een onomstotelijk bewijs zijn." DNA is het bestanddeel van alle kernhoudende lichaamscellen waarin onze genetische informatie ligt opgeslagen. Door de scheiding van met restrictie-enzymen geknipt DNA worden patronen verkregen die voor iedereen verschillend zijn. De nieuwe methode maakt gebruik van andere stukjes DNA, de zogenaamde 'radio-actief gelabelde DNA probes'. Op de meest interessante van deze probes rust octrooi. Het laboratorium kan deze dus niet vrijelijk gebruiken. Met behulp van die 'probes' kan een patroon zichtbaar gemaakt

worden van bepaalde 'merkgene' op het DNA in het bloed en de sporen te karakteriseren en vervolgens te vergelijken. Is het aantal merkgene in het DNA uit zowel bloed als sporen hetzelfde dan staat de identiteit van de dader vast.

DNA-fingerprinting wordt in Engeland, West Duitsland en de Verenigde Staten al met succes toegepast, niet alleen om de identiteit van misdadigers vast te stellen maar ook desgewenst uitsluitel te kunnen geven over een vaderschap.

Met de methode zal pas volgend jaar begonnen kunnen worden. Tegen die tijd komt er geld vrij als gevolg van het invoeren van een ademtest voor automobilisten die door de politie zelf kan worden gedaan. Het gaat om twee arbeidsplaatsen en enkele tienduizenden gulden. Tot nu toe controleert het laboratorium bloedproeven van automobilisten die van een te hoog alcoholpercentage in hun bloed verdacht worden.

Zedendelict met DNA-techniek beter op te lossen

RIJSWIJK (ANP) - Het Gerechtelijk Laboratorium in Rijswijk gaat DNA-technieken toepassen om misdrijven, met name zedendelicten en moorden, beter te kunnen oplossen. Met die methode, ontwikkeld in Engeland, kan met zekerheid de identiteit van de schuldigen worden bepaald.

Drs. A.D. Kloosterman, gerechtelijk deskundige van het laboratorium, heeft dat donderdag desgevraagd bevestigd.

Kloosterman denkt met die methode medio volgend jaar te kunnen beginnen. Er komt geld voor vrij als gevolg van het invoeren van de ademtest in november, die de politie nu zelf gaat doen. Tot nu toe controleert het laboratorium bloedproeven van automobilisten die er van verdacht worden te veel te hebben gedronken. Het gaat om enkele tienduizenden gulden en twee arbeidsplaatsen.

Bij een misdrijf laat de dader meestal sporen als bloed, haren of sperma achter, maar met de huidige technieken kan een sluitend bewijs tegen de dader niet met zekerheid worden vastgesteld. Bij de nieuwe methode - DNA-fingerprinting genoemd - kan het bloed van een verdachte met de sporen worden vergeleken op het erfelijk materiaal. Voordeel van deze techniek is overigens ook dat de onschuld van een verdachte er onomstotelijk mee kan worden bewezen, aldus Kloosterman.

UN 14/8

'Een verkrachter verdient bij voldoende bewijs flinke straf'

(Vervolg van pagina 1)

UTRECHT - Bij de rechters is onder invloed van wat de Utrechtse advocaat mr. Ran 'de maatschappelijke krachten' noemt, goed doorgedrongen dat de psychische schade die een vrouw door verkrachting oploopt, erg groot kan zijn.

"Toch zit er een kwalijk aspect aan. Ik merk dat er toch valse aangiften worden gedaan en van collega's heb ik dat ook wel gehoord. Dan zitten er mannen ten onrechte vast. Mijn overtuiging is: bij twijfel moet vrijspraak gelden". Hij wil echter duidelijk stellen dat er wat hem betreft bij voldoende bewijs in een verkrachtings- of ontuchtzaak 'goed gestraft' moet worden. "Dit zijn zeer ernstige zaken".

"Vroeger ging de rechter vrijwel voorbij aan het immateriële, het psychische leed van een vrouw die is verkracht. Nu neemt de magistratuur wel eens erg gemakkelijk aan dat een vrouw slachtoffer van ver-

Foto: H. J. van der Meer
ADVOCaat MR. J. RAN:
"De eisende partij heeft niets te verliezen."

krachting is. Bij dergelijke zaken wordt afgeweken van de gangbare rechtsgang en dat is opmerkelijk. Er wordt afgaan op één getuigenverkla-

ring, die van de vrouw, in plaats van op de gebruikelijk twee."

Verkrachte vrouwen die hem als raadsman kiezen, adviseert hij om schadevergoeding te vragen, civielrechtelijk te procederen dus. Niet alleen biedt die manier de vrouw volgens hem de mogelijkheid om zich meer betrokken te voelen bij de gang van zaken, ook zijn er in een civiele zaak meer mogelijkheden om te getuigen, bijvoorbeeld door middel van een aanvullende eed.

Hoogstens kan de eis tot financiële genoegdoening worden afgewezen, maar de eisende partij verliest verder niets. Bij een strafzaak kan de dader bijvoorbeeld vanwege zijn psychische gesteldheid daarentegen worden vrijgesproken.

Het lijkt ideaal. Waarom hebben vrouwen daar niet veel eerder gebruik van gemaakt?

Ran: "Omdat het een lange procedure is. En omdat ze op nieuw met hun belager geconfronteerd worden".

Daders moeten forsere schadevergoeding betalen

Advocaat signaleert zwaardere straffen in verkrachtingszaken

(Door Patricia van der Zalm)

UTRECHT - De Utrechtse advocaat mr. J. Ran laat er geen misverstand over bestaan. Zeker is hij het volledig eens met de wat hij noemt "forse verzwaring" van de straffen voor verkrachting. Hij wil wel spreken van een tendens. Een jaar of twee geleden kondigde die zich aan: behandeling van verkrachtings- en ontuchtzaken verschuift langzaam maar zeker van de strafrechter naar de civielrechtelijke, waarbij de daders, naast al of niet voorwaardelijke straffen ook meer en meer worden veroordeeld tot betaling van forse schadevergoedingen aan hun slachtoffers.

De Alkmaarse rechtbank veroordeelde vorige week een (meervoudige) verkrachter bijvoorbeeld tot betaling van tien mille aan zijn slachtoffer. Daarnaast had de strafrechter hem al veroordeeld tot twee jaar en onvoorwaardelijke TBR. Zelf was mr. Ran kortgeleden als raadsman betrokken bij een zaak van ontucht met twee minderjarige kinderen uit Woerden. Zijn eis tot een schadevergoeding van 15.000 gulden werd door de rechter gedeeltelijk toegewezen; met de dader werd een vergoeding aan de slachtoffers van 7.500 gulden overeengekomen. Het gaat in de Alkmaarse en Woerdense zaken om de hoogste bedragen die tot nu toe werden toegekend.

Ran: "Het slachtoffer krijgt hierdoor enige genoegdoening. Want de dader bloedt door het feit dat hij een bedrag moet vergoeden aan het slachtoffer in plaats van aan de staat". Maar voorzichtigheid is geboden, ook daar is hij duidelijk in. "Er wordt wat makkelijker omgesprongen met de bewijsvoering. Rechters nemen veel meer dan vroeger vanzelfsprekend aan dat er leed is geleden, zonder dat dat hoeft te worden aangetoond. En dat brengt risico's met zich mee. Ik hoor liever honderd keer dat iemand bij gebrek aan bewijs, misschien ten onrechte, wordt vrijgesproken dan dat hij een keer ten onrechte wordt veroordeeld".

OP PAGINA 3:
'Een verkrachter verdient bij voldoende bewijs flinke straf'.

Er is meer dan doelmatigheid

VERKRACHTINGSZAKEN leveren in de praktijk grote bewijsproblemen op bij een ontkennende verdachte. De rechtbank moet de betrouwbaar-

door
frans weijzen

juridisch medewerker

heid van de aangifte bij ontbreken van andere bewijsmiddelen als bloed, sperma en (schaam)haar maar afleiden uit de gedetailleerdheid van die aangifte enerzijds en de persoon van de verdachte anderzijds.

EEN moeilijke beslissing die iets makkelijker wordt als er wel bloed, sperma of (schaam)haar gevonden is. Het gerechtelijk laboratorium kan met redelijke zekerheid vaststellen of dat afkomstig was van de verdachte, daarmee het bewijs meer overtuigend makend.

Het DNA-onderzoek dat vorige week in het nieuws was in een Amsterdamse verkrachtingszaak lijkt het bewijsprobleem volledig te verhelpen. Met honderd procent zekerheid kan worden vastgesteld dat genoemde zaken afkomstig zijn van de verdachte. Uiteraard zegt dat nog niets over de vraag of er sprake was van gedwongen gemeenschap of niet. Een vraag die derhalve aan het vrije bewijs van de rechter blijft overgelaten.

ESSENTIELE voorwaarde voor die DNA-methode is

wel dat de verdachte daarvoor bloed afstaat. Hij kan hiertoe niet gedwongen worden omdat hij niet aan zijn eigen veroordeling hoeft mee te werken en de Grondwet de onaantastbaarheid van het lichaam waarborgt. De Wegverkeerswet moest b.v. aangepast worden om de verplichte bloedproef mogelijk te maken, al blijft die voor vele juristen een gruwel. Een niet aan de bloedproef meewerkende verdachte ziet zijn gedrag onmiddellijk uitgelegd als verdacht hetgeen een veroordeling zeker in de hand zal werken. Anderzijds hoeft hij geen bezwaar tegen medewerking te hebben als hij niets te vrezen heeft, omdat hij niets gedaan heeft. Een nuchtere doch niet erg principiële redenering.

PRINCIPIEEL moet je de vraag stellen of je verdachten tot zo'n medewerking mag "dwingen" gezien de ge-

noemde Grondwettelijke/strafrechtelijke principes.

Eerst de verplichte bloedproef in de Wegverkeerswet, vervolgens de "verplichte" bloedproef in zedenzaken. Zal een verdachte daarna "verplicht" worden om bloed te geven na een grote inbraak met (dodelijk) geweld waarbij bloed (van de daders wellicht) is aangetroffen op de glaszerven van het gebroken raam.

Zal een verdachte vervolgens "verplicht" worden sperma af te geven wanneer hij verdacht wordt van ontuchtige handelingen waarbij spermavlekken zijn aangetroffen.

EEN gevaarlijke ontwikkeling tegen de achtergrond van genoemde principes. Politie en justitie zullen het oplossingspercentage graag willen vergroten. Doelmatigheid mag in het strafrecht zeker niet de (enige) leidraad zijn.

8/52 UN

Zware misdaad nú aanpakker

Procureur-generaal: 'Nederland anders eldorado zware criminelen'

Van onze redactie samenleving
DEN BOSCH - Het is vijf voor twaalf voor de landelijke bestrijding van de zware criminaliteit. Als de gemeente- en rijkspolitie er niet in slagen binnen een jaar tot goede samenwerking te komen, dan bestaat het gevaar dat Nederland een eldorado voor zware criminelen wordt.

Deze waarschuwing geeft procureur-generaal mr. R.A. Gonsalves van het gerechtshof in Den Bosch vandaag in een interview met Trouw. Gonsalves vindt dat de politie teveel 'hakketakt' over haar rechtspositie: „Ik zie ons bij de bestrijding van de landelijke zware criminaliteit zo lang doormodderen, dat ik zeg: het is vijf voor twaalf.“ De procureur-generaal, van wie minister Korthals Altes van justitie vorige week nog zei dat hij bekend staat als „iemand van de harde lijn“, hekelt het beperkte denken van de politiekorpsen. Volgens hem is de politie te lokaal gericht bezig, zodat ze niet toekomt aan de bestrijding van landelijk of internationaal opererende criminelen, zoals bankovervallers, vuurwapen- en drugshandelaars en grootscheepse fraudeurs. „Uit informatie weten we dat op landelijke schaal criminele organisaties bezig zijn, die op dit moment niet of nauwelijks worden aangepakt bij gebrek aan een passende organisatie. Dat is heel ernstig. We moeten ervoor zorgen dat het niet zo wordt dat het in de gemeentes

keurig netjes is geregeld, maar dat het land verder een eldorado is voor de georganiseerde criminaliteit.“ Gonsalves vindt dat binnen een jaar de landelijke samenwerking tot stand zou moeten komen. „De politie is zo knap om te zeggen: samenwerking is onmogelijk, want de rijkspolitieman heeft een andere rechtspositie dan de gemeentepolitieman. Terwijl men eigenlijk moet beginnen met een zwaar onderzoek, zit men nog steeds te hakketakken over lunchbonnen.“ Mocht het niet tot samenwerking komen, dan moet de rijkspolitie een meer landelijke taak krijgen. Volgens Gonsalves, die deze week het landelijk jaarverslag van de vijf procureurs-generaal presenteert, is de politie-organisatie „ontzettend scheef gegroeid“. „Politiewerk is geen kantoorwerk van acht tot vijf uur. Op sommige dagen barsten politiekorpsen overdag van de mensen die niet weten wat ze moeten doen. En 's avonds, als de politie nodig is, zijn er geen agenten beschikbaar.“ Gonsalves heeft ook kritiek op het financiële beheer van korpsen. „Als wij kleine gemeentelijke korpsen bezoeken, komen wij in allerlei kamers waar kostbare apparatuur staat. Die staat ongebruikt, omdat de kleine korpsen vaak niet de mankracht en de deskundigheid hebben die apparatuur te bedienen. Of ze hebben maar één technisch rechercheur, die er door ATV en andere dingen de helft van het jaar niet is. Dat is toch waanzin?“

e Pagina 4: 'Het is vijf voor twaalf'

Kritiek Gonsalves op politie gaat voorbij aan de realiteit

PROCUREUR-generaal mr. R.A. Gonsalves van het gerechtshof in Den Bosch zegt deze week in het ochtendblad Trouw dat het vijf voor twaalf is in de landelijke bestrijding van de zware criminaliteit. Hij wijt dat vooral aan de slechte samenwerking tussen rijks- en gemeentepolitie en waarschuwt tegen het beperkte denken door de politie.

KORTHALS ALTES
...minister van politie?...

Wiarda
...samenwerking korpsen...

door
henny de vos

politieverlaggever

HIERDOOR worden de zaken in de gemeentes keurig geregeld, terwijl de zware criminaliteit op bovenlokaal of landelijk terrein haar gang kan gaan. „Als we niet uitkijken“, voorspelt Gonsalves, „wordt Nederland een eldorado voor de georganiseerde criminaliteit“.

De procureur-generaal constateert belemmeringen voor goede samenwerking tussen rijks- en gemeentepolitie. Pogingen om landelijke teams voor de bestrijding van de zware misdaad op te richten mislukken volgens Gonsalves en dat komt door rechtspositionele obstakels. „Terwijl men nog moet beginnen met een zwaar onderzoek, zit men (rijks- en gemeentepolitie, hdv) nog steeds te hakketakken over lunchbonnen en dat soort dingen“, beweert de procureur-generaal. Hij is van mening dat politiewerk zich buiten kantooruren afspeelt en weet te vertellen dat sommige politiekorpsen overdag te ruim in hun personeel zitten, waardoor er 's avonds niemand de straat op kan om de georganiseerde misdaad een halt toe te roepen.

IN de visie van Gonsalves (een van de vijf procureurs-generaal in Nederland, een man van de 'harde lijn') moet de rijkspolitie zich op die bovenlokale en landelijke criminaliteit werpen. Ze moet meer mensen en geld krijgen om die landelijke taken, die ze volgens de PG in feite al heeft, op zich te nemen. De procureur-generaal weet ook waar dat geld vandaan moet komen:

van de gemeentepolitiekorpsen. Er hoeft niet meer geld te worden uitgegeven aan politie, de verdeelsleutel moet anders komen te liggen, stelt Gonsalves voor.

In Nederland valt de rijkspolitie onder de minister van Justitie, terwijl de gemeentepolitie onder diens collega van binnenlandse zaken ressorteert. Wat Gonsalves dus voorstelt is dat er geld van binnenlandse zaken moet worden getransporteerd naar justitie, het ministerie van zijn directe baas Korthals Altes.

GONSALVES geeft de huidige pogingen om tot samenwerking te komen nog een jaar de tijd en laat een ballonnetje op over hoe de politie er na die tijd uit komt te zien. De gemeentepolitiekorpsen moeten zich binnen de gemeentegrenzen met politietaken bezighouden; de rijkspolitie gaat landelijk opereren. Immers, zo redeneert Gonsalves, de rijkspolitie opereert al regionaal en het is dan maar een kleine stap de dingen landelijk aan te pakken. Deze logica bevat een denkfout, en, wat erger is, geeft er blijk van dat de procureur-generaal onvoldoende op de hoogte is van wat de beide politiekorpsen aan werk en samenwerking doen.

Als Gonsalves het over zware criminaliteit heeft, bedoelt hij drugsmisdaad en zware vermogens- en geweldsdelicten. De eerste soort misdaad speelt zich voor een flink deel af in grote steden. Gemeentepolitiekorpsen hebben dus een flinke know-how op dit terrein. Ook zware vermogens- en geweldsdelicten hebben stedelijke gebieden als terrein, al is het alleen maar omdat daar sprake is van grote concentraties mensen en geld. Er lopen vakmensen rond bij de rijkspolitie, maar zonder de vaak spe-

cifieke deskundigheid van gemeentepolitiemensen valt de zwaarste criminaliteit nauwelijks afdoende te bestrijden. Als de rijkspolitie landelijk gaat opereren, kost dat waarschijnlijk zo veel inwerktijd dat de achterstand op de zware criminaliteit onoverbrugbaar wordt. Nog afgezien van de moeilijkheden die de bonden zouden veroorzaken bij taakverzwaring dan wel verandering.

ALS Gonsalves vindt dat de rijkspolitie bovenlokaal en landelijk moet gaan opereren, gaat hij klakkeloos voorbij aan wat er op dit moment wordt gedaan aan de bestrijding van de zware criminaliteit. Rijks- en gemeentepolitiekorpsen hebben al lang in de gaten dat ze dat niet zonder elkaar kunnen. Op allerlei niveau's wordt er, met resultaat, samengewerkt en gesproken over structurele vormen van samenwerking. Er is achterstand op de zware misdaad, maar de politie probeert die overbrugbaar te houden door samen ten strijde te trekken.

Dat de politie achterloopt op de zware criminaliteit is overigens al eerder geconstateerd. Bijna een jaar geleden liet de Utrechtse officier van justitie mr R. Behling al waarschuwen in die richting horen. Meer recent zag de Domstedelijke hoofdcommissaris mr J. Wiarda in samenwerking een wapen in de, volgens hem overigens ongelijke, strijd, omdat met name drugscriminelen kunnen beschikken over vrijwel onbeperkte budgets.

ALS Gonsalves stelt dat het vijf voor twaalf is, heeft hij geen ongelijk. Maar hij moet de zaken niet omdraaien en het uurwerk de schuld geven, maar de klokkenmaker. De politie werkt er hard aan om via de geleidelijke weg van de sa-

menwerking te komen tot een effectievere misdaadbestrijding. Dat gaat niet altijd even makkelijk, omdat er inderdaad rechtspositionele zaken aan de orde zijn in samenwerkingsverbanden. Ook daar moet over worden gepraat. Met de bonden, die namens hun leden, politiemensen dus, optreden. Om dat te kwalificeren als gehakketakt over lunchbonnen is bijna boosaardig te noemen.

WAT de achtergrond is van de opmerkingen van Gonsalves laat zich niet moeilijk raden: de bestrijding van de zware criminaliteit moet onder de minister van justitie (de baas van de rijkspolitie) vallen. De gemeentepolitie, die

onder binnenlandse zaken ressorteert, hoeft zich volgens de procureur-generaal alleen maar lokaal druk te maken.

Voor een procureur-generaal heeft die constructie de prettige consequentie dat de greep van de vervolger (het openbaar ministerie) op het politiebepaard groter wordt. De PG kan dan, veel meer dan nu het geval is, bepalen welke misdaad er moet worden bestreden en welke wel even kan wachten. In de huidige situatie is dat ondoenlijk, omdat niet de officier van justitie alleen het beleid bepaalt, maar burgemeester en korpschef van politie ook een flinke vinger in de pap

hebben.

GONSALVES heeft dus een niet eens voorzichtig maar luidruchtig balletje opgeworpen om de bestrijding van de zware criminaliteit tot exclusief terrein van de minister van justitie te maken. Met als gevolg dat die strijd, veel meer dan nu het geval is, voor de politie hanteerbaar wordt. Van de ene op de andere dag kan een minister van justitie, misschien gedwongen door de publieke opinie, geforceerd door zijn partijgenoten of internationale druk, een be-

staand beleid tegenover drugs-criminaliteit inruilen voor een politiek aantrekkelijker beleid.

WAT het gevaar is van een te grote invloed van de politiek op de misdaadbestrijding, laat het Amerikaanse model zien. Daar is politieke invloed te koop. In Nederland is dat nog niet (of slechts bij hoge uitzondering) het geval. Als misdaadbestrijding manipuleerbaar wordt, is de kans groot dat criminelen zich met de besturing gaan bemoeien. Ze hebben er het geld voor. De ingangen naar de politiek ontbreken nog, maar dat is een kwestie van tijd.

vrijdag 28 augustus 1987

Afdoen strafzaken duurt nu gemiddeld 9 maanden

Door een onzer redacteurs

DEN HAAG, 28 aug. — De periode tussen het opmaken van een proces verbaal door de politie en de afdoening door de rechter wordt nog steeds langer. Vorig jaar nam die toe met tien procent, tot gemiddeld bijna negen maanden. Strafzaken die door het openbaar ministerie worden afgedaan, vergden gemiddeld 130 dagen, een stijging van zes procent. In het gisteren verschenen jaarverslag van het openbaar ministerie wordt die ontwikkeling zorgwekkend genoemd.

Het aandeel van het openbaar ministerie in de afdoening van strafzaken is vorig jaar licht gedaald, na een gestage toename in de afgelopen jaren. Twintig jaar geleden werd nog ruim zeventig procent van de strafzaken aan de rechter voorgelegd, vorig jaar 57 procent, aldus het jaarverslag. In dertien procent van de zaken werd niet tot vervolging overgegaan op technische gronden, bijvoorbeeld omdat tegen een verdachte niet voldoende bewijs beschikbaar was. Achttien procent

werd geseponeerd uit overwegingen van beleid, omdat de verdachte erg jong was of door een verzoening met het slachtoffer. In een aantal zaken gevallen werd een waarschuwing of berisping gegeven, maar 13 procent van alle strafzaken werd zonder meer geseponeerd. Dit „kale beleidssepot”, waarbij de verdachte geen enkele reactie van de overheid krijgt, vertoont al een lichte daling, maar moet nog verder worden vermindert.

Van de mogelijkheid van een

transactie, die in 1982 voor sommige misdrijven is ingevoerd, wordt een toenemend gebruik gemaakt. De verdachte kan dan strafvervolgning voorkomen door betaling van een boete of schadevergoeding. De transacties hebben tot gevolg dat de rechter het minder druk heeft, maar ook dat er minder wordt geseponeerd.

Uitgangspunt van het beleid is dat steeds wordt overwogen of een maatregel niet te zwaar is uit het oogpunt van rechtvaardigheid, maar ook niet te licht om nog effect te hebben. De ervaring is dat een lichte maatregel die snel volgt op het strafbare feit soms meer effect heeft dan een zwaardere, zoals vervolging, waarvan de gevolgen pas na lange tijd voelbaar zijn. Het totale aantal misdrijven dat bij de politie bekend werd, bedroeg vorig jaar ruim een miljoen, een toename met 0,1 procent. De sterkste stijging betrof inbraak in huizen of auto's, met 17 procent. Het doorrijden na een ongeluk, vorig jaar bijna het drievoudige van 1975, nam af met zes procent tot ruim 31.000. Ook het rijden onder invloed daalde licht, met drie procent tot 34.000. De invoering van de ademanalyse zal naar verwachting leiden tot een toename met 25.000 tot 45.000. Lichte zaken, met een promillage tot 0,8, zal de politie dan moeten afdoen, om stuwmeren bij justitie te voorkomen.

Het aantal gevallen van euthanasie dat bij justitie werd gemeld, bedroeg vorig jaar 81 tegen 31 in 1985. Tweemaal werd tot vervolging besloten. In werkelijkheid wordt veel vaker euthanasie gepleegd, zo is duidelijk geworden door informatie uit de medische wereld, aldus de procureur-generaal van het gerechtshof in Den Bosch, mr. R.A. Gonsalves, gisteren bij de presentatie van het jaarverslag.

Vijf gerechtshoven kampen met zeer grote achterstand

DEN HAAG (ANP) — De vijf gerechtshoven kampen met grote achterstanden in de afhandeling van burgerlijke, straf- en belastingzaken.

Op al deze terreinen liggen werkvoorraden voor soms meer dan één jaar. De cijfers van de groei in de verschillende hoven verschillen echter nogal en in een enkel geval is zelfs sprake van een daling. Maar in Amsterdam is de groei het spectaculairste. De president van het gerechtshof in de hoofdstad, mr. J. van Slooten, uitte gisteren forse kritiek

op minister Korthals Altes van justitie. Deze heeft dit hof uitbreiding toegestaan, zonder dat het openbaar ministerie, dat de zaken moet aanbrengen, extra mensen en middelen krijgt.

Snel en efficiënt werken wordt ernstig belemmerd door de slechte behuizing van vier van de vijf hoven. Er zijn ook fricties in de organisatiestructuur, en gebrek aan automatisering. Dat blijkt uit het gezamenlijke jaarverslag (over 1985 en 1986) dat de hoven dit jaar voor het eerst uitgeven.

Behalve materiële zaken komen ook personele aspecten van zowel de colleges als ondersteunende diensten aan bod. De vacaturevulling van raadsheren blijft een aanhoudende bron van zorg. „De oorzaak lijkt te zijn dat de overstap uit het oogpunt van materiële beloning niet aantrekkelijk is”, aldus het jaarverslag.

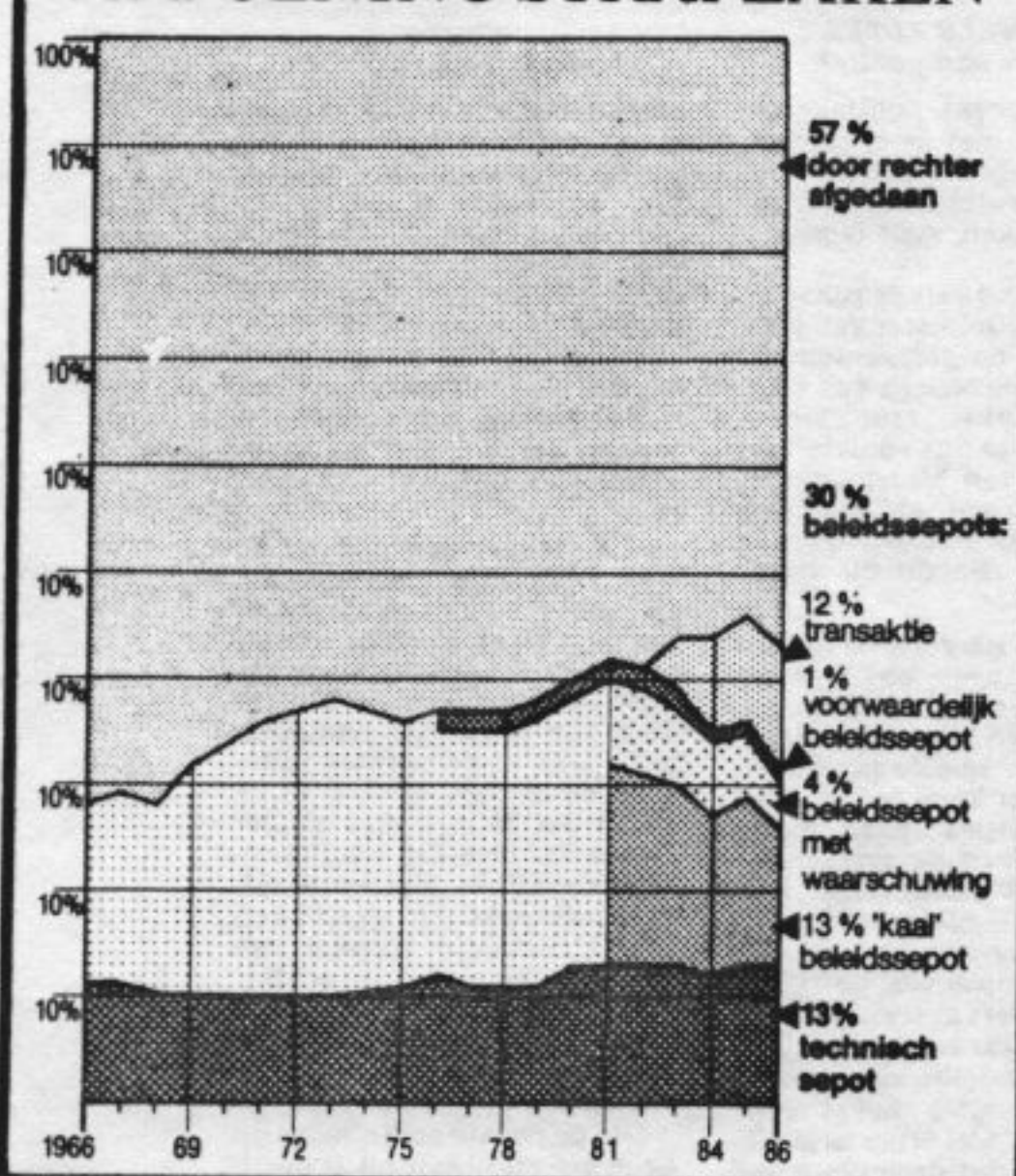
Een zelfde ontwikkeling tekent zich nu al af bij de werving en selectie van mensen voor de nieuwe functie van „jong fiscaal jurist” die de leden van de belastingkamer moeten ondersteunen. De hoven breken een lans voor een opwaardering van de functie van griffier naar die van een volwaardig manager, ook uit een oogpunt van salariering.

De aantallen burgerlijke zaken die werden aangebracht en die welke werden afgedaan stegen beide, maar het eerste liep iets achter op het laatste, zodat de voorraad groeide. Op 31 december 1986 was er een werkvoorraad voor ruim anderhalf jaar. Den Haag spande de kroon met een 2.013 zaken op de rol, een stijging van bijna driehonderd zaken ten opzichte van eind 1985.

Ook bij de strafzaken stegen de aantallen aangebrachte zaken en de afgedane, maar ook hier kon het werk dat overeenkomt met de productie van ruim een jaar iets meer stijgen. Die werkvoorraad bestaat uit drie soorten zaken: die waarin hoger beroep is ingesteld, maar die nog niet door rechtbanken zijn verstuurd, de dossiers die de procureur-generaal nog op de plank heeft liggen en de zaken waarvoor de datum van de zitting is bepaald.

Het jaarverslag noemt de huisvesting van de hoven op een aantal punten zorgwekkend. In Amsterdam, Arnhem, Den Haag en Leeuwarden is die zelfs ontoereikend. Voor raadsheren en vice-presidenten is bijna nergens ruimte, zodat ze thuis moeten werken.

AFDOENING STRAFZAKEN

Bron: Jaarverslag procureurs-generaal

HELE GROEPEN RAADSLIEDEN GAAN PRINCIPIEEL SELECTIEF TE WERK Advocaat mag te allen tijde cliënten weigeren

Van onze juridisch redacteur

AMSTERDAM — De verdachte van de roofmoord op de 23-jarige Maastrichtse pompbediende Lili-an Verheyde krijgt de door vriend en vijand als beste strafpleiter van Nederland gekwalificeerde verdediger: mr. Max Moszkowicz senior uit Maastricht. Drie Maastrichtse confrères weigerden de van het plagen van een weezinwekkend misdrijf verdachte man juridisch bij te staan. Dat is hun goed recht.

Moszkowicz mag zeker niet worden beschouwd als de vuilnisman van de Maastrichtse balie die de stinkzakjes oppakt die anderen laten liggen. Even achtbaar als de redenen zullen zijn waarom de anderen weigerden, is de filosofie van Moszkowicz dat iedere verdachte recht heeft op verdediging. „ook deze”.

Onlangs stond Moszkowicz achter de kathedraal in een collegezaal van de rechtenfaculteit van de Universiteit van Amsterdam. Hij gaf daar een gastcollege over „de ethiek van de advocaat”. Uit de zaal vol jonge studenten klonk veel onbegrip voor de werkwijze van de Maastrichtse advocaat. Ze begrepen niet dat hij in goed geweten kon pleiten voor een

moordenaar, een heroïnedealer of een verkrachter.

Moszkowicz legde het uit. „Ik verdedig niet de daad, maar de dader. Ik kan zijn daad afschuwelijk vinden, maar het is mijn taak met mijn juridische deskundigheid de dader bij te staan en er op toe te zien dat het recht op de juiste manier wordt toegepast.”

Concentratiekampen

Toch pakt ook Moszkowicz niet alle zaken aan. Oorlogsmisdadigers weigert hij. „Om de simpele reden dat de confrontatie met een oorlogsmisdadiger mij zou kunnen emotioneren en dat zou mijn werk als verdediger niet ten goede komen. Want ook een oorlogsmisdadiger heeft recht op goede rechtshulp.”

Moszkowicz vertelde er niet bij dat het gezin Moszkowicz in 1942 werd deporteerd naar Duitse concentratiekampen en dat Max daaruit als enige levend terugkeerde. Daarom begrepen de studenten zijn emoties niet.

Dat advocaten weigeren potentiële cliënten aan te nemen is dagelijkse praktijk. De advocaat is een vrije beroepsbeoefenaar en hij maakt zelf uit wie hij als cliënt wil aannemen en wie niet. Bij zijn beëdiging verklaart de advocaat geen zaak te zullen verdedigen, die „ik in gemoede niet gelove recht-

vaardig te zijn”. De tekst van de advocateneed staat letterlijk in de wet.

Er zijn zelfs hele groepen advocaten die principieel selectief te werk gaan. Er zijn vrouwelijke advocaten die alleen voor vrouwen willen optreden. In de sociale advocatuur wordt vaak gekozen voor een bepaalde doelgroep en dan zullen geen zaken worden aangenomen die in strijd kunnen zijn met het belang van die doelgroep. Bijvoorbeeld niet optreden voor een werkgever in een arbeidsconflict met een werknemer; niet voor de verhuurder in een huurkwestie. Dat is een politieke keuze van de sociale advocaat, die hem niet verhindert wel voor dezelfde werkgever of verhuurder op te treden in diens echtscheidingszaak.

Maar ook om zuiver persoonlijke, morele redenen kan een advocaat van zaken afzien. Tal van advocaten zijn niet bereid een drughandelaar of een verkrachter bij te staan vanwege het weezinwekkende van hun daden. Weezin over het doden met zestig messteken van een jonge vrouw kan een heel zuiver persoonlijk motief zijn om een verdachte niet te willen helpen.

Nu heeft — Moszkowicz zei het al — iedere verdachte recht op rechtshulp, ook de pleger van de gruwelijkste moord. Dat recht bestaat sedert de

standrechtelijke veroordeling van misdadigers werd afgeschaft. Het spruit voort uit het strafrechtelijke beginsel van de „gelijkheid der wapenen”.

Specialist

Een strafzaak is een juridisch gevecht. Aan de ene kant staat het Openbaar Ministerie, vertegenwoordigd door een zeer deskundig jurist die over een machtig politieel en justitieel instrumentarium beschikt. De gelijkheid van wapens vereist dat er ook aan de andere kant, aan de zijde van de verdachte, een juridisch specialist staat om het gevecht eerlijk en volgens de regels te laten verlopen.

De advocatuur neemt in de rechtshulp een monopoliepositie in. Alleen advocaten mogen in een strafproces de verdachte bijstaan. Om te voorkomen dat er leemten ontstaan in de rechtsbedeling, bestaat er een regeling van de Nederlandse Orde van Advocaten. Als een verdachte geen raadsman kan vinden, wijst de plaatselijke deken van de orde een advocaat aan.

De deken zal daarvoor — in grote wijsheid — iemand uitkiezen van wie hij mag verwachten dat deze de zaak naar behoren zal kunnen en willen behandelen. Hij zal bijvoorbeeld niet uitgeroemd een feministische advocaat op een verkrachter afsturen.

In de praktijk betekent aanwijzing zeker niet dat de verdachte het met kwalitatief minder goede rechtshulp zou moeten stellen. Het evangelistenecht paar Goeree kon in Zwolle geen advocaat vinden voor de verdediging in een strafzaak wegens belediging van joden. De door de deken aangewezen raadsman maakte er veel werk van en hield het best denkbare pleidooi.

In alle arrondissementen bestaan piketdiensten, waarin advocaten op vrijwillige basis meedraaien voor het verlenen van eerste rechtsbijstand aan in verzekering gestelde verdachten. De advocaten die zich daarvoor opgeven, kunnen en moeten verwachten dat zij wel eens voor onaangename zaken komen te staan.

In uitzonderlijke gevallen — bijvoorbeeld om redenen van persoonlijke aard — kunnen ook piketadvocaten weigeren hun diensten te verlenen. Maar dan toch alleen als zij er als de bliksem voor zorgen dat er een andere advocaat opdraaft om de zaak over te nemen. Piketadvocaten moeten beseffen dat strafrecht hun vak is en dat een al te kieskeurige selectie van zaken hun ongeschikt kan maken om aan deze eerstelijns-rechtshulp mee te werken.

VICTOR I. BESQUE

De Amsterdamse antiquaar-uitgever Nick Schors kan zich nog altijd mateloos opwinden over de 'volstrekt infantiele porno-gedichtjes' van E. du Perron. Volgens Schors stelt de erotische literatuur in het Nederlands taalgebied niets voor. En hij kan het weten. Zo'n veertig jaar geleden begon hij met de handel in het erotische boek. Gesprek met een kenner. "Van een goed geschreven eroticum word ik geil. Maar ik moet tien boeken per uur beschrijven voor de catalogus, dus ik heb geen tijd om geil te worden."

Nick Schors

(Foto: Ger Dijkstra)

Nick Schors: 'Van goed geschreven erotische boeken word ik geil'

^{NvHN 14}
 In 1969 verscheen bij uitgeverij De Bezige Bij een uiterst merkwaardig boek onder de titel *De memoires van een erotisch boekverkoper* van Armand Coppens, pseudoniem van antiquaar-uitgever Nick Schors. Kenners beschouwen deze autobiografische roman als een juweeltje onder de Nederlandse erotische literatuur.

Enthousiasme

Nick Schors, die zich tegenwoordig concentreert op het verkopen en verzamelen van boeken over esoterie en occultisme, zegt over pornografie: "Het is geschreven om in de snelst mogelijke tijd op de grootst mogelijke wijze geil te worden, waarna je jezelf klaarmaakt. Een eroticum is een boek dat geschreven is als elk ander boek waarbij toevallig een van de hoofdthema's het erotisch element is."

Bij onze ontmoeting blikt Schors koel en zakelijk uit de ogen, maar gaandeweg het gesprek opent zijn enthousiasme de deuren naar de twee terreinen waarover hij het liefst praat: esoterie en het erotische boek. Hij schreef er zelf een. *De memoires van een erotisch boekverkoper* en de ontstaansgeschiedenis van dit werk had alles te maken met — hoe kan het ook anders — het bezoek aan een luxe hoerenkit.

Schors: "Dat boek is ontstaan in een bordeel. Ik was met m'n Engelse vriend Charles Skilton in een bordeel in Den Haag, een huis dat zo oud was dat het oorspronkelijk nog bezocht werd door koning Willem de Derde en later door Prins Hendrik. Toen Skilton bezig was, sprak ik de inhabin, de eigenaresse van het bordeel, over de geschiedenis van het geheel. Toen Skilton en ik 's avonds dineerden zei hij: 'Je moet de dingen eens opschrijven en bundelen, want als je dood bent weet niemand dit meer'."

Schors huiverde bij deze gedachte want na de oorlog had de

antiquaar een grote kring van erotica-verzamelaars opgebouwd. Hij kon z'n belevenissen niet zomaar opschrijven. Maar na lang aandringen van Skilton zette Schors zich aan het schrijven. "Ik werkte als een loonslaaf, elke dag van acht tot twaalf. Ik schreef de tekst in het Engels, en veranderde situaties, plaatsen, namen van verzamelaars. Zelfs de seksuele afwijkingen van m'n klanten heb ik veranderd."

Na publikatie bleef Schors het gevoel houden te veel privé van z'n clientèle te hebben prijsgegeven, ook al verhult hij namen, data en plaatsen virtuoos. De antiquaar had materiaal voor vier delen, maar na de uitgave van 'de memoires' belde een psychiater van grote naam hem op en viel woedend tegen Schors uit. 'Nick, wat heb je nu gedaan? Dit kan je toch niet maken. Daar sta ik helemaal in! Niemand weet dat ik het ben, maar ik weet het.' De man herkende zich volledig."

'Verneukt'

"Dat voelde ik al tijdens het schrijven als een belasting," zegt Schors terugkijkend op die periode. "Toen heb ik gezegd: al bieden ze me een ton, m'n verzamelaars voelen zich verneukt en daarom doe ik het niet meer." Het boek raakte direct na publikatie uitverkocht en is sindsdien niet meer herdrukt. Schors beschrijft op een soepele, ironische wijze de lotgevallen van een handelaar in erotica die onder meer een heuse boekverbranding door een Amsterdamse roomse antiquaar meemaakt. De man stak in het openbaar honderden dure erotica in de fik. Op deze manier wilde hij z'n geld als zoenoffer voor de zonde aan God teruggeven.

"De erotica-verzamelaars zijn altijd mensen geweest die hun eigen gang gingen. De erotica in de zeventiende- en achttiende eeuw had een maatschappij-kritische ondertoon. In die zin waren de meeste auteurs anarchisten."

Schors somt voorbeelden op van schrijvers die door hun erotische geschriften voortdurend overhoop lagen met kerk en staat. Bijvoorbeeld de Oostenrijkse journalist Felix Salten met het boek 'Jozefine Mutzenbacher: uit het leven van een Weense hoer', of de Engelse auteur John Cleland met 'Fanny Hill', of Pierre Louys met 'Trois Filles de leur mère', een roman over een student die een kamer huurt naast een familie van hoeren.

Kinderboeken

Dat brengt ons op de vraag hoe het te verklaren is, dat veel erotische auteurs gelijktijdig prachtige kinderboeken schreven. Felix Salten bijvoorbeeld is beroemd geworden met het jeugdboek 'Bambi het hertje'. "Ik vind het niet zo gek," antwoordt Nick Schors, "in een erotische roman wordt iets gecreëerd dat in de praktijk nooit te realiseren valt. Aan een droom wordt gestalte gegeven, aan een kinderdroom kun je zeggen. Denk aan Lewis Carroll met z'n boek 'Alice in Wonderland'. De man had een verborgen erotisch leven. Hij wilde vorm geven aan een droombeeld dat werkelijkheid moest worden."

Ook bij verzamelaars van erotica tref je meestal een uitgelezen collectie kinderboeken aan. Nog niet zo lang geleden werd in Utrecht een partij kinderboeken en erotische boeken van een particulier geveild. De man was zo verstandig geweest om de partij erotica te verstoppen achter de honderden grote en ouderwetse kinderboeken. Deze tactiek wordt op z'n Frans 'les livres du second rayon' genoemd. De boeken op de tweede rij.

Geil

Schors las in z'n leven een slordige vijfduizend erotische boeken en merkt daarover op: "Als het goed geschreven is, word ik geil. Maar ik moet tien boeken per uur beschrijven voor de catalogus, dus

ik heb geen tijd om geil te worden. Pornografie viel in 99 van de honderd boeken direct af. Dat is zo koud, zo gespeend van tederheid, dat kun je niet lezen. Porno is iets wederwerptigs. Er is een ongelofelijk misbruik van de vrouw, de vrouw als lustobject, ik zei daar instinctmatig nee op."

Schors heeft geen hoge pet op van de huidige erotische literatuur. "Er is een periode geweest van 1850 tot 1900 dat er echt goede erotica is geschreven. Dat druppelt nog een beetje door tot dat er ineens die welle komt met rotzooi en dan krijg je dus echt de geilmakers."

De Amsterdamse antiquaar vindt de huidige porno-industrie puur crimineel. "We hebben een Amerikaan hier als klant gehad die marketing deed op seksgebied. Wat is op dit moment het meest in? Anaal verkeer, fellatio, SM, flagellantisme, travestie, sodomie, noem maar op. Zeg maar dat fellatio er uit sprong. Nou, dan werden er in een mum van tijd overal teksten gezocht en vertaald en dat werd je — zoals je een bepaald type stofzuiger of zeepoeder propageert — in de maag gesplitst."

Lekenpsychiater

Zulke klanten werden door Schors in gestrekte draf de winkel uitgewerkt. "Ik screende ook altijd m'n klanten. Waarom komen ze hier. Hoe kwamen ze aan m'n adres, wat willen ze precies? Als een klant zich niet goed kon verwoorden, dan zei ik: het spijt me. Het is een kwestie van wederzijds vertrouwen, ik bouw met een verzamelaar een vertrouwensrelatie op. Ik beschouwde me als een lekenpsychiater en een biechtvader tegen wie ze konden uitpraten. Dat werkte bevrijdend als de klanten over hun seksuele afwijkingen spraken."

Britse slachtpartij was kopie van Rambo-film

TR
24

LONDEN (AFP) — Het bloedbad in het plaatsje Hungerford dat aan zestien mensen het leven kostte, heeft in Groot-Brittannië een golf van kritiek en verontwaardiging doen ontstaan, die zich vooral richt tegen geweld op televisie, en 'Rambo-achtige' films.

Volgens ooggetuigen was de dader, Michael Ryan, tijdens zijn moordpartij uitgedost als een soort Rambo, met een camouflagepak, en een groene hoed met slappe rand. Maar niet alleen dat Ryan zich als Rambo had gekleed, ook het bloedbad dat

Ryan in het plaatsje Hungerford aarichtte lijkt verdacht veel op het script van de film 'First Blood'. Daar knalt Rambo, gespeeld door Sylvester Stallone, zijn eerste slachtoffer in een bos neer, vervolgens valt hij een pompstation aan, schiet hij in de stad willekeurig mensen neer en steekt hij het gebouw in brand waar hij met zijn moeder woont. Ook Ryan schoot zijn eerste slachtoffer in een bos neer, en opende het vuur op het pompstation voor hij Hungerford binnenreed, waar hij in het wilde weg op mensen schoot en het huis waar hij met z'n moeder

woonde in brand stak.

Na de moordpartij in het plaatsje Hungerford heeft de Britse televisie veel programma's met een overmaat aan geweld geschrapt. Anglia-TV verving de western 'Nevada Smith' door een science fiction-film, en de BBC annuleerde de uitzending van 'Black Christmas' over een psychopathische moordpartij in een college en zond in plaats daarvan een comédie uit. Het Festival van Edinburg heeft de BBC-film 'Body Contact', een Bonnie-and-Clyde-achtig verhaal, van het program geschrapt.

Op 2 september aanstaande is het honderd jaar geleden dat de protestantse dichter Willem de Mérode — pseudoniem van Willem Eduard Keuning — werd geboren in het noordgroninger dorp Spijk. Na enige zachte aandring — vooral van De Mérode's biograaf, Hans Werkman — gaat men hieraan straks grootscheeps aandacht schenken.

Er wordt bij voorbeeld een gedenteken onthuld en de eerste exemplaren van het tweedelig 'Verzameld Werk' — waarin Werkman 1500 van de in totaal 2300 bekende gedichten opnam — worden overhandigd aan een familielid van de in 1939 overleden De Mérode. Dit alles in Uithuizermeeden, het dorp waar hij als dichter opbloede en waar hij in 1924 als onderwijzer sneuvelde. Een met acht maanden gevangenis bestraft zedendelict bracht behalve een schandaal ook het einde van de tot dan redelijk rimpelloze onderwijs-carrière met zich mee. Een deel van Uithuizermeeden — met name zijn eigen geloofsgenoten, de gereformeerden — liet zich niet van de barmhartigste kant zien. 'Zij zeggen: wij vergeven, maar ga heen' dichtte De Mérode in het gevang. Op deze pagina impressies van een nog steeds omstreden dichtersleven, van het denken en doen van biograaf Werkman en bovendien een reactie van de 81-jarige Ekko Ubbens, als jongen door De Mérode aanbeden.

In 1939 bezweek Willem de Mérode in Eerbeek aan zijn zwakke hart en werd in Uithuizermeeden Hans Werkman geboren. Beiden kozen voor het onderwijs als broodwinning en beiden kan een schriftuurlijke jver bepaald niet ontzegd worden. Laatstgenoemde stelt die jver voor een niet gering deel in het teken van de erkenning van eerstgenoemde, de belangrijkste protestantse dichter die deze eeuw ons land tot dusver heeft gebracht.

Maar Werkman laat het daar niet bij. In boek, krant en tijdschrift beschouwt hij vanuit zijn orthodox protestantse visie de literatuur in bredere zin, hij schrijft inderboeken, verhalen voor volwassenen en poëzie. Tussen 1979 en 1981 wijdde hij maar liefst vier publikaties aan hartoperaties, namelijk hij zelf in Houston zo'n — operatie had ondergaan. De dichter en zijn biograaf. Zijn motor. Uithuizermeeden vormt de schakel. De zoon van choenmaker Werkman kreeg les in hetzelfde lokaal, waar ruim ertig jaar eerder de zoon van 'rooie meester' Keuning zijn leerlingen van de gereformeerde lage school zo boeiend wist te vertellen over giganten als Goliath en Napoleon.

Danseres

Willem Eduard Keuning koos voor het pseudoniem Willem de Mérode, nadat hij in de Visserstraat in Groningen een prentbriefkaart van de beroemde danseres Cleo de Mérode had ontdekt. 'Mérode' betekent 'ellende', 'armoede', een gegeven dat bij de keuze van de naam de doorslag zal hebben gegeven: zijn liefde voor jongens bracht De Mérode in een ellendig isolement.

Deze informatie is ontleend aan het standaardwerk over de dichter: *De wereld van Willem de Mérode*, geschreven uiteraard

door Hans Werkman, leraar Nederlands, en in 1983 in de prestigieuze Open Domein-reeks verschenen bij De Arbeiderspers. Werkman kreeg er de Henriëtte de Beaufort-prijs 1986 voor. In zijn dankwoord vertelde hij over het ontstaan van zijn 'dorpse en literaire belangstelling' voor De Mérode. De 'overeenkomst in levensbeschouwing' speelde daarbij een niet onbelangrijke rol. En natuurlijk hield hij een pleidooi voor erkenning van De Mérode als interessant dichter voor mensen buiten de 'eigen kring': 'De Mérode schreef ongeveer 2300 gedichten. Ik schat dat een kwart daarvan expliciet christelijk is. Liefdesgedichten zijn er veel meer en

er zijn er vele onder van grote intensiteit, schoonheid en treurigheid, zoals het bekende 'Ik ben geen vader en ik heb geen zoon.'

Doodsbedroefd

Bij Kok in Kampen verscheen in 1973 de bloemlezing *De witte Roos* (derde druk in 1982, samensteller: Hans Werkman). Uiteraard staat ik ben geen vader... daar in. Het gedicht luidt als volgt: Ik ben geen vader, en ik heb geen zoon./Niets dan een sage is zijn zacht bestaan./Toch groeide hij gelijk de nieuwe maan/in grootte en werd volwassen-schoon./Nevens mij, glorieus en monotoon/verging de kringloop van zijn kort bestaan./Mijn hand is strelend door zijn haar gegaan/en langs het kloppend halsje van mijn zoon./Ik weet niet hoe hij werd en mij ontviel./Ik ken alleen de klare periode/van bloei die boven mijnen schouder rees./Nog spiegelt zijn hel lachen in mijn ziel./God weet, wij hebben soms een droom van node./maar doodsbedroefd is die de droom ontrees. Om de bloemlezing geschikt voor

Willem de Mérode, hier midden jaren dertig gekiekt in Scheveningen. Na zijn gevangenisstraf in 1924 vestigde hij zich in een kosthuis in Eerbeek, een zelf gekozen isolement dat hem goed beviel.

het onderwijs te maken, voorzagg Werkman — die dat nu eigenlijk betreurt — elk gedicht van een commentariërende voetnoot. Onder dit op 19 februari 1928 ontstane gedicht noteerde hij ondermeer: 'Dit schrijnende vers toont de ontredde van een gedesillusioneerde. Maar dergelijke gedichten komen steeds minder vaak voor en blijven na 1930 bijna geheel weg.'

Vogelvanger

Willem de Mérode was een zoon van de bekende 'rooie meester' en journalist Jan Keuning. Van deze sociaal geëngageerde veel-schrijver — die in het door de strenge boeren geregeerde Spijk als meester steeds minder in de smaak viel — is nog niet zo heel erg lang geleden door een uitgeverij in Urk nog wat herdrukt. Boeken als 'De Vogelvanger van Winsum' en 'Mozes, de Indiaan' Ook andere zoons van de rooie meester ontloopten zich tot schrijver. Carel, later directeur van de uitgeverij Zomer en Keuning en van de NCRV, en vooral Pieter, later directeur van uitgeverij Bosch en Keuning. Pieter scoorde met de verhalenbundel 'Kinderen in verstand en boosheid'. Deze in 1918 geschreven verhalen situeerde Pieter in het Spijk van rond de eeuwwisseling en hij hield zich zo aan de realiteit dat men het boek las als een schandaalkroniek. Eén rijke boer is er in geslaagd na overhandiging van de nodige dukaten het verhaal 'Ons Gymnasiaat' drie drukken lang uit de bundel te houden: het ging over zijn weinig leergierige zoon. Overigens: Pieters bundel is in 1975 weer herdrukt door de Vuurbaak, toen nog in Groningen gevestigd. Inleiding: Hans Werkman. Wie meer over de familie wil weten, leest 'Kroniek van meester Keuning', Groningen 1982, auteur Hans Werkman.

Vloeken

Een eerste De Mérode-biografie van Werkman verscheen in 1971 en heette *Het leven van Willem de Mérode*, uitgegeven door de typische 'eigen kring'-uitgeverij Buijten en Schipperheijn te Amsterdam. Nog vorig jaar liet Werkman daar zijn 'Vloeken in de moderne literatuur' het licht zien. Die eerste biografie — de be-kroonde is een omwerking — werd hevig aangevallen door Boudewijn Büch, de literaire rariteitspecialist. Beiden delen de waardering voor De Mérode's dichterschap, maar verschillen verder nogal van inzicht omtrent het object van hun bewondering. Belangrijkst punt van discussie

tussen beide scribenten is de manier waarop De Mérode's geaardheid beschreven dient te worden. Dit vanzelfsprekend in het licht van de poëzie, waarin de dichter overigens vaak nauwelijks verhoud zijn voorkeuren belijdt (zie het geciteerde gedicht). Büch vindt dat Werkman een en ander verdoezelt, zo meldde hij in februari nog in Maatstaf. Om daar wat tegen te doen publiceerde hij bij dat zelfde Maatstaf-artikel het typoscript van het vonnis dat De Mérode op 17 april 1924 in Groningen ten deel viel. Daarin is te lezen dat men tenminste de ontucht met één minderjarige ex-leerling van de onderwijzende dichter bewezen acht. De aard van de ontucht wordt plastisch beschreven.

Voyeur

Werkman heeft weinig waardering voor deze aanpak. Onlangs ging een stuk van zeven kantjes naar Maatstaf waarin hij Büch van repliek dient. Nu alvast deelt de geplaagde biograaf mee dat hij van mening is dat Büch op deze manier onverantwoordelijk met de nabestaanden van de pedofiele dichter om gaat. 'Dit vind ik een voyeursmentaliteit', zegt Werkman. In zijn nog te verschijnen Maatstaf-artikel gaat de biograaf ook uitgebreid in op Büch's De Mérode-betitel 'protofascist'. De dichter was nogal gecharmeerd van de aanpak van Mussolini en schijnt zelfs een ring met een doodskop gedragen te hebben. Ook publiceerde hij in *Aristo*, het blad van de fascistische pater Wouter Lutkie. Werkman stelt hier onder meer tegenover dat De Mérode niets van Hitler moest hebben, dat Bert Voeten, de man van Marga Minco, ook in *Aristo* publiceerde en dat De Mérode dr. P.H. Ritter gesteund heeft in diens actie tegen de Nieuwe Gids, toen die in fascistische handen viel.

Kosthuis

Na zijn gevangenisperiode belandde De Mérode voor de rest van zijn leven in een kosthuis te Eerbeek. Zijn broer Carel voorzagg hem van geld. Hij was geen lid van de kerk meer: de gemeente in Uithuizermeeden wilde hem een openbare schuldbelijdenis afdwingen en dat ging hem te ver. Zijn berouw had hij in de gevangenis al tegenover de predikant beleeden. Soms bezocht hij Uithuizermeeden nog en werd hij van de trein gehaald door jonge vrienden die hem niet hadden laten vallen. In tegenstelling tot wat Büch meent, stelt Werkman dat De

Mérode definitief had gekozen voor een leven van onthouding. Een keuze die volgens de biograaf nog steeds gefdig is voor orthodox gereformeerde homofielen. Wel bleef de dichter met jonge mannen goed bevriend. Met 'Bram' maakte hij bijvoorbeeld een reis die onder meer naar Venetië voerde. In het op 2 september te verschijnen De Mérode-nummer van het 'christelijk literair tijdschrift' *Woordwerk* publiceert Werkman de dagboeken van die reis.

Goede Vrienden

Behalve poëzie — die zich van neoromantisch tot haast zakelijk ontwikkelde en die onder meer de waardering van Simon Vestdijk kon wegdragen — publiceerde De Mérode als Joost van Keppel een paar bundels met mystiek proza. Het katholicisme behield voor hem steeds een zekere aantrekkingskracht. Als Henri Hoogland schreef hij nogal moralistische zondagschoolboekjes. Vlak voor zijn arrestatie kwam bij Noordhoff in Groningen nog een serie van acht uit: *Goede Vrienden*. De Groninger kunstenaar Johan Dijkstra, met wie De Mérode tot aan zijn arrestatie bevriend was en die ook een goed portret van de dichter schilderde, maakte de illustraties. Een incident was een boekje met tien straatliederen, gepubliceerd onder het pseudoniem Beo Grinniker. Als Jan Bos tenslotte schreef De Mérode verhalen in — slecht — Groninger dialect. De laatste bundel, *Aeldoagsch Gepraat*, is nog in de handel. Uitgeverij Stabo/Allround te Groningen, inmiddels opgevolgd door uitgeverij Servo te Garrelsweer, verzorgde in 1983 een herdruk. Deze werd voorzien van een inleiding. Auteur: Hans Werkman.

Expositie

Wie een en ander voor zich wil zien, kan van 2 tot 12 september terecht in het Bommelhoeis in Uithuizermeeden. De expositie — samenstelling: Hans Werkman — verhuist vervolgens naar Groningen (14 tot 26 september: deels boekhandel Scholtens, deels Universiteitsbibliotheek), naar Utrecht (5 tot 20 oktober: boekhandel Broeze en Kemink, 21 tot 24 oktober: De Wegwijsbeurs), naar Arnhem (26 tot 31 oktober: Atheneum-boekhandel) en naar Amersfoort, de woonplaats van Hans Werkman, (2 tot 21 november, Openbare Leeszaal De Zonnehof).

● Veel publiek bij de onthulling van het De Mérode-monument in Uithuizermeeden (Foto: Sjors Visscher)

De Mérode uitvoerig herdacht met literaire busrit en ernst

De herdenkingsdag voor de dichter Willem de Mérode (1887-1939) is een mengeling geworden van toerisme en ernst. Toeristisch was de 'literaire busrit' door de dreven van de gemeente Hefshuizen. Ernstig was de toon bij de onthulling van het De Mérode-monument, de opening van een expositie, het presenteren van het Verzameld Werk en de herdenkingsbijeenkomst in de Gereformeerde Kerk Vrijgemaakt in Uithuizermeeden.

Van onze kunstmedewerker Paul Herruer

De Mérode (pseudoniem van Willem Eduard Keuning) is tussen 1907 en 1924 onderwijzer geweest in Uithuizermeeden. Het is aangenaam, maar niet veelzeggend, langs plaatsen te rijden waar hij vroeger kwam (boerderijen, landweggetjes). De busrit werd door de gemeente Hefshuizen begrijpelijkerwijze voor enige city-promotion gebruikt, maar een bezoek aan een toch wel erg lege Eemshaven had niets met de dichter te maken.

In Spijk kon zijn geboortehuis worden bezocht. De huidige bewoners hadden hun deuren opengezet: de bezoekers (familieleden, overheid en pers) konden daar pas iets terugvinden van de plattelandsfeer waarin de dichter heeft verkeerd. Aan de gevel werd een stenen herdenkingsplaquette onthuld, die in plaats is gekomen van een oudere van hout.

Bakstenen bogen

De onthulling van het monument, gemaakt door beeldhouwer Fred Mennens, werd verricht door een oud-leerling: Ekko Ubbens. Na hem nam De Mérodes biograaf Hans Werkman het woord: "Met dit monument is de dichter De Mérode teruggekeerd in Uithuizermeeden". Hij bedoelde het feitelijk: het beeldhouwwerk bestaat uit vier bakstenen bogen (gotisch) waarop een blauw kussen van

kunststof rust. Op het kussen staat een kubus met vier citaten, die duidelijk moeten maken dat De Mérode niet alleen liefdespoëzie heeft geschreven, maar dat hij vooral een christelijk dichter is geweest. De 'terugkeer naar Uithuizermeeden' was voor gedeputeerde Gerard Beukema, die de expositie in het dorps huis opende, een zaak van "gemengde gevoelens". Beukema merkte terecht op dat De Mérode weinig ophad met de dorpsfeer: hij noemde zijn dorpsgenoten zelfs "boerenkinkels". Beukema citeerde ook wat De Mérode na zijn veroordeling — in 1924, wegens ontucht met minderjarige knapen — dichtte over de houding van zijn dorpsgenoten: "Wij vergeven, maar ga heen! Wij hebben met zondaars niets gemeen".

Verzameld Werk

Dat De Mérode, een belangrijk protestants-christelijk dichter, in zijn eigen kring nog steeds problematisch is, werd terzijde geïllustreerd door Wim Hazeu van uitgeverij De Prom, waar het Verzameld Werk in twee delen is verschenen. Tien jaar geleden maakte Hazeu voor de NCRV een documentaire over de dichter, maar de omroep wilde die nu niet opnieuw uitzenden. De herdenkingsdag in Uithuizermeeden komt echter wel op de EO: "Misschien heeft de EO de NCRV ter linkerzijde ingehaald", zei hij.

Dat het dichterschap van De Mérode een mengeling is van (homo-)erotiek en een vaak mystieke christelijke belevingswereld werd bij de herdenkingsbijeenkomst in de kerk wel vermeld. Biograaf Hans Werkman probeerde daarbij duidelijk te maken dat de liefde bij De Mérode boven de erotiek uitging en dat hij streefde naar "vaderschap, misschien 'moederschap', positief, niet-seksueel". Werkman kon het "rampjaar 1924" niet onvermeld laten, maar hij behandelde het als een ongelukkig incident.

Het accent van de bijeenkomst viel vooral op de religieuze poëzie: gedeclameerd én gezongen door

het Noordgroninger Kamerkoor. Historicus Dr. G. Puchinger sprak over het dichterschap, dat "geconcentreerd was op het christelijk geloof in zijn typisch protestante, ja gereformeerde gestalte". Oud-leerling Ekko Ubbens vertelde jeugdherinneringen aan zijn onderwijzer, die voor hem alleen een 'vaderlijke vriend' is geweest. Ook zijn verhaal was doortrokken van geloofsbesef.

Het 'andere aspect' van de dichter kwam in Uithuizermeeden verder niet ter sprake, terwijl hij toch regels heeft geschreven als: "t Een zijn van begeerte en verlangen. Van kreunen en kussen als men bemint". Dat De Mérode in Uithuizermeeden is teruggekeerd, zeker, maar dan toch niet in zijn totale gedaante.

Prijsverlaging kinderkaartje voor trein blijkt te werken

UTRECHT, 6 aug. — De Nederlandse Spoorwegen zijn tevreden over het effect van de drastische prijsverlaging van het kinderkaartje.

Sinds april mogen kinderen tot en met elf jaar voor een gulden naar elke bestemming reizen, als ze tenminste door een volwassene worden vergezeld. Per volwassene mogen er drie kinderen voor een gulden reizen. Sindsdien heeft NS al 50 procent kinderen meer vervoerd dan een jaar geleden: 600.000 in de afgelopen vier maanden.

Volgens een woordvoerder van

NS brengt de actie ook meer volwassenen naar de trein dan was verwacht. „Gekscherend is de NS toen dit plan bekend werd wel eens voor kinderlokker uitgemaakt, maar het is natuurlijk eigenlijk een volwassenenlokker-tje”, aldus de woordvoerder. Zo werkt het goedkope kinderkaartje ook, want de kinderen die goedkoop reizen blijken meestal in het gezelschap van meer dan één volwassene. De spoorwegen hopen bovendien dat de kinderen die dank zij het goedkope kaartje op jonge leeftijd kennis maken met de trein, ook later de trein weten te vinden. (ANP)

Experimenteel aids-vaccin in VS

WASHINGTON (DPA, Reuter) - In de Verenigde Staten mag voor het eerst een experimenteel vaccin tegen de immuunziekte aids aan proefpersonen worden toegediend. De staatskeuringsdienst voor medicijnen (FDA) heeft daarvoor gisteren het groene licht gegeven. Het vaccin wordt gemaakt door de firma MicroGeneSys in West Haven in Connecticut. Volgens een woordvoerder van de FDA mag het vaccin beproefd worden op 81 gezonde vrijwilligers. Medewerkers van MicroGeneSys, dat pas sinds 1983 bestaat, zeiden dat het vaccin gebaseerd is op de kunst-

matig gemaakt eiwit-deeltje, dat in natuurlijke vorm is gevonden op de 'mantel' (buitenkant) van het HIV-virus, dat aids veroorzaakt. Het eiwit-deeltje wordt in het laboratorium gekweekt uit de levende cellen van een gras etende rups. Het vaccin is al getest op kleine laboratoriumdieren en op apen. De resultaten bij de laatste proefdieren waren 'positief'. Met het onderzoek, dat waarschijnlijk in oktober begint, wil men allereerst de bijwerkingen en de mate van de immuun-reactie van het vaccin (de productie van anti-lichamen dus) vaststellen.

Touwtjespringen ^{NRC} 10

Door Coot van Doesburgh

Ik ben niet pedofiel, tenminste niet meer dan u of jij, maar ik vind sportende kinderen leuker om naar te kijken dan sportende grote mensen. Volwassenen kunnen na een grote lichamelijke inspanning zo vies worden, zo zweterig, zo hol en ingevalen, zo onaantrekkelijk vertrokken en uitgeput dat je denkt ga jij maar eerst even douchen, dan een middagje slapen, dan weer douchen en dan pas spreken we verder. Kinderen hebben dat niet. Die blijven fris ook al zitten ze onder de modder want kinderen kunnen nog niet stinken naar mens.

Kijken naar sportende kinderen is dus leuk en kijken naar sportende kinderen die een leuke sport doen is adembenemend. Wie vorige week dinsdagavond bij het Ikon de Double Dutch Show gemist heeft die heeft echt iets gemist en doet er goed aan de hele kennissen- of familiekring langs te gaan om te informeren of iemand misschien zo verstandig is geweest dat op de video op te nemen. Het betrof hier een documentaire van Skip Blumberg over een New Yorkse groep kinderen die touwtjespringen in competitieverband. En niet zomaar touwtjespringen, hogeschoolspringen mag men dat wel noemen. De kinderen trainen elke dag urenlang, in de vrije tijd zelf en iedere lunchpauze onder leiding van een enthousiaste gymlerares. De lerares spreekt van luie kinderen met talent, van doorzetters met wat minder aanleg maar in ieder geval laten de kinderen zich door haar en zichzelf opwerpen tot ongedachte resultaten. Twee draaiers draaien met ieder twee touwen een razendsnel ritmisch tempo terwijl zij de springers non-stop schreeuwend opwerpen. De springers vliegen de bocht in over de rug van de draaier heen die al draaiend even buk gaat staan en eenmaal in de touwen kennen de trucs geen grenzen meer. Er wordt gesprongen op één been terwijl het andere rechtgestrekt de lucht insteekt, ze springen op

handen en voeten en buitelen onder en over elkaar door zonder ooit één keer uit het krakzinnige ritme te raken of ooit een touw tot stilstand te brengen. De draaiers draaien soms ineens vanuit een spagaat, dan weer draaien ze de twee touwen door elkaar heen met maar een hand terwijl ze zelf ook plotseling meespringen en samen met de springers in een gesyncopeerde dans uitbarsten. De kunstenaars worden te ingewikkeld om te beschrijven of na te vertellen en het publiek bij de competitiewedstrijd wordt gek. Als ik erbij zat zou ik het schreeuwen ook niet kunnen laten want ik begin al moeite te krijgen met het stilzitten op de bank thuis, hoe vaak ik de band ook afdraai.

Na afloop lijkt het of iedereen een trofee krijgt en dat is maar goed ook want de kijker zou het nauwelijks aan kunnen als er ook maar eentje verliezen zou. Of is dat toch gebeurd? De camera blijft hangen bij een snikkend meisje. „Hoeveelste ben je geworden?” vraagt een bezorgde omstander. „First” kan het kind er nog net tragisch hikkend uitbrengen om dan later brullend in de armen van haar moeder te verdwijnen. En wij zijn weer gerust. Gelukstranen, die kunnen we wel verdagen.

NS slaagt met rail-runners: 7R in trein veel 6 meer kinderen

Van een onzer verslaggevers
UTRECHT - Het aantal kinderen dat met de trein gaat, is sinds 1 april verdubbeld. Volgens de Nederlandse Spoorwegen is dat te danken aan de sterke prijsverlaging van het kinderkaartje.

Sinds april mogen kinderen - mits onder begeleiding - voor een gulden met de trein mee.

In de maanden april, mei en juni hebben 600.000 kinderen tot 12 jaar als 'rail-runner' door het land gereisd. Volgens een woordvoerder van de NS is er sprake van een ruime verdubbeling vergeleken met de tijd dat kinderen (tot 9 jaar) nog voor half geld op het zogenoemde kinderkaartje konden reizen.

Voordelig voor de spoorwegen is dat de actie meer volwassenen in de trein heeft gebracht dan verwacht was. „De NS zijn bij de invoering van de 'rail-run' kaart wel eens gekschend uitgemaakt voor kinderlokker, maar de actie is natuurlijk bedoeld om ouders te lokken. En met succes, want de kinderen blijken in gezelschap van meer dan één volwassene te reizen”.

ERRATUM. Bij
"CRIMINALITEITSBESTR."

Commentaar

VK 25

Tolerant of permissief? (1)

Is de Bossche procureur-generaal Gonsalves een 'law-and-order'-fanaat? Als je afgaat op de toon van het verhaal dat hij heeft afgestoken tegenover Trouw, is hij dat stellig. Die toon past in een blijkbaar nieuwe trend, onder gezagsdragers maar ook breder in de samenleving. Wat vroeger werd gezien als tolerantie - een gewaardeerde Nederlandse eigenschap - blijkt ook te kunnen worden ervaren als permissiviteit: het alles maar goedvinden waardoor op den duur het besef tussen wat goed is en wat niet, verflauwt.

De toon van Gonsalves is die van degenen die vinden dat er langzamerhand ergens een grens getrokken moet worden. Eerder gaf burgemeester Van Thijn in Trouw blijk van deze mening, en zaterdag op zijn geheel eigen wijze de Rotterdamse hoofdcommissaris Blaauw. En zij zijn niet de enigen die er zo over denken. Het kan geen kwaad als deze mening duidelijk wordt geventileerd en er op veel terreinen een discussie op gang komt over de juiste grenzen aan onze onderlinge tolerantie of, zo men wil, onze permissiviteit.

Wie echter de toon van Gonsalves even laat voor wat ze is, houdt een vrij zakelijk betoog over voor onder meer een politie-organisatie die op gelijke voet staat met de georganiseerde en zware criminaliteit. De organisatie van de criminaliteitsbestrijding houdt geen gelijke tred meer met de organisatie van bepaalde misdadervormen. Vergeleken met soms internationaal opererende criminele netwerken is de politie in Nederland stuntelig georganiseerd.

Het pleidooi van Gonsalves voor landelijke politieteams, bijvoorbeeld onder de paraplu van de rijkspolitie, is dan ook zeker geen 'law-and-order'-verhaal. Het is wel een technocratisch verhaal.

Tolerant of permissief (2)

Er is echter ook een andere kant. Een landelijke politiedienst tegen de zware georganiseerde criminaliteit, een soort FBI dus, draagt het gevaar in zich waarmee ook spionage- en contraspionagediensten zoals de BVD zijn behept: het gevaar dat de dienst een 'staat in de staat' wordt, waarbij degenen die, met name politiek, verantwoordelijkheid dragen, feitelijk onvoldoende inzicht hebben in het werk van de dienst. Als zo'n dienst ook nog gebruik gaat maken van methodieken als van 'undercover-agenten', wordt het nog onaantrekkelijker om als minister voor dat geheel verantwoordelijkheid te dragen.

Wat bij een landelijke politiedienst ook kan knellen, is de verantwoordelijkheid van de burgemeesters voor de openbare orde in hun gemeente. Criminaliteitsbestrijding is een deel van de ordehandhaving, maar ordehandhaving is meer dan dat alleen. In grotere gemeenten met een eigen politiekorps kan de burgemeester als hoofd van de politie uiteindelijk zelf zijn of haar afwegingen maken. In kleinere plaatsen met rijkspolitie ligt dat al wat moeilijker.

Wat wordt, als Gonsalves' wens is vervuld, de bevoegdheid van de burgemeester over het werk van de landelijke politiedienst tegen de georganiseerde misdaad? Zo'n dienst zal toch ook, en wellicht juist, in de grote steden moeten opereren waar nu een gemeentelijk korps de dienst uitmaakt. Staan daarbij dan in Amsterdam, om maar een voorbeeld te noemen, de burgemeester en de hoofdcommissaris buiten spel? Dat lijkt nogal moeilijk te verenigen met de verantwoordelijkheid van de burgemeester voor de openbare orde. Er zal dus een vorm van samenwerking moeten zijn.

Tot slot mag niet vergeten worden dat de zware en georganiseerde criminaliteit niet de enige vorm van criminaliteit is waarvan de samenleving last ondervindt. Het is wel de meest spectaculaire vorm, ook voor het politieapparaat om mee bezig te zijn. De overlast voor de samenleving zit echter nog meer in de veelvoorkomende 'kleine' criminaliteit. Ook die verdient, net het oog op het bepalen van grenzen aan de permissiviteit, veel aandacht.

Hoge Raad stelt woongroep in gelijk over „ontucht” VK 25

Van onze verslaggever

ROTTERDAM — Twee leden van een woongroep in Rotterdam die werden verdacht van het plegen van ontuchtige handelingen met kinderen, worden niet verder vervolgd. De Hoge Raad heeft de cassatie van de procureur-generaal bij het gerechtshof in Den Haag verworpen. Hiermee is een eind gekomen aan een jarenlange juridische strijd. De advocaat van de woongroep, mr J. Groen, heeft dit maandag bevestigd.

De affaire dateert al van april 1985. De politie deed toen een inval in het huis van de woongroep aan de Schiebroekselaan, arresteerde zes leden van de groep en haalde hun kinderen van school. Zes kinderen werden na verhoor door de politie enige tijd in een tehuis geplaatst. Volgens het Openbaar Ministerie was er een ernstige verdenking van ontucht en bestond het vermoeden dat er kinderporno was geproduceerd.

De woongroep tekende bezwaar aan tegen de dagvaarding, omdat het volgens de commune niet aan de rechtbank is te oordelen over de grenzen van een moderne opvoeding. De Leidse hoogleraar prof. dr J. Frenken, die op verzoek van de rechtbank een rapport opstelde, concludeerde dat de kinderen weliswaar een zeer vrije seksuele opvoeding kregen, maar dat de kans dat leden van de woongroep ontucht met hun kinderen hadden gepleegd vrijwel nihil was.

In eerste instantie wees de raadkamer van de Rotterdamse rechtbank het bezwaarschrift van de woongroep af, al

werden vijf van de zeven ten laste gelegde feiten geschrapt. De twee zaken die overbleven: een meisje en een jongetje hadden heel even de penis van hun vader vastgehouden, en het jongetje was zeer kort met zijn penis in of tegen de vagina van zijn moeder geweest. De woongroep ging in hoger beroep bij het gerechtshof in Den Haag, dat in maart van dit jaar het bezwaarschrift wel gegrond verklaarde.

Een woordvoerder van de woongroep toonde zich maandag „dolgukkig” met de beslissing van de Hoge Raad.

De procureur-generaal was in cassatie gegaan omdat volgens hem de opvattingen van het gerechtshof over ontucht te ver gingen. Maar omdat het hof slechts had gesteld dat ontucht bij de woongroep „hoogst onwaarschijnlijk” was, heeft de Hoge Raad geconcludeerd dat er van een „opvatting” over ontucht geen sprake is. Die kan dus ook niet „te ver gaan”, aldus de woordvoerder van de woongroep.

Woongroep krijgt ook gelijk bij Hoge Raad

(Van een onzer verslaggevers)

AMSTERDAM - Een recente uitspraak van de Hoge Raad heeft definitief een eind gemaakt aan de ontuchtzaak tegen een Rotterdamse woongroep. Van de beschuldigingen is na een langslpende procedure niets overgebleven, nu de Hoge Raad de cassatie van de procureur-generaal van het Haagse gerechtshof heeft verworpen. Het gerechtshof had in maart van dit jaar een bezwaarschrift van de woongroep tegen verdere vervolging gegrond verklaard.

De Rotterdamse politie viel in april 1985 het pand van de woongroep binnen, op verdenking van ontucht en de produktie van pornografisch materiaal. Zes leden van de groep werden gearresteerd en zes kinderen werden in een tehuis geplaatst. Na een week kwamen de kinderen, na een kort geding op zondag, terug bij de ouders.

De verdediging van de woongroep voerde bij de rechtbank aan dat de rechter niet bevoegd is te oordelen over de vrije seksuele opvoeding die de kinderen kregen, waarna vijf van de zeven ten laste gelegde feiten werden geschrapt. De rechtbank in Rotterdam wees het bezwaarschrift van de woongroep tegen de dagvaarding echter wel van de hand.

Meer succes had de woongroep bij het Haagse gerechtshof en nu, in laatste instantie, bij de Hoge Raad. Het gerechtshof was, onder meer op basis van bevindingen van de Leidse seksuoloog prof. J. Frenken, tot de slotsom gekomen dat ontucht 'hoogst onwaarschijnlijk' was: de contacten tussen kinderen en volwassenen waren op basis van vrijwilligheid en maakten deel uit van een vrije opvoeding.

De procureur-generaal ging in cassatie omdat hij vond dat het Hof de grens voor 'ontucht' te ver verlegde. De Hoge Raad kwam vorige week tot de slotsom dat dit niet mogelijk is, omdat het Hof, op basis van het bewijsmateriaal, juist meende dat er vermoedelijk helemaal geen sprake is geweest van ontucht.

Hoge raad stopt verdere vervolging woongroep TR 26

Van een onzer verslaggeefsters
ROTTERDAM - Twee leden van een Rotterdamse woongroep, die werden verdacht van ontucht met (hun) kinderen, zullen niet verder worden vervolgd. De Hoge raad heeft de cassatie van de procureur-generaal bij het gerechtshof in Den Haag verworpen.

De Haagse procureur-generaal was in beroep gegaan tegen een beschikking van het hof waarbij het bezwaarschrift van de twee leden van de woongroep tegen verdere vervolging gegrond was verklaard. In eerste instantie had de Rotterdamse rechtbank het bezwaarschrift verworpen.

De uitspraak van de Hoge Raad, die niet inhoudelijk ingaat op de zaak, maakt een einde aan een slepende juridische strijd. In 1985 deed justitie een inval in het pand van de woongroep naar aanleiding van tips over ontuchtige handelingen. De kinderen van het collectief werden naar een kindertehuis gebracht, zes volwassenen werden gearresteerd. Een paar dagen na de inval mochten de kinderen weer naar huis. De Leidse hoogleraar dr. J. Frenken, die op verzoek van de rechtbank een rapport schreef, kwam tot de slotsom dat de kinderen weliswaar een zeer vrije (seksuele) opvoeding kregen, maar dat de kans op ontucht vrijwel nihil is.

Justitie in de slag NvH 4
'Weinig aanklachten mishandelde homo's'

Van een onzer verslaggevers

ASSEN - Mr. A.C. van der Schans, officier van Justitie in Assen, heeft de indruk dat homoseksuelen in veel gevallen geen aanklacht indienen wanneer zij worden mishandeld of bedreigd.

Hij zegt dat het meer voorkomt dan uit officiële stukken blijkt.

„Er bereikt ons op gezette tijden informatie uit verschillende richtingen dat deze mensen worden lastig gevallen.”

Als voorbeeld noemt Van der Schans een zaak waarbij negen jongens dit voorjaar in Emmen iemand op hinderlijke wijze met hun auto's volgden.

Zij gingen daarbij nogal provocerend te werk. Deze knapen ontvingen een 'uitnodiging' om op het parket te verschijnen waar zij werden toegesproken. Mocht er echter sprake zijn van ernstige feiten of van herhaling dan wordt volgens Van der Schans tot dagvaarding overgegaan. Hij zegt dat homo's echter nog te weinig overgaan tot het doen van aangifte.

„In veel gevallen zit er bij die mensen een zekere angst achter om voor hun geaardheid uit te komen. Daarom komen veel zaken niet aan het licht.” Van der Schans hoopt dat mensen, die lastig worden bedreigd of mishandeld hun schroom overwinnen zodat kan worden opgetreden.

Slechts fractie van geweld tegen homo's bij politie gemeld VK 18

EINDHOVEN (ANP) — De laatste anderhalf jaar hebben zich in Eindhoven in ieder geval 150 gevallen van geweld tegen homoseksuelen voorgedaan. Desondanks werden tot nu toe in deze stad door homoseksuelen jaarlijks maar acht à tien aangiften gedaan van geweldpleging. Dat blijkt uit een door de gemeente gehouden enquête onder homoseksuelen.

H. van Tuijl van de afdeling onderzoek en statistiek van de gemeente Eindhoven zegt geschokt te zijn door de resultaten van zijn onderzoek en door de verhalen die vaak aan de enquêteformulieren zijn toegevoegd. „Het geweld neemt vrij geregeld zeer ernstige vormen aan. Het verbaast mij dat er in Eindhoven nog steeds geen slachtoffers bij zijn gevallen.”

In zijn slotrapport, dat eind augustus verschijnt, zal Van Tuijl komen met aanbevelingen om de aangiftebereidheid te vergroten. „Er moet onder andere een meer anonieme meldingsmogelijkheid komen. Er wordt nu nog te veel gedacht dat je bij aangifte het risico loopt met naam en toenaam in de krant te komen. Daarom moet er ook meer voorlichting worden gegeven over de noodzaak van aangifte en over de procedures die daarbij kunnen worden gevolgd.”

Op de dag dat de voorlopige resultaten van het onderzoek werden bekendgemaakt, deden twee mannen aangifte gedaan van mishandeling en bedreiging. Een van de mannen werd op straat mishandeld. De ander liet zich 's nachts oppikken door twee mannen in een auto. Enkele kilometers verder werd hij in een bosje langs de weg mishandeld

Aids-kinderen mochten maar even terug naar school TC 26

Drie met het aidsvirus besmette broertjes in de Amerikaanse staat Florida mochten gisteren voor het eerst weer naar school. Dat was onlangs door een rechter beslist. Maar kort na hun aankomst moest de school wegens een bomalarm worden ontruimd.

PRAKTISEREND BLOOT

G.A. 5

Niet alleen in het Gelderse Renkum en in Enschede zien homo's hun vrije ontmoetingsplaatsen de laatste tijd aangetast door de geest des tijds. Ook in Haren, onder de rook van Groningen, heeft het 'verlichte' homo-beleid van de gemeente volgens een groep verantwoordigde homo's, waarvan Kees du Puycke (40) woordvoerder is, plaatsgemaakt voor repressie.

Tientallen jaren waren de parkeerplaatsen 'Witte Molen' en 'Glimmermade' langs de A-28 tussen Groningen naar Assen ontmoetingsplaatsen voor homoseksuelen. Vorig voorjaar zette Rijkswaterstaat er het snoeiemeis in, en maakte er overzichtelijke grasveldjes van. Eveneens al jaren lang trof een groot aantal homo's elkaar in een verwilderde gedeelte van het aanpalende recreatiegebied de Hoornse Plas. Sinds kort staat er een ijzeren hekwerk, dat de toegang tot dat terrein moet beletten. Ondertussen roept de Harener politie op tot het noteren van nummerborden van auto's op contactplaatsen aan de Hoornse Plas.

Nog maar twee jaar geleden was de parkeerplaats Glimmermade landelijk nieuws, toen potentrammers deze plek uitkozen om hun frustraties uit te leven. De gemeente Haren reageerde alert: er werd een overleggroep van politie en homo's toegezegd, en de politie zou haar surveillances uitbreiden. Volgens Du Puycke mag dat beleid goed bedoeld zijn geweest, succesvol was het nauwelijks. „Natuurlijk, we hadden hier last van potentrammers. Maar de manier waarop de politie ons daartegen meende te moeten beschermen werkte averechts. Ze gingen met schijnwerpers de bosjes afturen, of noteerden nummerborden van auto's. Op deze parkeerplaatsen kwamen vooral oudere homo's die hun seksuele geaardheid verborgen wilden houden voor de buitenwereld. Zakenlui, middenstanders, ambtenaren. Die werden geïntimideerd door het politieoptreden.”

Zeker na de recente snoeiacties van Rijkswaterstaat bieden de parkeerplaatsen weinig 'anonieme privacy' meer, zegt Du Puycke. 'Er stopt nog wel een enkele homo, maar in feite is het hier afgelopen.' Niet ver vanaf de snelweg ligt het recreatiegebied De Hoornse

Plas. Overdag een uitgestrekt recreatiegebied dat op zomerse dagen plaats biedt aan tienduizenden dagrecreanten. De homo's hebben er al jarenlang een eigen terrein, dat in verschillende homobladen als zodanig staat aangeprezen. Een ideaal terrein, volgens Du Puycke. Afgelegen, vrij, en zonder noemenswaardige incidenten. 'Dit was ons eigen Hof van Eden', zegt Du Puycke. Totdat ook hier dit voorjaar de gemeente Haren ten tonele verscheen. Zoals de snoeiacties van Rijkswaterstaat op de parkeerplaatsen vooraf werden gegaan door berichten in het Nieuwsblad van het Noorden 'dat moeders met kinderwagens opeens condooms in de bosjes zagen hangen', is het dezelfde krant die volgens Du Puycke ook deze keer de toon heeft gezet.

Eind april meldde het Nieuwsblad van het Noorden met een vette kop: 'Politie en het Meerschap bestrijden homo-overlast'. Zomerhuis-bewoners zagen opnieuw bomen en struiken 'die volhingen met condooms'. De wandelpaden zouden bedekt zijn met pornolektuur, vanuit de huisjes werd te veel 'praktiserend bloot' waargenomen.

Een splinternieuw hek, midden in het niets, verspert sinds kort de toegang tot het homoterrein. Links doemen de contouren van de stad Groningen op. Links ook stroomt een breed water, waar tot voor kort een dam een andere toegangsroutte vormde. 'Iemand moet met bruut geweld die dam hebben doorgestoken om ons de toegang te beletten. Daar komt zelfs een geofende sporter niet meer droog overheen.' Het lukt Kees du Puycke nog net wel om over het hek te komen. Dan staan we in het hoge gras. 'Op topdagen heb ik hier wel 800 homo's geteld', zegt hij. 'Mensen uit Groningen, maar ook uit Leeuwarden en Zwolle. Duitsers, Amerikanen, Vlamingen. We hadden een uitstekende naam in heel Nederland. Dit was Gods eigen homo-paradijs. Nooit politie gezien hier. Vorig jaar is dat begonnen. "Meneer, wat doet u hier?"'

Du Puycke's onderzoek naar de herkomst van het hek, de doorgestoken dam, de huisjesbewoners en de lastige politieagenten is vooralsnog gestrand bij een bezoek aan de PvdA-fractie van de gemeenteraad

van Haren. Van die bijeenkomst is hem weinig verheffends bijgebleven. Die ene zin hamert nog aldoor in zijn hoofd: 'Ik heb jullie wel Glimmermade, maar niet de Hoornse plas'.

PvdA-fractievoorzitter mevrouw ir. B. Thieme Domela Nieuwenhuis-Nijegaard: 'Ik heb tegen meneer Du Puycke gezegd dat het me een ongewenste situatie lijkt dat zoveel homo's elkaar in dat gebied treffen. Waarom? Omdat dit gebied al bestemd is, namelijk voor de dagrecreatie, en niet voor deze groep. En zeker niet voor zo'n grote groep.' Dat 'de speelweide' al jarenlang een probleemloze internationale ontmoetingsplaats voor homo's is, is nieuw voor haar, hoewel ze, evenals de burgemeester, deel uitmaakt van het bestuur van het Meerschap de Hoornse plas.

Begrip voor de homo is er heus wel in Haren, zegt de burgemeester, de liberaal Klaas Weide, maar er zijn grenzen: 'Kijk, de overheid heeft 50 miljoen geïnvesteerd in het recreatiegebied, en dan komen er klachten van mensen die zich er aan storen'.

Dat de homo's na de snoeiacties langs de snelweg hun toevlucht tot het recreatiegebied zouden nemen was inderdaad te voorzien. En dat daar op den duur ook klachten over zouden komen eveneens. Maar dat die klachten de burgemeester als voorzitter van het Meerschap nu goed uitkomen om 'zijn' terrein van ongewenste personen te zuiveren gaat Weide te ver. 'Dat is uw interpretatie'.

Hoe het nu verder moet weet Weide ook: 'Ik denk dat deze mensen op een of andere wijze zullen moeten worden opgevangen en begeleid. Ik heb wel de indruk dat deze mensen geholpen moeten worden.'

Gedeputeerde Staten van Groningen hebben de zaak inmiddels in onderzoek. Op het bureau van de Harener burgemeester ligt sinds enige dagen een officieel schrijven van het Groninger provinciehuis. Een ambtelijk verzoek om 'bericht en raad', zoals dat officieel heet.

WILLEM DE HAAN

GERT HEKMA BELICHT DE NEGENTIENDE-EEUWSE HOMOSEKSUALITEIT

GA 5

Onwetend en een beetje bleu nadert de later zo onfortuinlijke jongeling Johan van Vere de With de boekenverzameling van zijn vader. We zijn pas in de zestiende paragraaf van het eerste hoofdstuk en het is gelijk een schok, die aanblik van geschriften '...waarin nauwkeurig geschreven werd over het gevoelsleven van mensen, die evenzeer van de meerderheid afwijken, als Johan het deed. Het eerste opstel las hij daarover bij toeval, doch hij lette erop, en uit de ruime boekenrij van zijn vader, zocht Johan uitvoerige en talrijke boekwerken over den afwijkenden toestand van lichaam en ziel, dien hij dikwijls beslist als de zijne erkende (...) Sommige gevoelens uit vroegere jaren, bij voorbeeld zijne vreemde en snel overgankelijke genegenheden voor als nette matrozen gekleede kleine jongens, werden hem door zijne lezingen helderder. Maar daarentegen verstond hij vele vakwoorden uit de geneeskundige en rechtskundige wetenschappen niet.'

Aldus Jacob Israël de Haan in zijn tweede roman *Pathologieën* (1908), tussen haakjes echt veel beter dan zijn skandaleuze 'sukse'-boek *Pijpelijntjes* uit 1904. De Haans onversneden beschrijving van de mannenliefde vormt het sluitstuk van een periode van onverschrokken openheid. Daarna beginnen de voorvaderen van Gijsen en Dorenbos een succesvolle kruistocht, die flikkers en potten dwingt tot een genadeloze maskerade van ongeveer zestig jaar. De voor Johan van Vere de With moeilijk leesbare 'vakwoorden uit de geneeskundige en rechtskundige wetenschappen' hebben aan die maskerade een doorslaggevende bijdrage geleverd. Over dat proces van uitdokterij schreef Gert Hekma een proefschrift.

Stortbaden

Hekma toont in zijn gedegen studie aan, dat sinds de Verlichting de moraal-theologische veroordeling van mannenliefde (die tussen 1300 en 1750 leidt tot vervolgingen die in de omvang niet maar in de verschrikkingen wel die van de hekserijachten benaderen) op zijn re-

tour is. Het woord 'sodomie' (van de Bijbelse duvelsoorden die door God persoonlijk werden afgefikt) blijft nog wel even in zwang maar boet in aan overtuigingskracht. De Verlichtingsdenkers waren weliswaar in meerderheid heteroseksuele voortplantingsfilosofen, zij schiepen wel eens een basis voor libertaire genotsdenkers als De Sade. Hij bleef echter een uitzondering. 'De vervolging van de verkeerde liefhebbers', schrijft Hekma, 'nam misschien in ernst af, maar in schaal toe.' De gerechtelijke geneeskunde begint zich in de 19de eeuw namelijk met de homo's te bemoeien en ze te definiëren als constitutionele perversen, zeg maar mensen die niet alleen in bed van de verkeerde kant zijn maar over de hele linie geschikt. Zij creëren een aparte discipline in de psychiatrie: de *psychopathia sexualis*, compleet met (overigens niet effectieve) therapieprogramma's vol stortbaden en een gedwongen gang naar de hoeren, en andere pogingen de geslachtsdrift een andere kant uit te sturen. Wat in de eerste helft van de negentiende eeuw nog incidentenpolitiek van geïsoleerde wetenschappers is, wordt rond 1850 een structureel verschijnsel door de groei van de medische stand als een maatschappelijke pressiegroep. Het belangrijkste item via hetwelk de geneesheren zich met het geslachtsleven van de individuele burger bemoeien is dat van de prostitutie. Afgezien van demoralistische kanten aan deze bemoeienis (het gezin als hoeksteen van de industriële samenleving, bevolkingspolitiek met een forse groei als doel en derhalve een moreel verbod op seks buiten het huwelijk) leidt deze benadering tot een geheel nieuwe hetze tegen homoseksuelen, die door de schaalvergroting van de tegen hen gericht vervolging noodgedwongen hun gerief zoeken in het schemerduister van park, brug en pisbak. Het diktaat van de (sociale, psychische en fysieke) hygiëne en de afgekondigde noodzaak tot preventie, leidde tot wat Hekma 'de aanmaak van de homoseksueel als seksuele minderheid' noemt: niet meer primair gekriminaliseerd, eerder gemedikaliseerd en als zodanig opgeborgen in een aparte hoek van de strafwetgeving: het beruchte artikel 248bis, het gelijkgeslachtelijke ontuchtartikel. homoseksuelen maken ken-

nis met wel zeer uiteenlopende hoeken van een sociaal systeem dat (ironisch) kleurrijk mag worden genoemd: van gesticht, via operatietafel, tot psychotherapie en gevangenis.

Onthutsende details

De bijlagen van Hekma's proefschrift, met name de nummers 4 (rechtbankverslagen in zaken tegen verkeerde liefhebbers tussen 1830 en 1908) en 5 (casussen van homoseksuelen die tussen 1880 en 1908 zijn opgesloten in de inrichting 'Meerenberg' bij Castricum) leveren voor deze ironie de onthutsende anekdotische details. Hekma: 'Artsen en verkeerde liefhebbers ontdekken het bestaan van de homoseksueel, met ingrijpende gevolgen voor de personen die nu homoseksueel gingen heten. Een repressieve politiek jegens sodomie maakte plaats voor maatregelen tot sociale preventie van homoseksuele uitingen en gedragingen. Er ontstond een moderne wisselwerking tussen inzicht in en toezicht op homoseksuelen en anderen die ervan werden verdacht. Artsen zochten hartstochtelijk het zekerste kenteken van de homoseksueel waardoor een schaalvergroting en stroomversnelling van de opmerkzaamheid op gang werden gebracht.'

De keerzijde van de repressie is de - later gestokte - aanmaak van de emancipatie van de homoseksueel, die in precies hetzelfde tijdvak wordt ingezet. Opnieuw Hekma: 'Het is mogelijk aan het eind van de negentiende eeuw een keerpunt rond homoseksualiteit te lokaliseren: het begin van zowel een emancipatiebeweging als de aanmaak van de homoseksueel, twee kanten van dezelfde medaille. Ook deze ontwikkelingen waren niet zonder specifieke voor- en nadelen. (...) De pederastische vormen van homoseksueel handelen worden in toenemende mate geproblematiseerd en bestreden. Juist meer exclusief-homoseksuele mannen die een beschermt leven leiden, kwamen op voor de emancipatiegedachten en keerden zich in geschrifte tegen ongebonden lichaamskulturen onder mannen.'

Over dat laatste had ik wel wat meer willen lezen. Het is de Duitse rechtsgeleerde Ulrichs die in het midden van de vorige eeuw de term

uranisme introduceert, 'een vrouwelijke ziel in een mannelijk lichaam'. De 1969-versie van de Penguin English Dictionary vermeldt bij het woord 'uranium' nog: 'celestial, spiritual, non-sexual love, platonic, homosexual'. *The Dear Love of Comrades*, zoals de Engelse voorman van homo-emancipatie Edward Carpenter het noemde, kuisse, platonische mannenliefde.

De merkwaardige onthoudingsmystiek die daarvan het gevolg (of de uitingsvorm) is heeft met name in het Anglosaksische taalgebied tot heftige polemieken geleid, met een invloed naar ver buiten het perfide Albion (bijvoorbeeld op de Spanjaard Garcia Lorca, zoals te lezen in zijn prachtige gedicht *Ode aan Walt Whitman*, onlangs in vertaling uitgebracht door de Nijmeegse uitgeverij De Woelrat).

Maskers

Hekma's proefschrift stopt in de tijd dat de maskers weer op gaan. Zijn leesbare geschrift doet uitzien naar een vervolg, over die moeizame jaren tot het moment dat de maskers door maskara worden vervangen en vrijgevochten nichten de tolerantie gaan testen, de meerderheid met haar eigen sjablonen konfronterend, door zich, volgens Gerrit Komrij, 'te gedragen als joden met een feestneus, als Indianen die uge...ugge kuchen, als pedofielen met een ijskoker'. Komrij schreef over die roze gekleurde hiep-hiep-hiep-hoera-tijd toen de maskers weer afmochten: 'De nieuwe rooie flikkerbewegingen mogen de liberale tolerantie dan ook best op de proef stellen, zolang de loopgraven maar blijven. Want de loopgraven - die zullen ze nog hard nodig hebben, zodra de uitslag van hun test bekend is.'

Hekma's proefschrift onderstreept het historisch gelijk van deze stelling. Het gesol met homo's in de Aids-golf en het gezwijn van de christendemocratische politici met de Wet gelijke behandeling, onderstreept zijn actuele gelijk.

LOEK ZONNEVELD

„Pixote” gedood in schietpartij met de politie

Bhzy

SAO PAULO — Fernando Ramos da Silva, die als het Braziliaanse boefje „Pixote” de hoofdrol speelde in de gelijknamige film van regisseur Hector Babenco over de wereld van verwaarloosde kinderen in Brazilië, is dinsdagavond omgekomen bij een schietpartij met de politie. De 19-jarige Silva werd samen met twee anderen gedood toen de politie op een snelweg in een buitenwijk van Sao Paulo een roofoverval verijdelde.

Silva, die als 12-jarige door Babenco van de straat werd geplukt, volgde na zijn alom geprezen optreden als Pixote een kortstondige en weinig geslaagde loopbaan bij de televisie. Hij trad op in twee toneelstukken en speelde een half jaar in een soap-opera. „Hij bleek gewoon niet te slagen als acteur”, verklaarde een TV-functionaris in 1984.

Silva's vriend en mede-acteur in de film, Gilberto Moura, legde de schuld voor Pixote's terugkeer naar de wereld van de misdaad bij de Braziliaanse film- en televisiewereld. „Ze hebben hem gebruikt, en ver-

Fernando Ramos da Silva, die op 12-jarige leeftijd de hoofdrol speelde in „Pixote”, hier gefotografeerd toen hij 16 was. FOTO: AP

gaten hem toen hij hulp nodig had”, zei Moura. „Pixote” was een van de eerste films van regisseur Babenco, die later bekend werd met „Kiss of the Spider woman”.

DE MORGEN CRIES-12 huiszoeking werd bijna schietpartij

BRUSSEL - Gisteren is bij een huiszoeking door de gerechtelijke politie een schietpartij te zo na kunnen vermeden worden. De huiszoeking kaderde in de 'zaak-CRIES', het vermeend kinderporno-schandaal rond de 'Centre de Recherche et d'Information sur la Sexualité'.

Gisterenmorgen, om 8u30, bood de GP van Brussel zich met een huiszoekingsmandaat aan bij Jacques D. in Erquennes. De betrokkenheid van Jacques D. in de zaak-CRIES was al vaak gesuggereerd en de man had via brieven aan de pers en aan magistraten al even vaak zijn onschuld bepleit.

Jacques D. had het duidelijk niet begrepen op de ochtendlijke bezoekers. Met een 8 mm-revolver hield hij hen onder schot, terwijl hij zich op de zolderverdieping verschansde en de burgers van Erquennes vanuit het zolderraam toeschreeuwde. Tegen 9u30 slaagden de ordehandhavers erin de man te bedaren. Hij werd ter beschikking van het gerecht gesteld, op beschuldiging van 'weerspanningheid tegen de openbare macht'. (CDS)

MARTIJN DOKUMENTATIESERVICE, LIJST 5, 24-9-1987 / PERSFOCUS AUG. '87 (es 277)

dokumentatienummer			
:	:	:	:
:	aantal pagina's	:	:
:	:	prijs per exemplaar (indien bestelbaar via Martijn inclusief verzend- en administratiekosten)	:
:	:	:	indien bestelbaar via Martijn: X
:	:	:	titel, schrijver, datum, uitgever, plaats, inhoud, bestelinfo
:	:	:	:
DC 51	64	17,50	Het Homomonument, Pieter Koenders, 1987, distributie Internale, Spuistraat 251, 1012 VR Amsterdam, tel. 020-250009; uitgave ter gelegenheid van de ingebruikneming van het Homomonument te Amsterdam op 5-9-1987.
DC 52	2	-	Informatiefolder van Urania, Stichting ter bestrijding van vooroordelen over heteroseksualiteit in de media, mei 1987, Urania, postbus 13, 1200 AA Hilversum.
DC 53	1	-	Vordering tot onttrokkenverklaring aan het verkeer van de inbeslaggenomen boekjes Vies is Lekker deel 1 van het arrondissementsparket te Den Bosch van 15-7-1987 tegen De Roze Driehoek, Hemelrijken 18, Den Bosch.
DC 54	2	1,85 X	Open brief van Vereniging Martijn aan Mr. de Wit, OvJ te Amsterdam van 17-9-1987; protest tegen inbeslagname van O.K.-8 in Internale te Amsterdam op 14-9-1987.
DC 55	-	-	Folder "Informatie over veilig vrijen" voor jongens die op jongens vallen, uitg. COC, maart 1987, te bestellen bij Gay Switchboard, tel. 020-23.65.65.
DC 56	-	-	Folder "Voor jongens die op jongens vallen", uitg. COC, maart 1987, te bestellen bij Gay Switchboard, tel. 020-23.65.65
DC 57	35	6,10 X	Deel van het verslag van hearings voor het permanent sub-committee on investigations van het committee on governmental affairs van de Senaat van de USA over Child Pornography and Pedophilia, 29/30-11-1984.

Bestelwijze, alleen voor de met X gemerkte stukken:
 maak het bedrag over op postbank 54.59.646 t.n.v. Vereniging Martijn, Postbus 5478, 1007 AL Amsterdam o.v.v. het gewenste dokumentatienummer.

Let op: korting op verzend- en administratiekosten bij bestelling van meer stukken en/of exemplaren tegelijk; de berekeningswijze staat vermeld in Persfocus april 1987, pag. 39.

Voor nadere informatie: telefoon 020-760670.

1950-1951

1952-1953

1954-1955

1956-1957

1958-1959

1960-1961

1962-1963

1964-1965

1966-1967

1968-1969

1970-1971